

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İSLÂM TARİHİ VE SANATLARI ANABİLİM DALI
İSLÂM TARİHİ BİLİM DALI

TİBRU'L- MESBÛK FÎ BEYÂN-I CİHÂD-I
GÂZİYÂN-I CEZÂİR VE'L-MÛLÛK ADLI YAZMA
ESERİN TÜRKÇE'YE AKTARIMI VE
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ahmet RENGİBEYAZ

Danışman
Prof. Dr. İsmail Hakkı ATÇEKEN

Konya- 2012

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Adı Soyadı :	AHMET RENGİBEYAZ
Numarası :	024246011003
Öğrencinin Ana Bilim / Bilim Dalı :	İSLAM TARİHİ VE SANATLARI / İSLAM TARİHİ
Programı :	Tezli Yüksek Lisans ☒ Doktora ☐
Tezin Adı :	TIBRU'L-MESBÜK Fİ BEYÂN-I CİHÂD-I GÂZİYÂN-I CEZÂİR VE'L-MÜLÜK ADLI YAZMA ESERİN TÜRKÇE'YE AKTARIMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ.

Bu tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle riayet edildiğini, tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel kurallara uygun olarak atıf yapıldığını bildiririm.

AHMET RENGİBEYAZ

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YÜKSEK LİSANS TEZİ KABUL FORMU

Öğrencinin	Adı Soyadı :	AHMET RENGİBEYAZ		
	Numarası :	024246011003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı :	İSLAM TARİHİ VE SANATLARI / İSLAM TARİHİ		
	Programı :	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐	
	Tez Danışmanı :	PROF.DR. İHAKKI ATÇEKEN		
	Tezin Adı :	TİBRU'L-MESBÛK FÎ BEYÂN-I CİHÂD-I GÂZİYÂN-I CEZÂİR VE'L-MÛLÛK ADLI YAZMA ESERİN TÜRKÇE'YE AKTARIMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ.		

Yukarıda adı geçen , öğrenci tarafından hazırlanan TİBRU'L-MESBÛK FÎ BEYÂN-I CİHÂD-I GÂZİYÂN-I CEZÂİR VE'L-MÛLÛK ADLI YAZMA ESERİN TÜRKÇE'YE AKTARIMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ başlıklı bu çalışma , 14 /09 /2012 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak, jürimiz tarafından yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı Soyadı	Danışman ve Üyeler
PROF.DR. İHAKKI ATÇEKEN	DANIŞMAN
PROF.DR. A.TURAN YÜKSEL	JÜRİ ÜYESİ
PROF.DR. M.BAİLAÜDDİN VAROL	JÜRİ ÜYESİ

İmza

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı :	AHMET RENGİBEYAZ	
	Numarası :	024246011003	
	Ana Bilim / Bilim Dalı :	İSLAM TARİHİ VE SANATLARI / İSLAM TARİHİ	
	Programı :	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora ☐
	Tez Danışmanı :	PROF.DR. İ.HAKKI ATÇEKEN	
Tezin Adı :	TIBRU'L-MESBÜK Fİ BEYÂN-I CİHÂD-I GÂZİYÂN-I CEZÂİR VE'L-MÛLÛK ADLI YAZMA ESERİN TÜRKÇE'YE AKTARIMI VE DEĞERLENDİRİLMESİ.		

ÖZET

Toplumlar tarih ve kültürlerini, kendilerine bırakılmış olan mimarî eserler, sanat eserleri, sözlü ya da yazılı eserler gibi çoğaltabileceğimiz pek çok unsura borçludur.Çalışmasını gerçekleştirdiğimiz eserin de içinde bulunduğu yazma eserler, Osmanlı ve Türk tarihinin önemli bir bölümüne kaynaklık etmektedir.

1923 tarihinden itibaren yeni Türk harflerine geçiş ile beraber Osmanlıca eserler, gerek Türk Dil Kurumu gerekse üniversitelerin akademik birimleri tarafından günümüz Türkçesine kazandırılmak için çaba gösterilmektedir.

Biz de Osmanlı dönemine ait var olan ve üzerinde çalışma yapılmamış eserlerin incelenerek gün ışığına çıkartılması , gerek bu dönem adına yapılacak olan araştırmaların daha doğru şekillenmesine yardımcı olacağı, gerekse incelenen dönemleri daha iyi tahlil ederek tarihî kültürümüzün zenginleşeceği kanısındayız.Bu sebepten yazma bir eser üzerinde çalışılmasının faydalı olacağına karar verdik.

Osmanlıca olarak 109 varaktan oluşan yazma eserin incelenmesine öncelikle transkripsiyon yöntemi kullanılarak Osmanlıcadan günümüz Türkçesine aktarımı sağlanmıştır.Ayrıca yazma eserin konu aldığı günümüz Cezayir ülkesinin tarihi hakkında literatür taraması yapılarak Cezayir'in tarihi hakkında genel bir bilgilendirme gerçekleştirilmiştir.

Neticesinde Türkçeye aktarımını gerçekleştirdiğimiz eser sayesinde o döneme ait önceden bilinmeyen pek çok unsurun ortaya çıkartılmasına çalışarak ilim âlemine faydalı olması temel maksadımız olmuştur.

T.C.
NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Öğrencinin	Adı Soyadı :	AHMET RENGİBEYAZ		
	Numarası :	024246011003		
	Ana Bilim / Bilim Dalı :	İSLAM TARİHİ VE SANATLARI / İSLAM TARİHİ		
	Programı :	Tezli Yüksek Lisans ☒	Doktora	☐
	Tez Danışmanı :	PROF.DR. İ.HAKKI ATÇEKEN		
Tezin İngilizce Adı :		TURKISH TRANSLATION AND EVALUATION OF MANUSCRIPT NAMED TİBRU'L-MESBÜK Fİ BEYÂN-I CİHÂD-I GÂZİYÂN-I CEZÂİR VE'L-MÛLÛK		

SUMMARY

Societies owe their history and cultures to many elements which may be elaborated as inherited architectural works, artworks, written and oral works. Written works, including the one we studied, are used as a source for the significant part of the Ottoman and Turkish history.

Since the alphabet revolution of 1923, both the academic units of the universities and the Turkish Language Association have made efforts to translate the Ottoman works into contemporary Turkish.

We are of the opinion that the exploration of the existing Ottoman-era works, which have not been studied yet, will not only contribute to proper shaping of the future studies on this era but also enrich our historical culture with a better analysis of the eras which have already been studied.

Composed of 109 leaf sheets in Ottoman, the manuscript was first translated into contemporary Turkish by transcription method. The literature review of the history of Algeria, which is the main subject of the manuscript, was also made in order to provide brief information on the history of Algeria.

Our basic objective is to ensure that the manuscript, shedding light on the many previously unknown elements of that era, will be beneficial to the world of science by our translation of the work into Turkish.

Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fak. A1-Blok 42090
Meram Yeni Yol/Meram/KONYA
Tel: 0 332 324 76 60 Faks: 0 332 324 55 10 www.konya.edu.tr e-mail:cbil@konya.edu.tr

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	i
ÖNSÖZ.....	ii
KISALTMALAR	iv
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM CEZAYİR TARİHİ VE ESERİN TANITILMASI

1. CEZAYİR VE TARİHİ	3
1.1. Cezayir.....	3
1.2. İslâm Öncesi Dönem.....	3
1.3. İslâmî Dönem.....	4
1.4. Osmanlı Dönemi.....	5
1.4.1. Beylerbeyi Devri (1518–1587).....	10
1.4.2. Paşalar Devri (1587–1659).....	11
1.4.3. Ağalar Devri (1659–1671).....	11
1.4.4. Dayılar Devri (1671–1830).....	12
1.5. Fransa Dönemi (1830-1962).....	14
2. ESERİN TANITILMASI.....	19
2.1.Eserin Fizikî Durumu.....	19
2.2.Eserin Dili ve Üslubu.....	19
2.3.Eserin Konusu.....	20
2.4.Eserin Temellükleri.....	20

İKİNCİ BÖLÜM ESERİN TÜRKÇE'YE AKTARIMI

1. TİBRU'L-MESBÛK FÎ BEYÂN-I CİHÂD-I GÂZİYÂN-I CEZÂİR VE'L-- MÛLÛK ADLI YAZMA ESERİN TÜRKÇE'YE AKTARIMI.....	22
---	----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM ESERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ESERİN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	82
1.1. Savaşta Kullanılan Malzemeler ve Askerlerin Özellikleri.....	82
1.2. Cezayir Halkı'nın Osmanlı Ordusunu Karşılması ve Yardım Eden Kişiler.....	83
1.3. Savaş Bölgesinin Coğrafi Özellikleri ve Eserde Geçen Yer İsimleri.....	83
1.4. Eserde Değinen Âyetler , Hadisler ve Dînî Menkıbeler.....	84
1.5. Osmanlı Askerlerinin Kahramanlıkları ile İlgili Şiirler.....	85
1.6. Eserdeki Yazım Yanlışları.....	87
1.7. Eserdeki Mübalağalı Anlatımlar ve Olağanüstü Olaylar.....	87
1.8.Eserdeki Bilinmeyen Kelimeler.....	88
SONUÇ.....	93
BİBLİYOGRAFYA.....	95

ÖNSÖZ

Toplumlar tarih ve kültürlerini, kendilerine miras bırakılmış olan mimarî eserler, sanat eserleri, sözlü ya da yazılı eserler gibi çoğaltabileceğimiz pek çok unsura borçludurlar. Kültürümüzde önemli bir yere sahip olan yazma eserler, Türk tarihinin büyük bir bölümüne ve özellikle de Osmanlı tarihine kaynaklık etmektedir.

Türk Dil Kurumu, Türk Tarih Kurumu ve üniversitelerin akademik birimleri, 1928 yılından başlayarak yeni Türk harflerine geçiş ile beraber, Osmanlıca eserleri günümüz Türkçesine kazandırmak için yoğun çaba göstermektedir.

Osmanlı dönemine ait olan ve üzerinde çalışma yapılmamış eserlerin incelenerek gün ışığına çıkartılması, bu dönem adına yapılacak olan araştırmaların daha doğru şekillenmesine yardımcı olacağı, incelenen dönemleri daha iyi tahlil ederek tarihsel kültürümüzü zenginleştireceği kanaatindeyiz. Bu sebeple tez konusu olarak yazma bir eser üzerinde çalışmanın faydalı olacağına karar verdik.

Osmanlıca olarak 109 varaktan oluşan yazma eserin incelenmesine metin transkribe edilerek başlanmış, Osmanlıca'dan günümüz Türkçesine aktarımı sağlanmıştır. Ayrıca yazma eserin konu aldığı günümüz Cezayir'inin tarihi hakkında literatür taraması yapılarak genel bir bilgilendirme gerçekleştirilmiştir.

Günümüz Türkçesine aktarımını gerçekleştirdiğimiz bu eserle, o döneme ait bilinmeyen bazı hususlar ortaya çıkartılmıştır. Çalışmanın ilim âlemine faydalı olması temel maksadımız olmuştur.

Tezin Birinci Bölümü'nde *Cezayir ve Tarihi* başlığı altında Cezayir'in coğrafi konumu, demografik yapısı ile ilgili bilgilerin verildiği Cezayir alt başlığı, daha sonra İslâm Öncesi Dönem, İslâmî Dönem, Osmanlı Dönemi, Beylerbeyi Devri, Paşalar Devri, Ağalar Devri, Dayılar Devri, Fransa Dönemi alt başlıkları yer almaktadır. *Eserin Tanıtılması* başlığı altında Eserin Fizikî Yapısı, Eserin Dili ve Üslubu, Eserin Konusu ve Eserin Temellükleri adlı alt başlıklar yer almaktadır.

İkinci Bölüm'de "*Tibru'l-Mesbûk fî Beyân-i Cihâd-i Gâziyân-i Cezâir ve'l-Mülûk*" adlı yazma eserin Türkçe'ye aktarımı bulunmaktadır.

Üçüncü Bölüm'de *Eserin Değerlendirilmesi* başlığı altında Savaşta Kullanılan Malzemeler ve Askerlerin Özellikleri, Cezayir Halkı'nın Osmanlı Ordusunu Karşılması ve Yardım Eden Kişiler, Savaş Bölgesinin Coğrafi Özellikleri ve Eserde Geçen Yer İsimleri, Eserde Değinilen Âyetler/Hadisler ve Dînî Menkıbeler, Osmanlı Askerlerinin Kahramanlıkları ile İlgili Şiirler, Eserdeki Yazım Yanlışları, Eserdeki Mübalağalı Anlatımlar ve Olağanüstü Olaylar adlı alt başlıklar yer almaktadır.

İlk danışmanım Prof. Dr. İsmet Kayaoğlu hocama, çalışmalarımız süresince bilgi ve tecrübeleriyle yol gösteren saygıdeğer danışman hocam Prof.Dr. İsmail Hakkı Atçeken Bey'e teşekkür etmeyi, yerine getirilmesi gerekli bir borç ve görev bilirim.

AHMET RENGİBEYAZ
AĞUSTOS 2012/KONYA

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı geçen eser
a.g.m.	: Adı geçen makale
a.g.md.	: Adı geçen madde
A.S.	: Aleyhisselam
b.	: bin, ibn
c.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
D.İ.A	: Diyanet İslâm Ansiklopedisi
H.	: Hicrî
Haz.	: Hazırlayan
İA	: İslâm Ansiklopedisi
M.	: Milâdî
MEB	: Milli Eğitim Basımevi
Nşr.	: Neşreden
RA	: Radıyallahü Anh
RAH	: Rahmetullahi Aleyh
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
SAV	: Sallallahü Aleyhi ve Sellem
Trc	: Tercüme eden
TTKY	: Türk Tarih Kurumu Yayınları
ty	: Basım tarihi yok
yy	:Yüzyıl

GİRİŞ

Milletlerin tarihinin ve kültürlerinin aydınlatılmasında, tarih kitaplarının hazırlanmasında canlı tanıklardan yararlanıldığı gibi hatıra kitaplarından, günlüklerden, kişilerin not defterlerinden de yararlanılmaktadır. Biz de bu durumu göz önünde bulundurarak tarihe ışık tutacağına inandığımız bir hatıra kitabı seçtik ve bunu transkripsiyon ederek günümüz Türkçesine çevirmeye çalıştık. Ancak eseri çevirip bırakmak yeterli olmayacağı için eseri yorumlayarak değerlendirmesini yapmaya gayret ettik.

Günümüz Türkçesine kazandırmayı düşündüğümüz eser, bir Osmanlı askeri olan Mustafa b. Hasan tarafından kaleme alınmış "*Cezayir Gazilerinin ve Hükümdarlarının Cihadlarını Beyan Eden Geçmişin Altın veya Gümüş Tozu*" anlamına gelen *Tibru'l-Mesbûk fî Beyân-ı Cihâd-ı Gâziyân-ı Cezâir ve'l-Mülûk* adlı eserdir. İsminden de anlaşılacağı üzere bu eser, yazarının ifadesi ile Cezayir ülkesinde savaşmış askerlerin başarılarını ortaya koyan, geçmişi aydınlatan altın kadar olmasa da tozu kadar değerli olan bir eserdir.

Cezayir tarihine ışık tutmak istememizin nedeni, bu ülkenin Afrika'nın ikinci büyük ülkesi olması ve jeopolitik konumunun dikkat çekiciliğidir. Cezayir'in kuzeyinde Akdeniz, kuzeydoğusunda Tunus, doğusunda Libya, güneyinde Nijer ve Mali, güneybatısında Moritanya, batısında Fas vardır. Bu ülke 1500'lü yıllarda büyük bir anarşi ortamı yaşamıştır. Bu durumdan yararlanan İspanyollar, Cezayir'e saldırmış ve burayı işgal etmişlerdir. Bu durum Oruç Reis ve Hızır Reis'e kadar sürmüştür. Onlarla birlikte Cezayir, İspanyollardan alınmış ve Osmanlı topraklarına dâhil edilmiştir. Cezayir'in Osmanlı topraklarına dahil edilmesiyle İspanyolların bu topraklara sahip olma arzusu sona ermemiştir.

Mevlânâ Müzesi, İhtisas Kütüphanesinde 4321 numarada kayıtlı *Tibru'l-Mesbûk fî Beyân-ı Cihâd-ı Gâziyân-ı Cezâir ve'l-Mülûk* adlı eserde, İspanyolların Cezayir'i almak amacıyla Hicrî 1189'da başlayan 1197'e kadar devam eden toplam sekiz savaş anlatılmaktadır. Bu savaşlarda Osmanlı ordusu başarılı komutanları ve yüreklerindeki kahramanlık arzusu sayesinde büyük

başarılarına imza atmışlardır. Elbette alınan yaralar, verilen şehitler, yıkılan binalar can yakıcıdır. Ancak bunların da boyutunun bu denli ağır olmasının nedeni İspanyollarla, Osmanlıların koşullarının eşit olmamasına dayanmaktadır. Osmanlıların İspanyollar kadar güçlü savaş gemileri yoktur.

Öte yandan Osmanlı, İspanyolların sahip olduğu silaha, bombaya da sahip değildir. Ancak bunların dışında büyük bir iman gücüne sahiptirler ve sürekli Allah'a sığınmakta, savaşı kazanmak için Allah'a dua etmektedirler.

Eser, profesyonel bir tarihçi olmayan ve kendisi de bir asker olan Mustafa b. Hasan tarafından yazıldığı için dili halk diline, konuşma diline yakındır. Halk söyleyişlerine, halk şiirlerine sıkça başvurulmuş, böylece de eser çok daha keyifle okunan bir metin haline gelmiştir.

AHMET RENGİBEYAZ
KONYA 2012

BİRİNCİ BÖLÜM

CEZAYİR TARİHİ VE ESERİN TANITILMASI

1. CEZAYİR VE TARİHİ

Bu bölümde Cezayir tarihi; Cezayir, İslâm Öncesi Dönem, İslâmî Dönem, Osmanlı Yönetimi, Beylerbeyi Devri, Paşalar Devri, Ağalar Devri, Dayılar Devri, Fransa Dönemi gibi konu başlıkları altında konular incelenmeye çalışılacaktır.

1.1. Cezayir

5 Temmuz 1962 tarihinde bağımsızlığını ilan eden Cezayir'in resmî adı Cezayir Demokratik Halk Cumhuriyeti'dir. Cezayir'in başkenti ülke ile aynı adı taşımaktadır. 2.381.741 km² yüz ölçümüne sahip olan ülkenin nüfusu, 2005 sayımına göre, 32.930.000'dir. Halkın %99'u Müslüman, % 1'i Hıristiyan ve Yahudi olan ülkenin resmî dili Arapça, halk arasında konuşulan diller ise Berberice, Tamaşek ve Fransızcadır. Afrika Birliği, Arap Birliği ve Mağrip Birliğine üyesi bulunan Cezayir'de para birimi olarak dinar kullanılmaktadır.

Kuzeyinde Akdeniz, kuzeydoğusunda Tunus, doğusunda Libya, güneyinde Nijer ve Mali, güneybatısında Moritanya, batısında Fas ile komşu olan Cezayir, Afrika'nın ikinci büyük ülkesidir ve Akdeniz'e kıyı uzunluğu 1025 km'dir.¹

1.2. İslâm Öncesi Dönem

M.Ö. 1000 yıllarında Sûriye sahillerinden gelen Fenikeliler Cezayir'in Akdeniz kıyılarına yerleşerek M.Ö. 814 tarihinde bugün Tunus sınırları içinde bulunan Kartaca şehrini kurmuşlardır. Daha sonra Kartaca, onların burada kurdukları devletin hem adı hem de başşehri oldu.

¹ <http://www.cografya.gen.tr/siyasi/devletler/cezayir.htm> (erişim tarihi:23.08.2011).

M.Ö. 146 tarihinde Kartaca'yı ele geçiren Romalılar, M.S. 40 tarihine doğru bu bölgedeki hâkimiyetlerini kuvvetlendirmişlerdir. Bu dönemde Cezayir "Mavretania Caesariensis" adıyla imparatorluğun bir eyaleti haline getirilmiştir. Romalılar Cezayir'in kıyı bölgelerinde "Romanizasyon" olarak bilinen yoğun bir sömürgecilik ve zulüm siyaseti uygularken Cezayir'in iç kesimleri Roma hâkimiyetinin dışında kalmıştır.

Bu bölgede, kabile toplulukları halinde göçebe hayatı yaşayan yerli halka Libyalı denilmekteydi. Kendilerini "Emâziğ" (hür insanlar) olarak tanıtan bu yerli halka sonraki dönemlerde "Berber" adı verilmiştir. Roma İmparatorluğu'nun çöküşünden sonra bölge sırasıyla Vandallar ve Bizans'ın hâkimiyeti altına girmiştir.²

1.3. İslâmî Dönem

Milâdî VII. yy ortalarında Müslüman Arap fatihleri Mağrib'i fethetme girişiminde bulunmuşlar ancak burada bulunan Berberî kabileleri ve Bizans'tan kalan bazı toplulukların direnişi ile karşılaşmışlardır. Bundan sonra 670 ve 682 tarihlerinde yapılan seferlerle, Mağrib'de İslâmiyet'in yayılması için uygun bir zeminin hazırlanması sağlanmıştır. 701 tarihinde gerçekleştirilen seferlerle de İslâmiyet'in Berberîler arasında hızla yayılmaya başlamıştır.

Emevîler Mağrib bölgesinde İslâm'ı yaymak adına giriştikleri fetihlerden sonra özellikle vergilendirme usullerinde mevâlîye ağır gelen haksız bazı politikalar izlemişlerdir. Bu vergi yükü sebebiyle Berberî isyanları baş göstermiştir. Bu isyanlar neticesinde Tilimsan'da Benî İfren Emirliği (740–774), Tahert'te Abdurrahman bin Rüstem tarafından Rüstemî Devleti kurulmuştur (777–909).

Rüstemî Devleti, Müslüman Cezayir'de kurulan ilk bağımsız devlettir. Bu dönemde Batı Cezayir, Fas'ta hüküm süren İdrîsî'lerin (789–926), Doğu Cezayir ise Kayrevan'daki Ağlebîler'in (800–909) idaresine girmiş; her iki devlet de Bağdat'taki Abbâsî Halifeliği'ne bağlanmıştır.

² Saîdûnî, Nâsırüddin, "Cezayir", *D.İ.A., İstanbul, 1993*, VII, 485.

Cezayir’de, IX. ve X. yy’larda, Rüstemîler’in, Ağlebîler’in ve İdrîsîlerin idaresi altında ekonomi ve İslâmi kültür alanlarında büyük bir gelişme kaydetmiştir. Ebû Abdullah e’ş-Şîî’nin, Rüstemîler ve Ağlebîler’i bertaraf ederek Fâtîmî Devleti’ni kurmasından sonra da bu durum devam etmiştir.

XII. yy’da da devam eden ekonomik ve kültürel kalkınma sayesinde, Tilimsân, Bicâye, Konstantîne, Annâbe, Tenes ve Vehran şehirleri bilim ile ticaret merkezi haline gelmiştir. Muvahhidler’den sonra Doğu Cezayir Tunus’taki Hafsî Devleti’ne (1128–1574) tâbi olmuş orta ve batı Cezayir ise Tilimsân’da kurulan Abdülvâdîler’in (1235–1550) idaresine girmiştir. Tilimsân bu dönemde de kültür ve ticaret merkezi olarak büyük bir gelişme göstermiştir.

XIV. yy’dan itibaren Abdülvâdîler, Hafsîler ve Merînîler’in saldırıları sebebiyle zayıflamaya başlamıştır. Bedevî kabileler isyan ederek bazı yerleri ele geçirmişler, İspanyollar da sahilleri işgal etmişlerdir. Siyasi parçalanmanın ve kabileler arası çekişmelerin sürdüğü böyle bir ortamda İspanyollar da 1505–1513 arasında sahildeki önemli merkezleri işgal etmişler ve ele geçirmişlerdir.³

1.4. Osmanlı Dönemi

XV. yüzyılda bugünkü Cezayir, o dönemin Orta Mağrib’i (el-Mağribu’l-Vustâ) tam anlamıyla bir anarşi ortamındaydı. Bölgede, bu anarşi ortamı XVI. yüzyılın başı itibariyle daha da kötüleşerek devam etmiştir. Ülkenin içinde bulunduğu bu durum, bir sömürge devleti olan İspanya’nın, 1505–1511 yılları arasında, deniz yoluyla, Cezayir’e saldırmasına sebep olmuştur. İspanyollar, sahil şeridinde bulunan Merse’l-Kebîr, Vahran, Mustağanem, Tenes, Şerşel, Cezayir, Deli ve Bicâye şehirlerini işgal etmişlerdir..⁴

İspanyollar, 1505 yılında Pedro Navarro komutasındaki bir donanma ile, Cezayir sahilinin bir kısmını ve Vehran’ı ele geçirdiler. 4.000 müslümanı feci bir katliama tabi tuttular ve 8.000 kişiyi de esir alarak götürdüler. Endülüs

³ Saîdûnî, Nâsîrûddin, *a.g.md.*, VII, 485-486.

⁴ Hizmetli, Sabri, “*Türklerin Yönetimi Döneminde Cezayir’in İdaresi ve Kurumları*”, <http://tarikhvemedeniye.org/e-kutuphane/makaleler>, ty, s.73.

Müslümanlarına karşı başlatılan zulmün baş mimarlarından olan, kraliçenin günah çıkarma papazı kardinal Ximenes de, bu katliama şahit olanlar arasındaydı. Ayrıca Cezayir şehrinde bulunan limanın karşısındaki adalardan biri olan meşhur “el-Bastiyon” İspanyollar tarafından işgal edildi. İspanyollar, bu ada üzerinde, Mağrib Müslümanlarıyla aralarında geçen savaşlar sırasında önemli bir yer tutacak olan müstahkem bir hisar inşa ettiler. Sonuç olarak Cezayir İspanya’nın yönetimine geçmiştir.⁵

İspanya’nın emperyalist girişimi karşısında, Cezayir’den bir heyet, bu dönemde Cicelli’de karargâh kurmuş olan Hızır (Barbaros Hayrettin Paşa) ve Oruç Reis kardeşleri ziyaret ederek onlardan yardım istemişlerdir. Bu yardım isteği üzerine, önce deniz yoluyla ki bu yolla başarılı olamayınca da kara yoluyla Cezayir şehrine girmişler ve 1516 tarihinde burayı ele geçirmişlerdir.

Hızır ve Oruç Reislerin Cezayir’i almaları İspanya için de önemli bir durum haline gelmiştir.⁶ Cezayir’i alan ve iç bölgelere kadar ilerleme sağlayan Hızır ve Oruç Reis kardeşler karşısında İspanya sessiz kalmamış Cezayir’in alınması için öncelikle Telemsan’ı kuşatmak için harekete geçmiştir. İspanya’nın kuvvetli kuşatması ve yerli halkın da İspanyollara yardım etmesi sonucunda Oruç Reis, ancak yedi ayın sonunda İspanya kuşatmasını delerek Cezayir’e gitmek için yola koyulmuştur. Oruç Reis ve askerleri Cezayir’e varmadan şehit düşürülmüşlerdir.⁷

1518’de Oruç Reis’in şehit düşmesinden sonra Hızır Reis Cezayir hâkimi olmuştur. Hızır Reis’in hükümdarlığı döneminde de İspanya Cezayir’i ele geçirerek burada Katolik Latin Krallığı kurma hedefinden vazgeçmemiş ve seferlerine devam etmiştir. Barbaros Hayrettin Paşa, kuşatmayı başarıyla atlatmış olsa dahi Cezayir’i uzun süre savunamayacağı sebebiyle 1519 tarihinde Yavuz Sultan Selim’e bir heyet göndererek Osmanlı Devleti yönetimine tâbi olduğunu bildirmiştir. Yavuz Sultan Selim, Barbaros Hayrettin Paşa’nın bu talebi üzerine, kendisine Cezayir

⁵ Yiğit, İsmail, *Siyasî- Dînî-Kültürel-Sosyal İslam Tarihi*, Kayıhan Yay., İstanbul, 1995, IX, 344.

⁶ Yücel, Yaşar- Ali Sevim, *Klasik Dönemin Üç Hükümdarı Fatih-Yavuz-Kanuni*, Ankara: TTK Basımevi, 1991, s.183.

⁷ Maksudoğlu, Mehmet, *Kuruluşun 700. Yılında Osmanlı Tarihi(1299–1923)*, İstanbul, 1999, s.153-154.

Beylerbeyliği unvanı vererek Anadolu'dan asker toplama yetkisi vermiştir. Bunun yanı sıra Yavuz Sultan Selim Cezayir'e 2000 yeniçeri ve birkaç gemi göndermiştir.⁸

Yavuz Sultan Selim'in Cezayir'e kuvvet yollaması ve Mağrib bölgesinin yönetimini Cezayir şehrinin başkent olacak şekilde Barbaros Hayrettin Paşa'ya vermesi ile bu topraklarda fiilen Osmanlı hâkimiyeti başlamış oldu.⁹

Cezayir'e hâkim olduktan sonra burayı idarî bakımdan ikiye ayırıp doğu kısımlarını yerli emirlerden Ahmed b. Kâdî, batı kısımlarını Muhammed b. Ali'nin idaresine bırakan Barbaros Hayrettin Paşa, kışkırtma sonucu yerli halkın ayaklanması üzerine bir ara Cezayir şehrini bırakarak Cicelli'ye çekilmek zorunda kaldıysa da (1524) üç yıl sonra halkın isteği ile geri döndü ve kendisine isyan eden Ahmed b. Kâdî'yi yenip burayı geri aldı.¹⁰

1530 tarihinde Cezayir şehri önünde İspanyolların kontrolündeki küçük bir adada yer alan Penon Kalesi (Adakale) Barbaros Hayrettin Paşa tarafından ele geçirildi. Barbaros ada ile kıyı arasına bir mendirek yaptırdı. Böylece gemileri için muhafazalı bir liman meydana getirdi. Bu arada İspanya'da büyük zulme maruz kalan Endülüs Müslümanlarından 70.000 kadarını gemileri ile Cezayir tarafına taşıyarak kurtardı. Cezayir bu dönemde ele geçirilen ganimetlerle zenginleşti ve Türklerin Hindistan'ı ya da Meksika'sı olarak şöhret kazandı.

1532 tarihinde Osmanlı Ordusu Anadolu seferindeyken Andrea Doria, Mora sahillerini işgal etmiş; Patras ve İnebahtı'yı ise almıştı.¹¹ Osmanlı Ordusu karada çok iyi olmasına rağmen denizde çok başarılı değildi. Bundan ötürü Kanuni Sultan Süleyman deniz gücünü artırabilmek ve Andrea Doria'nın yenilmesini sağlayabilmek için iyi bir denizci olan Barbaros Hayrettin Paşa'ya bir hattı hûmayun yollamıştır. Kanûnî şöyle demiştir:¹²

⁸ Yücel, Yaşar- Ali Sevim, *a.g.e.*, s. 184

⁹ Tuna, Tuğrul, "Türkiye Cezayir Münasebetleri ve Cezayir Kurtuluş Savaşı III", *Ortadoğu*, Yıl 1, Sayı 12, 1962, s.23.

¹⁰ Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Osmanlı Tarihi*, Ankara: TTK Basımevi, 1975, s.369.

¹¹ Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *a.g.e.*, s.370.

¹² Karaoğlu, Salih (yayınlayan), *Kuruluşun 700. Yılında Osmanlılar 1299-1923*, İstanbul: Nesa Basın Yayın, 1999, s.120.

“İspanya’ya sefer muradımdır. Bir yarar âdemi yerine koyup gelesin. Eğer muhafazaya kâdir kimse yok ise i’lâm edesin.” Barbaros Osmanlı padişahının bu çağrısı neticesinde, gerekli hazırlıkları yaparak Andrea Doria’ya karşı deniz yoluyla savaşa girişmiştir. Bu deniz savaşından da başarıyla çıkan Barbaros Hayrettin Paşa, İstanbul’a geçmiş ve orada büyük bir coşkuyla karşılanmıştır ¹³

İstanbul’a gelen Barbaros Hayrettin Paşa, Kanuni Sultan Süleyman ile görüşmüş ve bu görüşmenin ardından, 1534 tarihinde, Cezayir Beylerbeyi rütbesini resmen almıştır. Ayrıca Barbaros Hayrettin Paşa’nın Cezayir Beylerbeyi sıfatı ile Osmanlı Donanması’nın başına getirilmesi ile Cezayir, doğrudan doğruya bir Osmanlı Beylerbeyliği haline geldi. Aynı tarihte Barbaros, Osmanlı Donanması ile yaptığı ilk seferde Tunus’u ele geçirdiyse de İmparator V. Karl’ın (Şarlken) gönderdiği donanma ve yerli halkın ihaneti yüzünden geri çekilmek zorunda kaldı.¹⁴ Fakat 1536 tarihine kadar Sâhil ve Tel bölgesi şehirlerinin çoğunu zapt etti. 1538 tarihinde Andrea Doria kumandasındaki Haçlı Donanması’nı Preveze’de yenilgiye uğratarak orta Akdeniz’de Osmanlı üstünlüğünü sağlamış oldu.

1541 tarihinde, bizzat İmparator V. Karl’ın da katıldığı İspanya Donanması’nın Cezayir seferi tam bir hezimetle sonuçlandı. Şarlken bizzat kendisinin başında bulunduğu ordusu ile Cezayir üstüne yürüme kararı aldı. 65 parça kadirga, 400’e yakın nakliye ve yelkensisiz gemilerle Cezayir’e hareket etti. Doria idaresindeki, imparatorun da yer aldığı donanma 20 Ekim 1541’de Cezayir sahillerinde görüldü. Yirmibeşbin kişilik bir kuvvetle Cezayir kuşatıldı. Ancak Cezayir kalesindeki Hasan Ağa’nın az sayıdaki kuvvetinin büyük direnişi ve hava şartlarının elverişsizliği yüzünden Şarlken, Cezayir önlerinde müthiş bir bozguna uğradı. İmparator, fırtına yüzünden çoğu batmış donanmasını güçlükle toplayarak İspanya’ya dönebildi.¹⁵ Preveze Deniz Savaşı’ndan sonra Akdeniz’in hakimiyeti Osmanlı Devleti’nin eline geçmiş, dönemin en önemli deniz gücüne sahip olan İspanya dize getirilmiştir.

¹³ Atsız, Nihal, “Hayrettin Paşa” *Türkler Ansiklopedisi*, Ankara, 2002, XIX, 117.

¹⁴ Atik, Kayhan, *Lütfi Paşa ve Tevârih-i Âl-i Osman*, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 2001, IX, 126.

¹⁵ Yıldız, Hakkı Dursun (editör), *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Çağ Yay., İstanbul, 1993, X, 354.

Osmanlı Devleti'nin, Kuzey Afrika'da Tunus, Trablusgarb ve Cezayir'in fethedilmesinden sonra buralarda önce müşterek daha sonra ayrı ayrı eyaletler oluşturularak Garp Ocakları kurulmuş ve yönetimleri bu şekilde sağlanmıştır. Cezayir, 1564 tarihinde Cezayir ve Cezayir-i Garb olarak iki beylerbeyliği olarak yönetilmiştir ki bu ikili yönetim 16. yy'ın sonlarına kadar da böyle devam etmiştir .¹⁶

Cezayir Ocağı, nüfusu 15 ila 20.000 kişiyi geçmeyen askerî bir aristokrasiyi teşkil ediyordu ve bir kısım Aydın, İzmir, Manisa, Muğla gibi Batı Anadolu yörelerinden getirilen, çeşitli sebeplerle toprağını terk eden ve "çift bozan" adı verilen köylü sınıfından gemicilerdi. Bunlar, ocağa kaydedildikten sonra karada ya da gemilerde görevlendirilir, maaş verilir, yalnız kendi liderlerine tâbi olur, ağalığa kadar yükselebilirdi. Ancak kontrolleri oldukça zordu. Askerî sınıfın esas kısmını ise İstanbul'dan gönderilen yeniçeriler meydana getirir ve bunların başında bir ağa bulunurdu. Ayrıca Türklerden ve "mehâzîn" adı verilen yerli kabilelerden süvari birlikleri vardı. Mehâzîn sınıfı hazır asker ve kervan koruyucusu olup vergilerin tahsilinden, vergi veren kabileleri itaat altında tutmaktan sorumluydu.

Cezayir, garp ocakları içerisinde en bağımsız hareket eden ocak olmuştur. Bunun nedeni ise yeniçeri ocakları ile denizci sınıfının, valilere boyun eğdirmeleri idi. Böylece hükümetin verdiği emirler burada uygulanamıyordu. Valiler ancak merasimlere uyar, evrakları imzalar ve bir kısım maiyetleriyle birlikte sarayda otururlardı. Herhangi bir vali idareyi ele almak isterse yeniçerilerin ihtilalleri neticesinde öldürülme ya da ülkeden çıkarılma tehlikesiyle karşı karşıya kalabilirlerdi. İçlerinde hem azledilip hem de ülkeden çıkarılmayarak göz hapsi altında tutulanlar da olmuştur ¹⁷

1830 tarihine kadar süren Cezayir'deki Türk-Osmanlı hâkimiyeti, idarî

¹⁶ Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *a.g.e.*, s.293.

¹⁷ Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *a.g.e.* , s.293-297.

bakımdan Beylerbeyi devri (1518–1587), Paşalar devri (1587–1659), Ağalar devri (1659–1671) ve Dayılar devri (1671–1830) olmak üzere dört ana döneme ayrılır.

1.4.1. Beylerbeyi Devri (1518–1587)

Bu devir Barbaros Hayrettin Paşa'nın Osmanlı tabiiyetine geçişiyle başlamıştır. Cezayir'in yönetimini elinde bulunduran "beylerbeyi", üç yıl ya da daha fazla süre için doğrudan Osmanlı padişahı tarafından atanırdı. Beylerbeyi, paşalar ve beylerin oluşturduğu "Danışma Kurulu" bulunmaktaydı. Cezayir'de bulunan yeniçeriler, hem bu danışma kuruluna, hem de beylerbeyi ve beylere itaat etmekle yükümlüydüler.

Cezayir, Tunus ve Trablusgarp gibi "salyaneli" beylerbeyliği idi. Yani Cezayir Beylerbeyi, toplanan gelirlerden mahallî harcamaları gerçekleştirir, arta kalan gelirleri İstanbul'a gönderirdi.¹⁸

Bu yönetim şekli XVII. yy'la kadar devam etmiş ancak bu tarihten itibaren yeniçeriler yönetimde daha ağırlıklı olarak söz sahibi olmaya başlamışlardır. Osmanlı padişahının, İstanbul'dan atadığı beyler ve paşaları geri göndererek yönetim için kendi içlerinden bir dayıyı yönetim için başa getirmişlerdir. Bu süreçte, Barbaros Hayrettin Paşa'nın üvey oğlu Hasan Paşa (1544–1552) denizcilerin yardımıyla bir süre otorite sağlayabilmiştir.

Beylerbeyi devrinin son valisi olan Kaptan-ı Derya Kılıç Ali Paşa zamanında (1568–1587) başlangıçta İstanbul ve Cezayir arasındaki bağlar güçlendiyse de daha sonraki süreçte bu bağlar tamamıyla zayıflamıştır. Kılıç Ali Paşa'nın vefatından sonra beylerbeyi devri tamamen kapanmış ve "Paşalık Devri" başlamıştır.¹⁹

¹⁸ Osmanlı Ansiklopedisi, Komisyon, Ağaç Yayıncılık, İstanbul 1994, c. I, s. 78.

¹⁹ Hizmetli, Sabri, a.g.m. , s.74.

1.4.2. Paşalar Devri (1587–1659)

Paşalar devrinde, Yeniçeriler ön plana çıkmış ve yönetimde daha ağırlıklı söz sahibi olmuşlardır. Yeniçeriler oluşturulan “Dîvan” sayesinde yönetimde etkilerini arttırmışlar ve valilerin devlet işlerini karara bağlanmasında, ayda dört defa toplanan ve yeniçerilerden oluşan divanın aldığı hükümler esas olmuştur. Bu dönemde, otorite kurmak isteyen valiler ya sürgün edilmiş ya da öldürülmüştür. Yalnız Hızır Paşa 1592 tarihinde, yeniçerileri sindirmeyi başarmıştır. 1634 tarihinde, Cezayir’de 20.000 civarında yeniçeri bulunmaktaydı. Denizciler, sahillerde oturur, yeniçerilere karışmaz, ayrı bir ocak halinde denizcilikle meşgul olurlardı. Bu dönemde idarî mekanizma çok iyi organize edilmiştir. Resmî kayıtlar, sultanın fermanları, yapılan antlaşmaların metinleri, kazanılan ganimet ve ödüllerle alınan vergilere dair kayıtlar devlet arşivlerinde titizlikle korundu.

Cezayir, bu dönemde hem iç işlerinde hem de Avrupa ülkeleri ile olan ticaret ve iktisadî ilişkilerinde oldukça geniş bir serbestliğe sahip olmuştur. Ayrıca gerek komşu ülkeler ile gerekse Osmanlı Devleti ile ilişkilerini yeniden düzenleyerek önemli değişiklikler gerçekleştirmiştir.²⁰

1659 tarihinde Divan, aldığı bir karar ile Paşalık devrini sona erdirmiş ve bu tarihten itibaren Ağalar Devri başlamıştır.

1.4.3. Ağalar Devri (1659–1671)

Ağalık devri itibariyle yeniçeri ocağı devlet yönetiminde kesin bir şekilde söz sahibi olmaya başlamış ve böylelikle Cezayir yönetimi yeniçerilerin hâkimiyetine geçmiştir.

1645 tarihinde Vezir-i Azam Salih Paşa’nın kardeşi İbrahim Paşa, Cezayir Beylerbeyi olarak tayin edilince Sultan İbrahim huzura gelen dayı kaptanları, Beylerbeyine itaat etmedikleri takdirde “cümlesini kırmakla” tehdit etmiştir. Fakat bu tehdit dahi Cezayir’de bir değişiklik sağlamamıştır. Bundan sonra azledilen üç vali Cezayir’de nezaret altında tutulmuştur. 1659 tarihinde vali tayin edilen Ali Paşa

²⁰ Hizmetli , Sabri, *a.g.m.* , s.75.

Cezayir’de bütün yetkilerini kullanmak isteyince Halil Ağa onu mahiyetiyle beraber bir kalyonla İzmir’e göndermiş; böylece ağalar devri başlamıştır. Dönemin sadrazamı Köprülü Mehmet Paşa buna çok sinirlenerek geri dönen valiyi idam ettirmiştir. Cezayir ağasına da bir mektup göndererek artık vali gönderilmeyeceğini bildirmiştir. Bundan böyle Cezayir gemileri Osmanlı sahillerine yanaşamayacak, levent ve zahire alamayacaktı. Cezayir ağası bunun üzerine korkarak İzmir’e gelip af dilediyse de affedilmedi. Köprülü’nün ölümünden sonra Köprülüzâde Fâzıl Ahmet Paşa sadrazam olunca af çıkarmış ve İsmail Ağa’yı Cezayir Valisi olarak tayin etmiştir. Ancak Cezayir ağaları, İsmail Ağa’yı padişahın vekili sayarak devlet yönetimine karıştırmamışlardır.²¹ Bu dönemde idareyi bırakmak istemeyen ağaların, yeniçeriler tarafından öldürülmesi neredeyse bir âdete dönüşmüştür. Sonuncusu Ali Ağa olmak üzere 1664 ila 1671 yılları arasında, son dört yeniçeri ağası bu şekilde öldürülmüştür. Ali Ağa’nın öldürülmesiyle Cezayir’de Ağalar Devri kapanmış Dayılar Devri başlamıştır.

1.4.4. Dayılar Devri (1671–1830)

Cezayir’de Dayılar Devri, denizcilerin bölgedeki duruma hâkim olmalarıyla başlamıştır. Dayılar Devrinin başlangıcında, dayı meclis tarafından, hayatı boyunca başta kalmak şartı ile seçilmiştir. Yönetime gelen ilk dört dayı bu şekilde başa getirilmiştir. Ancak daha sonraki dönemlerde, Yeniçerilerin ağırlıklarını göstermeleriyle seçim şartlarında değişiklikler meydana gelmiştir.²²

Dayılar Devrinde devletin iktidarını elde etmek iki yoldan gerçekleşmekteydi. İktidara gelecek olan kişi Erkân’a ya da üst düzey yöneticiler grubuna mensup olmalıydı ve paşa, ağa ya da dayı tarafından tayin edilirdi. İkinci yol ise Dîvan tarafından seçilmek idi. Bu dönemde devlet kurumlarında pek çok düzenleme yapılmaya çalışılmıştır. Yeniçeri Ocağı’nın etkisi devlet yönetiminde azaltılmaya çalışılmıştır.

²¹ Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, a.g.e , s.299.

²² Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, a.g.e , s.299.

1710 tarihinden itibaren beyler, paşa unvanı da alarak hem siyasî hem askerî güce sahip olmuşlardır. Bu tarihte, Beştaş Dayı bir yeniçeri ailesine saldırdığı için katledilmiş ve yerine Sökeli Ali Çavuş dayı olmuştur. 1711 tarihinde Sarkan İbrahim Paşa Cezayir beylerbeyi olarak tayin edilince Sökeli Ali Çavuş onun karaya çıkmasına izin vermeyerek İstanbul'a geri göndermiştir. Ayrıca Sultan III. Ahmed'e de bir mektup yazarak valilikle dayılığın ayrı olmasının mahzurlarını anlatmış ve bu iki makamın birleştirilmesini istemiştir. Sökeli Ali Çavuş'un bu isteği kabul edilmiş ve kendisine beylerbeyi rütbesi verilerek paşa olmuştur. Bu tarihten sonra, Cezayir'e yazılan fermanlarda "Cezayir Beylerbeyi ve Dayısı" hitap şekline yer verilerek iki görevin bir kişide olduğu resmen belirtilmiştir.²³

Dayıların, Yeniçeri Ocağının başı olarak; orduyu yönetmek, asayişin sağlanması ve yeniçerilerin maaşlarının ödenmesini sağlamak gibi görevleri mevcuttu.²⁴ Dayılara, ordu, donanma, vergi, asayiş, adliye işlerinde yardım eden, beş üyeden oluşan "Dîvân-ı Guzât" adında bir dayı divanı yardımcı olmaktaydı. Dîvan üyeleri, malî işlerine bakan hazineci, ordu kumandanı olan ordugâh ağası, denizcilik işlerinden sorumlu vekilharç, beytûlmâlci ve vergi tahsiline memur "hocatü'l-havl"den oluşmaktaydı. Divân kâtipliklerini dört divân hocası yapmaktaydı. Şerî işler ise biri Hanefî diğeri Mâlikî mezhebine mensup olan iki müftü tarafından yürütülmekteydi.²⁵

Dayılar Devrinde ülke dinî, iktisadî ve ilmî açıdan önemli gelişmeler kaydetmiştir. Ancak Cezayir'e yönelik çeşitli saldırılar bu gelişmelerin uzun soluklu olmasına izin vermemiştir.

Osmanlı Devleti'nde Cezayir, garp ocakları içinde en büyük donanmaya sahipti. Cezayir gelirin büyük bir kısmını ise korsanlıktan elde etmekteydi. Ancak XVII. yy'a doğru İngiltere ve Fransa Donanmalarının güçlenmesi ve Akdeniz'de faaliyetlerini arttırmaları neticesinde Cezayir'in korsanlık faaliyetleri sekteye uğramıştır. Buna bağlı olarak gelir kaynağının önemli bir kısmını kaybeden

²³ Kahraman, Kemal, "Cezayir", *D.İ.A., İstanbul, 1993, VII, 488.*

²⁴ Hizmetli, Sabri, a.g.m., s.78.

²⁵ Kahraman, Kemal, a.g.md., *D.İ.A., VII, 487.*

Cezayir’de vergi yükünün artması ile isyanlar baş göstermiştir. 1671 tarihinden itibaren yirmi sekiz dayı gerek halk gerekse askerler tarafından öldürülmüştür.²⁶

Cezayir kendi iradesiyle Osmanlı Devleti’ne tabii olan bir eyalet olduğundan ötürü merkezî yönetim baskıcı bir tutum sergilememiştir. Ancak dayılar döneminde buna rağmen merkezden atanan valileri kabul etmeme, diğer ocaklarla çatışmaya girme, Avrupa Devletleri ile yapılan anlaşma kurallarına uymama gibi tutumların sergilenmesi, Osmanlı Devleti’ni de Avrupa Devletleri karşısında zor durumda bırakmıştır.

Cezayir’in denizcilikte güç kaybetmesi öte yandan Osmanlı Devleti’nin 1828–1829 tarihleri arasında Rusya ile yaptığı savaşta yenilmesi, Yunan isyanlarından ötürü Rusya ve İngiltere’nin müttefik olması gibi sebepler Fransa’yı Cezayir’e karşı harekete geçirmiştir. İngiltere’ye karşı Akdeniz’de eski gücünü geri kazanmayı hedefleyen Fransa Cezayir’i alarak Akdeniz’de elde ettiği üstünlükle denizlerde yapılan ticaretten daha büyük pay alabilecekti.

Fransa 1830 yılında hem Akdeniz’deki üstünlüğü sağlamak hem de kendi ülkesi içinde yaşadığı bunalımdan ötürü halkın dikkatini farklı bir yöne çekmek ve kaybettiği saygınlığı kazanmak için Cezayir’i işgal etmiştir (5 Temmuz 1830).

1.5. Fransa Dönemi (1830-1962)

1830 tarihinde Fransa tarafından işgale uğrayan Cezayir, büyük bir direniş göstermiştir. İşgalin ilk gününden itibaren direnen Cezayirliler, 1832 tarihinde Hacı Abdülkadir’i direnişin lideri olarak seçmişlerdir. Fransa bu direniş nedeniyle- Hacı Abdülkadir’in yakalanmasına, 1847 tarihine kadar- tam olarak hâkimiyeti elde edememiştir.²⁷

Fransa, işgalin ardından Cezayir’de her alanda hâkimiyeti sağlamak için “Bureaux Arabes” adlı bir kurum oluşturmuştur. Cezayir halkının hiç sıcak

²⁶ Kahraman , Kemal , a.g.md ., *D.İ.A.*, VII, 488.

²⁷ Armaoğlu, Fahir, *Fransız İhtilali ve Avrupa*, Ankara, 1964, s.110.

bakmadığı bu kurum 1844 tarihinden 1922 tarihine kadar faaliyetlerine devam etmiştir. Fransız askerî otoritesinin yerli halkla olan sorunlarında, Cezayir halkının sorunlarıyla ve Fransızları ilgilendiren ortak adli konularla ilgilenen bu kurum ayrıca vergi toplama ve eğitim alanlarında da danışmanlık yapmakta idi.

1840'lı yılların başında Fransa Fransız sömürgesinin yolunu açmak için Cezayir halkının topyekûn yıkımını başlatmıştır. Meyve ağaçları kestirilmiş, ürünler yakıtılmış, insanlar ve köyler ortadan kaldırılmıştır. Kolonicilerin daha rahat yerleşmesini sağlamak amacıyla yerli halk belirli bölgelere göç ettirilmiş ve hapis hayatı yaşatılmıştır. 1843 ila 1870 yılları arasında Fransızlar, kendi otoritelerini kabul eden yeni bir memur nesli ile kabile ve dinî liderlerin güçlerini zayıflatmıştır. 1874 tarihi itibari ile de Müslümanlar, vatan hainliği, yasa dışı faaliyetler gibi pek çok suçtan yargılanarak ya hapsedilmişler ya da mülkiyetlerine el konmuştur.²⁸

Cezayir'in Fransa tarafından işgalini takip eden yıllarda, Fransa'nın bu tahribi karşısında milliyetçilik hareketleri ve ayaklanmalar büyük şehirlerin dışında ve köylü halk arasında ilgi toplamasına rağmen bu ilgi yerelden ulusala bir büyüme göstermemiştir. Ancak 1870–1871 Fransa-Prusya Savaşı'nda Fransa'nın yenilgisi ve bir iç buhrana, hatta kısa süren bir iç savaşa sürüklenmesi, Cezayir halkı arasında yeniden özgürlük umudunu canlandırmıştır. İşgalden bu yana ilk defa şehirlerde yaşayan halk da bu hareketi benimsemiştir. Bu durum, Cezayir milli hareketinin yeni bir döneme girdiğini göstermekte ve Cezayir milliyetçiliği tarihinde bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir.²⁹

Fransızların baskı, sindirme ve sömürge politikalarına karşı ortaya çıkan ayaklanma, Fransa'nın Prusya'yla savaşta olmasından yararlanmak isteyen kitlelerin harekete geçmesiyle başlamıştır. 200–250 kabilenin desteğiyle sürdürülen ve bir yıl süren ayaklanma, Fransız ordu birlikleri tarafından acımasızca bastırılmıştır. İşgalden bu yana Cezayir'in bütününde hâkimiyet kuramayan Fransa bu hedefine, ancak 1871 tarihinde Mikrani Ayaklanması'nı bastırdıktan sonra ulaşabilmiştir. 1830 tarihinde

²⁸ Lapidus , M. Ira, *İslâm Toplumlari Tarihi-19. Yüzyıldan Günümüze*, çev: Yasin Aktay, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002, II, 212.

²⁹ Tuna , Tuğrul ,“Türkiye Cezayir Münasebetleri ve Cezayir Kurtuluş Savaşı III”, *Ortadoğu*, Yıl 1, Sayı 12, 1962, s.17.

Cezayir'in işgaliyle başlayan sömürge politikaları, 1871 tarihinde Cezayir'in resmen ilhakı kararının alınmasıyla derinleştirilmiştir.³⁰

Ayaklanmanın bastırılmasından sonra Cezayir idari olarak tamamen Fransa ile birleştirildi. Cezayir, üç Fransız idarî bölgesine ayrılarak bir genel valinin yönetiminde idarî yapı tekrar şekillendirildi. Sömürgecilere belediye yönetimi hakkı verilerek Fransa'da milletvekili seçilme hakkı tanınmıştır. Cezayir'in Fransa'ya doğrudan bağlı olan bu yönetim şekli 1896 tarihinde sona ermiştir. 1898 tarihinde de çoğunluğu Avrupalılardan oluşan bir meclis kurulmuştur. Mecliste oluşturulan sistem ise Cezayir'in yönetimini sömürgecilere teslim etmeye yönelik olarak kurulmuştu³¹

Cezayir'de mutlak egemenliği elinde bulunduran Fransa, oraya yerleşmiş Avrupalıları “yurttaş” olarak kabul ederken Cezayir halkını “tebaa” olarak görmekte idi. Cezayir halkı Fransızların izni olmadan kendi ülkelerinde seyahat etme hakkına sahip değillerdi. Ayrıca Kur'an kursu haricinde okul açmaları, kendi dillerinde gazete çıkarmaları tamamen yasaklanmıştı. Fransızlar uyguladıkları bu baskı politikası karşısında meydana gelebilecek herhangi bir tepkiyi önlemek için ise Cezayir halkının ileri gelenlerine birtakım ayrıcalıklar vererek kendileri açısından yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçmek istemişlerdir.

1919 tarihinde çıkardıkları bir kanun da bunun en güzel örneğidir. Bu kanunla büyük toprak sahipleri, memurlar, tüccarlar, Fransız diplomalı ya da madalyalı kişiler, Fransız ordusunda çalışmış olanlara Malî Heyet'e temsilci seçme hakkı tanımıştır. Ancak bu kanun Cezayir'in ileri gelenleri tarafından pek bir şey ifade etmediği gibi onları tatmin de etmemiştir. Ayrıca Cezayir'in ileri gelenleri, sömürgecilerle aynı medeni haklara sahip olmayı istemekteydiler. Bu isteklerin tüm Cezayir halkı tarafından benimsenmesi ve fakat Fransa tarafından bu taleplerin tam olarak karşılanmaması ulusal hareketin gelişmesine ve halk tabanında yaygınlaşmasına sebep olmuştur.³²

³⁰ Yaraşır , Volkan, *Sokakta Politika*, Gendaş Yayınları, İstanbul, 2002, s.260.

³¹ Lapidus , M. Ira , *a.g.e.* , II , 216.

³² Ataöv,Türkkaya , *Afrika Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri*, *Ajans Türk Matbaacılık Sanayi*, Ankara, 1975, s.146.

Fransa'nın uyguladığı siyasî, ekonomik ve sosyal baskı politikası ve sömürgesi Cezayir halkının büyük kısmını fakirleştirerek ikinci sınıf vatandaş haline getirmiş ve bu durum I. Dünya Savaşı'nın sona ermesinden itibaren sömürge yönetimine karşı Cezayir millî hareketinin ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

Cezayirli milliyetçilerin siyasî taleplerini dile getirmeye başlamaları I. Dünya Savaşı sonrasına rastlamaktadır. 1920 tarihinde, Emir Halid önderliğinde kurulan Jeune Afrique adlı milliyetçi ve reformcu teşkilatın başlıca hedefi haklar ve görevler konusunda eşitliğin sağlanması, ülkenin İslâmî kimliğinin korunması, yerli halka seçimlere katılma ve Fransız parlamentosuna temsilci gönderme hakkının tanınmasıydı. Bu teşkilat Emir Halid'in üç yıl sonra yurt dışına sürülmesi sebebiyle faaliyetlerinde başarılı olamamış ve dağılmıştır. Fakat bağımsızlık ve eşitlik düşüncesinin gelişmesinde etkili olmuştur.

Bunun ardından Fransa'daki Cezayirli işçilerin 1926 tarihinde Mesâlî el-Hac'ın başkanlığında kurdukları *Necmetü Şimâli İfrîkiyye de (Etoile Nord Africaine)* benzer siyasî taleplerin dile getirilmesinde önemli rol oynamış ancak 1929 tarihinde kapatılmıştır. Aynı tarihte onun yerine *el-İttihâdü'l-Vatanî li-Müslimî Şimâli İfrîkiyye (l'Union Nationale des Musulmanes Nord-Africaines)* adıyla başka bir teşkilat kurulmuş, bu teşkilat da 1937 tarihinde *Hizbüş-Şa'bi'l-Cezâiri'ye (Parti populaire Algérien)* adını almıştır. Fakat temel amacı Cezâyîr'in tam bağımsızlığı olan bu parti de pek fazla bir etkinlik göstermeden II. Dünya Savaşı sırasında dağılmıştır³³

II. Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan gelişmeler Fransa için olumsuz sonuçlara sebep olurken Cezayir için etkileri çok daha olumlu olmuştur. 1941 tarihinde imzalanan ve tüm halkların kendi kendine yönetme hakkına sahip olduğunu belirten Atlantik Bildirisi Cezayir için en umut vaat eden gelişme olmuştur.

1943 tarihinde Ferhat Abbas, Cezayir'deki sömürge yönetiminin sona erdirilmesini ve kendi ülkelerindeki yönetime Müslümanların katılmasını sağlayacak yeni bir anayasanın oluşturulmasını talep eden "Cezayir Halkının Manifestosu"nu

³³ Dursun, Davut, "Cezayir" *D.İ.A.* , İstanbul, 1993 , VII, 490.

yayınlamıştır.³⁴ Ancak Haziran 1943 tarihinde Fransız Ulusal Kurtuluş Komitesi Cezayir’de iktidara gelmiş ve “Cezayir Manifestosu”nda belirtilen teklifleri değerlendirmekten ziyade 1944 tarihinde kendi hazırladıkları bir reform paketini yürürlüğe koymuşlardır.³⁵

1944 tarihinden itibaren gerçekleştirilen reformlar Cezayir halkının tüm kesimlerinde yeterli görülmemiş ve milliyetçi örgütleri ulus çapında mücadeleye başlamışlardır. 1951 tarihinde Cezayir topyekün Fransa’dan ayrılarak bağımsızlaşma hedefi ile kenetlenmiş ve bu şekilde halkın tamamı siyasal eylemin içine dâhil olmuştur.³⁶

Mart 1954 tarihinde kurulan “Birlik ve Eylem için Devrimci Komite”, Cezayir’i vilayetlere bölerek her bir vilayete silahlı ayaklanmayı yönetecek komutanlar yerleştirdi. 1 Kasım 1954 tarihi itibari ile Cezayir, Fransa yönetimine karşı ayaklanmaya geçmiştir.³⁷

Cezayir bağımsızlık mücadelesinde başta Arap dünyası olmak üzere, Asya-Afrika Bloğu ve bu bloklarla hareket eden devletler tarafından desteklenmiştir. 1955 tarihi itibari ile de Cezayir, Birleşmiş Milletler gündemine alınmıştır.

1 Temmuz 1962 tarihinde, uzun bir süre bağımsızlık mücadelesi veren Cezayir’in özgürlüğünü yine Cezayirliler oy birliği ile kabul etmişlerdir. Cezayir Arap ve Afrika dünyası içinde, gerçek bir kurtuluş savaşı vererek bağımsızlığını kazanan ilk devlet olmuştur.³⁸

³⁴ Lapidus, M. Ira, *a.g.e.* , II , 223.

³⁵ Yaraşır , Volkan, *a.g.e.* , s.274.

³⁶ Ataöv, Türkkaya, *a.g.e.* , s.140.

³⁷ Ataöv, Türkkaya, *a.g.e.* , s.151.

³⁸ Ataöv , Türkkaya , *a.g.e.* , s.159.

2. ESERİN TANITILMASI

2.1. Eserin Fizikî Durumu

Eser, Konya'daki Mevlânâ Müzesi, İhtisas Kütüphanesinde 4321 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Aharlı ince kağıda yazılmıştır. 18 cm boy ve 12.4 cm eninde 109 varaktan oluşmaktadır. Her sahifede harekesiz Arap neshi ile 11,5 cm uzunluğunda on beş satır bulunmaktadır.

Eser levhasız olarak sade bir karton ile kaplanmıştır. Eserin başka bir nüshası daha olup olmadığı, İstanbul Süleymaniye Kütüphanesi, İstanbul Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, İstanbul Nuruosmaniye Kütüphanesi, İstanbul Atif Efe Kütüphanesi, İstanbul Ragıp Paşa Kütüphanesi, İstanbul Köprülü Kütüphanesi, İstanbul Millet Kütüphanesi, İstanbul Beyazıt Kütüphanesi, Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi, Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi, Edirne Selimiye Kütüphanesi, Sivas Ziya Bey Kütüphanesi, Diyarbakır Ziya Gökalp Kütüphanesi, Bursa Osmangazi İnebey Kütüphanesi, Kayseri Raşit Efendi Kütüphaneleri'nde araştırılmış, ancak eserin başka bir nüshasına rastlanılmamıştır.

2.2. Eserin Dili ve Üslubu

Eserin dili Osmanlıca'dır. Harekesiz olarak yazılmıştır. Yer yer sanatlı bir anlatım yapılmışsa da genelde son derece sade ve akıcı bir dil kullanılmıştır. Eserin konusu İspanyolların Cezayir üzerine harekete geçmesi ve bununla beraber gerçekleşen savaşın anlatımı olduğu için denizcilikle ilgili terimlere sıkça yer verilmiştir.

Bunların içinde sıkça kullanılanlar: *bergandi*, *canip*, *orsa*, *sefayin*, *kalyoncu*, *kumandan tası*, *mezekurvet*, *donanma-i menhûsa*, *kalafat* ve *şehitiye*'dir. Bununla beraber bir savaş anlatıldığı için savaşçılıkla ilgili terimlere de sıkça rastlanılmaktadır. *Burç*, *baru*, *münhezim*, *rahne*, *ribat*, *serasker*, *mahadara*, *mecruh*, *kale-yi âbâd*, *istiğase*, *dilaver* gibi sözcüklere başvurulmaktadır.

İfadeler halk şiiirleriyle ve veciz sözlerle süslenerek tarihî esere edebî bir üslûp katılmıştır. Müellifin ele aldığı konulara göre yer yer âyet ve hadisler kullanılmıştır. Eserin değerlendirilmesi bölümünde bu âyetlere ve hadislere yer verilmiştir. Mahallî ağızlarla ve söylemlere rastlanmaktadır. Ayrıca çok fazla mübalağalı sözler kullanılmaktadır. Olağanüstü olaylardan bahsedilmiş, ara sıra gayb âlemindeki varlıklar konuşturulmuştur.

2.3. Eserin Konusu

Eserin konusu, İspanyolların H.1197 yılında Cezayir üzerine harekete geçmesi, bunun karşısında da Osmanlı askerlerinin, İspanyollara karşı koymak üzere Cezayir'e yardıma gitmesidir. Müellifin dediğine göre İspanyollarla 8 muharebe yapılmıştır. Eserde de bunlar sırasıyla anlatılmaktadır.

Bu savaşlarda Osmanlı ordusu, düşman ordularından sayıca azdır. Savaş malzemesi bakımından kısıtlı bir güce sahiptir. Tüm bunlara rağmen Allah'ın yardımıyla zafer kazanmalarından bahsedilmektedir.

2.4. Eserin Temellükleri

Mevlânâ Müzesi İhtisas Kütüphanesi'nde 4321 numarada bulunan bu eserin başka yazma eserler kütüphanelerinde değişik veya benzer bir nüshasına rastlanılmamış, eser hakkında elimizdeki bu nüshanın dışındaki bir bilgiye ulaşılmamıştır. Şimdiye kadarki araştırmalarımıza göre eser tek nüshadır.

Müellifi hakkında da detaylı bilgi bulunmamaktadır. Eserde müellif, kendinden bahsetmekte ve nereli olduğunu belirtmektedir. Buna göre müellifin ismi Mustafa b. Hasan'dır. Kazdağı'nda doğduğuna ilişkin bir bilgi mevcuttur. Mustafa b. Hasan, İstanbul'da Mehmet Paşa Medresesinde öğrenim görmüştür. İlerleyen zamanlarda İstanbul'dan İzmir'e gelmiş; yine eserden edinilen bilgiye göre müellifin daha sonra İzmir'den de Cezayir'e gelerek buraya yerleşmiş olduğu bilgisine ulaşılmaktadır.

Cezayir'de bulunduğu sırada Cezayirîlilerle İspanyollar arasında geçen savaşa tanıklık etmiş ve bizzat savaşmıştır. Bu savaşlarda yaşadıklarını kaleme almıştır. Bunun yanı sıra Hızır Paşa Camii'nde imamlık da yapmıştır. Bu bilgilerin dışında

eserde bir bilgi bulunmadığı gibi Osmanlı Müellifleri ile ilgili kaynaklar araştırılmış olup Mustafa b. Hasan hakkında başka herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Bu konuda Bursalı Mehmet Tahir Efendi'nin "*Osmanlı Müellifleri 1299-1915*"³⁹ adlı eserine de başvurulmuş, ancak bu kaynakta gerek müellif hakkında gerek eseri hakkında herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

Mustafa b. Hasan bu eseri 20 Zilka'de 1198/ (M.1783) yılında tamamlamıştır.

Eserde, eserin temellüklerine rastlanılmamış müellif, bu eseri kaleme alırken kimden istifade ettiğine değinmemiştir.

³⁹ Bursalı Mehmet Tahir Efendi, *Osmanlı Müellifleri 1299-1915*, (3 Cilt), Meral Yay., İstanbul, 1975.

İKİNCİ BÖLÜM

ESERİN TÜRKÇE'YE AKTARIMI

1. TİBRU'L-MESBÛK FÎ BEYÂN-I CİHÂD-I GÂZİYÂN-I CEZÂİR VE'L-MÛLÛK'ÜN TÜRKÇE'YE AKTARIMI

CEZÂİR TARİHİ

1a// Ardınca poyrazı ganimet bilüp şöyle bir orsa iderler ki Cezayir gazileri var yürü kâfir bir eyüce orsa ile sakın kendini burçların üzerine düşersin deyü kahkaha idüp gülüşürler idi. Hele on dört gün oturub, sekiz kerre cenk olub on beşinci gün, cuma günü, ramazan-ı şerifin beşinci günü ba'de'z-zevâl kalkmağa başlayup beyne'l - asri ve'l-mağrib cemi' demirlerin kesüp ve bırakup kalkup menkubu'l-vech olduğu halde makhur ve müdemmer ve münhezim olup gitmiştir. // 1b//

Bismillahirrahmanirrahim Elhamdülillahillezi en'ame aleynâ bi'l-cihadi. Ve veadenâ bi ihde'l-hüsneyeyni yevme't-tenâdi. Ve ahsene ileyna bi'n- nasri alâ abedeti'l - esnâmi ve'l-kavmi'l -inadi ve ahbera'n-nebiyyü aleyhi's-selâmü efdalü â'mâli ümmetî el-cihadü. Ve's - salâtü ve's-selamü ala Muhammedini'l-lezi ümira bi'l-cihadi.

Emma ba'dü, evvelen mâlum ola ki Cezayir üzerine İspanyol kâfiri hazelehümüllahü Teâla müstevlî olup üç defa gelip berran ve bahran münhezim ve makhûr ve müdemmer //2a/ olup menkûbu'l-vech üzere olduğu halde demrin demirlerin Cezayir önünde bırakup gittikte bir tarih te'lif idem ki müverrihîni mütekaddiminin tarihlerine ilhak olup ve Cezayir ocağının nâm ve şanı yeniden ihdas ve gazileri cihada tahrîs etmeye sebep ola ve biz hakîr dahi ol cihad-ı ekberlerde maiyetimiz olup her halde müşahidimiz olup ol tarihin telifine şürû kılınmıştır. Ola ki Allah-ü Azimü'ş-şan lisanımızı kizbe tezlik ifrat ve tefrit ve mübalağa-i kelimadan beri eyle. Ve hem kâfirin İslâm'a ittiği rehneyi ve İslam'ın kâfire ittiği kahr-ı ahâr tarihler gibi mübalağa olmasın. Okuyanlar ve dinleyenler hissemend ve nazardan //2b

İbret-i faide ve istifade kesb idüp meydan-ı aşkta gazaya cevalan ideler. Ve biz hakire hayır dualar idüp bir fatiha üç ihlas ile yâd ideler. Zira haberde varid oldu ki: Er-râhîmûne yerhamühûmu'rrahmânü irhamû men fil-arzı yerhamüküm men fi's-Semai. Sizlere malum ola ki. Ben hakir İslâmbol'da Mahmud Paşa Medresesinde tahsil-i ilim ider iken Cezayir gazilerin birinden, Cezayir'in nâmı ve anda olan cihadın şanı mesmûumuz olup leyl ü nehar ol gazi vatana iştiyakımız ziyade oldukça sene 1168 senesinde İslâmbol'dan huruç İzmir'e dâhil olup ve andan sene-i mezbûre de Cezayir'e vasıl olduk. Bir müddet sonra //3a cihad-ı bahre sülük idüp men câveze ma beynel-müvecceteyni ğaferallahü zünûbe mâ tekaddeme ve hüm lâ yectemiu kâfirun ve kâtilühü fi'n-nari ebeden hadiseyni şerifeyni tahsil, saniyen Hızır Paşa Camiine imam olup on sekiz seneden sonra alemderan zümredesine ilhak olup sene 1198 senesinde olan Kazada Tezkire Hacesi olduğumuz halde, bu tarihin te'lifine bed' olunmuştur. Allah-ü Azimü's-şan tevfiik ve itmâmını müyesser eyleye amin. Bizler sizlere kara gazasından teberrüken bir miktar tahrir idelüm. Zira ol gazanın ahvali ma'lum ve tarihleri beyan olunmuştur. Bizim murad-ı maksudumuz sizlere İspanyol kâfirinin //3b Cezayir'e gelüp velayet ile deryadan cenk-i cidal ve harb-i kıtal ettiğini tafsilen beyan etmektedir. Raca'na ile'l-kıssa sene 1189 senesinde gene Cezayir'de tan tantana oldu ki, "bu sene elbette İspanyol kâfiri Cezayir'i almak kastına gelecektir" deyü etraf-ı eknaftan haberler şayi' olup gelmeğe başladı.

Çünkü bu haberler sahih oldukça reisü'l-guzât ve'l-mücahidîn. Muhammed Paşa Efendimiz vatan beylerinin üçüne birden rakkaslar irsal edüp "ey vatan beylerim! Ve ocağımın güzideleri sizlere bu namem vasıl oldukça, bu sene İspanyol kâfiri vatanımızın harâbını ve devletimizin izâlesini murad idüp Cezayir üzerine gelmektedir. Benim vatan beyleri oğullarım //4a/ göreyim sizleri, cemi mühimmâtınızı ve asker-i mansuranızı ve Arap dilaverlerini ve mızrakçılarınızı cem idüp hazır-müheyya üzere olup, bizden yana göz-kulak tutup hazır olasız deyü name-yi şerifi hatm etmiş. Ve gene cemi medâyine ve karyelere nameler perakende idüp ulağa ve ekmek yiyen â'lâ ve ednâ pir ü civan Cezayir'e gelüp hazır olsunlar. Sonra cevaba kadir olmazlar deyüp name-i hatm etmiş. Anlar dahi sem'an ve tâaten deyüp Cezayir'e akan çaylar misali gelmekte

Biz geldik gene Muhammed Paşa Efendimiz vilayete dahi tedbir idüp bir mahalle Babü'l-Vadi tarafına tay'in ânın üzerine Ada Hacesi Mustafa Haceyi Serasker etmiştir. //4b/ ve gene aynu'r- ribat ovasına bir mahalle ta'yin idüp anın üzerine Hazancı Seydi Hasan Serasker etmiştir. Ve Gene Hunus Meydanına bir mahalle ta'yin idüp onun üzerine Arap ağası Ali Ağayı Serasker idüp cemi levazımatların müheyya üzere görüp gazaya hazırlamışlardır. Bundan böyle bir - iki ay müddetten sonra bir İngiliz gemisi ve gene onun ardınca bir Fransız gemisi, dahi gelüp İspanyol kâfirinin Donanma-i menhûsası huruç idüp Cezayir'e gelmek üzerinedir deyü haber verdiklerinde Muhammed Paşa Efendimiz dahi tez ale'lacele vatan beylerine gene rakkâslar irsâl idüp nâmem sizlere vasıl oldukta ale'l-acele Cezayir'e gelüp gazaya hazır olasız dedikte gel imdi ol gaziler erenleri //5a/ vatan beyleri sem'an ve tâaten deyup evvelden haberdar olduklarından naşi haber-i saniye kendülerine vasıl oldukda gel imdi gör ol vatan ve beyleri cemi askerleri ve sâir levâzımatları birle güç idüp iki konağı bir idüp Cezayir'e gece ve gündüz acele ol azimet ve şevket birle vasıl olduklarında garb beyi Aynür-Ribat tarafına ve şark beyi Haraş tarafına ve Tatra Beyi onun kurbuna nüzul idüp dağ ve taş oda ve vadi dolup la yuad velâ yuhsâ guzat-ı müvahhidin gazaya niyet idüp deryaya karşı cenge hazırlanmışlardır. Çünkü bunda

Biz geldik reîsü'l-guzât ve'l-mücahidin Muhammed Paşa Efendimiz yedi kışlanın yedisine birer çavuş irşad idüp tez guzat-ı müvahhidin //5b/ İkinci namazını "çadırılı" çadırında kılın deyü gazilere emr-i êkid geldikte gel imdi gör. Ol gaziler silahların kuşanıp kimi eşi ve kimi kardaşları ile halalleşüp herkes çadırılı çadırına varup gazaya niyet idüp ârâm olduklarında sene-i mezbûr 1189 senesinde mâh-ı rebû'l-evvelinin evâilinde cuma günü – sahibû'n-Nâzır gelüp kâfirin Donanma-i menhûsası gözükdükde haberin virüb ve gaziler dahi nazar ettiklerinde gördüler ki bir donama-i menhusa-i uzmâ ki nihayeti yok Cezayir'e karşı alay gösterup bir mu'tedil hava ile topların açığından gelip Cezayir Körfezi'ne gelüp demirlemişlerdir. Ve gene cumartesi günü evvelki gibi bir donanması //6a/ dahi gelüp evvelki donanmaya ilhak olup körfeze demirlemişlerdir. Aded-i menkûsalarında ihtilaf itmişlerdir. Bazılar 450'dir derler. Ve bazıları 500 derler.

Bunda Biz geldik efendimiz Muhammed Paşa, gazilere emreyledi. Kâfire karşı üç kat tüfenk tarrakası vursunlar deyü. Bu emir geldikde gel imdi gör ol gazileri Babû'l-Va'di tarafından ta Harraş'a varınca bir kat tüfenk tarrakası attıklarında gökte saiga ve yerde zelzele olmuş misali üç saat miktar yer ve gök ti rtir titremiştir. Çünkü kâfir bu hali görüp aklı başından sıçrayıp kralı mağrur etmişler. Bu vilayeti bir - iki kral alacak vilayet değildir deyu kendisine //6b/ ye's gelmiştir.

Andan sonra mabeyinlerinde meşveret edüp Fransız kumandarı eğer sen karaya asker dökemezsen seni Kral şebekeye kor didikte, kâfir dahi bu sözden hazer idüp bir cumadan bir cumaya meks idüp umartesi ale' s-seher salların müheyya idüp yedi - sekiz yüz bin filikalar birle karaya askerin ilka idüp çark-ı feleklerin kurup ve alayların bağlayup, toplarını alup kendülerine idare ederler iken gel imdi gör, guzat-ı müvahhidin beş - altı sancak idare idüp cemî asker cem olmazdan evvel bir asker-i kalil ile ol derya misali olan küffarın üzerine vacibu'l-vücutâ istigâse idüp hücum ettiklerinde mukabele olup küffara karib olduklarında bir kere tekbir getirüp. //7a/ Bir kat kurşun yayılımı küffarın üzerine yağmur misali yağdırdıkta, küffar dahi gazilerin üzerine bu kadar topların ve kurşunların atup gaziler kendülerinde şüheda (şehidler) ve mecruh çoğaldığında kurşun cenginden ferağat kılub şuhedânın ve mecruhların üzerinden sıyrıa bıçak idüp küffara karışma cenki iderlerken Hazancı Seydi Hasan kendü mahallesi tarafının askeri ile yürüyüp ve Arap ağası Ali Ağa dahi kendü mahallesi askeri ile yürüyüp ve Babû'l-Vadi mahallesi dahi Cezayir'in içinden geçüp Ada Hacesı Mustafa Hacı dahi yürüyüp, ol kalilü'l-aded olan gazilere imdat yetişüp küffarın başına kıyamet koparup, küffarı bozup derya tarafına döküp //7b/ Öbür tarafında askerin killeti kâfidür bağçeler tarafına yürüdükte Şark Beyi Salih Bey ve Tatra Beyi Mustafa Bey ol tarafa yürüyüp küffarın üzerine deve sürüp ve ol tarafını dahi bozup gaziler küffarı deryaya döküp meramlarınca kırarlar iken küffar-ı hakisar Türk askerimi yağma ideceğine ben kırayım deyüp donanmasından top ve duple yağmur gibi kendü askerinin ve bizim İslâm askerinin üzerine yağdırmaya başladı. Mübarek develer top taşını yiyüp kibleye karşı diz çöküp can teslim etmekte ve gaziler durmaz Cezayir'e kâfir kellesi çeküp efendimizden bahşişler almakda. Cezayir'de kelle dağlar gibi yığıldıkda, Hazancı ve Arap Ağası mahallerine götürüp bahşişlerin //8a/ onlardan almağa başladılar . Ol kâfirdür derya kenarına sıkışup

kâfirin top ve duplesinden ve arması usret olup gaziler kendilerini kum tepelerinin ardına siper idüp kâfire kurşun yağdırmaya başladılar. Çünkü kâfirin kelle-i habiseleri çoğaldıkta tersuhâne emini Seydi Hasan Efendimize varup şol kâfirin beş - altı kelle-i habiselerini donanmalarına karşı mızrakla dikelüm dedikte efendimiz izin virüp kâfirin beş - altı kellerini armalarına karşı mızraklara diküp kafirin bağrını eritmişlerdir.

Biz geldik kıssamıza. Çünkü ol gaziler üç buçuk saat karışma cengi idüp kâfiri binayeti'l-lahi Teala kâfiri deryaya döküp ve gaziler //8b/ ereni Giritli Topçu İsmail Honas top hanesinden küffara mukabil divari hedm idüp iki top oydurup her atmanda nice kâfir helak iderdi. Ol gaziler dahvetü'l-kübradan ta nisfü'l-leyle değin kâfirin üzerine kurşun yağdırmada. Çünkü ol gaziler kâfiri bozup deryaya dökdükte gaziler kahramanı el-Gâzi Deli Ahmet dahi kâfirin kumandarını katl idüp elindeki altun micmer (tütsü kabı) alup kelle-i habisini bedeninden cüda etmiş idi. Kâfir bu hali görüp derakap deniz kumandarına name irsal idüp tez asker-i tuğyanı gemilere al. Türk şimdi yağma ider, bir miktar ol kâfir sabır ile onları bin top ve duble ile denizden men iderim. Eğer sizleri şimdi //9a/ gemilere alsam Türk yağma etmesi dahi eshel olur deyü cevap vermiş. Çünkü kâfir, Türk askeri tuğyanı yağma etmesün deyu denizden ol hadden top taşı duple atup askerini yağmadan hıfz idüp nisfü'l-leyden asker tuğyanını almaya başladı. Kâfirin dur ateşi azaldıkta vakt-i seherde gaziler onu gördüler ki kâfir çekilmiş. Cemi topların ve mühimmatın ve çark-ı feleklerin emeten Cezayir ocağına ganimet bırakıp ve salları dahi bazıları inkılap olup nice topları ve asker-i tuğyan garaka-i bahr olup deryaya gitmiştir. Gaziler dahi ol topları ve bombaları yağma idüp Efendimizden her birine biner riyal alup nice ganâime mazhar olmuşlardır. //9b/ Kabail ve Arab-ı urban kâfirin sultâd tüfenklerini ve câbelerini ve körüklerini ve çark-ı feleklerini dahi yağma idüp nice ganayime nail olup Allah-ü Zü'l-Celale hamd ü senalar etmişlerdir. Kâfirin Huns Meydanı'nda on binden tecavüz helak olduğu Efendimize sahihan haberi gelmiştir. Ve bizler dahi bazı esirlikten feda olup Cezayir'e gelen karındaşlarımızdan mesmûumuz böyle ve hem mecruh olup, İspanya'ya dâhil olan ve elleri ve ayaklarından kâfirin haddi pâyânı yoktur deyu mesmûumuz oldu. Ve İslâm tarafından yedi yüz veyahut sekiz yüz şehid ve mecruh olan gazilerin şehid olmaları ile beraber Allahü âlem bini tecavüz etmiştir. İzn-i

canib //10a/ bu müddet-i kalilide nusret-i kesire Allahü Tebareke ve Teala Hazretleri'nden İslâm kullarına büyük inayet olmuştur. Zira ol gazaya nice erenler ve nice vâsiline hazır olup cihad etmişlerdir. Cümleden biri Seydi Hüseyin'e Verritilâni Hazretlerinin damadı Seydi Muhammed İyâzi bizlere nakleydi. Buyurdu ki:" Bizim Şeyh Seydi Hüseyin Verritilâni ben seher vaktinde ayında gusl iderken şeyh âl kırmızı kan içinde gelüp bizlere mülaki oldukta ebi ve ümmi fedâen lek ya şeyh mâ bike ve hel indeke cerhun" didikte bizlere cevabında buyurdu ki :."Üktüm sirri ha ene ve ma'seru'd-divanı's-salihine künnâ hâzırine bi'l- cihadı ve cehdüna fi sebili'l-lahi" //10b/ Yani bizler ve hem salihler divanları ile beraber bu cenkte hazır olup ve cihad eyledik. Bu esvabımın kanı cihad kanıdır. Sen bunları pak eyle ve hem bu sırrımı faş eyleme deyu bizlere tavsiye eyledi deyu bizlere nakil eyledi Rahmetü'l-lahi Teâla aleyhi rahmeten vâsiaten. Ve nice nice kerametler zâhir olmuştur.

Zikr-i tadvile badi olduğundan terk olunmuştur. Çünkü Cezayir gazileri mâreke yerinde olan ganimeti yağma ittikten sonra Cezayir Hükâmı kâfirin karaya attığı top taşını herkes canı isteyen getürsün ki onlara bahşişler viririz didiklerinde can isteyen getirüp cem idüp hisab ettiler. Yirmi beş bin top taşı cem'i olup Cezayir'e getürmüşlerdir//11a/ Ve sair deryaya ve kum içine ve orman içine düşenden maâda bundan his eyle. Ol cengin kesretini ve İslâm üzerine olan ateşi lakin Allah-ü Zü'l-celalin nusreti oldukta müddet-i kalilede çok nusret verir. Elhamdülillah alâ zalike'l fazlü. Bundan sonra küffâr-ı hakisar bozulup kalkup kralına lanet iderek gittiklerinde efendimiz Muhammed Paşa emr idüp kâfirin Cezayir'e ganimet bıraktıkları topları ve bombaları getürsünler dediklerinde topçular bizim alay toplarını ön tarafa ve kâfirden kalan topları ardı tarafa tertip edüp medh-i Rasul okuyarak, getirüp Tersane-i Amireye idhal idüp Allah-ü Azimü's-şânın fazl-u keremine verdiği nusrate //11/ hamd ü sena itmişlerdir. Bu cihad-ı ekberi sizlere ale'l-ihtisâr beyan eyledik. Mufassal tarihleri çoktur. Tafsilin murat iden kardaşlar anlara müracaat ideler. Ey azizler insan nisyandan mürekkep olduğundan naşi sizlere kâfirin tophaneye gelüb cenk ettiğini zikretmedik. Onu dahi sizlere bir miktar beyan idelüm, kâfir donanma-i menhususından seksen pare top çeker bir gemi ihtiyar idüp var Cezayir'in ateşini tecrübe eyle didikde kâfir armasından ayrulup bir Hamis gün bâde'z-zuhr gelüp Hamma'nın altında , "Hacer-i Urad" dedikleri tophaneye yanaşup

cenk etmeye başladı. Ol top hanenin topçu //12a/ başısı Giritli İsmail top ilminde mahir olduğundan naşi küffara top taşı atup her attukda kâfirin gemisi karip olmağla top taşları yabane gitmeyüp kâfirin gemisini nice türlü sakatlayup miktarun bildirmiştir. Ve kâfir toplarını ağız ağza attıkda denize düşüp ve bir miktar kaldırdık da tophanenin üzerinden geçer vechen mine'l-vücuuh top uyduramayup kalkup gitmeye dahi ar idup ta akşama kadar cenk idüp gemisinin iler tutar yeri kalmayup helak mertebesine varmıştır. Bu nüsret ibtidada İslâm'a fâl olup nusrete beşaret olmuştur. Ve ol gemi İspanya'ya vardıkda cemi âlâtlarını //12b/ tecdiden ve aşkar motaların dahi tebdil edip yeniden gemi yapmıştır. Bunu, bu ahvali bizler esirlikten feda olup, Cezayir' e dâhil olan Molla Ali'den böylece mesmûumuz oldu. Temmet gaza-i berr.

الحمد لله وصلى الله على محمد لاني بعده

Evvelen malum ola ki sene 1197' de İspanyol kâfiri, Cezayir üzerine gelüp vilayet ile cenk-i cidal ettiğinin tarihine şurû olunmuştur. Agâh-ı mütenebbihinden olsunlar ki, çünkü İspanyol kâfiri sene 1189 senesinde Cezayir'de bozulup gittikte Fransız ile bir //13a/ olup İngiliz kâfirinin üzerine kalkup 5-6 sene mukatele üzere olup İngiliz kâfirinin hakkından gelemeyüp cebel-i Attar nam kaleye bir zafer idemeyüp Lancun dedikleri sandalları icad edüp İngiliz kâfiri aciz olup, ol mezkur Cebel-i Attarı harap itmiştir. Lakin almasına iktidarı almayup mabeynlerinde sulh-u ibra olduklarından sonra. Çünkü ol kâfir sene-i sevabıkda Cezayir ocağında bıraktığı mühimmat gece ve gündüz derûnundan çıkmayıp ve Yahudi kabilesi dahi ol kâfirlere efendilerimizin rızaları yok iken fiil-i şeni ettiklerinde yani cife-i habiselerinin edbarlarına bazı münasebetsiz fiil ettiklerinde bu iş dahi kâfire gayet //13b/ güç gelüp ve hem bizim ammi mübarekler cenk yerinde kral tabıllarına rast gelüp âhâr ganimete bakmayup ol tabılları yağma idüp ve boğazlarına takup vilayet içinde güm güm ol kral tabıllarını çaldıklarında, krala gayet, krallar mabeyninde ar gelüp Cezayir'e kibri ve kini ziyade olup karadan haklarından gelmedimse denizden varup ol icad eylediğim lancunlar ile Cezayir'i harap idüp haklarından gelürüm ve yahud tacımı Cezayir uğruna korum deyüp Cezayir'e gelmesine tedarik etmede, bu haberler Muhammed Paşa Efendimize sahihan geldikte , Reisü'l - Ğuzat ve'l - Mücahidin

Muhammed Paşa Efendimiz gene vatan beylerine nameler irsal idüp: //14a/" Ey vatan beylerim! Bu sene gene İspanyol, Cezayir üzerine azim tahriki var, gelmektedir. Sizler dahi Cezayir'e üç - beş gün mesafeye garip oturak idüp mahalleleri müteferriga etmeyesiz ve bizden yana göz ve kulak tutup müheyya olasız. Eğer kâfirin karaya gelecek donanma-yı manhusası var ise, mesmûum oldukta sizlere rakkâseler irsal iderum." deyu name-i şerifi hatm itmiş ve beyler dahi efendimiz nanemesi kendülerine vasıl oldukda her biri sene-i sabıkada cengin fendinin kolay yanını- el harbü hud'atün- yani "Cenk aldatmaktır." Bu hadis-i şerif ile amil olup cengin her hilesine vasıl olduklarından naş sem'ân ve tâaten//14b/ deyüp canlarına minnet gene bu sene Kerbela'da şehid olan Âl-i Rasûl aşkınadır işimiz deyup oturaklarında âlet-i gazayı ve umur cihadı tedbir ve tedarik etmeklerinde -race'na ila kıssatina-

Biz geldik gene Reisü'l Guzât ve'l Mücahidin Muhammed Paşa Efendimize Fas padişahından ve deniz canibinden haberler birbirinin ardınca gelmeye başladı ki yani kâfir elbette Cezayir'e gelmektedir. Gel imdi gör Cezayir gazilerinin mabeynlerinde tan tantana-i kübra olup, daima dillerinde kâfirin gelme sohbeti idi. Ol hadden sohbetin iderler idi ki hatta mabeynlerinde cedel vaki olmaya garip olur idi. Zira ol gaziler Honus Meydanında sene-i sabıkada nice //15a/ ganayime mazhar olduklarından naşi, kâfir bu sene gelmez deseler, bu kalam ol gazilere hoş gelmeyüp mahzun olurlar idi. -El haletü hazihi - Çünkü Yahudi taifesine Alakorna Yahudilerinden sahihan mektuplar gelüp başınızın tedarükünü görün. Zira, elbette bu sene Cezayir'e kâfirin donanması varmak üzerinedir demişler. Gel imdi gör ol Yahudiler Ebu'z-zeria demekle ma'ruf dağ bahçelerini ikişer-üçer kat kıymeti ile kiralamaya başladılar. Ve eskallerini bahçelere çeküp bahçelerde sakin olmaya başladıklarında bazı yoldaşlar: "Ey Yahudiler! Sizler sene-i sabıkada ma'reke yerinde kâfirin mevta-yı habiselerinin //15b/ edbarlarına fi'l-i şeni' ve bazılarını ihrak bi'n-nar iderdiniz. Efendilerimizin haberleri olmaksızın kâfiri darultup üzerinize gelmekte. Şimdi sizin haliniz nice olur?" deyu Yahudileri mizakiye alurlar idi. Ve balyoz melaînleri, bu sene, İspanyol, Cezayir üzerine gelmez deyu ketm ve inad iderler iken anlara dahi mektuplar gelüp elbette bu sene kâfir, Cezayir üzerine varmak tedarüğü üzerine deyü haberin sahihan aldıklarında ol lainler dahi cemi

eskallerin ve markantalar, ticaret emvallerini bahçelere çekmeye başladılar ve kâfirin gelmesine müntazır oldular. Ve bazı kavm-i muanidin bizim ilmimizde bu sene elbette kâfir gelmez deyu ilm-i gayb ile hüküm ider //16a/ idi. (و عليه ما يستحق)

Biz geldik hikayetimize. Şaban-ı şerifin yirmi dördüncü günü, hamis günü Şerşel Kâidinden rakkas gelüp, kırk gemicik şeyn-i ova açığında zahir oldu demiş. Çünkü bu haber sahih oldukta Reisü'l-guzât ve'l-Mücahidin Muhammed Paşa Efendimiz derakap bölükbaşları ve oturak babaları ve sancakdarları burçlara ta'yin eyledi. Ve ahali-i belde de olan otuz iki esnafı bu burçlara ve tabyalara tayin eylediler. Ve bu mezkur ümmet-i Muhammed emr-i Sultaniye imtisal idüp

عينان لا تمسهما النار عين بكت من خشية الله وعين باتت تسحر في سبيل الله

hadis-i şerif ile amil olup ol //16b/ ribatları haraset idüp cihada niyet eylediler. Ve gene Şerşel canibinden haberler birbirlerinin ardınca gelmeye başladı. Hatta Sahibü'n-Nazır dahi gelüp cevap virüp elli - altmış pare yelken zahir oldu deyü haber verdi. Raca'nâ ilâ kıssatinâ (Kıssamıza dönelim) Sene bin yüz doksan yedi (1197) mah-ı (ay) şaban-ı şerifin yirmi dokuzuncu günü. Hisab-ı Rumiyyede yulyenin on üçüncü gün, selase (Salı) günü zevalden önce, İspanyol kâfirinin donanma-i menhusası zahir olup derakab bir acayip hava ile Cezayir Körfezine gelip burçlardan beş - altı mil baid burçlara mukabil demirlemişlerdir. Aded-i nakısaları altı büyük gemi ikisi Malta'nın yetmiş - seksen pare top çeker. Üç beş //17a/ berkendi, sekiz - on mezekûrte ve üç - beş Ebu'l-Karra' yani on sekiz pare top çeker bir direkli huyi ve kırk sekiz- yahud elli lancun yani bomba gemisi denize beraber belayı uzma. Allah-ü Zülcelâl enva'ı dürlü kahrı ile kahreyleye amin.

Biz geldik ceng-i cidal ve harb-i kıtale. Çünkü küffar-ı hakısalın Donanma-i menhusası her bir gemileri dürlü dürlü elvan-ı bandıralar açup bir elvan-ı kazibe ile Cezayir'e dâhil oldukta çünkü guzat-ı muvahhidin bu hali görüp kahkaha ile gülüşüp sene-i sabıkada Huns Meydanında Cezayir ocağına hediye bıraktığın top ve cephaneye mi ulvan edersün deyu masharalığa //17b/ alurlar idi. Çünkü kâfir demirledi ve provalarını Cezayir'e mukabil saldırdıklarında bizim İslâm tarafından burç baruların (siperlerin) cemiinden her topçu başı sancağın müheyya idüp Reisü'l-

Guzat Ve'l-mücahidin Muhammed Paşa Efendimizin sancağına muntazır oldular. Çünkü efendimiz cihada niyet idüp Fatiha şerife ile sancağı İslâmı feth ve küşad ettikte gel imdi gör ey yaran! On iki burc-i İslâm ve 36 tophanelerden bir uğurdan sancağ-ı İslâmı feth idüb fatiha-i şerif birle cihada niyet eylediler. Allah-ü Azimüş'şan ol kâfiri eyne mâ teveccehû (nereye yönelirse) makhur ve münhezim eyleye amin. Ve Ehl-i İslâm eyne mâ kânû (nerede olurlarsa olsunlar) mansur ve muzaffer eyleye. Amin. Sümme Amin. Çünkü küffar-ı hakisar //18a/ selase gün demirledi. Üçüncü gün. Cuma günü ikindiden sonra bir - iki berkendesi donanma-i menhusasından kalkup ve anın ardınca lancun dedikleri laînler yani kırk sekiz ve yahut elli pare bomba gemilerini istif ve tertip üzere idüp yeni burcun dirseği mukabelesine gelüp güya kâfire donuz etiyle karuşuk fidviş pilavına davet etmiş gibi burç toplarının altına bir giriş girdi. Bombaların İslâm üzerine saça başladı. Ve İslâm burçlarından Göbekli burç bikemalihî ve Re'is-i Ammar cümleten ve yeni burcun bazı topları ve Babü'l- Vadi tarafından bazı tabyalar. Allüh-ü Ekber bir uğurdan küffar-ı hakisarın //18b/ üzerine ateş-pâran saçup gazilerin tekbiri ve topların sadası derya-yı umman Cezayir önü inil inil inileyüp, kıyametten nişan vakı oldu. Ol gün kâfir Cezayir'in ateşini tecrübe kıyasa almıştır.

Elhamdülillah-i Teâla, ol gün burçlara ve vilaye çok bir ziyan edemedi. On bir - on iki kâfirin ancak bombası düştü. Merhum Hazancı'nın evine ve ma'zûl. (azletmiş) Müfti Seydi Ammar'ın evine ve Usta Musa odalarının ensesine düşüp bir miktar şehid etmiştir ve Re's-i Ammar da evvela bir kara şehid olup, ol kara şühedaya serdar olmuştur. Ve birkaç mecruh -rahmetullahi teala aleyhim- (Allah cümlesine rahmet eylesin) kıssadan hisse ve nazardan ibaret budur ki; Ey gaziyan! Muhibbân, sâdigân ya leyte şî'ri (Keşke şair olsaydım.) //19a/ Eğer bizim ol kâfirin lancunları gibi otuz-kırk lancunumuz olaydı, kâfir asla Cezayir'e bomba düşürmezdi. Zira kâfirin lancunları denize beraber onlara topçu başılar top uydurmadan aciz kalmışlardır. Zira, eğer topu ağız ağza atarsan denizi vurur ve eğer bir parmak topu raf idersen ol kâfirlerin üzerinden geçip deryaya gider - La havle vela kuvvete illa billahi'l- aliyi'l-azim Ol topçu muallimleri sergerdan olup vaveylâda kalmışlardır. Bizim İslâm tarafından gerek Cezayir hukkamı ve gerek a'la ve gerek edna bu lancun düzenini, kimse bir müddette muttali olmadığından naşi , bizim burçlarımızda //19b/

ejder misali toplarımız ve nice bombalarımız var iken, küffar bizim vilayetimize bomba düşürmek şöyle dursun asla - bi havli'l-lahi ve kuvvetihi-ol kâfiri burçlara karib, üç - dört mil getirmeyeceğimiz - emr-i mukarrer ezheru mine'ş-şemsdir deyü i iftihar ederlerdi ve hem haddi zatında ol topçu muallimleri, top sanatında kamil ve topu tüfenk misali kullanmaklarında mahirdir. Lakin ne faide! Ol kâfirin lancun dedikleri sandalları derya yüzünde boğa misali zahir olup, ne top uyar ve ne nişane gelür. Ol topçu gazileri kâfire topu ziyade atmaları sebep ile tavşan çomağı on beşyirmisi rast //20a/ gelmese, biri - ikisi gelür idi. Hasılı kelim ve zübde-i meram budur ki, ol kâfirin şeytanlarına İslâm tarafından anlar misali cenk gerek. Hatta ol lainlerin hakkından geleler ve hem ol kâfir yeniden havanlar icad edip, bizim topların varmadığı yerden ol kâfirin bombaları vilayete gelür. Ve andan dahi İslâm gafil olduklarında gayet melil olmuşlardır. İnşallah-ü Teala sene-i âtiyede, Efendimiz, ol kâfirin lancunları misali, lancun icadına tekayyüd etse gerektir. Ve hem bomba tedarikine sa'y-i belîğ etse gerektir. Bu sene bizleri, bu kâfir, gayet gafil buldu deyu mahzûn //20b/ olmuşlardır. Ve hem buyurmuşlardır ki, benim gazi oğullarım elem üzere olman. Sene-i âtiyede sizlere ol lancunlar misali, lancunlar terkib idüvirip, ol kâfirlerin başlarına külli deryayı dar idüp, ulemâ, sulehâ ve ağniya ve fukara ve yetâmâ ve erameletü'n-nisa hakların ol kâfirlerden alup ve beni dahi ferah ettiğinizden maâda göklerdeki melaike-i izamı şad idersiz deyu gazilere teselli vermiştir. Allah-ü Zülcelal ol sinn-i ekber ile müsennen olan Gazi Sultan Muhammed Paşa Hazretleri'nin sancağını mansur ve â'dasını (düşmanlarını) makhur ve sa'yini meşkûr eyleye. Amin.

Çünkü bunda biz geldik Efendimiz Muhammed Paşa yedi kışlalara çavuşlar //21a/ irsal idüp gazi oğullarıma her birine üçer sayma terakki verup ihsanım olmuştur. Ol gazi oğullarım toplara mukayyed olup gayret ve hamiyet itsünler, ola ki şol gaziler meskeni ve erenler yatağı ekalim-i seb'ada duacısı çok olup ism-i müsemmasına mutabık olan Cezayir ocağını hedm ve harap ve âfâtı kesireden hıfzına sebep olasız deyü emri geldik de ol gaziler sem'ân ve tâaten deyup alay-ı valay olup tekbir ve tehlil getürelek. Her burçlara ve tabyalara varup rahman aşkına ve ocağımızın ve Efendimizin uğruna canımız kurban olsun deyup toplara //21b/ sarılıp mukayyed üzere oldular ve gene Efendimiz:

يا ايها النبي حرض المؤمنين علي القتال⁴⁰ (نستعيز بالله) ayeti kerime ile amel olup, tersane Seydi Hasan'a emir idüp yazıda olmayan oğullarımızdan yazıya geçirüp Re'si Ammar'a tayin eyle deyü emir geldikte Tersane Emmini Seydi Hasan münadiye emredip kimin canı isterse gelsün Res'i Ammar'a yazılsın ulufe ve ekmek sahibi olur didikte ol oğullarımızdan nice gaziler gelüp Res'i Ammar'a yazılıp, ta'yin olmuşlardır ve toplara cehd-i beliğ idüb gayret ve hamiyet etmişlerdir. Allah-ü Zülcelal ol cemi gazileri afattan emin eyleye Amin //22a/ Race'na ila kıssatina, biz geldik, çünkü kâfir cuma günü bombalarını tecrübe edip ve bizim topları kıyasa aldı. Ve cumartesi gün ba'de tulû'ş-şems gene berkendelerini ilerü idüp ve bomba gemileri armasından ayrulup, yeni burcun gene dirseği mukabelesini siper alıp yani burçların toplarının mecmuu uymasun deyu hile edip burçlara ve Cezayir üzerine bombasın ata başladı ve bizim Göbekli burc ve Re's-i Ammar ve yeni burcun bazı topları ve Babu'l-Vadi tabyaları evvelki gibi gine küffarın üzerine ateş saçup, gaziler toplara ol hadden gayret ettiler ki vasfa gelmez. iki //22b/ buçuk saat müddet cenk olup ol iki buçuk saatte her bir gaziler kimi otuzar ve kimi kırkar top atup hamiyet etmişlerdir. Hatta biz hakir yeni burçtan bir topu otuz bir defa ve birini dahi on üç defa atmışızdır.

Hele elhamdülillah-ı Teâlâ ol cumartesi cenkde dahi vilayete mübalağa ile zarar olmadı. On beş ve yahut bir - iki ziyade düşmüştür. Ve lakin Re's-i Ammar'a bir miktar düşüp biraz şehid ve bir miktar mecruh etmiştir. Ve Göbekli burcuna ikisi düşüp anda dahi şehid ve mecruh olup şehidler bağ-ı Firdevse ve mecruhların muini Mevla ola. Limana ve eski camiin körfezine ve hem caminin üstüne düşmüştür. //23a/ Ve Re's-i Ammar Körfezi'ne ziyade düşmüştür. Zira ol kâfir Göbekli Burcun fenerini nişana alup attıkda bi-fazli'llahi Teâlâ ol feneri hıfz idüp ekseriye Re's-i Ammar Körfezine düşmüştür. Ol kâfir iki buçuk saat cenk idüp, donanma çekup gitmişdir ve İslâm tarafından dahi gaziler melil mahzun şehitlerin namazını kılup defin eylediler. Ve mecruh olan gazilerin, yaralı olanın yaralarını, cerrahlar sarup tımar etmişlerdir. Ve pazar günü cenk olmayup, âram olmuştur. Ve isneyn günü, gene berkendeleri ve bir direkliği armasından ayrılıp ve lancunları artlarına düşüp gine yeni burcun dirseğine //23b/ Ve Re's-i Ammar mukabelesine ziyade meyledip, İslâm üzerine

⁴⁰ Enfal 65:8.

bomba atmaya başladı ve Bâbü'l-Vadi günü sinesine yirmi dörder rital top koyup ol toplardan ve tabyalardan ve Re's-i Ammar ve Göbekli burcundan küffarın üzerine ataş-baran saçıp başına kıyamet kopardılar ve ol gün gaziler kâfirin nice lancunlarını garka-i bahr idüp, kâfirlerini cehennem Malik'ine hediye göndermişlerdir. İki buçuk saat cenk idüp dönmüşlerdir. Ol gün vilayet içine gene evvelki gibi çok bir zarar etmedi ve İslâm tarafından kâfire vafir kahr olmuştur. Ve gine selase gün ba'de tulûu'ş-şems küffar çıkıp evvelki cenkler gibi cenk edip //24a/ Donanmasına çıkıp gitmişti.

Biz geldik cihad-ı ekber, velvele-i kübra ve tantana-ı uzmaya. Çünkü kâfirin mu'tad-ı habiseleri cenke ba'de tulûu'ş- Şems çıkardı ve gaziler ise cenkden âram olup rahat üzere olurlar idi. Selase gün, sabah cengine kanaat etmeyüp, ikindiden sonra cemi' levâzimatın tedarikde kavî görüp mecmu burçların üzerine hücum idüp gelmekte, gaziler ise ikindiden sonra kâfir cenk etmez deyu gafiller idi. Ve hem kâfir ileri sokulsa vurması eshel olur dediler. Ve kâfirdir burçların altına gereği gibi sokulup, bombaların, Cezayir üzerine atmaya başladı. Ve bizim gaziler dahi cemi-i //24b/ burçların üstünden ve altından kâfirin üzerine ol azimet şan olan topları atmaya başladılar. Ol hadden top atılır idi ki on beş-yirmi top birden atılırdı. Ne faide, bizim toplar kâfirin üzerinden geçüp deryaya gider. Kâfir fırsat-ı ganimedir deyu vilayete bombaların saçıp vilayete meraminca bomba düşürmeye başladı. Cezayir'in hiçbir huması yani mahallesi kalmadı ki, kâfirin bombası düşmedik. Her bir humalarına düşmüştür. Ve Paşa Camii'ni hedm etmiştir. Veli Dede'ye ve Şeyh Abdurrahman Seâlibi Hazretleri'nin merkad-i şerifelerine inzal olmuştur. Ve kasabaya dahi düşüp Vardana //25a/ su terazasi kurbuna ve Cenab Baba Osman'a düşüp nice zararlar olmuştur.

Biz geldik ol gün Cezayir'de bir haşr neşr kopup, fezaü'l-Ekber olup la teşbih bin bir ayak bir ayak üzerine gelür misali oldu. Zira ümmet-i Muhammed toplarımız kâfirin bombasını men ider deyu evlâd u ensabını bir idare edip bahçelere götürmediler. Bu hal vilayetin başına geldikde nisa taifesine ve sıbyan-ı Müslimine gayet güç gelmiştir. Hele her ne ise, ne Ümmet-i Muhammed ehl ü ıyallerini bahçelere ve cebbanelere çıkarmışlardır. Ve efendimiz dahi nice sipahiler tayin edip,

ümme-i Muhammed'in ırzını hıfz //25b/ ve hirasat ettirmiştir. Ve gene Cezayir içinde yirmi bölük kol gezdirmiştir ki, yani mehdud olan diyarlardan şey sirka olmasın. Elhamdülillahi Teâlâ bir şen'i fiil vaki olmadı. Çünkü ol kâfir, guruba yakın çekilip gider iken, ol hadden top taşı yedi ki, nicesi gark olup, garka-i bahr olmuştur. Ve ol günkü gazilerin attığı top ve ettikleri gayret ve hamiyet bin lisanım yok ki, ve her lisanıma da bin lügatim yok ki, sizlere beyan ideyim. Malum ola (فات ما فات) fate mâ fate denilmiştir.

Biz geldik ince Donanma'nın hikayetine. Çünkü Cezayir'de böyle hal oldu. Efendimiz derakab Seydi Hasan'a Tersane Eminine emir gönderip //26a/ şu kâfirin helakine bir tedarik dedikde, Tersane Emine Seydi Hasan umur görmüş kaputanlar ile meşveret edip acaba bizim gemilerin büyük sandallarına toplar koyup, küffara varmak mümkün olur mu dediklerinde, tez merhum ustabaşı Hacı Muhammed'i davet idüp: Bu bizim ettiğimiz tedbir olur mu? Bu sandallar topa tahammül ider mi?" dediklerinde, merhum ustabaşı:"Tahammül ider." deyu cevap verdikte, mezkur Tersane Emine Seydi Hasan ferah idüp dendi göreyim seni yarındası güne üç - beş sandal idarelum dedikde usta merhum El-Hac Muhammed gayet işgüzar olduğundan naşi, tez, ale'l-acele büyük gemi sandallarını //26b/ getirüp beş tanesine kürsi yayup üzerlerine toplar vaz' idüp, her birine birer kahraman menendi reisler tayin, evvelden dahi iki büyük bomba gemisi, Tersane Emine Seydi Hasan'ın, re'y-i tedbiri ile ustabaşı Merhum El-Hac Muhammed tecdiden yapmıştı. Anlara dahi her birine ikişer top ve ikişer havan vaz' idüp, ol toplar yirmi dörder rital olmak üzere (Bir ağırlık ölçüsü Mısır'a göre 460,8 gr) ve 10 firkate ve iki yarım çektiri bunlara hanba olup kâfirin çıkmasına muntazır olmuşlardır. Çünkü sabah oldu. Kâfir Cezayir'i yaktım diye, askerine şüreb-i hamr ittirüp tefâhuran bugün de Cezayir'e yanaşub dünkünden ziyade hadlerin //27a/ bildireyim deyu kibirgen ile ba'de tulûi'ş-şems gene alayını bağlayup berkendelerin ve bu direklilerin ön tarafa idüp, bugün meramımca iş gördüm derken, bizim İslâm tarafından on firkate ve iki mızağlara daima çıkup küffara karşı dururlar idi. Gene adetleri üzere bu on firkate ve bazı küçük sandallar huruc-ı kâfire mukabil olup ve onların ardınca beş sandal ve iki bompar da huruç idüp kâfire karşı varmada ve kâfir dahi gelmekte. Onlar birbirine mukârin olduklarında kâfirdür bunları hiç haylamaz (önemsememek) tarafından gelüp ,

vilayete bomba atmak murat ettikde, onlar sokulup kâfire bir kat top //27b/ ve bir kat bomba atup kâfirin üzerine avanta kürek idüp, hem toplarını ve hem bombalarını atarak kâfirin tebdili şaşup vilayeti ve burçları bırakıp filikalara bombaların ve topların atmağa başladı. Topları ve bombaları, ol gazilerin üzerinden geçüp burçlara karip düşmeye başladı ve bu gaziler, bu fırsatı bulup ol fırsatı ganime bilüp küffarın üzerine ateş saçup, kıyamet kopardılar. Hele ol kâfir cehd idüp, ol hadden ikdam etti ki vasfa gelmez. Yani bunları, bu gün, bir hal idüp gark idemezsem yarınki gün, bunlar çoğalır deyüp cemi kuvvetini filikaların üzerine idüp şöyle bir//28a/ top, bomba attı ki dağlar ve taşlar inleyüp dünya boz - duman içinde kalup kıyametten nişan vaki oldu. Gaziler durmaz merdane topların ve bombaların atup kardaşlar bu kadar Ümmet-i Muhammed'in evleri hedm olup ve ol İslâm yetimlerinin hakkını bugün küffarda komayalım deyup çalışırlar idi. Ve gine burç borulardan, burç gazileri bizim filikaların üzerinden anlar dahi filikalara yardım idüp toplar ve bombalar atup, hele kâfir bi-inayeti'l-lah Teâlâ filikalar bir zafer edemeyup ve burçlara dahi çok bir ziyan etmeden çekilip armasına gitmiştir. Bu da Allah-u //28b/ Azimü'ş-Şan'ın İslâm kullarına büyük inayetidir. Zira, ne kadar olsa "Eddinü ya'li ve lâ yu'la aleyhi" dir. Ol filikalar sağ ve selim limana dâhil olup cemi ümmet Muhammed bu nüstrate hamd ü yezdan edip ve Efendimize ve Seydi Hasan'a ve ol gazilere hayır dualar itmişlerdir. Ve biz gene geldik çünkü, bu filikalar bu kadar iş görüp ve küffarı hayli bir şaşırmıştır. Tersane Emine Seydi Hasan, Allah'a hamd ü sena idüp tez Efendimizden istizan edip bu filikaları bir miktar dahi çoğaltalım. Zira İslâm dininin ırz-ı hetk olmamasına bunlar sebep olacak diye izin istediklerinde, efendimiz ol hale şükür idüp, var oğlum, bildiğin gibi et, emrim senin elindedir diye / /29a/ izin verdiklerinde mezkur Tersane Emine Seydi Hasan, acelelen usta başı merhum El-Hac Muhammed'i gene davet edip, tez benim karındaşım El-Hac Muhammed'i gene davet edip, tez benim karındaşım El-Hac Muhammed; bu icat eylediğin filikalar, İslâm'ın faidesine bir nafi alet olmuşlardır. anlar gibi beş - altısına dahi kursiler yapıp toplar vaz' idelüm. İnşallahu Teâlâ onlar çoğaldıkta, şol kâfiri, bir hal ideriz diye emir ettikte mezkur El -Hacı Muhammed cehd-i bezl idüp filikanın yedisine ale'l-acele kursiyeler yapıp toplar vaz' idüp, ol evvelki gazi, filikalara zam edip on iki filika ve iki bomparda ve topları on altı ve bompaları dört olup //29b/ hazır müheyya olmuşlardır. Biz geldik , kâfir evvelki gün bir iş idemeyüp başına bu

felaket ve bela-yı uzma geldiğinde kendü kendine lanet idüp ve bu bizim terkip ettiğimiz yedi filikadan dahi haberi yok idi. Sabaha dâhil oldukça gene masebek gece (geçen gün) gibi berkendelerin ve bir direklerin ayırıp ve onların ardlarınca bomba ve top lancunlarını alay idüp, Cezayir üzerine gelmekte ve bizim İnce Donanma dahi Cezayir'den huruc top ve bomba filikalarının önüne düşüp gitmekte ve kâfir dahi gelmekte bu bizim gaziler kâfir ileru sokulup vilayete zarar etmesün deyu ol hadden cehd edip sokuldular ki, hatta burçlardan top atmağa hazer ederek hele ol //30a/ gaziler meramlarınca yanaşup kâfirin üzerine bir fitilden topların ve bombaların atıp küffarı vaveylada komuşlardır ve İslâm tarafından ve aleyküm nasru'l-lah - aferin sizleri eken ataya ve doğuran anaya deyup ol gazilere dualar iderler idi. İnşallahu Teâla bu vilayet siz kahramanların elinden hıfz u himaye olur deyu senalar iderlerdi. Ve kâfir dahi gazilerin üzerine, ateşlerin saçup ol gazi filikalara uyduramayup ve vilayete düşüremeyip, gaziler durmaz kâfire, muradlarınca topu ve bombayı vurup kah kâfiri sağa ve kah sola huyladup, nizamlarını verip Hak Teala'ya nice hamd ü sena etmişlerdir. //30b/ ve kâfir şaşub kah filikalar üzerine kah vilayete ve kah bizim ince Donanmaya atup ol gün filikalara atılan bomba ve top hesaba gelmez ve bizim fırkateler iki bölük olup, bir mikdarı Babü'l - Vadi tarafına ve bir mikdarı Abdülkadir tarafına müteferrika olup, gayet kâfirin bombaları hevlinden (korkudan) ol gaziler zahmet çeküp iğase (yardım) talep etmişlerdir. Zira kâfirin bombaları ara yerlerine düşüp, deryayı kaynatıp, bizim fırkateleri vaveyla etmiştir. Ve – bi-kazaillahi Teâlâ ve kaderihî - Selanikli İbrahim Reis'in fırkatesine bir top taşı rast gelüp, derakab ğarka-i bahr olup, ol gazileri derya yüzünden almışlardır. //31a/ ve hem tersanede şehtiye (iki direkli beylik gemi) üzerine bir bomba inzal olup ba'de'l-gark gene ihraç olunmuştur. Ve bizim büyük gemiye dahi, bir bomba inzal olup geminin içinde müteferrika olup, çok bir zarar etmemiştir. Kâfir bu hali görüp vilayete bomba düşüremeyeceğine aklı erip, kendilerine yeis gelip gemilerine çekilmişlerdir. Ve gaziler dahi meramlarınca, gazalarından sağ ve selim dönüp, limana dâhil olup, cemî ümmet-i Muhammed hamd ve şükür idüp يا ليت شعري Eğer ol lancunlar otuz - kırk tane olaydı vilayete ni'me'l-matlub olup, hiçbir zarar olmaması, emr-i mukarrar imiş. Hoş, imdi bu da Allah Zü'l-Celal'in ilminde sebkat etmiştir.

رضينا بقضائه و قدره (Onun takdir ve gazasına razı olduk) çünkü biz bunda//31b/

Biz geldik küffar-ı hakisar, ol cenkte vilayete bir zarar edemeyüp münhezim ve makhur olduğu halde donanma-i nuhusatına dâhil ve bir nice lancunları gark olup meram üzere Cezayir gazilerinden nasip almışlar idi. Bundan sonra, kâfir birbirlerine filikalar irsal idüp ve dürlü bir bandıralar gösterup meşveret etmişlerdir. Çünkü sabah oldu, ol kâfirler var kuvvetlerini kendülerine verip gene berkendelerini ve bir direklerini ön tarafa idüp ve artlarınca lancunlarını alay idüp, Cezayir üzerine hücum etmekte ve bizim donanma-i mansûra limandan inince donanma önlerince ve filikalar ardılarınca çıkup küffara mukabil //32a/ varmakda, küffar dahi gelüp Re's-i Ammar mukâbelesine ziyade meyl olup bombasını ve toplarını filikalar ve vilayet üzerine atmağa başladıkta gel imdi gör, ol gaziler evanta kürek idüp (avantaj sağlayıp) küffarın üzerine hücum idüp, topların ve bombaların ol lainlerin üzerine saçıp, başlarına kıyamet koparıp ân saatin içinde kâfiri bocalatıp, on kat idüp, kâfir bomba, top atmak şöyle dursun kendilerini kurtarmak sevdasına cehd idüp, armasına takılıp ol gaziler artlarına düşüp, varup kumandantasına (kumandan gemisine) yanaşup ol kâfirin üzerine bomba ve top yağdırmaya başladılar//32b/ Ol kâfir bu hali görüp, ol seksen pare top top çeker. Kral gemisinden ar etmeyip altlı ve üstlü filikalara top atmaya başladı. Ol kâfir şaşırıldığından nice topların bir fitilden , bizim filikalar ise geminin altına girip muratlarınca topu durup nizamilelendirmekte, çünkü ol gazilerin cephaneleri kalmayup ve eriyor ve kâfir vilayeti yıkmayı sana gösterelum diyelek rucu etmişlerdir. Hele Elhamdülillah Teâlâ ol gün kâfirin nice lancunları garg olup ve iki tanesini meksuru'l-ızlağ (kıvrılmış ve eğilmiş) olduğu halde gaziler Cezayir'e idhal etmişlerdir. Hikmet-i Rabbanî ve kudret-i Samedâni bu ola ki sene-i atiyede benim gazi kullarım onlar misali lancunlar //33a/ terkip edip, anı benim nusretime sebep ideler demek, ola ki ol Mevla-yı Müteal Hazretleri;

معقب لحكمه و هو السميع البصير 'dir ve ol gaziler Cezayir Limanı'na gelüp sağ ve selim dâhil oldular. Ve ümmet-i Muhammed, gazilere, gazalarınız mübarek ola deyüp ve Allah-ü Zülcelâl'in verdiği nüsrata hamd ü senalar ettiler. Bu kaza, bu makamda tamam oldu. Kıssadan hisse budur ki bizim yeni burcun kurbunda Re's-i Ammar'a incek yerde bir bomba tabyası bina olunmağla ol mahal muhatara (tehlikeli bölge) mahalli olup iki mehrez va'z olunmuş idi. Ol gazi bombacı ustalar, ol mahalden kâfire bombalar atarlar iken //33b/ بفضاء الله و قدرته kâfirin ol mahalle bir

bombası inzal, ol gazilerin cephanesine rast gelip, cephane ateş aldıkta ve dolu olan bomba taşları dahi ateş olup ol tabya zelzele misali olup dört bombacı ustaları ve beş hizmetçi gaziler ihrak bi'n-nâr olup, hûr-i gilman ervahların kapup, Rıdvan (as)'a teslim etmişlerdir. Bundan sonra kâfire, Cezayir'e bomba düşürmeden ye's gelüp ve cuma gün armalarının önünden Cezayir'e bir miktar bombaların atup, deryaya düşürmüştür. Ve ol kâfir, Cezayir üzerine dokuz hamle idüp birinde Ümmet-i Muhammed ziyadesiyle hevilde //34a/ mabaklarında çok bir iş görememiştir. Ve ol kâfir on bir gün durup, on ikinci sebt günü kalkup menkubu'l-vech cehenneme gitmiştir. Allah-ü Zü'l-celal ol kâfiri daima böyle münhezim ve makhur eyleye. Âmin //34b/

الحمد لله وصلى الله على محمد لاني بعدة

Biz geldik doksan sekizde Cezayir'de olan Cihadın tafsiline, Çünkü İspanyol kâfiri, sene 1197'de Cezayir'e gelüp bir miktar yıkup gene menkubü'l-vech İspanya'ya dâhil olup ol Mersulûd dedikleri kâfir krala varıp laf u güzaf idüp, ben bu sene Cezayir'i harap ettim, eğer sene-i atiyede bana bu donanmanın iki katını verirsen bir taşını bırakmayup yere beraber ederim deyü kralın çenesine soğan doğramıştır. Kral dahi ol Mersulûd dedikleri kâfire, türlü bir ihsan edip başkavalar etmiştir. Ve kral ol kâfirin laf u güzafına mağrur olup, var cemi umurum senin //35a/ elindedir. Ne miktar donanma istersen yap deyu ol kâfir, kral tarafından böyle müfevvas (yapılması ısmarlanmış) ve müsellemler oldukta, ol Mersulûd lain, geceyi gündüze katıp, seksen lancun terkibine bed' etmiş (başlamış) deyu efendimize bu haberler sahihan geldikde, Reisü'l-Guzat ve'l-Mücahidin Muhammed Paşa efendimiz Tersane Emmini Seydi Hasan'ı davet idüp sene-i sabıkada burç toplarımız ifade (iktifa) eder zannederdik. Emr bi'l-aks imiş (zannımızda yanılmışız). İşte kâfir tedarik üzerinde bizim filikalar sene-i sabıkda iş gördü. Bu sene bizler dahi lancun terkip idelüm deyu müşavere ettiklerinde Tersane Emmini Seydi Hasan dahi lancun yapmasına şuru' edüp, beşini, altısını birden //35b/ terkip idüp yapılmakta.

Biz geldik gene Efendimiz Re's-i Ammar'a bir burç bina etmesine. Şuru' etmişlerdir altlı ve üstlü elli pare top çeker. Allah Zü'l-celal itmamını müyesser eyleye. Mûmâ ileyh. Tersane Emmini Seydi Hasan ol hadden cehd-i belîğ ederdi ki kış

günlerinde havanın şiddetinde rubu' saat bir yerde oturmaz, kumanda iderdi. Ve gene yaz günlerinde havanın ufunetinde kâh Re's-i Ammar'a ve kâh lancun yapılan meydana gelüp istimalet (kullanılan malzeme) verip cehd ider idi. Allah Zü'l-celâl sa'yini meşkur etsün deyu ümmet-i Muhammed ona dualar ederler idi. Hele bi inayetillah-i Teâlâ ol burcu İslâm tamam olup ve topların vaz' idüp, küffara karşı dem //36a/ çeküb hazır müheyya olmuştur. Ve eğer ol burcu bir ahâr melik binasına şuru' edeydi üç - dört senede ancak tamam ider idi. Bu, İslâm'a, Allah-ü Zü'l-Celal tarafından büyük inayet olmuştur. Zira ol burç bir demirden kal'yı abad (bayındır kale) Allah Zü'l-celâl, ol burc-u İslâmî küffara muhib (heybetli) edip ve afattan emin eyleye. Âmin.

Biz geldik lancunlar ahvaline. Seydi Hasan lancunların itmamına dahi sa'y idüp, onları dahi tamam etmiştir. Kırk üç lancun, kimi yirmi dört rital top çeker ve kimi otuz ikişer rital top çeker ve gene on iki bomba gemileri dahi icad olmuştur. Mecmu' donanma //36b/ elli beş ve on beş büyük sandal ve on beş - yirmi küçük sandal topların ve bombaların vaz' idüp ve her birine birer kahraman menendi reisler ve birer topçubaşı ve on dörder kürekçiler tayin edip ve gene her birine üçer yoldaş tayin etmişlerdir. Cümlesinin üzerine gazi kalyoncuyu kaputan nasb idüp ve onun üzerine dahi, El-Gâzi, El-Hac Muhammed'i serasker etmişlerdir. Cümle gaziler anın emrine münkâd olmuşlardır. Ve gine ol gazi reislerin onda birine bir kapudan nasb idüp herkes kaputanlarına teb'iyet ideler. Yani deryada küffara huruc ittiklerinde, karma karış olmayup alayları ve tertipleri birle huruç idüp küffarın //37a/ hakkından geleler. Çünkü bu gaziler, bu üslub üzere müheyya oldular. Ol Donanma-yı mansura-yı bazı kere Cezayir Körfezi'ne çıkarup toplar ve bombalar atup ta'lim ve tecrübe ederlerdi. Yani kâfir geldikde, herkes, kaputanlarına tabi olup top kullanmasını, ceng-i cidalde, âsân olsun (kolaylık) derler idi. Ve bazı kere ol lancun topçu başlarını Babü'l-Vadi Meydanı'nda top atırup, talim iderlerdi. Bunlar bu üslup üzere hazır ve müheyya olup daima gece ve gündüz küffar-ı hakisar ne zaman gelir, sene-i sabıkada bize ettiği ahımızı ne zaman alırsınız derlerken, günlerde bir gün Sahibu'n-Nâzır //37b/ gelip kâfirin donanma-i menhusası gözüküğün haberin verdiklerinde derakab, ol ilmi ile amil ve sinni Ekber ile müsennen olan El-Gâzi Muhammed Paşa Efendimiz bölükbaşları ve oturak babaları ve sancaktarları burç barulara ta'yin idüp:

ثَلَاثَةُ أَعْيُنٍ لَا تَمْسُهُمُ النَّارُ أَبَدًا عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَعَيْنٌ تَسْهَرُ فِي كِتَابِ اللَّهِ وَعَيْنٌ تَسْحَرُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ

hadis-i şerif ile ol gaziler amil olup, burç barularda (siper) sehar bekleyip kâfirin gelmesine muntazır oldular. Ve gene Efendimiz yedi kışlalara çavuşlar irsal edip, benim gazi oğullarım burç barulara ve tabyalara müteferrik olsunlar deyu emir ettiklerinde ol //38a/ gaziler gel imdi gör sene-i sabıkada kâfirin bizlere ettiği iş yanına kalır mı diye derunlarından ah idüp, cümlesi birden, sem'an ve tâaten deyup burç barulara tayin olup cihada niyet edip kâfirin gelmesine muntazır oldular. Ve gene Efendimiz vilayet içinde olan otuz iki esnafi ve sair tüccar eşraf burçlara ve tabyalara tayin edip onlar dahi gazaya niyet etmişlerdir ve ümmet-i Muhammet sene-i sabıkda olan ahvalden be-ğayet hazer edip cemi' ıyallerini bahçelere ve bahçesi olmayanlar, ahbabları bahçelerine çıkarılmışlardır. Arap ağası Ali Ağa idare-i tedbir edip iki-üç //38b/ yüz atlı ile kendisi bi-nefsihi binip, Harraş tarafından Beni Musnusdan tâ Ebu'l - Zeria tarafına varınca Ümmet-i Muhammed'in hıfz u hirasetine (korunma) takayyüd edip gece ve gündüz beklemiştir. Ve hem münadiye nida etmiştir ki, eğer bir kimesne, akşam namazından sonra, olduğu bahçeden çıkıp, ahar bahçeye geçerse hiç aman vermez katlederim diye tenbih-i âkid etmiştir. Elhamdülillahi Teâlâ ümmet-i Muhammed'in ırzı emn-ü emanda hoş geçüp dualar etmişler. Hele Cezayir valisi El-Gâzi Muhammed Paşa Efendimiz, berran ve bahran gazilerin cemi umurlarını bî- kusur tekmilen görüp, ol gaziler dahi hazır olup kâfire göz ve kulak tutarlar iken onu gördüler ki, kâfirin donanma-i menhususası zahir olup sene bin yüz doksan //39a/ sekiz mah-ı şaban-ı şerifin yirminci gün, Cuma günü açıktan gelüp, burçlara baid altı mil demirlemiştir. Aded-i nuhusetleri (uğursuz adedleri) seksen lancun, bazı top ve bazı bomba ve on iki, yetmiş - seksen pare top çeker büyük gemi ve on altı mezekürte ve on iki berkendi ve dört çektiri. İki Malta'nın ve ikisi İnabulta'nın. Bir direkli on sekiz pare top çeker, üç havi mizoğılara yani yarım çektiri, iki Bilandıra dahi dört ve şehtiye üç, mecmuu Sefayin-i (gemiler) korsan elli beştir. Çünkü kâfir, cuma günü demirledi. Ve üç gün meks idüp (bekleyip) dördüncü gün, isneyn günü Tersane Emini Seydi Hasan, kâfirin cenge hurucunu his //39b/ idüp, topçu başıya emir idüp Göbekli burçtan bir top kâfire karşı at dedikte, topçu başı El-Hac İsmail Göbekli burçtan bir pare kâfire karşı top atup yani kâfire meydan ve ol lancun beylerine, hazır olun demek olur. Ve isneyn

günü kâfirin üç - dört berkendesi ve iki çektirisi ve iki bir direklisi Harraş tarafına meyl idüp ve gene üç - dört berkendesi ve iki çektiri ve iki bir direklisi, Re's-i Ammar Mukabelesine meyl idüp ve lancun-ı menhûselerini bir ulvan-ı kazibe ile yani Cezayir'i evvel defada harap ederim, sevdası ile Harraş tarafından ve Re's-i Ammar mukabelesinden deryayı kaplayup alay ve tertiplerin dönüp Cezayir üzerine gelmekte gel imdi gör. //40a/ İslâm tarafından alim ulema, suleha, ağniya ve fukara deniz kenarına tertip olup, ol bizim gazilere dualar edip, Tersane Emni Seydi Hasan kol salup, huruç edin gaziler dediklerinde gel imdi gör ol gazilerin seraskeri olan El-Gâzi El-Hac Muhammed gazilerin önlerine düşüp Re's-i Ammar mukabelesine doğru çektirüp ve anın ardınca gazilerin kaptanı, Kalyoncu Muhammed kaptan dahi çekdürüp, cümle gaziler sancakların allı ve kırmızılı pervaz ettirip (saçtırarak) tersan-i Âmire'den huruç, Re's-i Ammar mukabelesinden ta Harraş mukabelesine alayların ve tertiplerin dönüp küffarın üzerine doğru //40b/ ol gaziler cümlesi bir ağızdan tekbir getirüb ves-salâtü ves-selâmü aleyke ya Rasulallah diyelek yavaş yavaş çektürüp gitmekte. Gel imdi gör ol gazilerin tekbiri ve's-salâtü ve's-selâmü sadası göklere uruç idüp, gökleri sadaya vermiştir. Ve gene cemi-i ümmet-i Muhammed:

فانصرهم فانك خير الناصرين واغثهم يا غياث المستغيثين اجرهم فانك خير المستجربين

deyu el kaldurup dua etmede ve küffar mezkur tertip üzere gelmekte ve bizim donanma-i mansura mezbur (adı geçen) alay ve istif ve tertip üzere varmakta. Onlar gelüp ve bunlar varup vaktaki tamam duble çalımı karîb varıldıkda guzat-ı //41a/ müvahidîn, kâfir hamlesini etsun deyu meks ve ellerinde fitiller ve kâfir dahi Müslümanlar hamle etsünler diyu ellerinde fitiller tarafeynden hazır müheyya olup meks ettiklerinde ol vakitte Tersane Emni Seydi Hasan bu hali görüp Göbekli burcdan kâfire karşı üç pare top atmasına emreyledikte, topçu başı El-Hac İsmail dahi, bir fitilden üç pare top attıkda yani ey gaziler, ne meks idersiniz, kâfire aman vermen, vurun topu demek olur. Gel imdi gör ol fitiller, ellerinde hazır olan gaziler cümlesi, bir fitilden küffar-ı hakisarın donanmasına bir ateş saçtılar ki bizim bombalar ve gerek top taşları //41b/ asla boş yere gitmeyüp, gazilerin topları kâfirin lancularına ve bombaları geçüp kâfirin donanmasına yağmur misali yağup, kâfir ne serencame uğradığın (başına ne geldiğini) bilmeyüp , der- akap akl-ı habiselerin

başına cem' idüp, ol lainler dahi bir uğurdan İslâm üzerine ol seksen lancularından, bir fitilden topların ve bombaların ateş idüp, bu taraftan İslâm'ın topları ve bombaları ve ol taraftan kâfirin topları ve bombaları biri birinin üzerine atıldıkta, göklerde saika ve yerlerde zelzele ve deryada velvele vaki' oldu. Ve iki tarafın dumanı, ol donanmanın üzerine çöküp //42a/ ve güneş dahi bakır tasa dönüp ne kâfir İslâmı seçer ve ne kâfiri İslâm temyiz eder. Bu üslup üzerine ol gazi erenler, durmayup, tekbir edip ve tekbirlerinin bazı sadası ol kara bulut gibi olan dumanın içinden burç barulara sinek avazı gibi gelüp işidirlerdi. Daima gazilerin topları ve bombaları kesilmeyüp üslub-ı sabık üzere ol gök deryayı velvele ve kâfirin başına kıyamet koparmada,

Biz geldik burç barulardan. Çünkü İslâm Donanması duman içinde kalup ve ol duman burç barulara ve Cezayir üzerine dahi çöküp, cemi ümmet-i Muhammed mecnun misali olup ve Ahh! Yarabbena! vah gavsâh //42b/ va gavsâh Ya Rabbenâ! deyü ağlaşup dua etmekte ve ol gazilerin tekbirleri ve's-salâtü ve's-selamü sadası yer ile göğü tutmuş idi. Ve bu tarafta ümera ulema ve ağniya ve fukara dehşette ahı enin idüp şeyh müfti-i İslâm ak sakalı bir iki burcun sancağı şerifini mübarek koluna dolayıp durmaz hizbu'l-bahr okuyup ağlar dualar ider ve bazı ulema kardeşler secdeye varıp, ah yarab! İslâm kullarını abedetü'l - esnam ve senin düşmanın üzerine gazi kullarını sen nusrat eyle, yeryüzünde sana ibadet edip ve habibin fahr-i âleme salâvat getürsünler deyu ağlaşup dua ederler idi. Ol İslâm içinde //43a/ bir vaveyla oldu ki güya kuzuları anasından ayırdıklarında ne tarz feryad iderler ise ümmet-i Muhammed öyle feryad ve figan idüp ağlaşırlar idi. Ve gene bazı talebe kardaşlar, Sure-i Feth tilaveti ve bazıları dahi hizbu'l-bahr tilavetine müdavemet idüp ve dualarında cümlesi birden ağlaşup “Ya Rabbi! Sen şol gazi kullarını hıfz eyle. Nitekim Halilin İbrahim aleyhi's-selamı Nemrud'un narından hıfz ettin idi. Ve ya Rabbi! Ol gazileri garga-i bahırdan hıfz eyle. Nitekim Nuh aleyhis-selamı hıfz ettin idi. Zira sen hayru'l-hafızınsın” deyüp İslâmın ah-ı eninlerinden yedinci kat gökten ta birinci kat göğe inince //43b/ melâike-i izam kanat gerip bâhusus hâdimül-enbiya Cibril-i Emin, Namus-u Ekber, kuddüs-ü tavus. Salevâtün ala Nebiyyina ve aleyh hazretleri göğün bir tarafından savt-ı a'la ile çağırıp. “Ey ulu melekler! Ve ey cennetten olan huri gılman ümmet-i Ahmet için nüstrate dua eylen. Zira burçlarda

olan ümmet-i Ahmet'in ettiği dualar ve gözlerinden akan yaşlar, Arş-ı Rahman'a ve belki süradikâta çıkup arş ve kürsi ve levh ve kalem, belki cennetü'l-me'vâ ve cennet-ü adn gazilerin ettikleri dualardan tir tir titreyüp mecale takatları kalmadı. Çünkü Hazret-i Cibril'den, melâike-i ızama bu emir geldikte birinci kat gökten tâ / /44a/ yedinci kat göğe varınca, cemi-i melâike-i ızam bir savtten: “Ya Rabbenâ! Sen şol gazi kullarını abedetü'l-esnam üzerine galip eyle. Senin celal ismini zikir ve sana yeryüzünde ibadet etsünler ve habibin fahr-ı âlemi sen merkad-i saadetlerinde ferah eyle diye melâike-i ızâmın dua etmeleri nice ahbarda varid olmuştur. Çünkü burç barularda İslâm bu halde ve melâike-i ızâm bu kalde (sözde) feryad idüp yakaların çâk idüp:

يا ربنا ليت شعرنا لم تلدنا أمنا ولم نر هذه المصيبة العظما

derler iken, bir buçuk saat müddetten sonra ol deryayı ve göğü kaplayan duman içinden kara kuş misali gazilerin bir filikası zahir ve beyan olup uçup //44b/ gelmekte ve bizim gaziler erenleri Hazancı Efendi ve Tersane Emni Seydi Hasan gördüklerinde akılların bir miktar başlarına idare edip, tez filikaya mülaki olup el-eman oğlum gazilerin ahvali niye müncar oldu dediklerinde, ol mezkur filika reisi cevabında donanma-i mansura ve İslâm gaziyanı sağ ve selimdir. Allah-ü Zü'l-celâlin inayeti ve Efendimiz Muhammed Paşa'nın devletinden ve sizin dualarınız berekatında, ol gaziler kâfiri, ters yüzüne çevirip nizamların vermekte deyince, ol filika reisinin ağzını zir ü zeber (alt - üst) ile memlû idüp (doldurup) secde-i şükre varup ve burç barulardan “leke'l-hamdü ve leke's-şükrü ya Rab!” sadası yerden göğe //45a/ uruç idüp ve gaziler ise derya yüzünde durmayup Rahman aşkına ve Cezayir uğruna çalışup küffarın başına kıyamet koparırlar idi. Çünkü hal böyle avn-i Rabbani ve kudret-i Samadâni yetişip Allah sübhanehü ve Teâlâ Hazretleri bad-i yele emredip ol gazilerin üzerinden sehab-ı sevda misali olan dumanı, bir taraftan raf idüp, burç barulardan guzat-ı müvahhidin nazar edip gördüler ki ol derya beyleri ve gaziler, kahramanları, kâfirin ol donanma-i menhusa-i uzmasını ters yüzüne döndürüp, meramlarınca top altına alup sene-i sabıkada olan işleri yanınızda kalur mu zannedersiniz deyüp, kahramane cenk etmede. Çünkü //45b/ Maltız kumandarı bu hali görüp kendüsine ar ilhak olup, çektirilerine kol salup ol çektirileri dahi ma'zur

olup, gazilerin üzerine avanta kürek idüp geldikte ol gazilerin üzerine doğuş topların atop elvan-ı kazibe iderken gazi kaptanlarından dört - beş kaptanlardan ileru avanta kürek idüp, ol mezkur çektirilerin kapudasına yanaşup, bir fitilden çektirinin üzerine topların atop yeke yek cenk ederler ve çektiri-i menhusa dahi gaziler üzerine üç koğuşların bir fitilden ve duple dahi yağdırır iken avn-i Rabbani ve kudret-i Samedani gazilere inzal olup, ol gazilerin toplarının //46a/ biri, çektirinin kayalığına rast gelip, kayalığını muzmahil edip, kâfir döneyim derken gazilerin bir top taşı dahi rast (gelip) mayıstıra direğine vurup puruvasına sernigün olup kâfir direği deryaya atmak sevdasına çalışırken, bombacılar muallimi, Monla Mustafa, meğer bir bomba nişan almış imiş. Ber fitil ettikte ol bomba varup, çektire-i menhusanın üzerinde bir adam boyu miktarı paralanıp içindeki olan kâfirleri velveleye vermiştir ve bizim gaziler varalum, çatalum derler iken, avaneleri gelip çektiriyi ma'reke yerinden çeküb donanma içine //46b/ götürmüşlerdir. Ve gaziler kâfirin ince donanmasını dahi bozup armasının içinde dahi durdurmuyup, armasının ense tarafına geçirmişlerdir. Bizim gazi kaptanlar sene-i sabıkada, ziyadesiyle övkeli ve hem kaptan gazi kalyoncunun evini, kâfir sene-i sabıkada hedm etiği övkesi dahi kalbinden çıkmayıp küffar-ı hakısarın donanmasına yanaşup yirmi dörderler ve otuz ikişer rıtal topu gemilere vurup, başlarına kıyamet koparırlar idi. Ve kâfir Mersulud dedikleri lain, lancunlarına istimâlet ide gördü, çare olmadı. Donanması bozuldukta anı gördü ki, İslâm Donanması, armaya yanaşup yeke yek cenk iderler. Kumantanıtı //47a/ lain hiç ar etmeyüp çarenenin elinden ne gelir. Altı ve üstlü topların ve kah duple atop gazilerin üstünden geçer ve gaziler meramlarınca, kâfirin büyük gemilerine nizamın vermekte ve bizim kürekçiler dilaverleri (yiğit) kakhaha ile gülüşüp, kral gemileri bizim ile cenk eder diye, mezakeye (mizah - alay) alırlar idi. Hele el-hamdülillahi Teâlâ ol kâfirin topları ve bombaları, bizim gazilerin lancunlarına uymayup, üzerinden geçüp deryaya düşerdi. Ve bizim gaziler ellerine fırsat geçip, ol fırsatı ganimet bilüp meram-ı maksutlarınca, küffara yanaşup gelin hey kardaşlar, sene-i sabıkada, kâfirin ettiklerini, bugün Kerbala'mızdır. İslâm yoluna, kurban olalım deyup //47b/ kâfire şöyle bir top taşı vurdular ki hisaba gelmez. Meğer gökte meleklerle sual idesin. Ol kâfir ne edeceğin bilmeyüp sergerdan olup (sersem) toplarına duple doldurup, gaziler üzerine atmaya başladı, bizim gaziler, her biri bir

kahraman olup kâfirin dublesi asla aynılarına (kendilerine) gelmeyüp ve hem kendilerini aşk-ı ilahi almış, durmayup, merdane cenk ve savaş etmekte, Elhamdülillahi Teâlâ ol lainlerin dublesi gazilerin üzerinden kurşun çalımını miktarı düşüp ve dört caniblerine dökülüp, gaziler selim olup, küffardan gazilere çok bir zarar olmamıştır ve gazilerin bazılarının barutları ifna olup filaka filika üzerine irsal idüp, tez bizlere barut deyi çağrışır idi. //48a/ Tersane Emmini Seydi Hasan ol gazilere barut irsal edip dualar eyledi. Barut vardıkta ol gaziler yeniden hayat bulup güya kuru kamışlığa ateş girer misali yeniden cenke kızışup, yeke yek cenk etmede. Kâfir bu hali görüp ateşdür gittikçe, ziyade olmakta ve gemilerinin kimisinin armaları uçup ve kimisinin lunbar kapaklarının ikisi bir olup, kumandarları bendire gösterip (bağlılık) cenkten ferağat gelüp top ve bomba atmaz oldu. Gazilerin Seraskeri olan El-Gâzi El-Hac Muhammed, gazilere dönelim, gaziler zira kâfir cenkten ferağat gelmesi, deniz yolunda mayna dimektir, deyu emr ettikte, gaziler dönmek //48b/ bizlere yoktur didiklerinde ve Serasker Be hey gaziler! Dönelüm, saat dörde vardı. Siz ceng cidal idersiz. Buna ben-i adem takat mı götürür. Ve hem bizlerin nice toplarımız parelenüb gazilerin başlarına nice musibetler geldi. Sizlerin birbirinizden haberiniz yoktur” deyu gene dönün deyu emr-i akid ettik de, ol gaziler küffarın görülenine bir miktar dahi top atup, kerhen cenkten ferağat gelüp, Cezayir’e rucu’ ettdiklerinde duman dahi açulup herkes birbirin gördüklerinde, bazısı bazısına gaza mübarekleyüp yavaş yavaş sancakları pervaz uralak Cezayir’e gelmekte. Gel imdi gör, burç barulardan guzat-ı muvahhidin ve bâhusus gaziler erenleri //49a/ Hazancı Efendi ve Seydi Hasan, deniz kenarına gelip, gazilere istikbal etmişlerdir. Ve ol gaziler alayların ve tertiplerin bağlayup deryanın yüzü al kırmızı sancaklar ile zinet-alüde (zinete bulaşmış) olup bir tekbir ve bir es-selatü ve's-selamü sadası yerden gene evvelki gibi göklere uruç ve cevelan idüp ya rabbena! Nahnü zebihu ibrahim Halilüke diyelek tertipli, tertiplerince birer birer limanı gözleyip gelmekte. Hele Medd-i basar alaylarının (uzağı görmek) nihayeti daha gözükdüğünde, ön tarafı limana dâhil olmaya başladı. Gel imdi gör şühedayı ve mecruhları çıkarmaya başladılar. Kimisi yoldaşların sorar ve kimi kardaşın sorar. Ve kimisi evladın sorar ve kimisi vah veledah //49b/ der. Ve kimisi vah ebetah deyu ağlar ve kimisi, şüheda üzerine düşüp yakasın çâk (yırtmak) ider. Hele donanma-i mansura sağ ve selim cümlesi limana dâhil olup, ardı kesildikçe şühedanın namazın kılup, merkad-i saadetlerine vasil idüp hur-i îne teslim ettiler. Ve bazı mecruhların yaralarını Seydi

Hasan tekayyüd edip cerrah başıya tımar ittirüp cehd-i belîğ etmekte.

Biz geldik Hazancı Efendi ve Tersane Emîni Seydi Hasan'a ol gazilerin, gazalarını mübarekleyüp, hoş geldiniz, safa geldiniz deyu, hatırların alup ve Efendimiz Muhammed Paşa dahi; oğullarımın cümlesinin gazaları mübarek olsun deyu, bahşişler irsal idüp, her birinin hatırlarını teselli etmiştir ve mecruh //50a/ olan gazilere dahi başka bahşişler irsal idüp, ziyadesiyle hatırların alıp ol gazileri müteselli kılmıştır. Ve gene Hazancı Efendi ve Tersane Emîni Seydi Hasan “nesteizü bi'llah, ya eyyühellezine âmenü câhidü bi emvâliküm ve enfüsiküm”⁴¹ ayet-i kerime ile âmil olup, kendi yanlarından, gazilere ve mecruhlara nice bahşişler hedaye idüp ve bâhusus lancunları parelenüp deryadan çıkup gelen gazilere dahi ziyade bahşiş idüp, cümlesinin hatırların alıp ve teselli edip cihada gazileri tahris etmişlerdir. Ve ümmet-i Muhammed, Allah-ü Zü'l-celal sa'ylerin meşkur eyleye deyu dualar eylemişlerdir. Hak inkâr olunmaz. Zira hakkı inkâr eden //50b/ nankördür.

Biz geldik bu evvelki gazada İsmail Reis'in topu parelenip ve barut haznesi dahi ateş olup, ol gazi kaptan askeri ile beraber gark olup deryaya gidüp şaraben tahurayı (temiz içecekleri) hur u gilman elinden içüp bağ-ı Firdevse gitmişlerdir. Ol mezkur ve merhum İsmail Kaptan'dan üç nefer gaziler ifâkat bulmuşlardır. Ol şehitler erenleri üç şehitliğe nail olmuşlardır. Zira haberde varid oldu ki; خرقا غرقا فى الجنة yani denizde gark olan ve ateşte yanan cennettedir, deyu buyrulmuştur, ve Gelibolulu Molla Muhammed'in dahi top parelenip, lancunu gark olup, gazileri derya yüzünden alup Cezayir'e //51a/ getürmüşlerdir. Ve ondan üç gaziler şehit ve ikisi mecruh olmuştur. Ve gene Ahmed Harrad Kaptan'ın topu parelenüp lancunu yarısı Cezayir'e dâhil etmişlerdir. Ve ondan gazilerin altısı şehit olup, cennet-i Me'vaya gidüp anda düğün etmişlerdir. Ve kâfirin cenginden, gazilere çok bir zarar olmamıştır. Zira ol gaziler kâfirin Donanmasının altına girdiklerinde onlara top uyduramazlar idi. Ve onlar meramları üzere vururlar idi. Kıssadan hisse ve nazardan ibret budur ki. Eğer ol gazilerin topları tunç olaydı, ol gazilere hiçbir zarar olmaz idi. Zira demir top müteferrik oldukta daima//51b/ yanında olan gazilere zararı olur. Elden ne gelir. El-hükmü lillahi'l-vahidü'l-Kahhar ...

⁴¹ Tevbe 41:9.

كُلُّ شَيْءٍ يَسْتَنْدُ إِلَى مَقْدَرٍ وَلَيْسَ الْمَقْدَرُ يَسْتَنْدُ إِلَى شَيْءٍ آخَرَ

Ve bizim bomba lancunlarımız mehreze takat getüremeyüp üçü - beşi su idüp (su alıp) Cezayir'e gelmiştir. Ey okuyanlar ve dinleyenler ve benim tahriratıma nazar iden kardaşlar, bu tafsilatımda, bizleri kizbe hamletmesinler. Zira bizler bu tahriratı cemi gazilerin ilm-i hasıl ve onların müsellemi olduğu halde ben, bu tarihi sizlere ale'l-icmal kudretim yettiği miktarca beyan ettim. Zira ol cihadı ma hüve'l-vaki beşerin iktidarı olmaz ki, sizlere beyan ide. Zira bu Cezayir gazilerine //52a/ Allah-ü Azimü'ş-şan, ol hadden kalb-i kuvvet vermiştir ki, gazi kaptanlardan üç kaptan, Tersane Emîni Seydi Hasan'a gelüp, bizlere, eğer iznin olursa, üç büyük filika donatalum. Varup bu gece Harraş tarafında olan, kâfirin lancularından bir ikisini basup inşallahu Teâlâ, Tersane-i Âmireye getirüb sizlerden va'd eylediğiniz, bin altuna nail oluruz deyu izin talep eylediler. Zira Efendimiz reisü'l-guzât ve'l-mücahidin, kâfir geldiği gün Tersane-i Amireye emir gönderup: "Benim gazi oğullarım! Eğer kâfirin, bir lancununu basup bana getirürseniz, sizlere bin altun ve her bir kâfire bin riyal va'd etmişti" Seydi Hasan dahi cemi' gazilere divan //52b/ idüp (toplayıp) Efendimizin va'd-i şeriflerin gazilere tebliğ etmiştir. Ol mezkur üç gazi kaptanlar, kâfirin evvelki geldiği gece, Harraş semtine ziyade meyl etmişler idi. Gündüzden temyiz edip, gece varmasına ittifakları birle cesaret idüp (ittifakla gece varmayı kararlaştırıp) izin talebine takayyud ettiklerinde mûmâileyh Seydi Hasan efendimize tebliğ ve Efendimiz ve aleyhim nasru'l-lah deyu izin vermiştir. Bu gazi kaptanlar dahi asker-i gaziyandan yedi - sekiz dilaver her biri ihtiyar edip beyne'l-işâeyni huruç idüp, kâfire varıp, garib olduklarında, kâfirin saatçileri duyup alarka diye çağırdılar. Ve ol gazi kaptanlar الحربخدة hadisi //53a/ ile amil olup, içlerinde biri Frenk lisanı çok bilüp, bizler esirleriz, bizi alun, biz Cezayir'den sandal basup sizlere geldik. Sizler hübel-i âlâdan korkmaz mısınız dediklerinde kâfir inanmayup, varun kumandara gidin, yoksa kendiniz bilirsiniz diye cevap vermiş. Ve hem ol gaziler doğru lanculara mukabil gecelikte varamamışlar. İlla büyük gemiye varmışlar. Çünkü bu gaziler keşf oldular. Gel ki kâfire bi kat tüfenk alabandası vuralum, bir nam olsun deyup bir kat alabanda vurup, geri çekilmişlerdir. Gazilerin evvelki gecede bu cesareti edip, kâfire varmakları İslâm'a büyük inayet olmuştur. Yahtemil //53b/ kâfire gelüp, gece cenk eder idi. Bu halden sonra kâfire ru'b düşüp

(korku) gece asla taharrüke iktidarı olmadı.

Biz geldik hikayetimize. Bizleri tahrir etmede kizbe haml etmesinler demiş idik. Ol evvelki günde olan cihad-ı ekber dört saat miktarı gaziler karışma cengi ettiklerinde ol kâfirin nice gemileri sakatlanup, inkisar olmuştur. Hatta efendilerimize Cebel-i Attar kumandarından sahihan name gelüp, bizim bir - iki direkli gemimiz Karhânedede demir üstünde durur iken, Cezayir'den, İspanyol Donanması'ndan altmış - yetmiş pare top çeker bir gemisi gelip ve bizim geminin kaptanı hal-hatır sorduklarında, //54a/ bu ahval nedür dedikte, mezkur İspanyol kaptanı, “İşte görürsün, bu geminin bir dahi gemisi olacak hali var mıdır? Bizler varup, Cezayir'de üç gün meks ve dördüncü gün cenge çıkıp, Cezayir'den bir alay-ı lancun çıkub bizim ile top ve bomba atub yeke yek cenk eder iken cümlesi birden, İspanyol Donanması'na bir karma karış oldular. Beni bu hale koyup, seksen beş kâfir mürd oldu. Ve elli beş yaralı ve işte gemim karga tulumba su çekmede ve üzerime üç pare bombaları parelenmiştir ve onun içinde dayı kumandar var imiş. Yani Armanın kumandarlarının üzerine kumandar ol mel'unlar bu benim gemimdedir, alelacele //54b/ krala gittiler deyu cevap vermiştir. Ve bizim baki donanma ne güne oldu. Bilmem demiş. Cebel-i Attar kumandarı namesini böyle hatm etmiş. Bu evvelki cihad bu makamda tamam oldu.

-Bu cengin ahvalin sual edersen gidelim göklerde meleklerle sor. Tahkikan haberin alayım dersin gidelim melekler nebisi Cebrail'e sor. Ol melekler ta'dadin bileyim dersin gidelim müvekkil-i bevvabin semavâta sor. Melekler âh idüp ağlaşdıkların gidelüm Mikail'e, İsrail'e sor. Ol gaziler ilhak olmuş Bedr'e sevapların gidelim fahr-i âleme sor. Tafsılan bu cengi bilmek istersen gidelim ol lancun beğlerine sor. Küffarın helakin bilmek istersen gidelim yirmi dört ridal otuz ikiye sor. Şüheda makamın bilmek istersen gidelim cennetin bevvabı Ridvan'a sor. Mecruh olan gaziler ne elem çeker, gidelim Talha ile Halid Seyfullah'a sor. Rahman aşkına kurban olanlar gidelim Kerbela'da Huseyin'e sor. Aşk-ı ilahide elleri giden gidelim gazileri Ca'fer-i Tayyar'a sor. Şüheda ervahın kim yağma ider. Gidelim cennette Hur-i îne sor. Gene bu hali görüp cenge gidenler gidelim Essedullah Aliyyü Kerrar'a sor. Cümle gazilerin mağfur olmasın gidelim sultan-ı enbiyaya sor.

Efendimiz Muhammed Paşa sa'yini meşkur, gidelim adl-i ümerada sor. Seydi Hasan'ın çektiği emek gidelüm Kur'an-ı Azîmü'ş-şân da sor. Ey muhibban, gaziyan, sadıkan, gidelim bu nusratı, nusret-i ilahide sor. Ey Mustafa; Hatm et sen kelamın gidelim bu sırrı sırr-ı Allah-ü Ekber'de sor. //55a/

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله وصلى الله على محمد لاني بعده

Cihad-ı evvel, İsneyn günü vaki olup sizlere ale'l- ihtisar beyan eyledik. Ve cihad-ı saniyeden dahi bir miktar beyan edelim. Kariîn ve samiîn ve nazırîn gaziyan ferah olup cihada ziyade ragıp olup, daima gazaya meyilleri dahi ziyade ola. Çünkü ol mezkur, gaziyan erenleri cihad-ı evvelden Cezayir'e sağ ve selim dâhil olup ve efendilerimizden nice bahşişlere nail olup ve gaziyan-ı mecrûhan dahi nice ikramlara nail olup ve yaralarına dahi Tersane Emîni Seydi Hasan'a ol gazilerin yaralarına kendü bizatihi tekayyüd edip ve ol gazilere, mecruh olanlara mahsusan //55b/ bir mahal idare edip, cerrah başıya mecruh olan gazileri sardurub, tımar etmiştir. Ve hem elem üzere olman gaziler indillah sizlere ecr-i cezil (bol sevap) verilir deyüp ve her ne levazımınız var ise bana söylen deyu hatırların almıştır. Ve sair gaziler Tersane Emîni Seydi Hasan'a dua edip Allah-ü Zü'l-celal sa'yini meşkur etsün demişlerdir. Muaz b. Cebel (r.a.) rivayet etmişlerdir ki, Rasulullah (SAV) buyurur ki “Men ceraha cürhan fi sebilillahî câe yevme'l-kıyâmeti rîhuhû kerfîhi'l-miski ve levnü'hû levnü'z-zağferân aleyhi tâbeu'ş- Şühedâi. Ve men seelellah'e eş-şehadete a'tahü'l-lahü ecrâ Şehidin ve in mate ala firaşihî” bu hadis-i şerif ile ol gaziler amel olup kendülerini Rahman aşkına sebil edip //56a/ gazaya hazırlanmışlardır. Ve biz hakir, deniz gazasına liyakatimiz olmadığından naşı

أَكْثَرُ شُهَدَاءِ أُمَّتِي لِأَصْحَابِ الْفَرَشِ رَبِّ قَتِيلِ بَنِيهِ

Hadisi şerif ile amel olup, yeni burçda temekkün ve onda cihada niyet eyledik.

Biz geldik cihad-ı saniyenin tafsiline. Çünkü gaza-yı evvel, isneyn (pazartesi) günü vaki olup selase gün ve erbea gün poyraz esip gaza olmadı. Ve ol iki gün esen poyraz, İslâm'a büyük nimet olmuştur. Zira bizim su iden (su alan) bomba gemilerini

idare edip gene bombaların vaz' idüp cihad-ı saniyeye tekmi olmuştur. Çünkü gaziler iki gün aram olup (durup) hamis günü derya limanlık olmakla (sakin olmakla) Tersane Emîni //56b/ Seydi Hasan'a gene kable tulûi'ş-şems (güneş doğmadan önce) Göbekli Burc'dan bir top atmasına emir eyledi. Topçu başı El-Hac İsmail, kâfire karşı bir top atup bizim gazilere huruca emr ve kâfire meydan demek olur. Küffar-ı hakisar gene üç - dört berkende ve birkaç, bir direkli donanma-yı menhususından ayırup Harraş tarafına meyl edip ve gene birkaç bir direkli ve üç - beş berkende Re's-i Ammar Mukabelesine meyl edip ve orta kola vilayetin mukabelesine bombalarını istif ve tertip edip, yani bizim donanma iki tarafta ateş çoktur diye müteferrika oldukça, vilayete meramınca bomba eriştiriyim sevdasına mağrur olup gelmekte

Biz geldik Tersane Emîni Seydi Hasan gazilere kol salup huruc edin //57a/ gaziler *وعلیکم نصر الله* diye emir ettikte, gel imdi gör, Tersane- i Amire'de, bir gulgule olup

اللهم انى اسئلك فناء امتى بالطعن والطاعون hadis- i şerif ile amil olup Serasker El-Gâzi El-Hac Muhammed orta direğe ol sancak-ı hamra-i uzmasını küşade idüp (açıp) Re's-i Ammar mukabelesine doğru gazilerin önüne:

الصلاة والسلام عليك يا رسول الله diyelek Tersane-i Amire'den huruç etmekte, alim, ulema ve sair guzât-ı muvahhidin ol gazileri dua ve amin birle selamlayup sizleri Allah-ü Zü'l-Celal'in birliğine emanet ettik: *لا غالب لكم الكفار* ve *وعلیکم نصر الله* ve aleyküm nasrullahi Lâ gâlibe lekümü'l-küffar dediklerinde ol gaziler cümlesi birden amin deyup //57b/ ve aminleri yedinci kat göklere çıkıp Arşu'r-Rahmanı, dahi geçüp süradikât (perde, gölgelik) babına vasıl olup, ol göklerde olan melaike-i ızamı vaveylaya vermiştir. Ol melaike-i ızam Rablerine yalvarıp: “Ya Rabbi! Gazilere el-eman habibin Muhammed Mustafa aşkına sen nusrat eyle diye dua edip, tazarru etmişlerdir. Çünkü ol gaziler ümmeti Muhammed'den dua ve meleklerden sena alup, her biri Rüstem menendi olup kendilerine kalbi kuvvet hasıl olup güya ki her biri yalnız küffara varmaya canlarına minnet olup ve ol gaziler aşk-ı ilahi dahi tahsil idüp acaba meydan-ı aşkta erlik hünerini kim kazanır ve cennetü'l-me'vâya sancağ-ı Rasul kim diker //58a/ ve Aliyyü'l-Mürteza Kerrar elinden şeraben taturayı kim içüp hur-i îne kim vasıl olup deyüp, bir uğurdan gülbenki (ezan) Muhammedi çeküp fahri

alem üzerine salat ü selam idelek kaptanları, gazı kalyoncu seraskerin ardına çektirüp cemi gaziler dahi tertipli tertiblerince alayların ve safların bağlayup, Re's-i Ammar mukabelesinden, ta Harraş mukabelesine gitmekte, lakin Serasker olan El-Hac Muhammed cenk ahvalinde atik ve hile babını alim olduğundan naşi, kâfirin orta kola bombalarını terkip ettiğini his idüp, ol gazı kaptan dahi ortakola ziyadesiyle metanet verip, göreyim //58b/ sizler benim gazı oğullarım, küffarın üzerine ateşbaran saçup erlik hünerin bugün küffara bildirip sene-i sabıkada bizlere olan rahneyi (zararı) burunlarından fitil fitil çıkarup şol gök deryayı başına dar idelim. Ve ocağımızın namı ve şanı yeniden hayat bula deyüp ol gazilere, ol hadden istimalat verdiği yer ile gök ol tedbir-i haseneye takat geturemeyup lisan-ı hal ile ağlardı. Gaziler dahi bu tedbiri, müstahsen görüp cümlesi birden sem'an ve tâaten deyup, kabul edip ol gaziler dahi bazısı bazısına nasihat edip, bugün Yevm-i Bedr ve Gaza-yı Uhut ve Vaka-yı Kerbela'dır. Din aşkına ve İslam'ın ırzı yoluna nice canımız olsa kurban edelim. //59a/ deyüp bir kerre deruni dilden ve can u gönülden ol sebil olmuş gaziler, tekbir getirüp sancakların allı kırmızılı küşad edip kâfirin üzerine, aheste aheste varmakta ve küffar dahi gelmekte ve iki donanma birbirine yaklaşıp top vasıl olur miktarı geldikte, kâfirin belki bombalarını vilayete yetiştirir hazeri oldukça (yetiştir sanınca) gazı kaptan ol mezkur gazilere kol salup vurun kâfire topu dedikte, gel imdi gör ol gaziler Re's-i Ammar mukabelesinden ta Harraş mukabelesine varınca küffarın başına, kıyamet kopardılar. Küffardur dayanıp, hiç topa iltifat etmeyüp garka-i bahr olan lancunlarını derya yüzünden alub, acaba ileri girebilir miyim sevdasına //59b/ cehd idüp, bizim gazı beyler ise, küffarın üzerine hem atup ve hem avanta kürek idüp ileri ileri sokulmada, yarım saat miktarı bu hal istimrar olup kâfire ileri sokulmadan yeis ve elinden ne gelür. Ahırî'l -emr ol lainler, gaziler üzerine topların ve bombaların atmaya başladığı. Toplar ve bombalar gazilerin üzerlerinden geçüp, kimi deryaya ve kimi ara yerlerine düşüp ve bombaları dahi aşup, burçlara birer, ikişer kurşun çalımı düşmeye başladı. Ve Seydi Hasan topçubaşıya burçlardan top atmasını emredip topçu başı El-Hac İsmail Göbekli Burç'tan ve yeni burcun üst katından küffara toplar atmaya başladılar. Gaziler ise ileri sokulmada. //60a/ Seydi Hasan anı gördü ki kâfirin bombaları, burçlardan baid olmaya başladı. Tez emir idüp top atmadan ferağat etsünler. Zira kâfirin bombaları

baid olmaya başladı ve hem gene evvelki gibi deryayı duman kaplayup, gazilerden nam u nişan belirsiz oldu. Bizim burç topları atıldıkta gazilere gayet güç olup küffarın topu ve bombası önlerinden ve bizim toplar artlarından ol gaziler iki ateş arasında kalup, bu da Allah Zü'l-celalin takdiri imiş deyüp aynlarında (kendilerinde) değil, küffara durmaz top ururlar idi. Bi-inayetillahi Teâlâ, Re's-i Ammar mukabelesinden, Donanma kaptanı, gazi kalyoncu kaptan, küffarın donanmasını bozup üst baştan kâfirin ol tarafını //60b/ armasının içine takıp, ve berkendelerini dahi ters yüzüne çevirip orta kolda ateş çoğalup, Serasker El-Hac Muhammed kalyoncuya emredip, donanma-yı mansurâyı orta kola çek, zira orta kolda, ateş çoğaldı deyip ve kendisi dahi bizim donanma ile kâfirin donanmasının ara yerlerinden ol iki ateşi irtikab edip geçip Donanma-i İslâmın alt başına varıp, küffarın üst başı bozulduğunu gazilere tebşir edip, göreyim sizleri ey gazi oğullarım, gayret ve hamiyet günüdür. İslâm uğruna çalışın. Kâfirin bu tarafını dahi bir halledelim. Zira orta kolda ateş çoğaldı. Kalyoncu Muhammed Kaptanı orta kola //61a/ tayin ettim. İnşallahü Teâlâ orta kolu ol gaziler bir hal iderler. Sizler dahi bu tarafta merdane durun diye emrettikte, gel imdi gör ey yaran. Ol gazilere bir gayret ve bir hamiyet geldi ki, güya her biri kendülerinden geçip, ol derya beyleri kürekçilerine şiddet edip avanta kürek idüp, ol kâfirin üzerine hücum edip ol kadar karip oldular ki, saçma çalımı yaklaşıp -mayna kâfir diye çağırıp, kâfir bu hali görüp, asla takat getiremeyüp ters yüzüne olup Donanmasına kaçıp, bir top ve bir bomba atmaya iktidar olamayup ol gaziler, enselerinden bir miktar dahi top atup //61b/ meramlarınca bozup, armalarına top atup ve orta kola dahi yanaşup, ol gazi kalyoncu meğer orta kolun ateşini mahv edip, kâfiri geri dönderüp ve bunlar dahi bir miktar, kâfire, enselerinden top atup, kâfirin asla ateşi çıkmaz olunca, ol gaziler, dönme tedarikinde.

Biz geldik bu cenk kuruldukta, bir miktardan sonra onu gördüler ki kara bulut misali duman içinden, bizim lancun zahir oldu. Ve onun ardınca bir dahi zahir oldu. Ve bir dahi gelip limana dâhil oldukta meğer bizim bomba gemileri mehrece takat getiremeyüp su itmişler. Ve anın ardınca bir lancun dahi gelüp, topu parelenüp //62a/ lancunu yarısı Cezayir'e dâhil etmişlerdir. Ondan bir miktar şehit ve bir miktar yaralı getürmüşlerdir. Ve onun ardınca iki dahi gelip topları parelenüp gaziler kimi şehit ve kimi mecruh Cezayir'e dâhil olmuşlardır. Hâsılı kelim ve zübde-i meram, eğer bizim

toplarımız, tunç olaydı ni'me'l-matlub imiş. Ve hem bomba lancunlarımız ikisi aktarmadan ve mezegalari bozup altı bomba yapılmış idi. Mehreze takat getüremeyüp su ittiler ve ol gazilere kâfirin tarafından çok bir zarar olmadı. Ekser şühedamız ve mecruhlarımız bizim aletlerimizden vakı olmuştur. Biz geldik, çünkü kâfiri, gaziler bozup dönmek muratları idi. Ol gaziler //62b/ duman içinden birbirini çakı kürek, kürek küreğe gelmeyince (birbirine yaklaşmayınca) bilmezler idi. Vaktaki top sadası kesildikte dumandır bir miktar açılup ol gaziler biri birini temyiz edip, ol gaziler birbirine gaza mübarekleşüp Serasker Hacı Muhammed Kaptan, Cezayir üzerine doğru alay tutturup, yani efendilerimiz ve burç barulardan olan Guzat-ı Muvahhidin karındaşlarımız bizleri görüp, ferah etsünler didikte, ol gaziler alaylarını ve saflarını düzüp Cezayir'e gelmekte.

Biz geldik Cezayir'de emir-i ümera ve ağniya ve fukara ve guzat-ı muvahhidinin mecmuu, duman //63a/ kalkup, gaziler, küffarı bozduğunu ayanen görüp, bir hamd-i Yezdan ettiler ki Tershane-i Amire inil inil inleyüp göklere uruç etmiştir. Cümle guzât-ı muvahhidin derya kenarına gelüp, gazilere istikbal edip, müntazır oldukları halde seyran etmekte,

Biz geldik gazilerdür sancakların pervaz edip gelmekte, güya ki enbiya düğününden gelir gibi bir:

الصلاة و السلام عليك يا نبى الله نحن ضعيف امتك فاشفع لنا يا رسول الله جهدنا لإعلاء كلمة الله

deyup donanmanın nihayeti dahi zahir oldukta, ön tarafı limana dâhil olmaya başladı. Gene herkes ahbablarını sual edip kimi ağlar ve kimi oğlunu şehid //63b/ bulup ve kimisi babasın mecruh olup ve kimi yoldaşın mübarek elleri ve bazısının mübarek ayakları rahman aşkına gitmiş bulup Tersane-i Amirede bir feryad ü figan oldu ki der-akap ulema efendilerimiz, ol gazilere nasihat edip, Allah-ü Zü'l-Celâl'in aşkına gidenlere böyle feryad layık değildir dediklerinde, herkes hazer edip, nadim oldular ve donanmanın ardı dahi gelüp tamamen limana dâhil oldukta şühedayı çıkarup, namazların kılup, defin edip, hûri-i îne teslim ettikler. Ve mecruhları dahi Tersane Emîni Seydi Hasan kendi bizatihi çıkarup, cerrah başıya dahi inanmayup //64a/ Kendü önünde yaralarını tımar ederdi . Allah-ü Zü'l-Celâl sa'yini meşkur

eyleye. Kıssadan hisse ve nazardan ibret budur ki, demir toplarımız, dayanamayup, nice gazilere zararları olup, bazılarını yarısı Cezayir'e getürmüşler. Ve bazıları gark olup derya yüzünden gazileri olup ve bazılarını şehid ve bazıları mecruh oluşlardır.

اذ جاء القضاعى البصر (kaza geldiği zaman gözler kör olur) ve nice lancunlarımız dahi mehrezlere dayanamayup su itmiştir ve Tersane Emini Seydi Hasan'a bir kere kalafat ettirüp (gemi ziftleme usul ve sanatı) evvelki gün gene, bombaları ikinci gün vaz' idüp cenke irsal eyledi ve ikinci gün dahi su ittikte, Seydi Hasan der-akap kalafat idüp //64b/ bomba olmadı ise, top hazır deyüp, ol lancunlara toplar koyup, üçüncü cenke hazırlamıştır. İkinci cihad bu makamda tamam oldu.

Ol gazilerin ben medhin idemem

Yüz bin lisan ile şerhin edemem

Çukup göklerden seyran edemem

Ol gaziler sed olmuş İslâma karşı

Gene devran etti aşk-ı ilahi

Gazi Muhammed Paşa Gaziler şahı

İspanyol kâfiri çeksün nice bin âhı

Bu da bir nam olsun Tola'ya karşı

Bu cengi seyretti nice felekler

Ol cenge bend etti gökte melekler

İslâm dua etti geçti delikler

Gaziler kurban olmuş mevlaya karşı

Gaziler alayda safların bağlar

Göklerde melekler ah edip ağlar

Bu cenkte gaziler ettiler vefa

Küffarı kahr idüp ettiler safa

Onların meddahı ismi Mustafa
Gaziler kurban olmuş Mevlaya karşı

Şehitler gittiler sağ olsun sağlar
Gaziler kurban olmuş mevlaya karşı.

//65a/

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله الذى لمن شيد لقلوب العارفين بنور واحدانيته لرب العالمين * والصلوة و السلام على من
كسر شوكة الكافرين بعون المؤمنين * شاركوا فى غم المعاندين محمد الذى ورد فى شأنه وما ارسلناك الا
رحمة للعالمين *

Ey kariîn, samiîn, sizlere denizden katra ve güneşten zerre evvelki cihadı ve ikinci gazayı bir miktar beyan eyledik. Şimdi İnşaallah-ü Teâlâ Cezayir gazilerinin üçüncü cihadını beyan edelim. Ola ki bizleri hayır dua ile yâd ideler. Malum ola ki yevm-i hamiste vakî olan cihaddan //65b/ bir miktar beyan olunmuş idi. Şimdi üçüncü cihadın tafsiline şuru' olunmuştur. Çünkü gaziler cihad-ı saniyeden kâfiri meramlarınca bozup, Cezayir'e sağ ve selim dâhil olmuşlar idi. Ve yedi, sekiz, on bomba lancunları, mehrezlere takat getürmeyüp su itmiş idi. Ve Tersane Emini Seydi Hasan tekayyud idüp, kalafat ittürüp cuma günkü cenge yetiştirüp, onlara toplar vaz' idüp, gazaya hazır etmiştir. Çünkü ol gaziler cihaddan gelip ol gece ibadete meşgul olup, sabaha dâhil oldular. Ol salat-ı fecri, mübarek cuma günü eda idüp, bugün cenk olur mu? Der iken Tersane Emini Seydi Hasan gene Göbekli Burçtan bir top atmağasına emir eyledikte topçu başı El-Hac //66a/ İsmail Göbekli Burçtan, kâfire karşı bir top atup, gazilere huruç iyle emir ve kâfire meydan demek olur. Gel imdi gör ol makhûr ve müdemmer olan kâfir hamis günkü cenkde ettiği hileden bir zafer bulamadı. Cuma gün Re's-i Ammar Mukabelesinden gene tâ Harrâş Mukabelesine donanmasını, karma karış idüp Cezayir üzerine gelmekte.

Biz geldik gel imdi gör, bizim gazilerin gittikçe aşk-ı ilahileri ziyade olup cenge iştiyakları artmada ve lancun beyleri acaba bugün cennet-i me'vada hur-i în ile kim cevelan idüp, safaya kim müstağrak olur. Ve erlik hünerini kim kazanur dimişlerdir. Ve gene topçu başları, ve bombacı erenler ve sair gaziler //66b/ Acaba bugün meydan-ı aşkda kim kurban olup İmam Hüseyin'e kim mülaki olup, mübarek elinden şaraben tahirâyı kim içer deyüp arzuları cihada artmakta ve hem ol gaziler; mana

الماعد في البحر غازيا كما لمتشخط في دمه شهيد في البر

şerifi budur ki yani gazi olduğu halde deryada başı dönen kimsene, karada şehit olduğu halde, kanı içinde bulanan kimesne gibidir dimektir. Bu hadis-i şerifi dahi istima' ettiklerinde, güya ki, ölüsü dirilüp ve dirisi yedi başlı ejder misali olup Tersane-i Amire'den hurûç etmeğe başladılar. Gene evvelki cenkler gibi Serasker El-Gâzi El-Hac Muhammed sancağın //67a/ açup gazilerin önüne düşüp ve anın ardınca gazilerin kaptanı dahi uydurmuştur. Ve sair gaziler onların ardınca tekbir ve salat-ü selam ile huruç idüp, Re's-i Ammar'dan tâ Harraş Mukabelesine doğrulup, kâfirin üzerine varmakta ve kâfirin donanma-i menhusası gelmekte, bu iki düşman birbirine, mukabil ve mukarin oldukta, evvelen Harrâş tarafında olan gaziler ibtida idüp cenke şuru' itmişlerdir. Ve saniyen Re's-i Ammar Mukabelesinden ve salisen orta koldan ibtida edip Allah-ü Ekber, gel imdi gör, ol cenkin fendine alışımsız olan gaziler, kâfirin başına bir vaveyla kopardılar ki kıyametten //67b/ nişan vakî olup âlem zelzeleye varmıştır. Kâfirdir sergerdar olup, ne ideceğın bilmeyüp, vilayete bil-külliyete bomba düşüremeyeceğine akli şehadet idüp bu lancun kavgasından kendimi ve donanmayı ne tarz kurtarırım deyüp gaziler üzerine bombaların ve topların atmağa başladı. Binayetillahi Teâlâ ol kâfirin bombaları ve topları gazilerin üzerinden geçüp deryaya düşmeğe başladı. Ve gaziler durmaz, merdane cenk iderler. Kâfirin bir tarafını bozup ve ol bir tarafına hücum ederler. Ve ol tarafının dahi bozup biri birinin üzerine dökerler idi. Hele netice-yi kelam, iki buçuk saatten sonra kâfir külliyyeten bozulup münhezim olduğu //68a/ halde armasına kaçup, cehennem olmuştur. Ol cenk bir cenk-i sultani oldu ki diller ile ta'bir ve kalem ile tahrir mümkün değildir. Zira ol kâfir evvelki ve ikinci cenkte ziyadesiyle gözü korkup ve tebdili şaşığından naşi,

üçüncü cenkte çok bir dayanup ve Cezayir'e dahi karib bomba düşüremedi. Ve ondan sonra gene alayların bağlayıp ve sancakların dahi pervaz idüp, biz geldik, burç barulardan, guzat -ı muvahidin ve Tersane Emmini Seydi Hasan ve Hazancı Efendi ve Arap Ağası Ali Ağa deniz kenarından ol gazilere istikbal ve alayların seyran etmeğe başladılar. //68b/ Gördüler ki, ol gazilerde bir ferah-ı uzma var ki, güya bayram yerinden el ele virüp gelürler. Ümmet-i Muhammed bu hali görüp acaba gazilerde bu ferah ne ola der iken donanmanın ön tarafları limana dâhil olmağa başladı. Ve dillerinde türlü türlü mersiyeler işâr ve ebyât söyleşerek şehit ve mecruh olan gazileri kış üstüne med idüp aylarında bile değil, şehit olanlar bizden değil, onlar cennet cemaatidir diyerek limana dâhil oldular. Cemi' ümmet-i Muhammed teaccüb idüp, bu gaziler, bu kadar ateşten çıkup, gene böyle ferah üzere dururlar ider mi. Ve gene derlerdi ki "Elhamdülillah bu da //69a/ nusrat-i ilahidir ol gazilere Allah-ü Tebâreke ve Teâlâ bu kadar kalb-i kuvvet vermiştir." deyu maşallahu Teâlâ bi'l-hüdar (ber-hüdâr) olsunlar deyu dualar iderlerdi. Ve sair gaziler nöbet bekleyüp şu şehitleri ve mecruhları çıkardıklarında, sen gidersin ve ben giderum deyu mücadele idüp lancun kaptanlarına amân ammi beni götür deyu minnet idüp yalvarırlardı. Sizler İspanyol kâfirinden, ahmızı almaktasız. Veya biz almayalım mı? Ve siz cennet - i me'vayı zeyn ettiniz veya biz etmeyelüm mü? Deyu niza' iderlerdi. Va'l-lahü'l-azim on beş-on altı yaşında olan ma'sumlar babalarından gizli kaçıp //69b/ gazaya giderler idi. Hiç elleri ve kolları gidenlere ve şehit olanlara bakmayup, analar, yiğidi bugünden ötürü doğurur derler idi. Bu da nusret-i ilahi, kudrat-i lemyezeli Hazretlerinin inayet keremidir. Ve gene ahbablı ahbablarını mizakiye alıp, "Cezayir sokaklarını bugün zeyn ettiniz mi?" deyu masharalığa alurlar ve ol ahbablar dahi, siz geri durun, eğer biz sizler kadar gidüp cenk idüp, kâfirin hakkından gelemezsek bizleri ana doğurmamıştır deyup birbirine latifeler iderlerdi. Hele elhamdü'l-lahi Teâlâ Donanma-i mensuramız Cezayir'e sağ ve selim dâhil olup, Efendimiz Muhammed Paşa Hazretleri'nden nice bahşişlere nail oldular. Ve gene Hazancı Efendi //70a/ ve Arap ağası Ali Ağa ve tersâne emini Seydi Hasan ol gazilere ve mecruhlara kendü keselerinden in'am ve ihsan edip cihada tahrir etmişlerdir. Gaziler, ittiğiniz yüz aklıkları Hak Teâlâ indinde zayi' olmaz deyu hatırların almışlarıdır. Ehl-i İslâm bu hali görüp Allah-ü Zü'l-Celal'e Hamd idüp ol hükkam efendilerimize dualar ederlerdi. Ve gene Babü' l-Vâdi tabyalarının Seraskeri olan Ada Hacesi Mustafa

Hace dahi mecruh olan gazilere nice bahşişler ihda idüp, Allah kerimdir deyu hatırların alurdu. Allah-u Azimü'ş-Şan sa'yini meşkur etsün deyu Ümmet-i Muhammed cümlesine dua ederlerdi. Ve eğer Tersane-i Amire'de olan et'imedden //70b/ sual idersen, her gün nice koyunlar ve sığırlar boğazlanup pilava âlûde iderler idi. Ağniya, fukara ekl idüp Alah'a hamd ve efendilerimize dualar iderler idi. Ol gaziler limana dâhil olduklarında içi koyun etiyle âlude olmuş, pirinç pilavını kazanlarda gördüklerinde, pilava hû çalımı der iken, haznedar Seydi Ali gazilere ikişer-üçer küfe Cirbin elması hediye idüp, elmayı eklidüp ve biraz birbirleriyle elma cengi idüp, İspanyol'un dublesi bu kadar bile değildir deyu birbirine latifeler idüp Allah-ü Zü'l-Celâl'e hamd ve Fahr-i Âleme salavat etmişlerdir. Üçüncü cihad mübarek cuma günü tamam olmuştur. //71a/ "boş" //71b/

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله الذى لمن شيد لقلوب العارفين بنور واحدائيتيه لرب العالمين * والصلوة و السلام على من
كسر شوكة الكافرين بعون المؤمنين * شار كوا فى غم المعاندين محمد الذى ورد فى شانہ و ما ارسلناك الا
رحمة العالمين *

Ey kâriîn ve samiîn olan kardaşlar! Agâh olun ki sizlere mübarek cuma gün olan cihadı ale'l-ihisâr beyan eyledik. Ve gene mübarek cuma günü ba'de'l-asr olan cihadı beyan idelim. Çünkü kâfir cuma gün sabahki cenkte bozulup //72a/ gitmiş idi. Donanma-i menhûsasına vardıkda türlü bir bendereler (ticareti olan liman, iskele) gösterüp ve filikaları birbirine varup gelmekte, bizim tarafta, Tersane Emîni Seydi Hasan, kâfir gene cenke çıkmağa tedarik etmede deyu his ettikte, lancun kaptanlarına emir idüp herkes kürekçi kürekçilerin hazır idüp müheyya olsunlar. Zira kâfirin cenk alâmeti vardır deyu mezkur gazilere emir ettikte, gel imdi gör, ol gazilerin canlarına minnet olup, ister ise ol kâfir günde beş kerre cenk itsün, biz Rahman aşkına ve din yoluna sebil olmuş erlerdeniz deyüp, hazır olmağa başladılar. Tersane-i Amire'de Allah-ü Ekber, Allah-ü Ekber, Allah-ü Ekber, //72b/ ve's-salâtü ve's-selâmü sadası, Tersane-i Âmire dolup ve burç barulardan dahi guzât-ı muvahhidîn gazilerin ol halini görüp onlar dahi cemisi bir ağızdan tekbir edip Cezayir'in etraf erbaası nur ile münevver olup, ol gazilerin bu yorgunluğu halde cenge cesaret ve canlarına minnet olduğuna, yerde insan aferin ve gökde daima

cihada ta'yin olan beş bin melâike-i ızâm tahsin idüp ol gazilere dua etmişlerdir. Seydi Hasan bu ahvale muttali' oldukda, yani kâfirin cenge hazırlanmasına muttali oldukta tez Tersane Emini Seydi Hasan Göbekli Burç'tan, gine evvelki gibi bir top atmasına emir ettikde, tez ale'l-acele //73a/ El-Hac İsmail bir top atup "Ey kâfir! Bizler hazırız, bilesiz ve sizlere meydan demektir. Bir müdden sonra sabahki cenkde bozulduğu övkesi ile tez aceleten top lancunlarından ekseryasını, Harraş Mukabelesine meyl ittirüp ve Re's-i Ammar tarafına, bombaların ziyade edip yani ol tarafa İslâm lancunları ziyade müteferrik olup Re's-i Ammar tarafından, burçlara berzar ide.

Biz geldik bizim donanma-i mansura huruç etmede. Serasker El-Gâzi El-Hac Muhammed kâfirin böyle tedarikin görünce, gazilerin önüne düşüp, onun ardınca gazilerin kaptanı, Gazi Kalyoncu ve onun ardınca gaziler her önünde bir kaptanı olmağıla, kaptanlı kaptanına tabi olup küffara karşı //73b/ bir alay ve tertib düzdüler ki, cihad-ı sabıkalarda böyle bir alay etmemişlerdi. Dillerinde tekbir ve mübarek ellerinde fitil, bir salabet ve heybet ve şevket-i azimet gösterdiler ki şühedâi'l-bahr efzalü inde'llahi min şühedâi'l-berri hadis-i şerif dahi mesmûuları oldukda, cümle gaziler bir ağızdan tekbir getirip ve's-salâtü ve's-selâmü aleyke ya hayra halkıllah, nahnü zuafa-i ümmetike, cehidna liaşkike ve li i'lai kelmetü'l-lah, fe akbilna fi civârike ya Rasûlellah deyup ve ey gazi kardaşlar, bizleri bugün duadan unutmaz. Zira meydan-ı aşka bugün günümüz Kerbelâ günüdür. İnşallahü Teâlâ ol kâfire günde iki defa cenk etmesini gösterip bi havlillah //74a/ ve kuvvetihi ol kâfirin armasını dahi vaveyla ideriz. Bu gaziler bunda.

Biz geldik bu taraftan gaziler serdarı Muhammed Paşa Efendimiz, gazilerin bu halini görüp secdeye varup "Ya Rabbi! Bu gazilere bugün nusret eyle ki, zira sen hayru'n-nâsırîn'sin. Ve ya Rabbi, sen şol gazilere feth eyle ki zira sen hayru'l-fâtihi'n'sin. Ve ya Rabbi sen şol gazileri hıfz eyle ki, zira sen hayru'l-hâfizînsin, deyup tazarru' etmede ve burç barulardan cemî-i Guzât-ı Müvahhidin, ya Rabbi bu gazileri, abedetü'l-esnâm üzerine yardım eyle. Nitekim Bedr Gazasında Fahr-i Âlem aleyhi's-selâm'a yardım ettin idi, deyüp niyaz ederler idi. Ve gene müfti'l-İslâm Hasan Efendi ve sair //74b/ ulema burç baruları sancaklarına sarulup "ah ya Rab ! Bu

gaziler, bu defa hatırları mahzun ve kalpleri meksur gittiler. Sen onları nusret ile ferah eyle. Nitekim Aliyyü Kerrar ve Halid Seyfullah ve sair ashab rıdvanüllahi Teâlâ aleyhim hazretlerine nusret eyledin idi deyup Hızbu'l-Bahr ve Suretü'l-Enam ve Suretü'l-Feth tilavetine müdavim üzere olmakda ve melâike-i ızâm ah-ı enin idüp “Ya Rabbi! Sen gazi kullarının duasın kabul eyle. Ol senin düşmanın üzerine gâlip olsunlar” deyu tazarru niyaz etmede ve hûr-i în ve gılmanü'l-cennet ve ah ya Rabbenâ! Şol gazi kullarına bugün yardım eyleye, muradlarına vasıl olsunlar //75a/ deyu tazarru etmişlerdir. Bu ahval-i gaziyanı, yerde insan, gökde melek ağladı. Ey diriğa! melek değil belki Arş-ı Rahman ağladı. Arş-ı Rahman şöyle dursun. cennetin bevvabı Rıdvan ağladı. Devletin şâz olsun Muhammed Paşa, gel sen de ağla ki, zira semavat-ı seb' ağladı. Ey Mustafa gel sen de ağla ki, zira cennette Huri Gılman ağladı.

Ol gaziler küffara vermez emanı
 Ne Rüstem eyler ol Cengi, ne sultan- İranî
 Anlara sebr-gâh olsun avn-i Rabbani
 Onlar sancakların cennete diküp gittiler
 Gazilerin Seraskeri Muhammed Hacı
 Onların kaptanları Gazi Kalyoncu
 Kıymetleri değer Mısır Haracı
 Anlar da kendilerin sebil idüp gittiler //75b/
 Gelin hey gaziler devran idelüm
 Burç barularda cevlân idelüm
 Ol gaziler cengini seyran edelüm
 Şimdi anlar kurban olup gittiler
 Gelin hey gaziler idelüm secde
 Askeriyle kutup gelmişler vecde
 Bi-hürmet-i Havva merkad-i Cidde
 Şimdi ol gaziler boz dumanda kalup gittiler
 Gene cûş eylesin gönül sefası
 Cenklerin gördükde itsün vefası
 Gaziler meddahıym ben, Mustafa'sı

Küffara ateşlerin saçup gittiler.

Çünkü ol gaziler bu ahvaller ile mükeyyef olup Serasker El-Hac Muhammed El-Gâzi'nin bir miktar Re's-i Ammar Mukabelesine ve orta kolu orta kola ve Harraş tarafı Harraş Mukabelesine çektürüp gitmekte ve kâfirdir gelmekte, ol övkeleri //76a/ biri birine sebkate eden iki düşmana mukabil ve mukârin olduklarında, bizim lancun beyleri seraskerlere bakup ve ne kaptanlarına iltifat idüp cümlesi birden avanta kürek idüp, kâfirin üzerine hücum idüp alt başı alt başına sarılup ve orta kol, orta kola sarılup ve üst başı üst başına sarılup kâfirin başına bir ateş saçtılar ki, kıyamet koparup, göklerde zelzele olup ve burç barular tir tir titreyüp ve duman dahi çöküp ol gaziler duman içinde kalup ve kâfir dahi neye uğradığını bilmeyüp tetavvuân topların ve bombaların bir kat atup ve gaziler ise meğer karışmışlar. Bu vak'a ümmet-i Muhammed'e ol gaziler duman içinde kaldıklarından //76b/ gayet güç olup ah-ı eninde kalup dua iderler iken ânı gördüler ki, bir lancun bizim topu gazaya uğrayıp Cezayir'e geldikte Tersane Emîni Seydi Hasan ol lancun reisine istikbal edüp "Oğlum Donanma-i İslâm ne ahvalde kaldı?" deyu suâl ettikte ol lancun reisi cevabında, donanma kâfiri bozup karmakarışık oldular dedikte, bu cevap ümmet-i Ahmed'e dahi ziyede güç gelip bunlar ah idüp ağlaşırlar iken Allah-ü Azimü'ş-Şan gazi kullarının hatırlarını teselliya abâdıyla emir idüp ol duman gaziler üstünden ref' olup, bizim donanma-i mansura seçilüp ânı gördüler ki, gaziler kâfirin lancun donanmasını bozup Gazi Kalyoncu kâfirin bir berkendesini //77a/ sakdırub durmaz vurmakda ve Zeynel Kaptan ve ana ayakdaş taze civan Ahmet Reis, onlar bir arslan olup, kâfirin büyük gemisine yanaşup, otuz iki rital topu atup nizamın vermekte ve gene vad-i deyyan Hasan Reis bir büyük geminin altına sokulup, ol otuz iki rital top ile kâfire yanaşup üzerine ateş yağdırmakda ve gene Giritli İbrahim Reis ve ben Zerzev Muhammed Reis dahi sokulup kâfirin başına kıyamet kopardılar. Ve Alaiyeli Hasan ve Lazoğlu Osman Reis dahi bunlar bir büyük gemiye yanaşup durmaz ateş yağdurup yeke yek merdane durup cenk iderler. Biz kıssayı az idelüm. Ol gazi erenler, isimlerin bilmediğim gazi kaptanlar mecmuu bir azmış arslana //77b/ dönüp kâfirin gemilerinin altlarına sokulup üçer dörder birbirine arkadaş olup, kâfire ateşlerin saçup, kahramane cenk ederler.

Serasker El-Hac Muhammed bu hali görüp akli başından sıçrayup “Ah ya Rabbi! Ben bu Donanma-i İslam'ı, kâfirin donanmasından ne tarz ayurayum. Bunların cümlesi deli olmuşlar. Böyle görülmeden cenk mi olur? Ah ya Rabbi! İslâm Donanması'na igâset eyle.” deyüp kâh donanmanın alt başına ve kâh orta kola ve kâh üst kola seğirdüp el-eman oğullar şimdi rüzgâr aldıkda, kâfirin berkendeleri üzerinize huylar bir miktar gerusiye idin deyü çağırır ve gaziler ise kendülerini aşk-ı ilahi alup bu günkü meydan bir meydandır ki, meydan-ı Kerbela ve aşk-ı Hüseyin //78a/dir deyüp seraskerin kelamına iltifat etmeyüp, sen var başka ağla. Biz bugün ya bu Donanmayı bu deryada mahv ideriz. Ve yahut bu kâfiri ateşe yakarız deyüp ol gaziler, kürekçi dilâverlerine şiddet idüp, avanta avanta deyüp, bir yanından durmaz top atarlar ve kürekçi gazileri lisana gelüp “Bakın ammiler, hiç şiddet etmen. Eğer isterseniz sizin lancunlarınızı, kâfirin donanmasının içinden huyladup geçiriniz. Zira vilayet bizimdir. Efendimiz'in devleti şâd olsun didiklerinde, ol lancun kaptanları onlara aferin idüp, dualar itmişlerdir. Toplara sarulup şöyle bir cenk iderler ki, alem zelzele misali olur idi. Biz geldik. Akşamdır yaklaşımda gine El-Hac Muhammed Serasker //78b/ ol sancağı hamra-i uzmasını indirip yeşil sancak diküp el-eman gazi oğullar dönölüm, zira gelen akşamdır. Gaziler bakmaz bile durmazlar. İşlerine bakup hele bazılarının barutu tükenüp “âh bize barut” dimeye başladılar. Ve gene serasker yeşil sancağı indürüp, kırmızı sancağı diküp tiz Tersane Emîni Seydi Hasan'a bir filika uçurup “Benim efendim, ben bu gazilere söz geçiremedim el-eman!” deyüp filikadır geldikte Seydi Hasan liman reisi El-Hac Süleyman'ı irsal idüp el-eman gaziler yüzünüz ak olsun ve sa'yiniz meşkûr, dönün bizlere, bu yüz aklıkları çokdur. Ve hem akşam oldu ve kâfir dahi haddini bildi. Mezkur liman reisi El-Hac Süleyman, Harraş tarafından görüp Tersane Emîni Seydi //79a/ Hasan'ın selamını tebliğ ve cevabını söyledikde ol gaziler ah idüp “Ne olaydı Seydi Hasan bizlere barut irsal ideydi. Şol kâfiri akşam namazına kadar döküp ateşe yakardık.” didiklerinde, liman reisi El-Hac Süleyman bu emir Efendiniz Muhammed Paşa'nındır. Beni Seydi Hasan Efendiniz'in emriyle irsal eyledi didikde, ol gaziler cümlesi, sem'an ve tâaten deyüp, Efendimizin emrine ve fermânına inkıyâdımız vardır deyüp ahlârin dahi almayıp aceleten birer ikişer top dahi atup varıyor. Ve kâfir sana günde iki defa cenge çıkmayı bildirelüm inşaallahü Teâlâ. Bununla kalmasın sana dahi işimiz

çoktur. Ve sene-i sabıkada dahi ittiğin işler yanına kalmaz diyerek Cezayir üzerine alayların bağlamada ve Serasker //79b/ El-Hac Muhammed üst baştan görüp orta kola uğrayıp ta Harraş tarafına inüp, cümlesinin hatırların alıp ve gazalarınız mübarek olsun Cezayir ekmeği siz çılgın gazilere helal olsun bi'l-hudar olun deyu ol gazileri tertib ve alay etmeğe başladı ve dumandır kalkup birbirlerini temyiz ettiklerinde birbirlerine gaza mübarekleşüp mecruh olan gazileri bizim gene bir-iki demir top parelenüp anda şehit olan şühedayı önce irsâl idüp küffarın kör lüğüne ve Efendimiz'in eyyam-ı devleti şazlığına bir alay tuttular ki, güya ki fahr-i âlem aleyhi's-selâm önlerine düşüp Hadra-i Kudse gitmeye alay tuttukları gibi alay tutup Cezayir'e gelmekte.

Hazancı Efendi ve Arap Ağası ve Tersane Emni Seydi Hasan ve sair //80a/ Ğuzat-ı Muvahhidin ve ulema cümlesi gazilere istikbâl idüp seyran etmeğe başladılar. Ol gazilerdür mübarek sancakların açup pervaz uralak Cezayir'e yavaş yavaş gelmekte ve donanma-i mansûranın nihayeti tarafı zahir oldukda ön tarafı burçlara karib Allah-ü Ekber Allah-ü Ekber, Es-Salat-ü ve's-selâmü aleyke ya Habiballah جنتنا آخذنا بدم حسين المقتول بكر بلا diyelek donanma-i mansuranın ön tarafı limana dâhil olmağa başladılar. Gel imdi gör Ğuzat-ı muvahhidin ahbablı ahbablarına ve kardaş kardaşlarına ve babalar oğullarına sarulup, gazalarınız mübarek ola deyu hatırların almışlardır. Ve gene hukkam efendilerimiz dahi cümle gazilere hoş geldiniz, safa geldiniz gaziler Allah-ü Zü'l-celal gazalarınızı mübarek //80b/ eylesün. Aferin siz kahramanları eken ataya ve doğuran anaya. Bugün kâfirin hakkından gelüp, sene-i sabıkada ittiği işleri kâfirin yanında komadınız. Allah-ü Zü'l-Celâl, siz gazileri ru'yet-i cemaliyle müşerref eylesin, deyu hatırların alup ve ol gaziler Efendimizin devletinde siz efendilerimizin himmet-i aliyerinde bihavli'l-lâhi Teâlâ ol kâfire ideceğimiz işin yarısı aklımda yoktur, deyu mülatafe eylediler. Ve gene ol gaziler efendilerimizden nice dürlü inam ve ihsan görüp anlara dua idüp, fahri alem aleyhis-selama salavat etmişlerdir. Bu makamda mübarek cuma günde ikinci defa da olan cihad tamam oldu ve cengimiz dahi dört cihad tamam oldu.//81a/

Gaziler de vardır nass-ı Furkanî
Her birine bahş olmuştur aşk-ı Rahmanî
Canlarımız fedadır cihandır fani
Ol gaziler kâfir ile cengin ide gelmiştir

Lancun kaptanları, hep durur arslanı
 Küffara vermediler asla emanı
 Şöyle bir cenk ettiler yokdur akranı
 Onlar İspanyol'u ateşe yaka gelmiştir
 Muhammed Paşa gazilerin olmuş sultanı
 Ol bir sahib-kırandır Rüstem-i sâni
 Lancunları yaptı kerem kâni
 İspanyol ile başa baş cengin idegelmiştir.
 Lancunları yaptı cihâd-ı mekani
 Topları vaz' oldu kerem-i mennâni
 Müyesser oldu ana lancunlar kâni
 Dört kerre kafir ile cengin idegelmiştir
 Ol gazileri medihde eyledi safa
 Tahrir-i medihde eylemez cefa
 Divan-ı gazada ismi Mustafa
 Ol da kâfir ile cenk idegelmiştirdir

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله وصلى الله على محمد لاني بعده

Sizlere ma'lum ola ki dördüncü cihadı bir miktar sizlere vasf eyledik ve cihadımız dördüncü cihad cuma günün ikinci cengi idi.

Biz geldik cumartesi olan cihadı sizlere bir miktar beyan idelüm çünkü kâfirin başına cuma gün bu kadar felaket gelüp nice lancunları gark olup ve büyük gemileri dahi armaları uçup, nice türlü sakatlanmış idi. Çünkü kâfirin başına bu hal geldi. Ol gece geçüp sabah oldukda kâfir övkelenip bugün ne olmalı ise olur deyüp salat-ı fecr vaktinde cenk tedarikinde şuru' idüp Reisü'l-Guzât Ve'l-Mücahidin Efendimiz bu hale //82a/ muttali olup, tez Tersane Emini Seydi Hasan'a adam gönderüp tez Göbekli Burçtan bir top ve gazilere huruç ile emir eylesun ve aleyhim nasru'l-lah dedikde, tez Tersane Emini Seydi Hasan , Göbekli Burçtan bir top atmasına emir

ittikde topçu başı Göbekli Burç'tan kâfire karşı bir top atup gazilere gene huruç ve kâfire meydan demektedir. Gel imdi gör, gaziler gene şâd olup enbiya düğününe gideceğiz ve yahut kendimiz bizzat cennet bağlarında düğün idüp hur-i îne nâz idüp ve gılmanlara ve vildanlara fahr etmeğe gideceğiz deyup bir alaydan Allah-u ekber, Allah-u ekber deyup, Tersane-i Âmire gene tekbir avazıyla zeyn olup, Kutbu'l-Aktâp onlara aferin melil melil ağlayıp anlara nusret ile dua etmiştir. //82b/ Anı görenlere malumdur ve guzat-ı muvahhidin ol gazilerin tekbirlerin işidüb, cümlesi birden Allah-ü ekber, Allah-ü ekber deyup, gazilere veda etmişlerdir, gene Allah Sübhanehü ve Teâlâ Hazretleri gök kapularına emredüp, göklerin kapularını açın ve cihada ta'yin olan beş bin melaike-i izam, gaziler üzerine gelüp kanat germişlerdir ve yedinci kat gökten ta birinci kat göğe inince melâike-i izam gazilerin cengini seyrana gelmişlerdir. Gene Gazi Elhâcı Muhammed evvela huruç ve kapudan ve sair gaziler bu kere kâfirin acelesini görüp kâfir belki bizden evvel ileru sokulur deyu bir acele çıkub Seydi Hasan, gazi oğullar ve kardaşlar tez acele eylen, kâfirin hali bu defa başka //83a/ deyu istimalet verdikte, gaziler avanta kürek idüp doğru kâfire karşı varmada.

Biz geldik kâfir berkendelerin dü iki direklilerin iki tarafa idüp, acele ile gelmekte ve bizim gaziler varmakda. Hele elhamdülillah inayet-i Rabbânî bizim lancun beyleri uzaktan top atalak, kâfiri bir miktar meks ittirüp kâfirdir topların ve bombaların atmağa başladı. Ve gazilerin üzerinden geçüp el-ıyazü billâh burçlara karib kâfirin bombaları, düşmeğe başladı. Tez Tersane Emini Seydi Hasan Göbekli Burçtan ve yeni burçtan ve Re's-i Ammar'dan topları ve bombaları bizim lancunlar üzerinden kâfire atın didikde evvelen Göbekli Burçtan topçu başı El-Hac İsmail kâfire top atmağa başladıkda, gel imdi gör burç barulardan //83b/ kâfire ateş-baran saçup ve lancun gazileri dahi cehd idüp avanta, kürek idüp kâfirin üzerine varmakda ve kâfir dahi cehd idüp dayanup gaziler ile toplaşup ve bombaların vilayet üzerine atmada kâfirin bombaları burçlara yakın düşmede ve bizim kara bombacıları kâfirin üzerine nice bombalar atup ve burçlardan dahi topçular topu kâfirin üzerine yağmur misali yağdırmada ve Serasker El-Hac Muhammed bir taraftan ve kaptan gazi kalyoncu bir taraftan gazilere isti'mâlât virup, gayret ve hamiyet eylen oğullar deyup cehd idin göreyim sizleri, kâfirin bombaları burçlara karip düşmektedir didiklerinde //84a/ gel imdi gör ol gaziler bir kerre gayret ve hamiyet idüp avanta kürek kâfirin

üzerine yürüyüp bi-inayetillahi Teâlâ kâfiri bir miktar gerülediler. Serasker El-Hac Muhammed gazilere tedbir ider iken kâfir tarafından yönünü çevirip, gazilere istimalat vereyim der iken gaza-yı kudret kâfirin bir top taşı gelüp ol gazi kaptanın sandalının dâman evi tarafından rast gelüp ol gazi kaptan derya üzerine dökülüp der-akap salahur oğlu Molla Emin ol gazileri kaptanı derya yüzünden olup Serasker El-Hac Muhammed Cezayir'e gelmeyüp, heman sandalın birine döküp idüp gene gazilere kol salup göreyim sizleri, er gibi olun deyu istimalat vermekde //84b/ hele seraskerin sandalı insanı denize döküldükte, sandal su üzerine çıkup mezkur Salahur oğlu Molla Emin yedüp Cezayir'e getürmüştür. Ve gene kaza-i âsman kâfirin bir top taşı gelüp, Selanikli İbrahim Reis'in lancununa rast gelüp der-akap garka-i bahr olup gaziler derya yüzünde kalup şehit ve kimi hayyi derya yüzünden alup Cezayir'e dâhil etmişlerdir. Ve gene lancun reisi Osman Reis'in mübarek göğsünden kâfirin bir top taşı rast gelüp deryaya gitmiştir. Hele ervahları şâz olsun.

Biz geldik gaziler yürüyüp kâfirin üzerine hücum ettiklerinde kâfir bozulup burçlara bombası baid olmağa başladı, Seydi Hasan //85a/ top atmasınlar deyu emir ettikde burçlardan top atmaz oldular. Hele gazilerdür üç buçuk saatten sonra kâfiri bombaladup, armasının içine sokup geru çekilmede ve bizim Serasker bu hale melil olup zira ol gazi kaptanın başına ol gaza gelüp, ol gazi kaptan-ı ahar, sandala alup ve kendü sancağı Cezayir'e sarulu gelür iken ümmet-i Muhammed serasker sandalında göremeyüp ve sandaldur su içinde çeküp gelürler. Bu hali gördüklerinde bir kere Cezayir'in gazi kaptanı gitmiş ve Tersane-i Amire'nin bir tarafı hedm olmuş deyu deniz kenarına gelüp, ol kaptanın sandalına istikbal idüp uzaktan çağrılıp Serasker hali nicedür didiklerinde //85b/ mezkur Salahur oğlu sağ ve selimdir. Ahar sandala rükub itti deyu cevap verdi. Burç barularda guzât-ı muvahhidin bu cevaba inanmayup heman saklar sovukluk düşmesin der deyup âh enîn etmeğe başladılar. Ve oğlu dahi babasının sancağını sarulu görüp Mecnun misali olup feryada başladıkta Tersane Emmini Seydi Hasan ârif bil-umûr olduğundan naşi tez seraskere bir sancağı hamra-i uzma irsal eyledi ki, evvelkinden a'la yani gazilerin hatırları müteselli olsun deyu irsal eylemiştir. Gaziler bu hali gördükte seraskerin selim olduğuna istidlal idüp elhamdülillah ala zalike'l -fazlı deyup ferah olmakda sancağı

şerifdür. Seraskere vasıl oldukta, Serasker Seydi //86a/ Hasan dua idüp yüzüne ve gözüne sürüp, orta direğe diküp: “Ey Sancağı Rasül! Senin zevalini bizlere Mevla-yı Müteal göstermesün deyu ağlamıştır. Der-akâb gazilere kol salup gaziler gene evvelki gibi alay bağlan. Ne var, elhamdülillah, kâfir bizim bir lancunumuzu gark ittiyse, siz kâfirin dört lancununu gark ittiniz, evvelki cenkde dahi, ziyade gark ettiniz deyup, gazilere teselli verip alaylar bağladup Cezayir’e gelmekte.

Biz geldik Cemi-i ümmet-i Muhammed deniz kenarına gelüp gazilere istikbal idüp, gazilerdür gene evvelki gibi sancakların pervaz iderek tekbir ve tehlil ve’s-salâtü ve’s-selâmü diyerek Cezayir’e dâhil oldular ve gene Cezayir Hukkamı Efendimiz ve sair guzât-ı muvahhidin //86b/ gazilere, gazalarınız mübarek olsun deyu ve hatırların teselli etmişlerdir. Ve gene bizim bir iki lancun toplardan parelenüp gazilere nice felaket gelmiştir. Çün ki hal böyle cemi-i lancun kaptanları ve seraskerleri ve kaptanları birle Tersane Emimi Seydi Hasan ve Hazancı Efendi’nin yanına cem’ olup, efendiler bu bizim ümmet-i Muhammed’e vaki olan helaklik hep kendü toplarımızdan olup kâfirden çok bir ziyan olmadı. Şu lancunlarda olan demir topları gazilere tunç topa tebdil eylesen diye rica eylediler ve Tersane Emimi Seydi Hasan ile semi’na canım, baş üstüne olsun deyup Efendimize liman reisi El-Hac Süleyman’ı irsâl idüp gazileri demir toplar helak eyledi. Ve nice lancunlar sakat olup, yarusu limana öyle geldi ve kimisi gark oldu. Ümmet-i //87a/ Muhammed’e çok zarar vaki oldu. Şimdi gazilerin cümlesi bizlere gelip tunç top rica ettiler deyu haberdür Efendimize vasıl oldukta, cevabında Efendimiz bak, eyü canla ve baş üstüne varsun, tebdil edip ve münasip olan topu ol bulur deyu efendimizin emri Seydi Hasan’a geldikte, Tersane Emimi Seydi Hasan topçu başı El-Hac İsmail’e emir idüp, “Var lancun kaptanlarına hangisi tunç top ister ise münasip olan yirmi dört rital toplardan ve on sekiz rital canları her ne türlü isterler ise alsunlar, yüzleri ak olsun ve Mevla-yı müteal muinleri ola” deyü dua etmiştir. Gel imdi gör, ol lancun kaptanları burç barulara çıkıp canları istediği topları kaldurup //87b/ lancunlarına vaz’ idüp, şöyle bir ferah itmişlerdir ki güya ki her birinin eline bin altun geçüp inşallahü’r-rahman şimden geru kâfirin üzerine evvelkinden ziyade huylarız deyu efendilerimize dua ettiler. Ve toplarını alup, ertesi güne hazırlamışlardır. Ve bu gaziler cenkden rucu edip ve'l-hamdüllâhi Teâlâ ol kâfir Cezayir’e bir bomba düşüremedi. Lakin Cezayir’e

karip çok düşmüştür. Hele fahri âleme salât ü selam idelek duhul etmişlerdir. Bu cenk cumartesi beşinci cenk bu makamda tamam oldu.

Ve ol şehitler ervahı ve gaziler nusrati ve Cezayir'in mağmurluğu için
Fatiha//88a/

Cezayirli kulların kurban olmakda
Böyle bir kulların var padişahım
Ne gelirse takdir olup tur Hak'da
Böyle bir kulların var padişahım
Cezayir kullarıyız meydana geldik
Kerbela koçuyuz kurbana geldik
Huri gılmanı seyrana geldik
Böyle bir kulların var bil padişahım
Cenk gününde boyanur deryanın yüzü
Olmaz şehit öldüren gazi
Ey hünkarım! Duadan unutma bizi
Böyle bir kulların var bil padişahım
İspanyol kâfiri geldi üstüne
Gaziler kolaçan oldu destine
Muhammed Paşa oturmuş devlet postuna
Böyle bir kulların var bil padişahım
Leyl nehar cihadda meydan içinde
Cihad-ı ekberde derya içinde
Eman vermezler kâfire cihan içinde
Böyle bir kulların var bil padişahım
Bu cenkde ah itti cümle felekler
Yerde insan ağlar gökde melekler
Lancun beylerine gerek cümle çelekler
Mustafa gazilerle bile bil padişahım.//88b/

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

الحمد لله وصلى الله على محمد لاني بعدة

Ey samiîn olan kardaşlar! Sizlere cumartesi olan beşinci cengi bir miktar beyan ettik.

İnşallahü Teâlâ sizlere pazar günü olan altıncı cengi beyan idelüm çünkü pazar günü bombaların Cezayir’e karip düşürmüş idi. Gene gazilerin gayreti sebebiyle geru tutup armasına gitmiş idi. Çünkü sabah oldu. Meğer kâfir akşamdan hazırlanmış imiş.

Biz geldik bizim gaziler kâfirin bu gün cengi olmaz. Zira bugün pazardır deyu bazı kürekci gazileri müteferrik olmuş idi. Gel gör kâfir pazar günü askerine şurbu'l-hamr iddürüp, bâ'de tulûu'ş-şems şarab keyfiyle aceleten bir çıkış çıktı. Efendimiz tez Seydi Hasan'a adam gönderüp “Ne dururlar tez //89a/ top atsun.” dedikde, gaziler ereni, Tersane Emîni Seydi Hasan top atmasına emr idüp kâh sağa ve kâh sola seğirdüp el-eman oğullar, bizler gafil bulunduk, meğer kâfir bize hile etmiş deyu emr ittikde, topçu başıdır kâfire karşı topu atup gel imdi gör ey yaran! Tersane-i Amire'de bir velvele ve bir kıyamet koştu ki lancun beyleri kimi kürekçisini arar ve kimi topçusunu arar ve kimi her aleti mükemmel yerinde huruç ider ve Seydi Hasan elinde hazedân durmaz kumanda idüp etrafa çavuşlar berakende idüp gazileri cem etmekte, hele az zamanda gaziler cem' olup, lancunlarına dolup huruç etmeğe başladılar. Ol gazileri bir gazap almış ki güya ki //89b/ her biri bir arslan menendi ve Rüstem-i Sâni olmuş ve dillerinde “Yazık bizleri eken ataya ve doğuran anaya, eğer bi-havlillahi Teâlâ, ol kâfirin bu işi ve bu hilesi yanına kalırsa ve hem ol kâfirin askerine içirdiği şarabı bu gün burnundan götürmezsek bizler efendilerimizin yanında mahzun ve Cezayir'in namını ve şanını hetk itmiş oluruz deyüp tekbir getürelek huruç etmeğe başladılar. Gel imdi gör Tersane Emîni Seydi Hasan ve sair ümmet-i Muhammed, varın hey gaziler sizleri Allah-ü Zü'l-Celal'in birliğine ve fahr-i âlemin mucizâtına ısmarladık deyüp tazarru ve niyaz birle selamladılar. Ve kâfirdir Harraç

tarafını berkendeleri ve sair lancunları ile ziyade metanet vermekte ve orta kola bombaların ekserisin tertip idüp ve Re's-i Ammar //90a/ Mukabelesine dahi ziyade metanetli idüb acele ecele gelmekte ve bizim Serasker El-Hac Muhammed gazilerin önüne düşüp, cemi gaziler gene tertip ve alayların her tarafını kâfire mukabil idüp, kâfire karşı acele avanta kürek idüp varmakta ve kâfir, gazilerden evvel huruç ittiğinden naşi bir mil dahi ziyade sebkat itmiş idi. Kâfirdir bombaların atmağa başladı. Ve gaziler Harraş tarafından bed idüp, avanta kürek idüp hem topların atalak, kâfirin üzerine yürüyüp, bizim orta kol ve üst kol, topların kâfire atub avanta idelek kâfirdir bombalarını attıkta, gazilerin üzerinden geçüp burçlara ziyadesiyle karip düşmeğe //90b/ başladı. Ve Tersane Emimi Seydi Hasan tez Kehle Burcu'na ve yeni burca ve Göbekli Burc'a ve Reis-i Ammar topçu başlarına altlı ve üstlü lancunların üzerinden topların başını kaldırıp, her burçlardan top atmasına emir ittikte gel imdi gör Allah Allah, burç gazileri bir alaydan kâfirin üzerine ol azamet sahibi olan topları bir fitilden ateş idüp tekbir sadası ve topların sadası gökleri tutup ve Seydi Hasan seğirdüp kâh bir burca ve kâh öbür burca el-aman kardaşlar, topların başını kaldırın zira lancun gazileri sokulmada deyüp, kumanda etmede, kâfir şerhoş lain //91a/ durmaz burçlara bombaların atıp ve kimini gökte pareledüp, gaziler üzerinden geçüp ve kimisi etraflarına düşüp ve burç gazileri bombası kâfirin burçlara ziyade yaklaştığında öyle bir topa cehd-i ikdam ettiler ki her bir bir arslan olup ve kara bombaları dahi cehd idüp kâfirin üzerine ol azimet sahibi olan mehrezleri atup kâfirin üzerine vaveyla etmekte ve kâfirdir ileru sokulmak sevdasında şöyle bir bomba atup cehd itdi ki vasma gelmez. Burçların önleri kazan kaynar misali kaynar idi. Ve lancun kaptanları bu hali görüp “Ah ya Rabbi! Halimiz neye müncer olur. İslâm burçlarını sen ya Rabbi, kâfirin bombasından hıfz //91b/ eyle diyup, kürekçilerine şiddet idüp avanta oğullar, avanta girup, kâfirin altına sokulalup zira İslam burçları vaveylada kalmıştır. El-aman oğullar deyup ileru sokulmada ve kaptanlar duman içinde kalup, herkesin önüne gelen kâfirin üzerine hücum idüp ve tekbirleri gök ile yerü tutup şöyle bir cenk ederler ki âsuman ağladı ve burç barulardan burç gazileri on beş-yirmi top bir fitilden atup durmaz cehd-i belîğ itmede.

Biz geldik Tersane Emimi Seydi Hasan, cemi-i burçları cevelan idüp “El-eman

gazi kardaşlar, bizim lancunlar ileru sokuldu. Arayerlerini gözedin deyup tedbir etmekte ve burçlar şöyle bir ateş //92a/ misali olmuş ki, cayır cayır yanmakta, yerler zelzele ve gökler pare pare olur misali güm güm inlemekte.

Biz geldik Reisü'l-Guzât ve'l-Mücahidin ol piri pak Muhammed Paşa Efendimiz secdeye varub "Ya Rabbi! Ve ya Cenab-ı Kibriya! Ve ya ğıyasü'l-müstağîsîn eğisnâ ya Rabbi bi hurmeti habibike'l-Mustafa ve bi-hurmeti Cemii'l-enbiya salavatullahi Teâlâ aleyhim deyup ve gene âl-i Rasûlu şefî getürüb ve bi hurmet-i Hamzatü ve'l Abbas ve bi hurmeti Aliyyi'l-Kerrar ve evladı'l-maktülîn el mazlûmîn ve bi-hurmeti Hülefai'r-Râşidin ve bi hurmeti cemi'l-evliya ve ulema ve şuheda ve suleha deyip sen bu İslâm beldesini ve mevzi-i cihadı hıfz eyle ki, zira sen, Hayrû'l-Hafizinsin deyup tazarru etmede

Biz geldik burç barular ahvali böyle yanmakta ve lancun beyleri //92b/ gazileri iki ateş arasında kalup halleri mükedder olmakda ve burç baru gazileri onların ahvalini görüp hem topları atarlar ve hem yaşın yaşın ağlarlar. Çare nenki eğer burçlardan top atılmasa vilayet harap olur ve Hazancı Efendi ve Arap Ağası Ali Ağa ve Tersane Emimi Seydi Hasan bu erler dahi deniz kenarında melil melil olup ağlarlar." Ya Rabbi! Sen bu gazilere kalb-i kuvvet vir. Şol kâfiri bir hal etsinler." deyü Rablerine niyaz etmede ve kâfirin bombaları durmaz yarım mil dahi uzak böyle burçlara düşmede bu hal meddü'z-zaman olup iki buçuk saat miktarı burç barular yanmakta gazilere iğaseti'r-Rabbani ve kudret-i Samadâni ve nusret-i ilahi yetişüp ve mucizât-ı Mustafa //93a/ dahi erişüp gazilere Cezayir böyle sıklette iken, bir kalbi kuvvet hâsıl oldu. Nasıl oldu ki, güya ki, her biri canlarından geçüp Harraş tarafında olan gaziler kâfirin üzerine hucum idüp kürek küreğe yanaşup mayna kâfir deyup, üzerine varup, kâfir bu hali görüp başına ne felaket geleceğini bilip geru geru kaçmaya başladı. Ve ol tarafın mukabelesi burçlara bomba düşmez oldu ve Seydi Hasan ol tarafın burç toplarını atmasından men eyledi. Ve ol gaziler orta kola yardım idüp orta kolun gazileri imdadı gördükde, onlar dahi orta kola hucum idüp bi inayetillahi Teâlâ orta kolu dahi bozup armalarına çevirup burçların ol tarafı dahi kâfirin bombasından henni olup ve ol //93b/ tarafın toplarını gene Seydi Hasan men yani atman gaziler toptan henni olun demiştir. Ve Res-i Ammar tarafı dahi orta kola

ziyade hücum ettiklerinde ve duman dahi ziyade çeküp meğer kâfir beş-altı bomba lancunlarını Re'is-i Ammar mukaberesine yanaşup ol tarafı duman içinden boş bulup Re's-i Ammar üzerinden burçlara bomba atmağa başladı. Kâfirin bombaları Re's-i Ammar önüne ziyade düşmeğe başladı. Ve gaza-i Rabbani kâfirin bir bombası bizim bombacı başının yanına garip düşüp yerde parelenüp bu kadar kesreti mahlukatın birine ziyan olmadı. Ve gene kâfirin üç bombası gelip bombacı kürekçisi El-Hac Osman'ın Re's-i Ammar'ın üst katında //94a/ bomba ocağının ön tarafına düşüp yerde parelenüp üç beş gazileri şehit ve bir miktarını mecruh etmiştir. Ve Göbekli burca dahi biri düşüp topçular civarından bir taze civan divan hacesinin oğlu Seydi Ahmet demekle ma'ruf meğer topu nişane alur imiş. Kâfirin bombasıdır gelüp ol topun üzerine düşüp, parelendikte ol civanı elleri ve ayakları pare pare olup ve bir miktar dahi şehit ve bir miktar mecruh idüp ol civan iki gününden sonra hur-i îne vasıl olmuşlardır. Ve gene bir bombası kâfirin gelip, limana düşüp, bizim bir Şehitiye gazaya uğramış gene anı tez denizden çıkarıp merhamet ittiler ve biri Tersane Emmini oturduğu yere karip ve biri Muhammed Paşa Burcu'nun meydanına düşüp //94b/ kimseye zarar olmadı. Ve üçü dahi vilayete düşüp biri usta Musa odalarına ve ikisi bir eve inzal olup hedm itmiştir. Ve bazı dahi az denize düşmüştür.

Biz geldik Serasker bu tarafta bomba avazını duman içinden semi' ittikde aklı başında gidüp yanına yakın olan gazilere kol salup el eman oğullar, gaziler, Reis-i Ammar mukabesi aldı verdi. Ol tarafa avanta edin didikte, ol gaziler dahi âh idip durmaz içinden ol kâfire yanaşub başına ateş saçup derakab vilayete bomba atmadan vaz geçirup kendü başının kayısı olup, ters yüzüne çevirüp, Yahudi misali önlerine katup, armasına tikip, Harraş tarafında olan gaziler kâfirin //95a/ armasına yanaşip ve burçların toplarından dahi emin olup gel gör Allahü Ekber gaziler ne tutulup ve ne kapulacak olup, kâfirin armalarını denize sernigün etmeğe başladılar. Ve orta kol dahi orta kola sarulup kâfirin ince donanmasına duble ve büyük gemilerine yirmi dörder ve otuz ikişer ile yanaşip kâfiri şaşırıp velvelede komuşlardır. Ve Re's-i Ammar mukabelesi dahi ol vilayete bomba düşüren kâfiri kovup giderken meğer ol Mersulüd dedikleri lain yani kâfirin baş kumandarı filikasına altı fizyan ve dört usta bombacı kâfirlerinden alup lancunlarına idare edeyim der iken bizim bombacılar erenlerinden biri ol tarafa bir mehrez //95b/ hazırlamışlar imiş, bir fitil ittiklerinde ol

bomba taşı gelip kâfir Mersulüd'ün üzerine düşüp filikasını gark edip ol bombacı ustaları ve gerek Fisyan kâfirleri ve gerek kürekçileri âmmeten mürd ve helak olup canlarını cehennem malikine hediye gitmiştir. Ve kâfir Mersulud'un ayakları ve elleri hord olup kâfiri derya yüzünden almışlardır. Ol kâfir yakasına varınca çıkup mürd olmuştur. Böylece efendilerimize haber gelmiştir. Ve gene ol mahallede kâfirin iki lancununu garga-i bahr etmişlerdir. Bu fırsat ol gazilerin ellerine girdikde onlar dahi alt baş ve orta kol gibi kâfirin armasına yanuşup gel imdi gör kâfirin armasının başına ne geldi. Kâfirdir toplarına duble doldurup bizim gazilere atup //96a/ ne faide ider topları ve dubleleri. Gaziler üzerinden geçip gider. Gaziler işlerine mukayyed üç kol bir olup kâfirin armasını meymene ve meysere sataşup, şöyle bir savaş ve şöyle bir cenk iderler ki ve bu taraftan Balyoz lainleri bahçelerden seyran idüp İspanyol devleti geru gitti. Bu Türkler bugün bu armayı yakarlar deyup ağlaşırlar imiş.

Ve Biz geldik bu bizim gazilerin barutu tükenip seraskere tez barut bizlere didiklerinde mezkur Serasker Tersane Emimi Seydi Hasan nice filikalar irsal idüp benim efendim tez gazilere barut irsal eyle. Zira bu fırsat her zaman onların ellerine geçmez didikte filikalardır geldikte Tersane Emimi //96b/ Seydi Hasan bir kere hamd-ü Yezdan idüp tez topçu başına emir idüp gaziler ne kadar barut isterlerse verilsün didikde ol gaziler filika filika üzerine gelüp gazilere barut ve duple taşı çekmekte baruttur gazilere varup tevzi' oldukda her birisi hamd-ü Yezdan idüp güya ki yeniden hayat bulup, kâfire niyyet ile yanaşip her biri mizacına göre istedikleri yerden vurup gazilerin kimisi kâfirin armasına heves idüp arma yakması hoş gelüp ve kimisi büyük gemilerin vurup kütüldemesine heves ve kimisi gaziler yağa beraber vurup kâfirlerin gemisi gark olsun ? deyu ya berkan seyran etmesine heves ve kâfirdur ettiği işlere nadim olup yakasını kurtaracak //97a/ hali yok ve kâfirdur şaşdığından ne yapacağını bilmeyup toplarını lancunlar üzerine atar ve kâh havaya atar ve kâh durmaz Harraş tarafına ve Temennetüs tarafına altlı ve üstlü ol otuz kırk büyük gemiler kralın barutunu atup zayi etmekte ve bizim gaziler kâh top atarlar ve kâh kahkaha ederler. Bu uslub üzere meddi'z-zaman çekip bu cenk istimrar olmuştur ve kâfir bu hali görüp ince donanmasını ense tarafa geçirip kendisi eşek gibi top taşı yimede hele kissayı dıraz edelüm, gaziler yarısı gene barutu döküp Seydi Hasan'a barut diye filika irsal eyledüklerinde Seydi Hasan gazilere filikalar ile selam gönderip //97b/

gaziler cenkten rucu etsinler yüzleri ak olsun ve sa'yeleri meşkür, zira kâfiri ateşe vurdular kâfirin elin ve tutar yeri kalmadı. Bu ettikleri cihad İslam'a nam ve Cezayir'e şan olsun. Ve Muhammed Paşa Efendimiz daima düşmanını önünde böyle görüp sancağı mensur ve muzaffer olsun. Ve sayesinde ümmet-i Muhammed rahat etsünler. Ve kâfir İspanyol Kralı, krallar içinde çahre-i habisesi daima böyle kara olsun deyüp gazilere rucu' ile selam irsal etmiştir. Selamdur gazilere tebliğ oldukça hoş Seydi Hasan bizlere bir miktar dahi barut irsal ideydi nime'l-matlub idi. Ve bizler dahi kâfirin bir daha cenge çıkacak hali kalmadığını biz de bildik Efendimiz'in //98a/ devleti şâd olsun deyüp kâfir dahi cenkten çoktan feragat etmiş idi. Şimdi gaziler dönmek tedarikinde.

Biz geldik cenk aram oldukda kâfirin dört-beş pare berkendeleri, Re's-i Ammar mukabelesinden duman açıldıkda zahir olup garantide kalmışlar. Gel imdi Göbekli burçtan ve Re's-i Ammar'dan ve yeni burcun yıldız tarafından bir top aşağı kattan. Ve dört top yukarı kattan kâfirin berkendilerine ateş saçup bazı kere duman içinde gizlenur ve bazı kere aşikare çıkarlar. Böyle bir top taşları yedidiler ki vasfa gelmez. İki çektiri deniz bordosundan avanta idüp yani gelüp berkendileri çekecek idi. //98b/ Meğer bizim iki lancun üst başta imiş. Ve bir iki atum dahi barutu var imiş. Ol çekdirilere bir iki top taşı gönderdikde cesaret idemeyüp deniz bordosuna dönmüştür. Ve berkendeler burçlara bir miktar baid olmağla ve hem biraz rüzgâr esub denize ursa itmişlerdir. Ve onlar dahi boş kalmayup Cezayir ateşinden nasip almışlardır. Biz geldük bizim donanma-i mansuranın rucu etmesine. Çünkü ol gaziler meram maksutlarınca kâfirin donanmasına nizam vermişlerdi. Serasker El-Gâzi El-Hac Muhammed ol gazileri gene alay tutturup şöyle bir zeyn ve şöyle bir tertip eyledi ki görenler ah idüp bir dahi seyran ideydik dirlendi. Ânları Cezayir'e karşı //99a/ çevirip gelmekde ve onların ön tarafı zahir olup ve art tarafı dahi zahir olup Harraş Mukabelesinden Re's-i Ammar Mukabelesine deryanın üzerine bir zeyn bağlamışlar ki at başı beraber sancakları biri birine karışup pervaz olarak gelmekde ve dillerinde tekbir ve's-salatü ve's selamü aleyke lafzını âsmane uruç idüp Cezayir önu ve deryanın yüzü nur ile münevver olmuş ve burç gazileri dahi tekbir getirip, ol gazilere İstikbal idüp ol gazilerdir. Ön tarafı limana dâhil olmağa başladılar. Ve gene ol gaziler iki âşik birbirine mülaki olup güya ki Arzu ile Kanber ve Şirin ile Ferhat

birbirine mülaki olmuşlardır ve onların nihayeti tarafı //99b/ dahi dâhil olduklarında cemi gaziler onların ayaklarına dökülüp “Gaziler bugün bir cihad eylediniz ki evvelin ahirin bu cihad kimseye müyesser olmuş değildir. Ol ittiğiniz gazalar mübarek ola.” didiklerinde ve onlar dahi ey burç gazileri ve cihanın erleri cihadı ancak sizler ettiniz ve sizler burçlardan bizlere avniyyet ettiniz. Ve bizler dahi biinayetillahi Teâlâ kâfir ile bir miktar uğraşdık deyup, gazalarınız sizin de mübarek olsun deyup ahbablı ahbabları ile görüşüp ferah oldular. Ve gene Seydi Hasan ve Hazancı Efendi ve Arap Ağası ol gazilere şöyle bir hurmet ittiler ki görenler aferin ettiler. Ve Efendimiz Muhammed Paşa dahi, ol gazilere nice bahşişler idüp oğullarımın gazaları mübarek olsun /100a/ ve sa’yileri meşkûr olsun deyu hatırların alup teselli etmiştir. Çünkü gazilerin demir topları tebdil olmuş idi. Bu şanı azim olan cihadda Elhamdülillahi Teâlâ çok bir şüheda ve çok bir mecruh olmadı. Ve eğer kâfiri sual idersen, onların mürd olup Cehennem Malik’ine giden adedini ancak Mevla-yı Müteâl bilür. Ahirü da’vânâ eni’l-hamdü lillahi rabbi’l-âlemin. Bu makamda pazar günü olan cihad ve gazanın altıncısı tamam oldu. //100b/

Sultan-ı Cezayir’in dört yanı bağlar

Suların sorarsan çağlayup akar.

Anda kâmidirler yediler kırklar

Hazır onlar bu cenkte bil padişahım.

Gazi Muhammed Paşa etti dilekler

Emir etti Allah geldi melekler

Bu cihadı seyran itti yer ile gökler

Onlar bu cenkte hazır bil padişahım.

Şehit olan canlar içti şarabı

Gazi olan erler etti ferahı

İspanyol kralı çeksün nice bin ahı

Haddini bildirdik ona bil padişahım.

Ol kâfir Cezayir’e attı demirin

Tedarik itti onda cümle umurun

Gördü Cezayir’in ateşin, narın

Kâfiri ateşe yaktık bil padişahım

Ey Mustafa, vasfında eyle Ferahı

Gaziler meskeni cennet durağı

Ali tutmuş elinde ol Zülfikar'ı

Bu gazada çekmiştir bil padişahım. //101a/

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وصلى الله على محمد لاني بعدة

Agâh ve müttünebbihinden olun ki, sizlere altıncı cihadı pazar günü vaki olup, beyan eyledik. Şimdi sizlere çünkü kâfir pazar günü duman içinden hile idüp burçlara bir miktar, konpâre düşürmüştü ve bâdehü gaziler kâfirin armasını bozup, helak idüp bir dahi cenge iktidar olmayup, isneyn günü aram idüp (dinlenip) sakatların yapmakda, bizim İslâm tarafından hükkam efendilerimiz cenge hurucu izin vermediler. Zira kâfir dimesinin? döndüğü gün, benim armam helak oldu. Bunlar zâbun üzerine fırsat ararlar imiş. Var kâfir armanı istediğin minval üzere yap. Sonra içte meydan //101b/ demektir. Hele kâfirdir isneyn gün, akşama değin gemilerine nice salları kurup ve armalarını tecdid edip, selase gün ba'de salati'l fecr Efendimiz Tersane Emîni Seydi Hasan'a adam irsal "Benim oğlum gör kim seni, kâfire bir gün meydan virdin her aletini yaptı. Bugün gazilere cihada kandır. Tez Göbekli Burç'tan top at." didikde, Tersane Emîni Seydi Hasan topçu başıya emir ettikde Topçu Baş El-Hac İsmail dahi Göbekli burçtan kâfire karşı, bir top atup "Ey din yolunda sebil olup ve ocak yoluna kurban olan gaziler huruç idin ve kâfire meydan demek olur. Gel imdi gör, ol gaziler Tersane-i Amireyi gene //102a/ hamd ü senayı bî payan ol hadi sebil-i sedâd- celle Cenab-ı Kibriya-i ani'l-ezdâd ve'l-endâd hazretine ki va'de-i kerime Ve'llezine câhedü fina lenehdiyennehüm sübülenâ" birle sâlikanı mesalik gazve ve cihad ve zehrevan-ı tarayık ve ictihadi serhadd-i hüdaya hidayet eylemiştir,

ان الله لا يخلف الميعاد deyüp, tekbir getürmeye başladılar ve gene dillerinde Es-salâtü ve's-selamü aleyke ya Rasulallah ve gene gaziler medh-i Rasulü ve mersiye-i Hasan ve Hüseyin idüp sancaklarını birden küşad idüp ve bazı gaziler, kâfiri evvelki bozduğumuza delalet etsün deyu sancakların ikişer ikişer açup Tersane-i Amire'den

huruç etmeye başladılar. Ve gene ol gaziler //102b/ mübarek dillerinde “Euzü bike En emüte fi sebilike müdbiran” ve Seraskerleri El-Hac Muhammed gene Re’s-i Ammar tarafına ve kaptanları Gazi Kalyoncu ânın ardına ve sair gaziler, bir tarafı Harraş tarafına ve bir tarafı Re’s-i Ammar tarafına ve orta kola doğru alayların ve tertiplerin idüp kâfire karşı çektirmede ve kâfir dahi gelmekte, kâfir pazar günkü vaveyladan havf idüp, başka cenkler gibi, alayların ve tertiplerin zeyn idemeyüp havf u hazer üzere gelmekte ve bizim donanma-i mansura varmakta, ikisi birbirine mukabil ve mukarin oldukda, Re’s-i Ammar Mukabelesinden serasker kol salup: “Vurun gaziler, kâfiri bugün yağma gününüdür?” didikde, gel imdi gör //103a/ Re’s-i Ammar tarafından gaziler topa bed’ idüp, ta Harraş tarafına inince cayır cayır yanup ol evvelki gün, iktidarı kalmayan kâfir, bir miktar atup gazilerin önüne düşüp, gaziler üç koldan ittifak idüp, kâfire şöyle bir top taşı vurdular ki, hesaba gelmez. Orta kolu, orta kola ve alt başı alt başa, ve üst başı üst başa sokulup, geruden mizanclarınca döğüp, kâfirdir asla top ve bomba atmaz oldukda, gazilerdür bir miktar artlarından top atup, meramlarınca dönüş idüp, herkes birbirine, gaza mübarekleşüp, Cezayir’e gelmekte İzacae’l-kaza amiye’l-basar” Bizim bombacılar muallimi Molla Masal Mustafa Kanpara’nın taşlarını kendüsü //103b/ çalışup tamir ider iken meğer mehreze çırakları barutu inzal idüp ve taşı dahi inzal idelüm der iken bizim ense taraftan lancunların biri kâfire doğru topa fitil etmiş imiş kazaen lancundan çıkan Belamturba gelüp çak ol mehrezin içine düşüp Allah Allah ol mehrez bir ateş olup lancun içinde bir kıyamet kopup, bazı gazileri deryaya da ve bazı gazileri mecruhan Borva tarafına atup, hele elhamdülillahi Teâlâ ol Cebbar-ı kâmil ve sanatında mahir kaviyyetü’ d-din olan bombacı Molla Mustafa menkubul veche düşüp bir müddetten sonra ah idüp gözünden aziz olan çıraklarını görür ki kimi derya yüzüne yayılmış ve kimi lancun içinde serilmiş yatır. //104a/ Ve kimi kanlar içinde ah ider. Hele Molla Mustafa kendü, tedbir idüp sağ olan gazilere teselli virüp:

- اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَيْهِ رَاجِعُونَ - deyüp bazı şehitleri ve bazı mecruhanları Cezayir’e dâhil itmiştir.

Biz geldik lancun beğleri Cezayir’e gine evvelki gibi alayların bağlayup, biri birinin ardınca dâhil olmuştur ve Cezayir’in burç gazileri ve Hukkâm efendilerimiz

ol gazilere istikbal idüp gazalarınız mübarek olsun gaziler deyup hatırların almışlardır. Ve amma kâfiri beygir gibi koşturdunuz deyip mülâtafe ettiler. Ve onlar dahi ol kâfire bizim işimiz dahi çoktur. Sene-i sabıka işleri çıkmasına yaklaştı oldu deyu onlar da mülâtafe iderler idi. Ve gene bazı gaziler //104b/ derler ki, pazar gün ne sene-i sabıka ahvali kaldı ve ne ahar ahval kaldı. Kâfirin sizler de dört kat sene-i sabıka çıktıktan sonra üzerinizde hakkı kaldı. Deyüp, nice türlü latifeler iderler idi. Ve Muhammed Paşa Efendimiz nice türlü hamd ü senâ idüp gazilere adamlar irsal idüp gazi oğullarımın gazaları mübarek olup ve yüzleri ak olsun dimişler ve onlara nice bahşişler inam ve ihsan idüp hatırların teselli itmiştir. Ve gene Hazancı Efendi ve Tersane Emmini ve Arap Ağası, onlar dahi ol gazilere nice inamlar idüp, hatırların almışlardır ve Ada Hâcesi Mustafa Hâce dahi Babü'l-Vadi tarafında Serasker olup, olda dahi mecruhlar yanına vardıkda nice //105a/inamlar ve ihsanlar idüp, ol gazilere dua ederdi. Ve ol gaziler, şehitleri defn idüp ervahlarınız şâz olsun deyu dua idüp ve mecruhları dahi tımar idüp Allah-ü Zü'l-Celâl muinleriniz olsun deyu dualar ettiler. Ve âhiru dâvânâ eni'l-hamdü lillahi Rabbi'l-alemin. Yedinci cihad bu makamda isneyn günü vakı olup tamam olmuştur. //105b/ boş bırakılmış, //106a/

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله وصلى الله على محمد لاني بعده

Ma'lum ola ki, kâfir pazar gün çünkü kahr olup ve isneyn günü dahi cenk idüp, kon paraları vilayetin semtine gelmeyüp, anı saat içinde bozulmuş idi.

Biz geldik salı gün kâfirin asla cenk tedariki olmayup ve kalkup cehenneme gitmesine dahi, canına minnet olup Efendimiz Reisu'l-Guzât ve'l-Mücahidin Muhammed Paşa Efendimiz, kâfirin bu halini görüp, acele ba'de salati'l-fecr, Tersane Emmini Seydi Hasan'a adamlar gönderup "Tez benim oğlum gazilere huruç eyle, emr eyle, ol gaziler kâfire fahr idüp yordam itsünler. Zira :

كَافِرِينَ يَغْلِي وَلَا يُغْلَى عَلَيْهِ كâfirin cenk idecek hali kalmadı. //106b/ ve ol mel'unlar garibû'z-zamanda kaçarlar." deyu, Seydi Hasan'a dur emr geldikte. Tersane Emmini

Seydi Hasan, topçu başıya top atmayla emr idüp topçu başı El-Hac İsmail Göbekli Burç'tan kâfire karşı bir top atup, gel imdi gör ol gaziyan-i gâliban bir uğurdan sancakların küşad idüp kâfire karşı fahr ve yordam idüp varmakta ve kâfirdür cenge gelecek hali yok. Elinden ne kor bi'z-zaruri ince donanmasını büyük gemilerinin ön tarafına tertip idüp, hazır olmakta ve bizim gaziler kâfirin bu halini görüp bir miktar tekbir ve bir miktar salavat getürüp gelin almağa gider misali, yavaş yavaş kâfirin üzerine alayların ve tertiplerin zeyn idüp varmakta ve kâfirdür //107a/ bir miktar gemilerinden seçilüp gaziler top çalım geldikde, kâfire bir fitilden ateş idüp kâfiri belbelde komuşlardır. Kâfir dahi topların ve bombaların girişden gaziler üzerine atup, cümlesi gaziler üzerinden geçüp ve burçlara dahi heyhat baid düşüp, gaziler kendü keyiflerine göre durmaz kâfire yordam idüp top atarlar ve kâfirin ateşi az olduğunu görüp bugün bir henice cenk idelüm deyip sene-i sabıka işleri kâfir nerelerde kaldı deyüp merdana cenk iderler. Ve kâfirdür kalilû'z-zamanda cenkten ferağat gelüp, krallarına bir miktar lanetler idüp Mayna dimektir. Ve biz geldik, gaziler bir miktar dahi kâfire toplar atup var yürü kâfir sana bu da //107b/ yeter deyüp Serasker El-Hac Muhammed, gazilere rucu ile emr idüp, ol gaziler gene alayların tertip ve alay idüp Cezayir'e rucu' kendülerine şöyle zeyn ve şöyle bir alay düzdüler ki, yerde insan ve gökte melekler tahsin etmişlerdir. Ve kâfire karşı bir yordam ile rucu ittiler ki, asuman ağlar idi. Hele ol gaziler yavaş yavaş çelik çomak oynamadan gelür gibi Cezayir'e dâhil olmağa başladılar. Ve ol gün bir şehit iki mecruhları var. Donanma-i mansuranın nihayeti dahi gelüp, tamamen dâhil olduklarında, efendilerimiz gene bu gazilere istikbal idüp gazalarınız mübarek olsun, Allah-ü Zü'l-celal bizleri sizensiz etmesun deyû ve sa'yiniz meşkûr olsun. Ettiğiniz cihadı ve ettiğiniz savaşı âlemde kimse etmedi. //108a/ ve hem bu ahval ve böyle bir donanma bir melik üzerine musallat olmadı. Dünyanın ahirine dek siz hayır ile yâd olursunuz." deyûp ol gazilerin mübarek hatırların aldılar. Ve sair guzât-ı muvahhidin dahi ol gazilere ikram-ı lisan ile ikram idüp, herkes ahbablı ahbabının gözlerinden öpüp gaziler gazalarınız mübarek olsun. Ancak Cezayir kahramanları ve Cezayir'in güzideleri sizlersiniz. Ve sizleri ma tekaddem zünübünüz afv olup ve ashab-ı Bedre ilhak oldunuz deyû ol gazilerin hatırların almışlar. Ve gene Efendimiz ol paşayı Alişan gazi oğullarına nice inam ve ihsanlar ile hatırların alup" Gazi oğulların gazaları mübarek olsun. Ânları Allah-ü zü'l-Celal bensiz ve beni anlarsız //108b /

etmesün." deyü hatırların almışlardır. Ahirû davana eni'l-hamdülillahi Rabbil-alemin. Bu sekinci cihad salı gün vaki olup tamam olmuştur. Ve ol küffar-ı hakisar, kalkup kaçmağa fırsat gözetmeye başladı. Erbea ve hamis gün poyraz esûp bizim gaziler kâfire varmağa iktidarları olmadı. Cuma gün oldukda gene ba'de selati'l-fecri gene poyrazdur, kalkup kâfir ol poyrazı ganimet bilüp, Cezayir lancunları böyle poyraz eserken çıkmazlar deyup derakap kumandanları bindire alamet idüp ve demirlerin bırakup ve ince donanmasının sağ kalanları dahi demirlerin bırağan kalkar. Ve bazı büyük gemiler dahi demirlerin bırağan kalkar. Ve çektirinin ikisi evvelki gecede gaib olmuş idi. Ve öbür çektiriler dahi demirlerin bırağup biri birini //109a/ ardınca poyrazı ganimet bilüp şöyle bir orsa iderler ki Cezayir gazileri var yürü kâfir bir eyuce orsa eyle "Sakin kendini, burçların üzerine düşersin." deyu kakhaha idup gülüşürler idi. Hele on dört gün oturup, sekiz kere cenk olup, on beşinci günü, ramazan şerifin beşinci gün ba'de'z-zeval kalkmağa başlayıp beyne'l-asri ve'l-mağribi cemi demirlerin kesüp ve bırağup, kalkup menkubul-veche olduğu halde makhur ve müdemmer ve münhezim olup cehenneme gitmiştir. Ve bir gemi ve bir ince Donanması kalkmadı. İlla cümlesi demirlerin bıraktığı halde kalktı ve bizim Tersaneye Emimi Seydi Hasan, bir yanından kâfirin demirlerini durmaz gazi reislere tedbir edup, daima bir yandan çıkarmada, şimdiye kadar on birini çıkardılar //109b/ inşallah-ü Teâlâ yüz demirden ziyade çıkarması müyesser olur. Ve kumaneleri beraberdir. Ellefe haze't-tarihu'l-mübarek el-müsenna; Tibra'l-Mesbûk Fi Beyan-ı Cihad-ı Gaziyan-ı Cezair ve'l-Mülûk, Mustafa b. Hasan gafera'l-lâhü zünübehü ve zünübehüma ve ahsene ileyhima ve ileyhi kaina havece't-tezkirati fi hânuti Havace Kazdağlı mevliden ve menşeen EI-Cezairüyyü meskenen ve muvattanen fi Zilka'de ba'de ma meza işrine yevmen sene semaniye ve tis'ün ba'de mie ve elf. (1198)

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ESERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1. ESERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. Savaşta Kullanılan Malzemeler ve Askerlerin Özellikleri

Gemiler, lancun denilen sandallar, Bergandi, mezekürvet Ebu'l-Kara (On sekiz parça top çeker), bir direkli huyi, havan topları ve bombalar, Felfe, Filika Şehitiye (iki direkli beylik gemisi), Çektiri savaşta kullanılan malzemeler arasında yer almaktadır.

H.1189 yılındaki savaşta, düşman askeri müellifin “6 a”da dediğine göre 450–500 irili ufaklı gemiden oluşmaktadır. Filikaların sayısı ise “6 b” de belirttiği üzere 700–800 bin civarındadır. Eserde Osmanlı askerinin sayısı belirtilmiyor. Sadece az bir asker ifadesi geçiyor Osmanlı askerinin karşısındaki düşman askerini derya misali diyerek arada çok büyük bir oran olduğunu belirtiyor. Osmanlı askerinin, Huns Meydanı'nda on binden fazla kâfir askerini öldürdüğünü belirtiyor. Osmanlıların ise 800 civarında şehit verdiği ifadesi yer alıyor.

1197'deki savaşta kâfirin gücü altı büyük gemi (seksen pare top çeker) üç-beş berkendi, sekiz on mezekürte ve üç-beş Ebu'l-Kara (on sekiz parça top çeker) 40-50 lancun (bomba gemisi) bulunmaktadır (17 a). Bu savaşta da Cezayir'in İspanyollar kadar güçlü olmadığı yine metinden anlaşılmaktadır. Çünkü metinde “19 a”da “Eğer bizim o kafirin lancunları gibi otuz kırk lancunumuz olsaydı kafir asla Cezayir'e bomba düşüremezdi” ifadesi kullanılmıştır. Osmanlı ordusunun ise 70 büyük sandal on beş-yirmi küçük sandalı olduğu belirtilmiştir. (Eserdeki ifadelerden anlaşılıyor ki Osmanlı ordusu deniz kıyısından ve burçlardan kafirlere karşılık veriyor. Düşmanlar ile Osmanlı ordusuna yukarıda saydığımız irili ufaklı yüzlerce gemiden Osmanlıya saldırıyor.) Osmanlı ordusunun bu savaşta almış olduğu kayıp, lancunlarının olmamasına bağlanmıştır. Bu nedenle de bir sonraki savaş için İspanyolların lancununa benzer savaş gemileri yapma kararı alınmıştır (20 a, 20 b).

Osmanlı ordusu İspanyolların lancunları (sandalları) karşısında filikalarla savaşımış ve bu filikalar sayesinde bir çok başarı elde etmiştir (29 a). Ancak yine de lancunların daha güçlü olmasından dolayı lancunlar yapmaya başlamıştır (35 b, 36 a). Lancunların yapılmasıyla birlikte Osmanlı ordusu bir sonraki savaş için kırk üç lancun, kimi yirmi dört ridal top çeker ve kimi otuz ikişer ridal top çeker ve gene on iki bomba gemisi icat etmiştir. Elli beş ve on beş büyük sandal ve on beş - yirmi küçük sandal topları ve bombaları hazırlanmıştır. Ve bunların her birinin başına birer kahraman menendi reisler ve birer topçu başı ve on dörder kürekçi atanmıştır ve her birine üçer yoldaş tayin edilmiştir. Ayrıca bunların hepsinin üzerine el-Gâzi, el-Hac Muhammed Serasker olarak tayin edilmiştir (36 a, 36 b).

20 Şaban 1198'de yapılan savaşta, düşman ordusu burçlara 6 mil uzaklıkta demirlemiştir. Sayıları 80 lancun, bazı top ve bomba, yetmiş-seksen parça top taşıyan büyük gemi 16 mezekürte ve on iki berkende, dört çektiri ayrıca 55 korsan gemisi bulunmaktadır (39 a).

1.2. Cezayir Halkının Osmanlı Ordusunu Karşılması ve Yardım Eden Kişiler

“30 a”da müellif bu konuya değiniyor. Osmanlı ordusu Cezayir'den geçerken Cezayir halkı “Allahın yardımını üzerinize olsun, aferin sizlere” ekin-i itaya ve tuğrarı-ı inaye deyip gazilere dualar etmişlerdir.

“38 a”da müellifin efendimiz dediği Muhammed Paşa Cezayir içinden 32 esnafi ve eşrafı burçlara tayin etmiş, onlar da savaşa katılmıştır.

1.3. Savaş Bölgesinin Coğrafi Özellikleri ve Eserde Geçen Yer İsimleri

Osmanlılarla İspanyol, Fransız ve İngilizler arasında geçen savaşların hepsi eserde verilen bilgilere göre Cezayir'in kıyı sahillerinde geçmiştir. Düşman askerlerin denizden kıyıya, burçlara top atmışlardır. Osmanlılar da burçlardan düşmanlarına karşılık vermişlerdir. Daha çok deniz savaşı şeklinde geçmiş ve deniz araçları bu savaşlarda önemli roller üstlenmiştir.

- “100 b”de “Sultan-ı Cezayir'in dört yanı bağlar/Suların sorarsan çağlayup akar” dizeleri ile Cezayir'in dört bir yanının bağlarla çevrili olduğunu, sularının da

bol olduğunu öğrenmekteyiz.

Eserde, Osmanlılarla İspanyol, Fransız ve İngilizler arasında geçen savaşlar Hunus meydanı, Aynü'r-Ribat, Harraş, Babü'l-Vadi, Tadra, Honas, Hamma, Huns, Alakorna, Şerşel, Borva gibi yerlerde meydana gelmiştir.

1.4. Eserde Değınilen Âyetler, Hadisler ve Dınî Menkıbeler

Müellif, olayların daha iyi anlaşılması için bazı âyet ve hadislere yer vermiştir.

- Eserde en çok dikkati çeken dua kısmıdır. Osmanlı ordusu savaşa girerken gerek komutanlar gerek askerler gerekse halk, Allah'tan yardım istemekte ve koruyuculuğunu İslâm'ın üzerinden çekmemesi konusunda yardımını esirgememesi yönünde dileklerde bulunmaktadır dualar genelde "ya Rabbenâ!" diyerek seslenme ile başlamaktadır ve duanın sonu "âmin" ile bitmektedir (17 a, 20 b, 42 b, 43 b, 44 a, 57 a, 74 b...).

- "1 b"de Peygamberimizin "En faziletli amel cihaddır" sözüne yer verilmiştir. (Hadis no: 1163) Sünen-i Nesâî'nin Abdullah Parlayan tarafından yapılan tercümesindeki numaralara göre Şeyh Elbani'nin Daifu Süneni Nesai adlı eserindeki hükümlerinin uyarlanmış numaralarına göre bu zayıf bir hadistir.

- "10 a"da müellif, savaşın kazanılmasında erenlerin yardımının olduğunu gece gusl alan Şeyh Seydi Hüseyin'in kıyafeti al kanlar içinde olan bir eren gördüğünden söz eder. Bu erenle ilgili hikayeyi ve o erenin savaştan geldiğini belirttiğini dile getirmiştir.

- "14 a"da Peygamberimizin "Harp hiledir"⁴² hadisi şerifine yer vermiştir.⁴³

- "21 b"de "Ey peygamber mü'minleri savaşa teşvik et"⁴⁴ âyet-i kerimesine işaret edilmiştir.

- "37 b"de sancaktarların burçlara nöbetçi olarak yerleştirildiklerini söyledikten sonra peygamberimizin "Üç göz vardır ki ona ateş isabet etmez, dokunmaz;

⁴² İslam âlimleri "hile"den maksadın "manevra, taktik" olduğunu söylemişlerdir.

⁴³ Buhârî, Cihâd, 157; Müslim, Cihâd, 17.

⁴⁴ Enfâl 65:8.

Bunlardan biri Allah korkusundan ağlayan göz diğeri Allah yolunda nöbet tutarken geceleyen göz öbürü de Allah kitabını seherde okuyan göz.” hadis-i şerife bu şekilde yer verilmiştir Ancak bu hadis İslâm kaynaklarında “İki göz vardır, onlara ateş değmez: Allah için ağlayan göz ile, Allah yolunda uyanık sabahlayan göz.”⁴⁵ şeklinde belirtilmiş ve 1000 no’lu hadis olarak kayda geçmiştir.

- “50 a”da "Ey iman edenler! Canlarınız ve mallarınızla Allah yolunda savaşın."⁴⁶ ayetine yer verilmiştir.

- “54 b”de savaşın durumu halk şiiri üslubuyla anlatılmaya çalışılmış ancak bu anlatımda, Allah, Hz. Muhammed, Cebrâil, Mikâil, İsrâfil, Kur'an... gibi dinî değerlere yer verilmiştir. Savaşın durumunu aydınlatmak için bu isimlere soru sormak gerektiğinden söz edilmiştir.

- “65 b”de Cuma gününün mübarekliğinden dem vurulmuş ve o gün savaş yapılmayacağı yönündeki bir inanişaya yer verilmiştir.

- “74 a”da Bedir Savaşına bir göndermede bulunulmuştur. Allah’a yalvarılmakta ve dua edilmektedir. “Bedir Savaşında Müslümanlara yardım ettin bu savaşta da yardımını esirgeme” denilmektedir.

- “100 b”de İslâm’ın uğurlu kabul edilen iki rakamı olan yediye ve kırka değinilmiştir: "Anda kamildirler yediler kırklar."

1.5. Osmanlı Askerlerinin Kahramanlıkları ile İlgili Şiirler

- “64 b”de savaşı özetleyici nitelikte bir şiir yer almaktadır. Bu şiir halk şiiri özelliği taşımaktadır. Bu şiirde şair, gazileri methetmek istediğini ancak bunun için bin lisana ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. O gazilerin yalnızca savaşçı olmadığı, onların İslâmın savunucusu ve koruyucusu olduğunu belirtmiştir.

- “81 a”da dünyanın faniliğinden, Cezayir’in kurtuluşu için fani olan dünyaya canlarını feda edebileceklerinden söz etmiştir.

⁴⁵ Tirmîzî, Fedâilü'l-Cihâd, 12.

⁴⁶ Tevbe 41:9.

- “88 a”da Cezayir'de savaşılan askerlerin gücü bu kez de padişaha anlatılmaya çalışılmıştır. Askerlerin gücünü anlatacak sözcükler bulunamadığı için “böyle” sözcüğünden yardım alınmış ve sözcüklerin yetersizliği bir kez daha ortaya konulmuştur. Ve gene bu şiirle “Kerbela koçuyuz kurban’a geldik/Hûri gılmanı seyrana geldik” diyerek Kerbela’ya gönderme yapılmıştır.

-“100 b”de savaşın kazanılmasının haberi padişaha verilmektedir. “Haddini bildirdik ona bil padişahım.” denilerek savaşın lehimize sonuçlandığına ışık tutulmaktadır.

Sultan-ı Cezayir’in dört yanı bağlar

Suların sorarsan çağlayup akar.

Anda kâmidirler yediler kırklar

Hazır onlar bu cenkde bil padişahım.

Gazi Muhammed Paşa etti dilekler

Emir etti Allah geldi melekler

Bu cihadı seyran itti yer ile gökler

Onlar bu cenkde hazır bil padişahım.

Şehit olan canlar içti şarabı

Gazi olan erler etti ferahı

İspanyol kralı çeksün nice bin ahı

Haddini bildirdik ona bil padişahım.

Ol kâfir Cezayir’e attı demirin

Tedarik itti anda cümle umurun

Gördü Cezayir’in ateşini, narını

Kâfiri ateşe yaktık bil padişahım

Ey Mustafa, vafında eyle Ferahı

Gaziler meskeni cennet durağı

Ali tutmuş elinde ol Zülfikar’ı

Bu gazada çekmiştir bil padişahım.

1.6. Eserdeki Yazım Yanlışları

Tespit edebildiğim kadarıyla eserdeki yazım hataları şunlardır:

- “74 a”da, 1. satırda bulunan واويلاه kelimesinin ikinci "Vav'ı" yazılmamış.
- “17 a”da مزكورة yazılacağına مزكورة yazılmış.
- “42 b”de 6. satırda بير ايكى (bir-iki) derken ikinin başında bulunan hemze yazılmamış.
- “22 a” ve “17 a” بر غندی yazılacağına بر كندی yazılmış.

1.7. Eserdeki Mübalağalı Anlatımlar ve Olağanüstü Olaylar

- “4 a”da Muhammed Paşa’nın savaş çağrısına halkın gelişi akan çaylara benzetilmiştir.

- “6 a”da, askerin hep birden tüfenk atmasından dolayı yer ve göğün tir tir titrediği adeta bir zelzelenin olduğu söylenmektedir.

- “25 b”de yapılan savaşın, savaşta gösterilen çabanın büyüklüğünü anlatmanın mümkün olmadığını müellif, şu cümleler ile ifade etmektedir: “Ve ol günkü gazilerin attığı top ve ettikleri gayret ve hamiyet bin lisanım yok ki, ve her lisanıma da bin lügatim yok ki, sizlere beyan ideyim.”

- “51 a”da, şehit olan Osmanlı askerinin düğünlerinin Cennetü'l-Me'va'da yapıldığı anlatılmaktadır.

_ “82 b”de, gök meleklerine Allah-ü Zü'l-Celal emredip: "Semanın kapılarını açın, 5000 melek gazilere yardıma gitsin." denilmektedir. Böyle olduğunu müellif nereden biliyor?

_ “99 b”de, müellif Osmanlı askerinin yapmış olduğu bu gazayı "Ne öncekiler yapmış ne de sonrakiler yapmıştır." diyerek iddialı bir söz söylemektedir. Ayrıca Bedir Savaşı'yla da birtakım kıyaslamalarda bulunmaktadır.

1.8. Eserdeki Bilinmeyen Kelimeler:

Bilinmeyen kelimeler başlığı altında anlamını bilemediğim bazı sözcüklerin anlamları üzerinde durulmuştur. Sözcüklerin anlamları için Ferit Devellioğlu'nun *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgati*'nden; James Redhouse'un *Müntehabât-ı Lügât-ı Osmâniye*'sinden, TDK'nın *Tarih Terimleri*, *Türkiye Türkçesi Ağzları*, *Güncel Türkçe Sözlük*'lerinden yararlanılmıştır.

ADED-İ NEHUTALARI: Mağrur oldukları adet.

ÂGUŞAH: El Açılan.

AMİRE: Eskiden bir kısım müesselerin hükümete mensübiyetini anlatmak için kullanılan bir tabirdir.

ARAM OLMAK: Rahat, huzur ve renc ve kederden hali olmak

ASAN OLMAK: Kolaylık, kolay olmak.

AYN: Göz; aslı, kendisi; bir şeyin eşi, tıpkısı; kaynak, pınar.

BED' ETMEK: Başlamak, başlayış

BENDİDE GÖSTERMEK: Bağlılık göstermek.

BERGANDİ: Buharlı gemilerin icadından evvel kullanılan yelkenli savaş gemilerinin birinin adıydı.

BURÇ BARUSU: Kale duvarı, hisar burcu, sur; sığınak, siper.

CAK İTMEK: Yırtmak.

CANİP: Donanmaya ait levazımın hıfzına ve idaresine me'mur ve bahriyeye mensup büyükçe bir vazife sahibine verilen unvandı.

ÇARH-I FELEK: Yol kapamak ve piyade askeri, süvari hücumundan hıfzetmek için istimal olunur bir nevi siper.

DİLAVER: Yürekli, cesur, cesaretli olan.

DİVAN ETMEK: Toplamak.

DONANMA-İ MENHÛSA: Uğursuz olan ve uğursuzluğa giriftar ve müptela olan donanma.

ECİR CEZİL: Bol sevap.

EMR BİL-AKSİ: Zannımızda yanılmışız.

GÜLBENK: (gül-bâng) eskiden tekkelerde, âyin sırasında, saraylarda muayyen merasim sırasında hep bir ağızdan yüksek sesle okunan ilahi veya dua; ezan .

HAK İLE YEKSAN: Mahv ü harap ve perişan etmek yerinde kullanılır bir tabirdir. Manası toprakla bir etmektir.

HAZERİ OLDUKTA: Yetişir sanınca.

HEDM: Bina yıkmak, viran etmek.

HEVL: Korku, havf, endişe ve korkunç olan nesne.

HİRASET: Hıfz etmek, korumak.

İĞASE: Yardıma gelmek, imdada yetişmek.

İRTİKAB ETMEK: Allahutealadan havf etmeyip günah işlemek ve bir işe mübâderet ve mübaşeret etmek.

İSTİDLAL: Bir delile dayanarak bir şeyden bir netice çıkarma delil ile anlama.

İSTİGÂSE: Yardım istemek.

KALAFAT: Geminin kaplama tahtaları arasını üstüğü ile doldurup ziftleyerek su geçirmez duruma getirme işi; vezirlerle devlet ricalinin giydikleri serpuşlardan birinin adıdır.

KALE-Yİ ÂBAD: Bayındır kale.

KALYONCU: Osmanlılarda yalnız savaş zamanlarında çalışmak üzere her yıl belli bölgelerden toplanan deniz eri.

KUMANDAN TASI: Kumandan gemisi.

KÜŞADE İDÜP: Açıp.

LANCUN: Sandal (Kaynaklarda " lancun " kelimesinin anlamı bulunamamıştır.Kanaatimizce , cümlenin sibak ve siyakından anlaşıldığına göre lancunun sandal türü bir deniz aracı olma ihtimali yüksektir.)

LİMANLIK OLMA: Sakin olma.

MA'ZUL: Azledilmiş, işinden çıkarılmış.

MABEYN: İki şeyin arası, aradaki şey, ara.

MUHATARA: Tehlikeli bölge.

MAKHUR: Kahrolmuş, mağlup olmuş, bozguna uğratılmış, yenilmiş.

MECRUH: Cerholunmuş, yaralanmış.

MEDD-İ BASAR: Uzağı görme, presbit.

MEKSURU'L-IZLAG: Kırılmış ve eğrilmiş.

MEMLÜ İDÜP: Doldurup.

MENKUBU' L-VECH: Talihsiz yön.

MERKAD: Mezar, kabir anlamında kullanılan bir tabirdir.

MEZAKİYE: Mizah, alay.

MEZEKURVET: Bu türlü gemilere “Navi” de denilir. Meze kurvetler buharlı gemilerin icadından evvel kullanılan harb gemilerinin dördüncü sınıfını teşkil eder.

MUHİP ETMEK: Karşı hazırlamak.

MUKARIN : Yakın olmak, yaklaşmak.

MUMA İLEYH: İma edilen, adı geçen, bahsi geçen.

MÜDEMMER: Helak olmuş, yok olmuş, mahvolmuş.

MÜHEYYA: Canlı, tetikte beklemek.

MÜNHEZİM: Hezimete uğrayanlar, mağlup olanlar.

MÜVEFFAZ: Yapılması ısmarlanmış.

ORSA: Yelkenleri mümkün olduğu kadar rüzgarın estiği cihete yaklaştırarak seyretmek hali hakkında kullanılan bir denizcilik tabiridir.

RAHNE: Gedik, yarık, yırtık, bozuk yer; zarar, ziyan, bozukluk.

RİBAT: Hudutta düşmanın tecavüzüne maruz yerlerdeki karakol nevinden binalarla tekke yerinde kullanılır bir tabirdir; konak, han, tekke.

RU'B DÜŞMEK: Korkmak, korku.

SALYANE: Tanzimattan evvel bir kısım memurlarla müstahdemlere senelik olarak verilen vergi, ücret; bir yıllık olarak toptan ödenen ulufe.

SEFAYİN: Gemiler.

SERASKER: Eskiden harblerde orduya kumanda edenlere verilen isim.

SERENCAM: Bir işin sonu; başına gelen olay.

SERGERDAN: Başı dönmüş, sersem, şaşkın; perişan.

SEYRAN: Gezip, dolaşmak.

SIRR-I EDKAT: Sırlar Katı.

SU İDÜP: Su almak.

ŞEHTİYE: Brik nevinden iki direkli beylik gemi.

TEKAYYÜD ETMEK: Çabalama.

ZÎR U ZEBER: Alt-üst.

ZİNET ALUDE: Zinete bulaşmış.

SONUÇ

Cezayir, Afrika kıtasında yer alan ikinci büyük ülkedir. Bu ülkenin Akdeniz'e olan kıyı uzunluğu ise 1025 kilometredir. Sıcak denizlere açılmanın en uygun noktalarındandır. Bunun yanı sıra ticaretin yapılabilmesi için de önemli bir liman kentidir. Bu nedenle tarihe şöyle bir baktığımızda diğer milletler Cezayir'e sahip olmak için pek çok defa girişimlerde bulunmuşlardır.

Tarihi aydınlatabilmenin yollarından biri de hatıra kitapları, günlükler olduğu için biz de Cezayir tarihini aydınlatacak bir eser olan *Tibru'l- Mesbûk fî Beyân-ı Cihâd-ı Gâziyân-ı Cezâir ve 'l-Mülûk* adlı eser üzerinde çalıştık.

Eser, Konya'daki Mevlânâ Müzesi, İhtisas Kütüphanesi'nde 4321 numarada kayıtlı bulunmaktadır. Aharlı ince kağıda yazılmış 18 cm boy ve 12.4 cm eninde 109 varaktan oluşmaktadır. Sahifede harekesiz Arap neshi ile 11,5 cm uzunluğunda on beş satır bulunmaktadır. Eser levhasız olarak sade bir karton ile kaplanmıştır. Eserin dili Osmanlıca'dır. Harekesiz olarak yazılmıştır. Yer yer sanatlı bir anlatım yapılmışsa da genelde son derece sade ve akıcı bir dil kullanılmıştır. İfadeler halk şiiirleriyle ve veciz sözlerle süslenerek tarihî esere edebî bir üslûp katılmıştır.

Bu yazma eserde İspanyolların Cezayir'i almak amacıyla Hicri 1189'da başlayan 1197'e kadar devam eden toplam sekiz savaş anlatılmaktadır. Eserde, İspanyollarla, Cezayir halkı arasında geçen deniz savaşı, savaşa katılan bir askerin ağzından anlatılmıştır. Eserin ilk kısımlarında müellif kendisi hakkında çok kısa bir bilgi vermiştir. Aslen Kaz Dağları'nda doğduğunu, İstanbul'da yaşadığını bunun ardından İzmir'e ve İzmir'den de Cezayir'e geçtiğini öğrenmekteyiz. Eserin devamında ise Cezayir ve İspanyollarla yapılan savaş anlatılmaya başlanmıştır. Toplam sekiz savaş yapılmıştır. Savaşta ön plana çıkan isim Muhammed Paşa'dır.

Muhammed Paşa, İspanyolların saldırılarına karşı askerleri ve halkı birlik olmaya, toplanmaya çağırması ve bu konuda da başarı elde etmiştir. Muhammed Paşa Serasker olarak Mustafa Hoca'yı, Hazancı Seydi Hasan'ı, Arap Ağası Ali Ağa gibi isimleri tayin etmiştir. Metnin içinde bu isimlerin başarılarına sıkça değinilmektedir.

1189'daki savaşta kâfirleri nasıl korkuttuklarından, kellelerini nasıl aldıklarından, Türk'ten korkulması gerektiğine yönelik düşünceleri nasıl ortaya koyduklarından "8 b, 9 a"da söz edilmektedir. Bu başarı sayesinde pek çok ganimet elde edilmiş ve pek çok esir kurtarılmıştır. (9 b)

İlk savaşta yenilgiye uğrayan İspanyollar, Fransızlarla bir olup, İngilizlere saldırmış ve bunun ardından lancun adını verdiği savaş gemilerini icat etmiş ve bu gemilerle beraber, 1197'de Cezayir'e yeniden saldırma isteği duymuştur. Böylece İspanyollar yeniden Cezayir'e girmiştir (13 a, 13 b). Osmanlı ordusu, lancunları olmamasından dolayı bu savaşta büyük yaralar almıştır. Savaşın ilk zamanlarında pek çok şehit verilmiştir. Bu yenilgi "51 a, 51 b, 64 a"da topların tunç olmamasına, demir olmasına bağlanmıştır.

1198'de yapılan üçüncü savaşta İspanyollar bir kez daha Cezayir'e girmiştir. Çok zorlu bir mücadele yaşanmıştır. Görümlü İbrahim Reis, Zerzev Muhammed Reis, Zeynel Kaptan, Eliyyeli Hasan ve Lazoğlu Osman Reis gibi isimler kahramanca savaşmıştır. el-Hac Muhammed'in de dualarıyla savaş kazanılmıştır (77 b).

Osmanlı zamanında Cezayir'de gerçekleşen savaşlarda Osmanlı, askerinin büyük azimleriyle birlikte genelde başarıya ulaşmıştır. Oysa savaş sırasındaki koşullara bakıldığında Osmanlının koşulları, İspanyolların koşulları ile eşit değildir. İspanya, daha iyi savaş gemilerine, mühimmata sahiptir. Bu nedenle eserde bu durum sıkça dile getirilmiş eğer koşullar eşit olsaydı Osmanlı çok daha az zararlı bu durumu atlattırdı biçiminde söylemlere metnin içinde sıkça yer verilmiştir.

Cezayir'de Osmanlı ile İspanyollar arasında 8 kez savaş yaşanmıştır. Cezayir ve İspanyollar arasında geçen bu savaşlar anlatılırken, zaman zaman dinî menkıbelere, halk masallarına, âyetlere, hadislere, halk söyleyişlerine, şiirlere yer verilmiştir. Bu da okumaya çalıştığımız eseri tekdüzelikten kurtarmış, metnin okunmasını daha rahat ve keyifli bir duruma getirmiştir.

BİBLİYOGRAFYA

- ARMAOĞLU , Fahir, *Fransız İhtilali ve Avrupa*, Ankara,1964.
- ATAÖV , Türkkaya, *Afrika Ulusal Kurtuluş Mücadeleleri, Ajans Türk Matbaacılık Sanayi*, Ankara, 1975.
- ATİK, Kayhan, *Lütfi Paşa ve Tevârîh-i Âl-i Osman*, Ankara: Başbakanlık Basımevi, 2001.
- ATSIZ, Nihal , “Hayrettin Paşa” *Türkler Ansiklopedisi*, Ankara, 2002, XIX, 117.
- BUHÂRÎ, *Sahîhu Buhârî*, Kahire, 1986.
- BURSALI , Mehmet Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, C: I-IV, İstanbul, 1975.
- DOĞAN, D.Mehmet, *Temel Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul, 1994.
- DURSUN, Davut, "Cezayir". D.İ.A., İstanbul, 1993, VII, 489-494.
- HİZMETLİ , Sabri, “*Türklerin Yönetimi Döneminde Cezayir’in İdaresi ve Kurumları*”, <http://tarihvedenedeniyet.org/e-kutuphane/makaleler/> (erişim tarihi: 10.08.2011).
- KAHRAMAN, Kemal, “Cezayir”, *DİA*, İstanbul, 1993 ,VII, 486-489.
- KARAOĞLU , Salih,(yayınlayan), *Kuruluşun 700. Yılında Osmanlılar 1299–1923*, İstanbul: Nesa Basın Yayın, 1999.
- LAPİDUS , M. Ira *İslâm Toplumları Tarihi–19. Yüzyıldan Günümüze*, çev: Yasin Aktay, Cilt 2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2002.
- MAKSUDOĞLU , Mehmet, *Kuruluşunun 700. Yılında Osmanlı Tarihi (1299–1923)*, İstanbul, 1999.
- MÜSLİM, *Sahîhu Müslim*, Beyrut, 1994.
- OSMANLI ANSİKLOPEDİSİ, Komisyon, Ağaç Yayıncılık, I-VII. İstanbul 1994.
- SAİDÜNÎ , Nâsiruddin , "Cezayir" , D.İ.A., İstanbul, 1993, VII, 485-486.
- TİRMÎZÎ, *el-Camiu 's-Sahîh*, Kahire, 1977.

TUNA,Tuğrul “Türkiye Cezayir Münasebetleri ve Cezayir Kurtuluş Savaşı III”,
Ortadoğu, Yıl 1, Sayı 12, 1962, s.17-23.

UZUNÇARŞILI, İsmail Hakkı ,*Osmanlı Tarihi*, Ankara, TTK Basımevi, 1975.

YARAŞIR, Volkan, *Sokakta Politika*, Gendaş Yayınları, İstanbul, 2002, s.260.

YILDIZ, Hakkı Dursun (editör), *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, Çağ Yay.,
İstanbul, 1993.

YİĞİT, İsmail, *Siyasî- Dînî-Kültürel-Sosyal İslam Tarihi*, Kayıhan Yay., İstanbul,
1995.

YÜCEL, Yaşar- Ali Sevim, *Klasik Dönemin Üç Hükümdarı Fatih-Yavuz-Kanuni*,
Ankara, TTK Basımevi, 1991.

METİN

تذکره نوابان
۱۴۳۱

نوابان

نوابان - نوابان

نوابان

نوابان

نوابان

10662
235

جزء الاوّل 235

جزء الثالث
No 235

سنة 1950
L. J. van der
Y. 5. 1950

235

KONYA
Tarih: 1 - 4371

4371

film No 194
Mevtan

4371

No 235

حجراتا ربی

اور صبح سویرے ہزار کی تکبیریں پڑھ کر اور صبح
 اید کر کے چنانچہ غافل سے ہوا رہے اور کلمہ پڑھے
 ہر ایسے اور صلا ایلہ صفتی کندک پور چلا کر
 اول دینہ دو شکر سیک دیر تو ہفتہ اید کر کو لے کر
 اید کر ہلا اور ان دو تکرار اور تکرار سکتے
 کرے جنک اول اب اون بشیر کو زجور کو فریضہ
 شریفیک بشیر کو کو لا بعد التوال قاعدہ بشیر
 بین العصر والمغرب جمیع دیر لیں کسب
 ویراغب قلعوب منکوب الوجہ اولد غر حالہ
 مقهور ومد فر و منفرم اولوب کتشدس

235

اولب متكب اوزر اولد غي حالده **دوم**
 دهورلرين جزا نو اوكو نده برل غنبد كتدكده
 بر تاريخ تاليف ايدمه كه **موتوخين متقيد**
 مينيك تار خلكرينه الحاق اولوب **وجزائير**
 ارجاغتك نام و نشان يكيدن احدث
 وغازلري جهاده تخريصا تمك سبب اولد
 و بزه حقير دخی اول جرحا **داكبورلر ده** معيتمز
 اولب هر حالده **مشامز اولعب اولد**
 تار خلك تاليفنه شروع قلتمشد **اولد** كه
 الله عظيم الشان **لسانمز كذب** بتزيق
 افراط و تقريبط **مبالغا** كلامدن برك
 ايليه • **وهه** كافره **اسلامه** اتدك
 رهني • **واسلامه** كافره **اتدك**
 قهر كآخر تار خلكو كيو **مبالغا** اولسون
 اولقويونلر **و دكلينلر** حصه مند **و نظرون**

بسم لله الرحمن الرحيم
 الحمد لله الذي انعم علينا بالجهاد
 و وعدنا باخذى الحسين يوم التشاد
 و احسن الينا بالنصر على عبدة الاصنام
 و القوم البناد • و اخبر النبي عليه السلام
 ان فصل عمال مني الجهاد **والصلوة**
 و التسلاة على محمد **اصبر الجهاد** **اقابعد اولعلا**
 اولد كه جزا راز ريند اصبا نيول كا فرم
 خذ لهه الله تعالى **مستولى اولب** اوج دند
 طلب ترا **وجزا منه** **و مقهور** **و مدقصر**

اولوب

عهوت فائدة واستفاده كسب ايدوب
 ميدان عشقده عزايه جولان ايدوب
 وبن حقيرو خيرد عالرايدوب بر فاخته ورايح
 اخلاصايدوب ياد ايدوب زيرا خيرد ووارد
 اولديكده التل جومون يرحمهم الرحمان الرحيم
 من في الارض يرحمكم من في السماء **سنه**
معلمه اولوب حقيرو اسلا مولده محويكشا
 مداره كسندده تحصيل علم ايدرا ايكرون
 جزا نغان لرينيك برندن جزا نرك نامح
 وانده اولان جزا و كيشا نجي مسموعون
 اولوب ليل و نهار اول غازي و طانه اشياقون
 زياده اولد قده سنده بيوز التمش سكون
 سنده اسلا فتنان خروچ از ميوره
 داخل اولوب وانده سنده مذبوره ده
 جزا نهم اولاصلا اولد برقد نصكهم

جزا و نهم

جهاد بجه سلايك ايدوب من جاوز
 ما بين المومنين غفر الله ذنوبه ما تقدم
 وهم لا يجتمع كافر وقاتله في النار ابد
 حديثين شريفين تحصيل ثانيا خضر
 باشا جامعه امام اولوب اول سكون
 سندن صكه علمدان زمر رسنه
 الحاق اولوب سندن بيوز فنيظ طقسان
 سكون سندن اولان غزاده كيره
 خوابه سلا اولد يوز حالده بوتار خلك
 تاليفنده بد اولمشد ز الله عظيم الشان
 توفيق واما مغمميشرا يديه ايمون **بن**
 قره غزاسندن تبتو كابر مقدار تحريم
 ايدوب لوم زيرا اول غزاندك احوال معلوم
 و تار خلك بيان اولونمشد ز بريم مراد
 مقصود من سنه اصبهانبول كافر نك

2

جزائره كلب ولايت ايله دريادون جنك
 جدال و حرب قتال تكتفي تفصيل بيان
 اتمكدر **رجعنا الى القصة** سنه يوزك
 طغوز سنه سنده كنه جزائر ده طان
 اولديك بوسنه البته اصبانيول كا فرجه
 المقصده نه كجهكدره ديو اطراف اكناف
 شايخ اولوب كلمه بشلده **جوتكه** بوز
 خورل صحيح اولد قده رئيس الغزاة
 محمد يثا افندي موز و طان بكلو ينك
 برون رقا صلوا رسال ايدوب اي و طان
 بكريم و او جانمك كوزك دلرك سنلره
 تابو نامم و اصل اولد قده بوسنه
 كافرك و طانمك خراب بوز و دولتمزك
 انال سنه صرا ايدوب جزائر اوز رينه
 كلمكده دره بتم و طان بكلو عا و غلليم

كوبيم

كوبيم سنلرك جمع مهتما تكتزك و عسكر
 منصوره كزي و عرب ديلاور لرني و
 صرا بيلو كيزي جمع ايدوب حاضر مهتيا
 اوز ره اولوب بوزن يكا كوز قلا ق
 د و توب حاضر اولور ديو نامي شرعي
 ختم اتمز و كنه جميع مدينه و قريه لر
 نامه لر بر اكنده ايدوب اولغز و اكمل
 يمين اعلا و ادنا بير و جوران جزائر كلز
 حاضر اولسونلر صكم جوابه قار اولور
 ديب نامه ختم اتمز نلور و خمه و طاعة
 ديب جزائر اقان جيلر مثلا كلمكده
بز كلمك كنه محمد پاشا افندي موز ولايته
 دغه تد بير ايدوب بر محمد باب المودك
 طرفنه تعيين انك اوز رينه اطخون جمع
 مصطفي خوجا بير عسكر اتمشده كلمك

وگفته عین الزباط او و نه بر محمد تعیین اید
 انک اوز رنه خونی سیدی حسن سرعسکر
 امتشده **وگفته** خونسر میدانده بر محمد تعیین
 اید و وب وانک اوز رنه عرب اغاسی علی غایه
 سرعسکر اید و وب جمیع لوازم تلویح مریشا
 اوز که کور و وب غزایه حاضر نمیشود **بوندن**
بویله بر ایکی عهد تدن صکره بر انک اید
 کسی وگفته انک اردنجه بر فرنیصیو کوسه
 دخی کلب اصبا نیول کافرنک دونما، منجوسه
 خروج اید و وب جزائهم کلکم اوز رینه در دیو
 خبر و رد کلورنده **محمد** پاشا افندیوز دخی
 تز علی العجله و طان بکلرینه کنه رقاصله
 ارسال اید و وب نام سزله و اصل اولد قد
 علی العجله جزائهم کلب غزایه حاضر او که تز
 دید کده **کلامد** کارل غازلار ندر ک

وطان

وطان بکلرک سمعاً و طاعة دینجا اولدن
 خبر و ارا اولد قلوبندن ناشی خبر شانیه
 کنده ولرینه و اصل اولد قده **کلامدی کور**
 اول و طان ک بکلرک جمیع عسکرک و سائر
 لوازم تلویح برله کوی اید و وب ایکی قوز ناغ
 بر اید و وب جزائهم کجه وگنده و ز عجله اول
 عظمت و شوکت برله و اصل اولد قلوبند
 غیب بکی عین الزباط طرفند و شرف بکلر
 طرفند و تطهره انک قریبند نزول طاع و طان
 لوط و وادی د و لب لایعه و لایحه غزاه
 موهیدین غزایه نیت اید و وب دریا اید
 قیشو جنکه حاضر نمیشود **جمونک بویله**
 بز کلده ک رئیس الغزاه و الجاهدین محمد
 پاشا افندیوز اید ک قشده انک اید کینده
 بهر جا و پیش ارسال اید و وب تز غزاه موهیدین

B

کند نمازی جادو جادو رنده قلسون
 دیو غازلره امر آگد کلد کده **کل امدی**
 کورا و غازلرسلا صحرین قورشانب کده
 اشکو و کمر قره کیشری لید. **حلال الشوس**
 هر کس جادو جادو رنده واروب غزایریت
 ایدوب آرام اولد قلرنده سنه مذ بوریک
 یوزسکان **طوقوز** سنه ماه ربیع
 الاونینک والنده جمعه کون صاهیل تاثیر
 کلب کافک و دنما، منجوسه سی کو از کده
 خیرین ویریب و غازلره نظر آتد کلرنده
 کور دیر که بر د و دنما، منجوسه عظمای که نه
 یوق جزایره قرشوی لای کوسته ب بر معتدل
 هن ایلد طوبیرین اجقندن کلوب جزایره
 کور فوزه کایه **د میو شلر در و کند**
 جمعه ارده سی کون اولکی کیم بر د و دنما

دخمه

دخی کلوب اولکی د و دنما یار الحاق اولیب
 کور فوزه د میو شلر در • عدد منقوصه
 لرینه اختلاف اتملور در بعضو لر دورت
 یوز الی در • و بعضو لر شش یوز در لر
 بو بونده **کل امدی** افندیمز عجمدیشا
 غازلره امر ایلدی کافر قرشوی اوج قات
 تو فنیک طرف قوسی و درسون لر دیو بو امر
 کلد کده **کل امدی** کورا و غازلر لر باب
 الواد کی طرفندن تا حراشه و رنجه برقات
 تو فنیک طرف قوسی اطلد قلرنده کو کده
 صاعقه ویریده زلزله اولمشر مثالی اوج
 مقدار لر و کولک توتور تمشد **جو نک**
 کافر بو حال کوروب عقل یکنندن صحیره
 یوب قراط صرور اتملر بو اولدیمت بریک
 قزاله الحق ولایت د کلد د دیو کند و سنه

یسیر کلمه را اندن صکره مابیلر نده مشورت
 ایدوب فریضت قویان دارکی کرسن قره یله
 عسکره و کز سسک بسخه قرال شیکجه قوراید
 کافره تخم سوزدن حد رایدوب برجمه دن
 برجمه یه هکت ایدوب جمعه ار ترمه علی الشرح
 صاللمین مهیتا ایدوب یدسکزیوزیک
 قلفه لبر له قره عسکرین القا ایدوب جرق
 فلکلوزین قوروب والایلرین بغلیوب طوبلرین
 الهب کند ولرینه اواره اولر لیکن **کلامه**
 کورغزاة مو حقدین بشن التمسک جو اواره
 ایدوب جمیع عسکر جمیع اولن اول بر عسکر
 قلیل ایلده اول در یا مثالی اولان کفارک
 اولر رینه واجب الوجوه استغاثه جمعی
 اتدکلر نده مقابل اولوب کفار قریب
 اولد کلر نده برکته ایدوب تکبیر کتوروب

برقات

برقات قوروشون یا یلمه کفارک یغور مثل
 یغدر د قد کفار د مخم غازلرک اولرینه
 بو قدر طوبلرین و قوروشولرین اطوب
 غازلر کند ولر نده شهرها و مجروح جو غلده
 فرشون چنکندن فراغت کلب شهرها تک
 و مجروحلرین اولر نده صیره یجق ایدوب
 کفار فرشمه چنک ایدر لکن خن نجسیدک
 حن کند و محده سی طرفنک عسکرک ایلده
 یور و یوب و عرب اغاسی علی اغا د مخم
 کند و محده سی عسکرک ایلده یور و یوب
 و باب الودک محده مخم جز اولرک ایچندن
 کجیب اطضایه سی صطف خواجه د مخم یور و یوب
 اولر قلیل احد اولان غازلر احد اد
 یتشوب کفارک لاشنه قیامت قوربروب
 کفارک یوزوب دریا طرفنک د و کعب

۱۲۵

او بر طرفنده عسكرك قلعه كافر در بجزه لر
 طرفنده يورده كده شرق بجه صالح بك
 و تظه بجه مصطفى بك اول طرفه يورده ب
 كفارك اوزرينه دوه سوروب و اول طرفه
 دغه يوزوب غازلك كفارك در يايه دوكوب
 مراملر بجه قرارلايكن كفارك خاكسار و اول
 عسكرمي بغايديه جكنه بن قرايم ديوب
 د و نتملندن طوب و دويله يورده كده
 عسكرك و بريم سلام عسكرك اوزينه
 يقد رصه بشلد و مبارك دوه لر طوب
 طاشي سيوب قبليه فرشو د زجكوب
 جهان تسليم اتمكده و غازلر د كمن جزا نره
 كافر كده سي جكوب افنديمن دن بختنلر
 المقده جزا نره كله طاغلو كيمي يقدله
 خزن بجه و عرب اغا محمده كده رواب بختنلر

الردن

الردن المغرب بشلد يلو اول كافر در دريا
 كندار نر صقشوب كافرلك طوب و دوكوب
 و ارمه بهي عسرت اولوب غازلكند و لر بجه
 قوم ديه لرلك اردنه سبر ايدوب كافر
 قورشون يقد رصه بشلد يله جه نكه كافرلك
 كله خيشلر ك جوغلد قده نر حاتر سو خانه
 امين كسيدي حسن افندي نره و اروب شول
 كافرلك بشلر القه كله خيشلر د و نتملندن
 قوشومز را قله ديكوم ديدكده افنديمن
 اذن و يروب كافرلك بشلر القه كله لر بجه
 اومه لرينه فرشو من را قله ديكوب
 كافرلك بغرغرا نتملر و بر كلكله قصه
 فرجه جوكه اول غازلر اوج بجه ساعنت
 فرشمه جنك ايدوب كافرلك بعنايت الله
 تعه كافر بجه د و كوب و غازلر

ارغف طوب جمع اسمعل خزینس طوب خاسند
 کفارہ مقابل دیوارک هدم ایدوب ایچک
 طوب اوید وروب هرا طمهه بخه کافر هلاک
 ایدردی اولغاز رضخوة الکبرادین تانصف
 اللیلدکن کافزک اوزرینه قریشون یخدر
 مده جوینک اولغاز کافزک بوزوب دریابه
 دوکدکده غاز لرقهر صافی الغازک
 دلای احمد دخی کافزک قوماندان فی
 قتل ایدوب اندکی انتون محج العوب
 کلاه خیتنی ید نندن جدا اتمش ایدک
 کافربو حال کوروب در عقب دکن قوما
 نامه ارسال ایدوب تز عسکر طغیان
 کلمه الی تشرک شمد عیغا اید بر مقدر
 صبر اید اندک بن طوب و دویله اید
 دکن دن صنع ایدریم اکرسز لرک شمدک

کلمه

کلمه السم تشرک یغا اتمه سمه دخم
 اسهل اولول دیو جواب ورهش جوینک
 کافرتزک عسکرک طغیان یغا اتمسون
 دیو دکن دن اولحدن طوب طاشم و
 دویله اطلب عسکر فی یغا دن حفظ ایدن
 نصف اللیلدن عسکر طغیان نف المغز شدک
 کافزک در آتش آزلد قده وقت سخرده
 غاز لر اف کور دیرک کافر جکلمش جمیع
 طوب لرین ومهاتن و جرق فلک لرین آت
 جنان و جاغذ غنیمت برانغب وصال لریک
 دخی بعضلرک انقلاب بخه طوب لریک وعسکر
 طغیان غرقه بحر اولوب دریابه کتمشدر
 غاز لر دخا اولوب لریک و بومبه لریک یغا
 ایدوب افندین دن هر برینه بکر ریال
 الفب بخه عنایمه مظهر اولمشدر

قبائل و عیب عربان کافرکے صولطاط تو فکلاؤ
 و جاہ لرف و کورک لرف و جرق فکلک لرف
 دغریغا اید وب نخه غنایمہ نائل اولوب
 اللہ ذوالجلال و الحمد و ثنا اتمش لرف در
 کافرکے خونس میدا نندہ اون بکدن تجاؤ
 هلاک اولد غم فندہ بمنہ صحیحجا خبرک
 کلکشد ر و بزله دغری بعضو اسیر ککن
 فدا اولوب جزائره کلن فرزند لشر بمن
 مسموم غم بویله و همس مجروح اولوب اصبا نیا
 داخل اولان والثرکے ایتلکدن کافرکے
 هد پایا فدیوق در تقسمو غم اولد ک
 و اسلاط طرفند ن یدک یوز و یا ضو
 سکوز یوز شهید و مجروح اولان غالک
 شهید اوله لری ایدله برابر الله اعلم
 یکی تجاؤز اتمش در **اذن جانب** سو

هو

بومده قلیلیده نغمه کثیره الله تبارک
 و تعالی حضرت تلو ندن اسلام قولرینه
 بیوک عنایت اولشدر زیوا اول غزایه
 نخه اولک و نخه و اصلین حاضر اولوب
 جہا اتمش در جلد دن بری سیدک سینه
 ورتلا فی حضار تری نیک و اها دکی سیدک
 محمد عیاضی بزله نقل ایلدی بیورک
 که بزیم شیخ سیدک حسین ورتلا فی
 من سحر و قتنده عینده غسل ایدرکن
 شیخ آل قرصمکی قان ایچنده کلوب بزله
 ملان قارلد قالی و امی فدا، لک یا شیخ
 مابک و هل عند له جرح دیدکده بزله
 جواینده بیور دیکه کواکتی سترک
 هانا و محشر ال دیوان الصالحین کتا
 حاضرین بالجهاد وجهد نافی سبیل الله

يعرف بزهر وهم صالحه ديوانك ايله
 برابر بوجنكده حاضر اولوب جهاد ايله
 بولسا بيمك قايجهاد قايند رسن بزهر
 باك ايله وهم بوسترهي فاشن ايله ديو
 بزهر توصيه ايلدي ديور بزهر نقل
 ايلدي رحمة الله تعالى عليه رحمة وبعثه
 ونجه نجه كرامتله ظاهر اولمشدر ذكر
 تطويله بادى اولديغندن ترك اولمشدر
 جوتكه جزائر غازي معركه بيرنده اولان
 غنيمتي بيا اذكدرن صكره جزائر حكاه
 كافرك قويه اطد غي طوب طاشف هر كس
 جان استين كتورسون كوالله بختاشدر
 ويريز ديدكلورنده جان استين كتور
 جمع ايدوب حساب ايدير صهر شريك
 طوب طاشف جمع اولوب جزائر كتور مشرك

وسائر

وسائر دريايه رقوم ايجه واورسان ايجه
 دوشون دن ماعد بوندن حسوايله اول
 جنك كتر شتو اسلام اوزرينه اولان
 اتشى لكن الله ذوالجلال ك نصرة اولدقه
 مده قيله دوجوق نصرت وير الحمد لله
 على ذلك الفضل بوندن صكه كفار خاك
 بوز اولوب قلقب قوه لينة لعنت ايله لك
 كدكلورنده افندي من محمد پاشا امر ايدوب
 كافرك جزائر غنيمه برقد قلرك طوبلرك
 وبوجه لرك كتورسونلر ديدكلورنده طوبلرك
 بيم الاى طوبلر بيا رك طرفه وكافرك قلان
 طوبلرك اودي طرفه ترتيب ايدوب
 مدح رسول او قويه لوق كتوروب ترسانه
 عامر يه امداد خالايدوب الله عظيم
 الشانك فضل وكرمه هور دكي نصرة

باشی سبی که نیک اسمعیل طوب علمنده مهر
 اولد یغندن ناشی کفاره طوب طاشی
 اطیب هر اطلد قده کافز کس قریب
 اولمغله طوب طاشلرکی سیانه کتیموب
 کافز کسغیخجه دور لوصقا تلیموب مقدازین
 بلد رمشدر و کافر طوب بویغی اغزا اعزّه
 اطلد قده دکزه دوشوب و بر مقدار
 قلدر د قده طوب خاننک اوزارند
 کجوجها من الوجوه طوب اولد ره میوب
 قلقوب کتمکه دغخعال ایدوب تا اقسامه
 قدر جنک ایدوب کینیک الر دودتر
 بیرک قلمیوب هلاله مرتب سندن وارمشدر
 بوسخره ابتداده اسلامه فال اولوب
 نصرته بشارت اولمشدر و اول کیم
 اصبانیا به وارد قده جمیع آلاتلرخ

حمد و ثنا اتمشدر بوجهاد اکبرک
 سزله عیلا لاخصصار بیان ایدلک
 مفضل تارخلری جو قدر تقصیلینه مراد
 ایدن قر کشلور انلره مراجعت ایده لر
 ای عزیز انسان نسیانندن مرعجب او
 اولد یغندن ناشی سزله کافزک طوب ^{خانیه}
 کلب جنک تده کفی ذکر تمدک انی دخی
 سزله بر مقدار بیان ایده کم کافر و بنما
 منخور کسندن سکسان یاره طوب جکو
 برکی اختیار ایدوب وار جز لریک اتشدر
 بخر به آید دیکده کافز قده سندن
 ایر و لوب بر خمیس کمال بعد الظاهر کلوب
 حنائک التنده حجاز و اطرد دیک کلری
 طوب خانیه یناشوب جنک اتمکده
 بتلیدی اول طوب خاننک طوب یحی

بایس

تجدید او اشقر مو طرین دخی تبدیل
ایدوب یکیدن کمی یا پیش در
جوی بو احوالی بزرگ کردن فد ا
اوب جزیره داخل اولان صناعه علی بویجر
مصمم عمر اولدی تمت غزاه بسر

الحمد لله وصلى الله على محمد لا نبى بعده
اواره معلوم اوله سنده بك يوز ططق
يدیده اصبانیول کافری جزائر اوزرنه
کلوب ولایت ایله جنک جدال تدکینک
تارخند شرموع اولمشدر اکاه متتهیند
اولسونلرکه جوتکه اصبانیول کافرک
سند بک یوز کسان طفقوز سنده سنده
جزائر ده یوز ولوب کتدکده فرنصر

اولوب

اولوب انکلینز کافرنک اوز دینه قلققب
بشن التی سنده مقاتله اوز ره اولوب انکلینز
کافرنک حقیقندن کلیمیب جبل عطار نام
قلعه برظفر ایده میوب لاجنون دید کالرک
صند اللری ایچا دایدوب انکلینز کافرک
عاجز اولوب اول مد کور جبل عطارک
خراب اتمشدر ککن اکتسنه اقتدارک ولیمیب
مابینلورنده صلح ابر اولد قلردن صکر
جوتکه اول کافر سنده سوا بقده جزائر وچینده
بر اقد غصصه مات کجه وکند وز در ورنند
جمیب ویهودی قبیله سده دخی اول کافر
افندیلر میزک رضا لریک یوق ایکن فعل
خنیغ اتد کالرنده یعنف چیغه خبیله لرینک
اد بار لریه بعضر مناسبت سن فعل
اتد کالرنده بو ایشر دخی کافر غایت

کج کلعب و هم بزیم عثم مبار کلر جنک
 یرنده قران طبللرینه راست آخر غنیمه
 بقیوب اول طبللوری یغما ایدوب و بوغز زینه
 طقوب ولایت ایچنده کومر کومر اول قران
 طبللرینی حاله قلدزنده قراله غایت
 قرانها بایستنده عار کلعب جزائره کبری
 و کینی زیاده اولوب قره دن حقلر زدن
 کلهد صده دکوز دن واروب اول ایجا د
 ایلد که لا بجزو نلر ایلد جزائری خراب
 ایدوب حقلر نندن کلور و رو یا خون تاجی
 جزائرا و غزونه قور و رو دیوب جزائره
 کلستنه تدارک اتمده بو خبر لر محمد ثانی
 افندی یزه صحیح کلده کده رئیس الغزاة
 و الجاهدین محمد پاشا افندی یز کند
 و طان بکلورینه نامه لر ارسال ایدوب

ای

ای و طان بکلوریم بو سنده کنه اصبا نیول
 جزائرا و ز رینه عظیم تحریکی وار کلده
 سزلرد غمی جزائره اوج بکش کون صبا
 قریب او طراق ایدوب محمد لری متفرقه
 آیمه سز و بز دن یکا کوز و قلده دو تو
 مهیا او کوز اکر کافرن قره یه کلچک
 دوشنها، منجی سوز اولیسه مسوم عمر
 اولد قده سزلره رقاصلر ارسال
 ایده رومر دیو نامه شریفی ختم اتمش
 و بکلور دخی فند یزک نامه سی کند لری
 و اصل اولد قده هر بری سنده سلیم
 جنک فندک قلای یانمی الحیب
 خد عه یعنی جنک الد اتمقد ر بو حدیث
 شریف ایلد عاملا و لب جنک هر جیده
 و اصل اولد قلدزندن ناشی سمعا و ط

ديب جانلورينه منت كنه بوسنه كريلاده
 شهيد اولان آل رسول عشقنه درايشمن
 ديوب او طراقلونده آنت غزايي و اصول
 جهادي تدبير و تدارك اتمك سرراده
رجعتنا الى قسطنطين بر كلكك كند ريسر
 الغزاة و الجاهدين محمد پيشا اولد بيزه
 فر با دشاهندن و دكتر جانبنندن خيبر
 بر برك ار دنجه كلكك بشد كيدك يعني كافر
 البته جنه كلكك دور كل اصدى كور جزاي
 غا زرينيك ما بينلورنده طان طان طان
 كبرى او لوب دانا دلورنده كافر كلكك
 صحته ايدك او رحدن صحتهن ايدلر
 ايدك كه حق ما بينلورنده جدل واقع اولنه
 قريب اولور ايدك زير اول غا زرين
 خون من ميداننده سز با بقده بجه

غنايمه

غنايمه مظهر اولد قلدنن كافر بوسنه
 كلمز ديسه لو بو كلا مر اولغا زله خوشل
 كليوب محزون اولور لر ايدك الما ته هده
 چونكه يهودك طائفه سنده اله قورنه
 يهود ديلورندن صحيجا مکتوبلر كليوب
 باشكوزك تدارك كوروك زير
 البته بوسنه جزا ره كافر ك دونتم
 وارفق اوزرينه در ديمشلك كل امدك
 كور اول يهود ديلور ابو الزريعه ديمك
 ايله معروف طاغ بجه لر بجه ايكشرا
 قات قيمته ايله كره لغو بشد يلدور انتقال
 بجه لر حكوب بجه لر ده ساكن اولنه
 بشد قلدنورنده بعض يولد اشلر اكم
 يهود ديلور سز لر سز با بقده ده صكره
 يرنده كافر ك موق يي خبيثه لر نيك

ادبار لرینه فعل شیع و بعضلو فی اهراق
 بالتار ایدر دیکز ائند یلویمیزک خیلو
 اولوق سوزک کافرک طارلدوب اوزرکیزه
 کلکده شمده سوزک حالکنو نجه اولور
 دیویر اهور دیرک سزاکیه الور لور ایدر
 وبال یوز صلا عینلری بوسنه اصبانیلر
 جزا لور اوزرینه کلمز دیوکتم و عناد ایدلر
 ایکن انلوه دخی صکتق بلوکلوب البتده
 بوسنه کافر جزا اوزرینه وارصق تدارک
 اوزرینه دیو خلوین صحیحی اقلر نده
 اول عینلر دخی جمیع انقالورین و مار قانده
 تجارت اموالدرین یقچه لر حکمک بشلیدلر
 و کافرک کلکده منتظر اولدیلر و بعض قور
 معاندین بزیم علمیز ده بوسنه البتده
 کافر کلمز دیو علم غیب ایلد حکم ایدر

ایدک

ایدک و علیه مایستحق **بز کلک** حکایتو
 شعبان شریفک یرمی دور دنجی کون
 خیس کونی شریشل قانندن ر قاصر
 کلوب قره کیمچک شین اووه اجغنده
 ظاهرا ولدکی دیمشل **جوتک** بو خبر
 صحیح اولد قده رئیس الغزاة و المجاهدین
 محمد پاشا ائندیمز در عقب بلوکباشلر
 و او طریق بابالریک و سنجقدار لریک
 بور جلره تعیین ایدرک و اهالی بلدو
 اولان اوتوز اصنافی بور جلره و
 طایپالره تعیین ایدیلر و بومذکور
 امت محمد امر سلطانیه امثال ایدوب
 عینان لامتمه انار عین بکت من
 خنیة الله و عین بانت شحر فی سبیل الله
 حدیث شریف ایلد حاصل اولوب اول

رباط لوی حواست ایدوب جهاده نیت ایلدی
 وکنه شریشل جانبدان خنوبر بربر لریک
 ار دنجی کلکه بشلدی حتی صاحب النافر
 دخی کلوب جراب ویریب الهی العشر پاره
 یلکن ظاهر اولدی دیو خنوبر و دی
رجعنا ال قمتنا سنه یک یوز طقسنا
 یدعی ماه شعبان شریفک یومی طقوزنج
 کون حساب رومیده یکنه اون اوچنج
 کون ثلاثه کونی قبل التوال اصبا نیول
 کافر تک دو ننهما، منخور سی ظاهر اولوب
 در عقب بر عجایب هو ایله جزائر کور فز
 کلوب بور جلدن بشر التی میل بعید
 بور جلدی مقابل دمی لملل و عدونا قلدی
 التی بیولک کی یکمی صاطانک یتشر
 سکسان پاره طوب جکر اوج بشر

برکنده

برکنده سکز اون منه کورته و اوج
 بشر ابو القراع یغذون سکز یاره
 طلب جکر بر دیر کلک حوی و قرق سکز
 یاخود العمه لانجون یغف بومید کخم
 دکزه برابری بلا ی عظمها الله ذوالجلال
 انواع دور لوقهرک ایله قهر ایله امین
بز کلک جنک جدال و حرب قتاله
 چونکه کفار خاکسارک دو ننهما، منخور
 هر بر کوی لریک در لودر لوان باندر
 اجباب بر التوان کاذبه ایله جزائر
 داخل اولد قده چونکه غزاة موخه دین
 بو حال کوروب قهقهه ایله کلوشوب
 سنه سابقه ده خونس مید انده
 جزائر اوجا غنه هدیه بر اقد غنک طلب
 و جنانیم التوان ایدرسک دیو مسخر لفه

الورد را بد که چون که کافر در مدینه و یثرب
 لرین جزیره مقابله صلوات در قلعه شده
 بزم اسلام طرفند بروج بارور لرین
 جمعند هر طوبی با شو سنجاعن مهیا
 ایدوب رئیس الغزاة و الجاهدین محمدیلا
 افند بمنزله سنجاعن منتظر اولدیر چونکه
 افند بمنزله نیت ایدوب فاتحه شریف اید
 سنجاع اسلام فتح و کشف اندکده کل
 آمد که کورای یاران اون ایکی بروج اسلام
 و اونوز التي طوبی نوردن برا غوردن
 سنجاع اسلام فتح ایدوب فاتحه شریف کافره
 برده جهاده نیت اید لر الله عظیم الشان
 اینما تو بجهوا مقربور و منزه مر اید امین
 و اهل اسلام اینما کانون منصور و مظفر
 اید امین شها امین چونکه کفار خاکسار

ثلاثه

ثلاثه گون در مدینه او جیحی کون جمع کون
 ایکنیدن صکره برایکی برکنده سی
 دو سنما، منینو سکندن قلقوب و انک
 اردنجره لاجنون دید کلدی لعینو یعیق
 قرق سکز و یاخو دالی پاره بومید
 کیلورینو استیف و ترتیب اوزره ایدوب
 یکی بوجک در سکی مقابلته کلوب
 کویا کافره طوقز اتیلد قشوق فد ویش
 بلا و نه دعوت امتش کبی بروج طوبی لرین
 التنه بر کریش کردی بومید لرین اسلام
 اوزرینه ساجه بشلادی و اسلام بومید
 کویکلی بروج بکماله و رأس عمار جمله
 و یکی بوجک بعض طوبی و باب
 الوادی طرفند بعض طابیه لر
 الله اکبر براوغدن کفار خاکسارک

او زرينه آتش پاران ساجه ب غا زارك
 تكجوى و طوبى بلك صدسى دريا كى
 عمان جزائر كى اكل اكل ب قياتن
 نشان واقع او دى اول كون كافر جزائر
 آتشى تجر بر قياسه المشد الحمد لله تعالى
 او كون بود جله و ولايته جوق بر زيان
 ايد مدي اوز براون ايكى كافر كى الجوق
 دوشدى مرصوم خنزى نيك اوز و معزول
 مفتى سيدى عثمانك اوز و اوستر موسى
 اوده لرنيك اكسه سده دوشوب بر مقدار
 شريف اتمش در و راس عثمان ده اول
 برقره شريف اولوب اول قره شريف ايرى دار
 اولش در و بر قى مجروح رحمة الله تعالى عليهم
قصه دن حصه و نظر دن عبرت بو كلكه
 اى غا زيان مجبران صا د قان ياليت شعور

او كى

اكر بريم اول كافرك لاجونلر كى كيمى اوتد
 قرق لاجونلر اوز اويد كى كا اصلان جزائر
 بويمد دوشر مژدى زيرا كافرك لاجون
 لرك دكزه برابر اندره طوبى باشيلر
 طوب او يذرمده ن عاجز قلمشدر در
 زيرا اكر طوبى اغز اغزه اطرسلك
 دكرك و قودر و اكر بر بومق طوبى نفع
 ايد رسلك او كى كافرك اوزرندن
 كجوب در يايه كيدر لاجول و لا قوه الا
 بالله العلى العظيم اول طوبى معلمى
 سر كردان اولوب و او يلا ده قلمشدر
 بريم اسلام طرفندن كرك جزائر حكامى
 و كرك اعلا و كرك ادنا بو لاجون
 دوزه ننى كى برمه تده مطلع
 اولد يفتدن ناشى بريم بور جلم مژده

از در مثالی طوبی لیریز و بجه بومیه لیریز
 و ارا یکن کفایتیم و لا یتیمه بومیه
 دوشر ملک شویله دورسک اصلا
 بحول الله و قوته اول کافرک بورجله
 قریب اوج دورت میل کتور میجو کتور
 امر مقتر، اظهر من الشمس در دیو افتخار
 ایدر لرایدی و هم حد ذاتده اول
 طوبی معملری طوب صنعتده کامل
 و طوبی تو فنک مثالی قوت منقلر بنده
 صاهر در لکن نه فائده اول کافرک
 لاجنون دید کدری صندالدری دریا
 یوزنده بنه مثالی ظاهر اولوب نه طوب
 او یار و نه نشانه کلور اول طوبی غازی
 کافره طوبی زیاده اطمینان سبب اید
 طوشان جوها غی اون بشن بر صیوی ریست

کلید

کلمه برک ایکی کلور ایدی حاصل
 کلام و زید، صرام یو درک اول کافرک
 شیطانندوبه اسلام طرفند انلر
 مثالی جن کک حقی اول بعینلر یک
 حقدن کلدر و هم اول کافر یکجیدن
 خونده ایجا داید و بیزیم طوبلرین
 کلک کلک صندلدرن وارمه غیری دن اول
 کافرک بومی لری و لا یتیم کلور و اتدن
 اسلام غافل اولد قلدننده غایت میل
 اولشلردر انشا الله تعالی سنه آتد
 افندیمز اول کافرک لاجنونلر ک
 مثالی لاجنون ایجا و نه تقید انسه
 کر کرد و هم بومیه تدرکنه سعی
 بلنج انسه کردر بوسنه لری بو کافر
 غایت غافل بولدی دیو عنون

اولشدر در وهم بیورموشد که
 بنم غازی اوغلیریم اسم اوزره اولک
 سنه آتیه ده سزله اول لاجونلر مثالی
 لاجونلر ترکیب اید ویرهب اول کافر
 بلشرینه کلّه در یای طار ایدوب
 علما صلحا و اغنیا، و فقر ویتاهی و اولاد
 انشا حقولین اول کافر لودن حقولین
 الهب و بنی دخی فرج اتدکنز دن مسال
 عدا کولونکی ملانکّه عظامه شایا ایدر
 دیوغازله تسلی ورمشدر الله ذیلله
 اول سنن اکبر ایدمشن عار اولان غازی
 سلطان محمد باشا حضورتدینک سنی غنی
 منصور و اعداسنی مقهور و سیمین مشکور
 ایلیه امین جوتکه بوبونده بزکلده
 افندیز محمد باشا ایدکی قشدر لره جاویشر

ارسال

ارسال ایدوب غازی اوغلیریمه
 هرینه اوچر صایمه ترف وروب
 احسانم اولشدر اول غازی اوغلیریم
 طوبله مقید اولوب غیوت وجمیت
 اتسونلور اولکشول غازی لر مسکنی وارنلر
 یطانغی اقالیم سبعة ده دعاجوسه
 جوق اولوب اسم مسعکینه مطابقی اولر
 جزا و جاجغف هدم و خراب و اقات
 کثیره دن حفظ نه سب اولر
 دیو امر کلده کده اول غازی لر سمع
 و طاعة دیوب الای والای اولوب
 تکبیر و تهلیل کتوره لاک هر بورجلر
 و طابیا بلره واروب رحمان عشقنه
 و اوچا غنرک و افندیز لک اوغرنه
 جانم قربان اولسون دیوب طوبله

صار ذهب مقيد او زره اولد لر و كند
 الفند بمنز ستفيد بالله يا ايها النبي
 حرض المؤمنين على القتال اية كريمه
 ايله غامل اولوب ترسانه سيد حسد
 اليروب يازيده اوليان اوغللر
 يازيه كجروب راسن عماره تعيين ايد
 ديو امر كلد كده ترسانه امين سيد حسن
 منادى به امر ايد ب كلك جان استر
 كلسون راسن عماره يازلنك اولد
 و املك صاحب اولود ديد كده اول
 اوغللر يزدن بخه غازلر كلوب راسن
 عماره ياز ذهب تعيين اولشرد
 وطوبله جهلدينغ ايدوب غيرت
 و حيت اتمشردر الله ذر بلال اول
 جميع غازلر فاتدن امين ايله امين

رجعنا الى

رجعنا الى قضتنا بز كلدك جوتكده كافر
 جمعه كون بوپه لريني تجر به ايدوب
 و بزيم طوبله قياسه اديك و جمعه
 ارته سي كون بعد طلوع الشمس
 كنه بر كند لريني ايدوب و بوپه
 كيلوك عارم سندن ايروبوب يك
 بورجك كنه درسكي مقابله سنف سب
 الذهب يعنى بورجلوك طوبلر ينك مجموع
 اوباسون ديو حيله ايدوب بورجلوك
 و جنلر اوزرينه بوپه سن اطبشلك
 و بزيم كوكلو بوج و راسن عمار و يك
 بورجك بعض طوبلوك و باب الواك
 طبلر ك اولك كجه كنه كقاراك اوزرينه
 اتش صاحب غازلر طوبله اول
 حدن غيرت ايدلوك و صفه كلنر ايكي

بجق ساعت مده جنك اولوب اول ايكي
 بيقو ساعتده هر بوكله غا زلر كي اول تو زلر
 وكلي قرقر طب اطب حيت امتشدر
 حتم بز حقاير يكي بو رجدن بر طوبو
 اول تو زلر بر دغه و بر يني دخي اول اوج
 دغه اضمشدر در هله الحمد لله تعالى
 اول جمع ارتسي جنك ده دخي ولايته
 صبالغه ايله ضرر اولدك اولن بيش و ياهو
 برايكي زيا ده دوشمشدر و لكن راسر
 عماره بر صقدار دوشوب بر ز شهيدي
 و بر صقدار مجروح امتشدر و كو بكي بو روم
 ايكي دوشوب انده دخي شهيد و مجروح
 اولوب شهيد لر باغ فردوسه و مجروح
 معين صولا اوله ليمانه واسكي جامعك
 كورونه زنه و هم جامعك اوستننه در شمشدر

و راسر

و راسر عمار كورونه زنه زيا ده دوشمشدر
 زيرا اول كافر كو بكي بو رجك فتر يني
 نشانه الوب اطد قده بفضل الله تقه
 اول قتر ي حفظ ايدوب اكثر يا راسر
 عمار كورونه زنه دوشمشدر اول كا فريكي
 بجق ساعت جنك ايدوب در شمشدر
 كتمشدر و اسلام طرفندون دخي غا زلر
 ميليل محزون شرايد لر لك نماز قلوب
 دفن ايلد يلر و مجروح اولان غا زلر
 ياره لي اولنك ياره لر يني جزا حلا صا زلر
 تمار امتشدر در و با زلر كوان جنك
 اوليب ارام اولمشدر و اشين كورن
 كينه بر كند لر و بر دير كلسي عارمه
 هسندن اير و لوب ولا بخو نلو ك اولد لر
 دوشوب كند يكي بو رجوك در سكونه

و راسر

و رأس عمار مقابله شده زیاد میل آید
 اسلاوه او ز رینه بومبه اطعمه بشلدی
 و باب المودی کونی سینه بر روی در در
 رطال طوب قویب اول طوب در دن
 و طابیا لر دن و رأس عمار و کونیکلی
 بوجدن کفارک اوز رینه آتش باران
 صاحب بلاغه قیامت قوبر دیلو و اول
 کون غاز کارک بجه لانجور بی غرقه
 بحر ایدوب کافر بی جهنم مالکده هدیه
 کوندر مشلور در ایکی کچوق ساعت جنک
 ایدوب دو نمشور در اول کولولیت ایجه
 کنه اولکی کبی جوق بر ضرر امدی و اسلام
 طرفندن کافره وافر قهر و لشدر و کند
 ثلاثه کون بعد طلوع الشمس کفار
 جقوب اولکی جنک کبی جنک ایدوب

دو نهم شده

دو نهم شده
 جنک کتمشدی بزرگدانه
 جهاد اکبر و نوله کبری و طانطانده
 عظمایه جوکنه کافراک معتاد خبثتورک
 جنکه بعد طلوع الشمس جقرایدک و
 غاز لایسه جنکدن آرام اولوب راحت
 اوزره اولور لرایدی ثلاثه کون صباح
 جنکده قناعت اتمیوب ایکنیدین صدکه
 جمیع لوازماتن تدارکده قورک کوروب
 جمیع بود جلونک اوز رینه جمیور ایدوب
 کلکده غاز لایسه ایکنیدین صدکه کافر
 جنک اتمزدیو غافلور ایدک و هم کافر
 الروصو قوصعه و رصنی اولور دیدلر
 و کافر در بود جلونک التنه کرکی کبی صوقو
 لوب طوب بومیه لرین هیزلر اوز رینه
 الطموز بشلدی و بزیم غاز لر دفعه جمیع

۷۷

بورجلرک اوستندن و التندن
 کافراک اوزرینه اول عظمت شان
 اولان طوبلوک اطمه بشلده اول
 حدن طوب اطلور ایدیکه اون بشر
 برمی طوب بر دن اطلور ایدیکه نه فاند
 بریم طوبل کافراک اوزرندن کجوب
 دریا به کیدر کافر فرصت غنیمه در دین
 ولایت بومیه لرین صاجب ولایتهم انج
 بومیه دوشر مکه بشلده ک جزا لک حج
 بر حوقه سی یعنی محمد سی قلمدیکه کافراک
 بومیه سی دوشمده لک هر بر حومه لوبه
 دوشمندر و پشاجامه غنی عدم امتشده
 ولای ده ده یه وشیح عبدالرحمان تعالی
 حضور تلویفیکم قد شر یفکرینه انزال
 اولشد ر و قصیه دخی دوششوب وارده

صو

صوترازی که سحر قرینه و جنان با اعتمانه
 دوششوب بجه ضرر لرا و لشدر بر کله لک
 اول کون جزا لک بر حشر نشر قوبوب
 فزع الاکبر اولعب لانتبه بک برایق
 برایق اوزرینه کلور مثالی اولدک
 زیوا ائت محمد طوبلو بیز کافراک
 بومیه سنی صنع ایدر دیو اولاد و
 انسابی بر اذاره ایدوب بقچه لره
 کتور مدیلر بو حال ولایتک کلشنه
 کلده کده بنسنا طائفه سنه و صبیان
 مسلمینه غایت کون کلشنه ر طله
 نه ایسه نه ائت محمد اهل عیالتور
 بقچه لره و جبا نه لره جقر مشلر در
 و افندیم دخی بجه سپاهیلر تعیین
 ایدوب ائت محمد عنرضی حفظ

و حراست اندر مهند ر و کند جز را بچند
 بر می بلوک قول کند در مهند ر که یعنی
 مهله و د اولان دیار لر در ن شیخ سره
 اولسون الحمد لله تعالی بر شیخ فعل
 واقع اولدی جوئکه اول کافر غرر به
 یقین جکلوب کید ر ایکن اول حد ن
 طوب طاشی یکد که بنجه می غرق اولون
 عی و تخر اولشد ر و اول کونکه غازلر ک
 اطلدی غی طوب و اند کونکه غیوت و حیثیت
 بیک سیانم بوئکه هر سیانده بیک لغاتم
 بوئکه سزله بیان ایده بوم معلوم اوله
 فات ما فات و نلشد ر بزرگدک انجه
 دوشما ناک حکا تنه جوئکه جز اثر ده بوید
 حال اولدی افندیز در عقب سیدک
 حنه ترسانه امینده امر کوندر و رب

شوکا فزک

شکو کا فزک هلا کند بر تدارک دید کده
 ترسانه امینی سیدک حنه امور کور موش
 قبود انلرایله مشورت ایدوب عجباییم
 کیلرک بیوک صندا لدرینه طوبلو تویبا
 کفاره و ارمق ممکن اولور می دید کلرله
 ترم جومر اوسته مویجای محمدک دعوت
 ایدوب بو بیزیم ائدیکنز تدبیر اولور
 بو صندال طوب به تحمل ایدوب دید کلرله
 مرحوم اوسته باشی تحمل ایدوب دیو جوب
 ورد کده مذکور ترسانه امینی سید
 حن فرج ایدوب دندی کوریم
 سنی تیریند اسکی کورنه اوج بشر صندال
 اداره نوم دید کده اوسته مرحوم
 الحاجی محمد غایت ایشکنزار اولدیغدن
 ناشی تز علی الجمه بیوک کمی صندا لدر

شوکا فزک

کتور و ب بشت دانسته کرسبه یا یواب
 اوز در لرینه طوبل وضع ایدوب هر لرینه
 بر قهرمان منندک رسلا تقیاین
 اولدان دخی یکی بیوک یومیه کسی
 ترسانه امین حسنه رأی تدبیرک
 ایله اوسته باشی هر صومرا الحاحی محمد
 تجید یا بشده ک انلوه دخی هر یا کشر
 طوب و اکثر خون وضع ایدوب اول
 طوبل یومی دور در طال اولوق اوز
 و اون فرشته وایک یاریم جکد رک
 بونلا ره حانیا اولوب کافراک جقمسه
 منتظر اولمشله رجوتکه صباح اولدک
 کافر جزایک یقدم دیو عسکرین شریک
 اتدو رب تفاخر بوکونده جزا شه
 ینا شعیب دو تکندن زیاده حد لرین

بلدیم

بلدیم دیو کبوکن ایله بعد طلوع
 الشمس کنه الاین بغلیوب بر کند لرین
 و بو دیر کل لرین طرفه ایدوب بو کون
 مرا صبحه ایشو کوردم در ایکن بیم سلتم
 طر فندان اون فرشته وایکی فرغ غلسم
 دانا جقوب کفاره قریشو دورور لر اید
 کنه عا دتلوک اوزره بو اون فرشته و
 بعضو کو جک صند اللخر و ج کافر
 مقابلا اولوب و انلرک او دنجی بشر
 صندال وایکی بونیا ده خراج ایدون
 کافره قریشو ارمده و کافر دخی کلکده
 اندو بری برینه مقارین اولد قلرند
 کافر در بونلرک هیچ حایلن طر فندان
 کلوب ولا یته بومیه اطمق مر داندکده
 انلر صو قلوب کافره بر قات طوب

و بر قات بومیه اطوب کا فرک اوزرینه
 او نطه کرک ایدوب همه طوبلرینو همه
 بو بلرین اصرق کافرک تیدیلر شانشو
 ولایت و بورجلرک بر غوب فلقلر
 بومیه لرین و طوبلرین اطمینه بشدک
 طوبلرک و بومیه لرک اول غازلرک
 اوزر ندرن کجوب بورجلر قریب دوشکر
 بشدک و بوغازلر بو فرصتی بولوب
 اول فرصتی غنیمه بولوب کفارک اوزرینه
 اشر صا جوب قیامت قوبار دیلر
 اول کافر
 هلکجه ایدوب اول حدن اقدام
 اتدیکه وصف کلمز یعنی بولورک بو کون
 بر حال ایدوب غرق ایده هنر سم یارنک
 کون بولور جو غالر دیوب جمیع قوت
 فلق لرین اوزرینه ایدوب شویله بر

طوبه

طوب بومیه اطمیدک طاغلو و طاغلو
 اکلیوب دنیا بوز دو صان ایچنده قلو
 قیامت دن نشان واقع اولدک غازلر
 دو کوز مرذاته طوبلرین و بومیه لرین
 اطوب قودلر بو قدر امت محمدک
 اولرک هدم اولوب و اول اسلانم
 بیتلرینک حقف بو کون کفار ده
 قومیه لر دیوب جانشلر ایدک و کند
 بورج بار و لر دن بورج غازلرک
 بیتم فلنلرک اوزر ندرن انلو دخم
 فلقلر یار دیم ایدوب طوبلر بومیه
 اطوب هلک کافر اول کون بعینت الله
 تعالی فلقلر بر ظفر ایده میوب و
 بورجلر دخم جوق بر زیان اتمدن
 جکلب عارمکنه کتمشدر بوده الله

عظیم الشانك اسلامه قلوبك بيوك
 عنایتی در زیر نه قدر اولسید الکتیر
 یعلی ولا یعلی علیه در ازان صاع و سلیم
 لیمانہ داخل و لب جمع امت محمد بونصره
 حمدین دان ایدوب و افند یخزه و سید
 حسنه و اولغاز له خیر دعائر امتش در
 و بن کز کلد ک جو تک بو فلقه لر بو قدر
 ایش کوروب و کفار ک هایلی بر شانه مشک
 قرسانه امین ک سید ک حسنه الله حمد و ثنا
 ایدوب تو افند یخزه در استیذان ایدوب
 بو فلقه لر ک بر مقدار دغ جو غالد لومر
 زیر اسلامه دینک عرض حکتک اولسید
 بونرسب اولجق دیوان استه دک لرنده
 افند یخزه اول حال شکر ایدوب و آرا و غلام
 بله ک کیمایت امم سنک الکده درین

اذن

اذن ور دک لرنده مذکور تر سانه امین
 سید ک حسن مجله اوسته باشه مرجم
 الحاج محمدی کند دعوت ایدوب تن
 بنم فرند انشم الحاج محمد بو ایجاد ایل
 دکون فلقه لراسلامک فاند ک سنه بر نافع
 آت اولشدر در انلر کج سبش الترسنه
 دغ کور سید لر یا یوب طوب لر وضع اید
 لومر انشا الله تعالی انلر جو غالد قد
 شول کافر ک بر حال ایدو ریز دیوان
 اتد کده مذکور الحاج محمد جهد بذل
 ایدوب فلقه نک یدسنه علم الجمله کتیر
 کتیر یا یوب طوب لر وضع ایدوب
 اول اولک غازی فلقه لر ضم ایدوب
 اون ایکی فلقه و ایکی بو نیار ده و طوب لر
 اون التمر و بومره لر ک دورت اول لب

حاضر مهینا اولمشل در بزکلاک کافر
 اولکی کون برایش اید میوب بلنند بو
 فلاکت و بلاک عظماکلاک کتد و کتد
 لعنت ایدوب و بو بزیم ترکیب اندک بزیم
 فلقت دن دخی خبرک یوق ایدک صباک
 اولد قده کتد ماسبق کجه برکنده لرین
 و بر دیر کل لرین ایروب و انلرک اید
 لریمجه بویمه و طوب لاخلرینغی الای اید
 جزا لر اوز رینه کلکده و بزیم انجه دونما
 دخی جزا لر دن خراج طوب و بویمه فلقت
 لرینک اوکونده و شوب کتکده و کافر
 دخی کلکده بو بزیم غاز لر کافر لر
 صولوب ولایت ضره اتمسون دیو اول
 جه ایدوب صولدیگر که حق بورجلر
 طوب اطعنه حذر ایدر ایدرک هلد اول

غاز

غاز لر مراملریمجه نیشوب کافرک اوزینه
 برقتلدرن طوبرین و بویمه لرین اطوب
 کفاریک و اوایل ده قومشلو در و اسلام
 طر فدن و علیک نصرالله افرین سزاک
 اکن اتایه و طفران: دیوب اول غالر
 دعالرایدر لر ایدک انشا الله تعالی
 بو ولایت سز قهرمانلرک الندن
 حفظ و حمایه اولور دیو شالرایدر
 ایدی و کافر دخی غاز لرین اوز رینه
 آتشلرین صاجوب اول غازک فلقت لر
 اویدوره میوب و ولایت و وشوره مین
 غاز لر دورمنز کافر صرا دلریمجه طوب
 و بقیه و بویمه و اوروب کاه کافرک
 صاخه و کاه صولر حویلا دیوب نیشلر
 ولایت حق تعالی به نجه حمد و ثنا اتمشلو در

وکافر شامشوب کاه فلقه لوروز رینه
 رکاه ولایت وکاه بزیم ایچ دوشنمایه اهنه
 اول کون فلقه لره اصلان بومید و طوب
 حساب کلیم و بزیم فرقت لری ایچ بلایک
 اولوب بر مقدا رک باب الواد رک طرفه
 و بر مقدا رک عبد القادر طرفه متفرقه
 اولوب غایت کافک بومید لری هوند
 بخانیته اول غازلر زحمت جکوب افانه
 طلب اتمشدر در زیر کافک بومید لری
 اریه لری دوشوب در یاک قینا دوشوب
 بزیم فرقت لریک و اولیاه اتمشدر و
 بقا بضاه الله تعالی و قدره سالانک
 ابراهیم رسک فرقت سده بر طوب طابش
 راست کلب در عقب غرقه بحر اولوب
 اول غازلر که در یایوز ندن المشدر

وهم

وهم ترسانه ده شهتیه اوز رینه بر بومید
 انزال اولوب بعد الغرق کند اخراج اتمشدر
 بزیم بیوک کیمه دغمه بر بومید انزال
 اولوب کنک ایچنده متفرقه اولوب جوق
 برضرا اتمشدر کافر بو حال کور و ب
 ولایت بومید دوشره میچکنه عقل و ب
 کند لری بینه بیس کلب کیلرینه جکلمشدر
 و غازلر دغمه مرسلونجه غازلر ندن صانع
 و سلیم دوشوب ایمانه د ایچل اولوب جمع اتمشدر
 حمد و شکر ایدوب یا تشکر کرا اول
 لایخونلر اوتوز قرقر دانه اولیدرک ولایت
 نعمه المطلب اولوب هیچ برضرا اولماسی
 امر مقرر ایستن خوش آمد که بوده الله
 ذوالجلال اک علمنده سبقت اتمشدر رضینا
 بقضاند و قدره جونکه بو بوشده

بز کلدك كفتار خاكسار اول جنگده بر
 ولايته برضرا ايد ميوپ منظره و مقهور
 اولدغى حالده دوننما، نخوستند داخل
 دبرنجه لاجلدى غرق اولوب مراد اوزره
 جزائر غازلرندن نصيب المشر ايدك
 بوندن صكره كافر بربرينه فقلدر
 ارسال ايدوب و درلوب با ندبيره لس
 كوستروب مشورت امشردر جو نكر
 صباح اولدى اول كا فرار وار قوتلرني
 كند و لرينه بربروب كند بر كنده لرنيخ
 دبر دبر كلكلرينغ اولك طرفه ايدوب
 و ادر لرنيخ لاجلدى لايك ايدوب
 جزائر اوزرينه هجوم اتمكده و بربرين
 منصوره ليمانندن انجيه دوننما اوكلونجه
 و فلقه لارا در لرنيخ كفتاره مقابل

وارمقده

واره مقده كفتار دغ كلب راسون غمار
 مقابله زياده مهيل اولوب بومپه سنغ
 و طوبلرنيخ فلقه لس و ولايت اوزرينه
 اطبخوب شلده قده كل امده ك كور اول
 غازلر و تظه كرك ايدوب كفتار لك
 اوزر زنده هجوم ايدوب طوبلرين و برينه
 لرين اول لعينلرك اوزرينه صا جباب
 باشلرينه قياصت قوباروب آن سنك
 اينجده كا فرنگ بوجه لدوب اولك قات
 ايدوب كافر بومپه طوب اطحق شوييله
 دورسوك كند و لرنيخ قور تار مقسوسوك
 جسد ايدوب عر مكننه طفتوب اول
 غيازلار در لرينه دوشوب و ادروب
 قومانظا نطنسنه يناشوب اول كا فرنگ
 اوزرينه بومپه و طوب يغدرمغه بنشلدلر

اول کافر بوحالی کوروب اول سکسان
 پاره طوب جگر قران کسند ان عال اتموب
 التی و اوستی فلقه لره طوب اطمنه بشلاک
 اول کافر شاشلد غندن نجه طوب بلرین
 بر فتندن اطو ایدک بریم فلقه لر اید
 کینک التت کر وب مراد لرنجه طوب و در
 نزلین و رصکده جونکه اول غازلر کچنجه
 لری قلمیب و اریور کافر ولایت یقده
 سکا کویست لومده لک رجوع اتمشدر در
 هله الحمد لله تعالی اول کون کافر لرنجه
 لانجلیوک غرق اولوب لیکه دانه سفی
 مکسور لاضلاع اولد غی حالده غازلر
 جزیره اول حال اتمشدر در حکمت ربانی
 و قدرة صمدانی بر اولد کسند آتیده
 بنم غازک قولیم اندر مثالی لانجولر

ترکیب

ترکیب ایدوب اف بنم نصر تمه سبب اید
 لر دیملک اولد اول مولد متعال حضرت لری
 فقال لایرید لامعقب حکمه وهو الشعیب
 البصیر در و اول غازلر جز لری لیمانه
 طلب صاخ و سلیم داخل اولد یلر
 و اوقت محمد غازلر غزلر لری مبارک
 اولد دیب و الله ذوالجلال لک و یردی
 نصر ته حمد و ثنا لری اتدایر بوغزلر بوقفلر
 تمام اولدک قصده دن حصته بودر
 بریم بک بورچولک فربنده راسر عمار
 انجک یرده بر بومیه طابیده بنا
 اولد نغله اول محل مخاطره محکم اولوب
 ایکه مهرز وضع اولمنش ایدک
 اول غازک بومیه حمد و سته لر اول
 محندن کافره بومیه لر اطر لر ایکسن

بِقَضَاءِ اللَّهِ وَقَدَرَهُ كَأَنْفِكَ أَوَّلُ
 مَحَلَّةٍ بِرُؤْيُومِهِ سَحْلُ نَزَالِ أَوَّلِ غَازِلِكِ
 جَبَلُكَ رَاسْتِ كَلْبِ جَبَلِ أَتَشِ
 الدَّ قَدَهُ رَدُولُوا لَانِ يَوْمِهِ كَلْبُكَ
 دَخْلَ أَتَشِ الدَّبِ أَوَّلِ طَابِيهِ زَلْزَهُ لَه
 مَشَالِي أَوَّلُ دَبِ دَوْرَتِ بِرُؤْيُومِهِ جَبَلِ وَاسْتَه
 لَرَكِ وَبَشُو خَذِ مَبِجِي غَازِلِ أَحْرَاقِ بِالنَّارِ
 أَوَّلُ حَوْرٍ غَلْمَانِ أَرِ وَأَحْلَرِينَ قَابِيبِ
 رَضْوَانِ عَلِيْلَه اَسْتَلَامَه سَلِيمِ اَتَشَلِ رُودِ
 بُونْدَنِ صَكْرَه كَافِرَه جَبَلِ رَه بِرُؤْيُومِهِ دُوشِ
 مَدَنِ يَشْرِكِ كَلْبِ رَجْمَه كُونِ عَادَمَه زِينَه
 أَو كُونْدَنِ جَبَلِ رَه بِرُؤْيُومِهِ رَه بِرُؤْيُومِهِ
 اَطْلُوبِ دَرِ يَابِه دُوشِ مَسْتَدِرِ وَأَوَّلِ
 كَافِرِ جَبَلِ رَه بِرُؤْيُومِهِ طَبَقُ رَجْمَه اِيْدِيَه
 بِرُؤْيُومِهِ اَمْتِ مَحَلَّةٍ زِيَادَه سَيْلَه هَوَلَدَه

اوليب
 در ده تقصیر
 و

مَا بَأَقْرَبَهُ جَوْقِ بَرَايَشِ كُورَه صَمَشِدِرِ
 دَاوَلِ كَافِرِ أَوَّلِ بَرُوكُونِ دُورُوبِ أَوَّلِ
 اِيْكِي سَبْتِ كُونِ قَلْبِ مَنَكُوبِ اَلِه
 جَهَنَّمَه كَمَشِدِرِ اَلله ذُو الْجَلَالِ اَوَّلِ كَافِرِ
 دَاوَلِ بَرُوكُونِ مَنَكُوبِ اَلِه اَمِيْنِ

س
 ۲

الحمد لله وصلی الله علی محمد وآله
 بزکله طقسان سکن ده جزای
 جهادک تفصیلده چونکه اصبا نیول کافری
 سینه بک یوز طقسان یدیده جزای کلاب
 بر مقدار یقرب کنده کوب الوجه اصبا نیاب
 داخل اولوب اول موصولود دید کله کافری
 قراب واروب لاف کزاف ایدوب بن بونه
 جزای ک خراب اتدوم اکوسنه آتیده
 بکا بود و شنمانک ایکی قانتنی ویررسک
 بر طاشنی بر قیبیره بر ایدوب ایدوب دیو
 قرابک جکر سینه صوغان دوعن میندر
 قراب دخی اول موصولود دید کله کافری
 در لوبیز احسان ایدوب باش قوال
 امتشدر و قراب اول کافراک لاف و کزای
 مغرور اولوب وار جمع امور و سسک

المکده در

المکده در نمقدار و شنمانک
 یاب دیو اول کافر قراب طرفند بویل
 مفاوض و مسکن اولده اول موصول
 لعین کجه بی کونکد وزه قانتب سکن
 لانجون ترکیب بد امتشدر دیو افندی
 بو خبر صحیح کلا کده رئیس الغزاة و
 المجاهدین محمد باشا افندی من ترسان امینی
 سیدی حسنی دعوت ایدوب سینه سابقه
 بوج طویل یز افاده ایدر ظن ایدر
 ایدک امر بالکمال ایشدر ایشده کافر
 تدارک اوزرنده بزیم فلقه کرب سباقه
 ایشدر کوردی بوسنه بزیم دغ لانجون
 ترکیب ایدومور دیومشا و س اتد کلرنه
 ترسانه امینی سید کده دخی لانجون
 یاب سینه شروع ایدوب بیغنی التینی

ترکیب ایدوب یا بیلندده بزکلده ککنده
 افندیوز سراسر عماره بر بونج بنا اتمنه
 شروع اتمشور در التلی و اوستلی المی یاره
 طوب جکر الله ذوالجلال تامنه میسر الیه
 هو می بیلد بر سانه امینک سیدک حسن
 اول جکلن جهد بلیغ ایدر دیکه قیوش کوزلند
 هو انک شند بئنده ربع ساعت بریر ده
 اوتوروز قوما نده ایدر ایدک وکنده
 یاز کونلورنده هو انک افونشده کاه کس
 عماره وکاه لایجون یا بلان میدا نکلیت
 ایتمالت ویریب جهد ایدر ایدک الله
 ذوالجلال سغینج مشکور استون دیرالت
 محمد کاه عالم ایدر ایدر ایدک هله بنایت
 الله تعالی اول بونج اسلام تمام اولوب
 وطلوبورین وضع ایدوب کفار قرشودم

جکوب

جکوب حاضر مریتا اولمشدر واکر اول
 بور جکبر آخر ملک بناسنه شروع
 ایدیدک اونج دورت سنده ده انجوق تمام
 ایدر ایدک بو اسلامه الله ذوالجلال
 طرفندن بیوک عنایت اولمشدر زیر
 اول بونج بر دیتور دن قلعه آباد اولمش
 الله ذوالجلال اول بونج اسلان کفار
 مهیب ایتر آفا تندن امین ایله آقین
 بزکلده لایجونلور احوالند سیدک
 حسنه لایجونلورک ایتمانه ده سغینج
 انلورک ده تمام اتمشدر قرق اونج
 لایجون کیم بر می دورت رطال
 طوب جکر وکیم اوتوز ایکش رطال
 طوب جکر وکنه اون ایتمک بومیه کیدک
 دغایجاد اولمشدر مجموع دورتم

جکوب

س

الی پیشتر و او را بشنویسند صدقه ال
 و او را بشنویسند صدقه ال طولی و
 و بویقه لرین وضع ایدوب و هر برینه
 بر هر قهرمان مندی و رسلو بر هر
 باشم و او را دور در کجیکو تعیین ایدوب
 و کند هر برینه او جود یولد اش تعیین ایدوب
 جلا سنک او ز رینه غازی قلیو بخو قبولون
 نصب ایدوب و اندک او ز رینه و حو
 الفاز ای الجاج محمدی ستر عسکر ایشلادر
 جمله غاز لرانک آمرینه منقاد اولمشلادر
 و کند اول غازی رسلو ک او نده برینه
 بر قبولون نصب ایدوب هر کس قبولون
 بیعت ایدوب لر یعنی در نیا ده کفار خراج
 ایدوب نده قره قریش اولیب الایدوب
 و تریتیلوبیک بر لر خراج ایدوب کفارک

حقندن

حقندن کل لر چونکه بو غازی بر اولمشلادر
 اوزره مکتوبا اولدی لر اول دو شمشا
 منصور ای بعضی کزه جود کور قره زنه
 جقرو ب طوبلو و بویقه لر طوب تعیین
 و جریبه ایدوب لر ایدوب بعضی کافر کاکده
 کل کده هر کس قبولون لرین تابع اول
 طوب قولنمایی جتک جید الله آسان
 اولسون در لر ایدوب و بعضی کزه اول
 لانجون طوبی باشلورینک باب الواید
 مید اننده طوب اطرؤب تعیین ایدوب
 ایدوب بونلو بو اسلوب اوزره حاضر
 و مهبیا اولوب و اعلا کجه و کند و ز کفار
 خاکسار نزمان کلور سنده سابقه
 بزه ایدوب اهیمنیم نزمان المور و نین
 در لر ایکن کونلو ده بر کون صاحب القدر

27

کلب کافزک دوننما، پنجه سوسه کوز کوز کوز
 خیرین ور دکورنده در عقب اول علی
 ایله حاصل وسین کبیر ایله سنن اولان
 المازک محمدینا اوندی بکونباشیلدی
 و او طراق بالریک و سنجاق قدر لرک
 بوزج بارور تعین ایدوب تلامشه
 اعیین لامته هـ المازک ابدک عین کت
 مین حشیه الله و عین شهرف کت
 الله و عین شهرف بیل الله حدیث
 شریف ایله اول غاز لر حاصل اولوب بوزج
 بارورده سحر بکلیوب کافزک کلند
 منتظر اولدی اولدی و کند اوندی میزید
 قشدره جا ویشلر سال ایدوب بسج
 غازک اوغلیم بوزج بارور و طابینه
 معترف اولسونلر دیو اصرار کورنده اول

غازلر

غانله کل امدی کور سینه سابقه ده کافزک
 بوزله اتمدی ایشر یانله قلوبی دیو
 درونلور دن آه ایدوب جمله سی برین
 سمغا و طاعة دیوب بوزج بارور
 تعین اولوب جهاده نیت ایدوب
 کافزک کلند منتظر اولدی و کند اوندی
 ولایت ایچنده اولان اونوز ایکی
 اصنافی و سائر تجار اشرف بوز جمله
 و طابینه تعین ایدوب انلورده
 غزایه نیت اتمشله و امت محمد
 سنده سابقه اولان احوالدر
 بغایت حذر ایدوب جمیع عیالور
 پنجه لر و پنجه سی اولیلر اجه بلرک
 پنجه لریده جقر لشلر در و عیب اغاس
 علی غا ادا ره تدبیر ایدوب ایکن اوج

۲

یوز اطلی ایلده کند و سنی بنفیه بنوب
 حراش طرفندن بنج مونسندن تا ابوالزیر
 طرفنه وارنج امت محمد الحفظ و حراسته
 ققیده ایدوب کج و کندوز بکلشدن و هرسته
 منادی ند اتمشدن که اگر بر کسند
 القشام نمازندن صکره اولدغی بقره دن
 جقوب آخر بقیه کج رسه هیچ امان و زمزم
 قتل ایدیم دیو تنبیه اگدا اتمشدن الحمد
 لله تعالی امت محمدک غرضو امن امانده
 خوش کجیب دعالمتمشله هله جز اولدی
 اغازی محمد پیلش افندیز برآ و بخر اغازی
 لرله جمیع امور لرینجی قصور تکیده کوروب
 اول غازلر دغی خاطر اولوب کافره کوز قلاق
 دوتلر ایکن انی کور دیلر که کافره دوتلر
 مخمور سی ظاهر اولوب سنبک یوز طقس

سکر

سکر ماه شعبان شریک یر مینج
 کون جمعه کونی آجقدن کلب بور جلره
 بعید القومیل ^{چون} طیب بوییه وان ایک
 سکسان لآن بعضی بوییه وان ایک
 یتش سکران پاره طوب جکر بیوک کوم
 راون اتی مزه کوزته و اون ایک برکند
 و دورت جکر ری یکی مالطانک
 و یکی انا بولطانک بر دیر کلی اون
 سکر پاره طوب جکر اوج حوی منه غله
 یعنی یاریم جکر ری ایک بلاندره
 دغی دورت و شهنیه اوج مجموع سفاین
 قدر صان الی بشدر جو تکه کافر جمع کن
 دمر لدی و اوج کون مکث ایدوب
 دور دنجی کون اثنین کونی تر ساسا اید
 سیدی حندن کافره جنک خله جنف صسر

سکر

ایدوب طوبیجی بلشیه امر ایدوب کوبکی
 بوژجدن برطوب کافزه قرشو اطه دیدکه
 طوبیجی باشی الحاجی اسمعیل کوبکی بودجدن
 برپاره کافزه قرشو طوب یعنی کافزه میدان
 و اول لاجون بکلرینه حاکم اولوک دیک
 اولور و اشین کون کافزه اوج دورت
 جرکندی و جکدی و ایک کیر کلی سی حراش
 طرفه میل ایدوب و کده اوج دوت برکندی
 و ایک جکدی و ایک بر دیر کلی سی راسر
 عمار مقابله نه میل ایدوب و لاجون مخونه
 لریف بر المان کاذبه ایلد یعنی جز لرک
 اول دفعه ده خراب ایدیم سوزایی ایلد
 حراش طرفندن و راسر عمار مقابله نندن
 دریای قیسیب الآخه و ترتیب لرین دوزن
 جزائر اوزرینه کلکده کل امدی کوسر

اسلام

اسلام طرفندن عالمه علما صلحا اغیا
 و نقرا دکوز کنار نه ترتیب اولوب اول
 بزیم غازلر دعالر ایدوب ترسانه
 امین کسیدی حسن قول صالوب خراج
 ایدک غازلر دید کلورنده کل امدی
 کور اول غازلرک سر عسکر اولان
 الغاز علی الحاج محمد غازلرک اوکلرینه
 دوشوب راسر عمار مقابله نه دوزور
 جکد روب و اندار دینجه غازلرک
 قبوادانی قلیونچو محمد قبودان دوزور
 جکد روب جمله غازلرک ساجقلر برینه
 الکر و قرمز یلمه بر و آذ اذیروب ترسانه
 عامه دن خروچ راسر عمار مقابله نندن
 تا حراش مقابله نه الیلورین و ترتیب لرین
 دوزوب کفارک اوزرینه دوزور

اول غازیله بر حمله سی بر اغزی دن تکبیر
 کتوروب و الصلوة والسلام علیک
 یارسول الله دیر الکیوانش یواشیر
 جگد وروب کتمکده کل امدک کور اول
 غازیله تکبیرک و الصلوة والسلام
 صد اسم کولاه عروج ایدوب کولاه
 صدایه ورمشدر وکنه جمیع امت محمد
 فأنضهم فانک خیر الثامین و اغشهم
 یاغیثات استغین اجزههم فانک خیر
 المستجیرین دیوال قلند وروب دعا
 اتمده وکفار مذکور ترتیب اوزره
 کلکده ویزیم دو شما، منصوره مذبور
 الایک و استیف و ترتیب اوزره و الرقد
 الموکلوب و یونلو و اروب و قنادر تمام
 دوزبله جالمه قریب و اربله غزاة

موحیدین

موحیدین کافر حمله سی اتسون دیومکث
 و اللزنده فتلار و کافر دخی مسلمانیلر
 حمله اتسونلور دیو اللزنده فتلار طرفیندن
 حاضر متهيئا اولوب مکث اتدکدر ننده
 اول وقتده توسانه امین کیدک حسنه
 بو حال کوروب کور بکلر بورجدن کافره
 قرشواوج پاره طوب اطمینه امرایلدک
 طوبیجی باشی الحاجی اسمعیل دخی بر قیلدن
 اوج پاره طوب اظله قده یعنی ای غازیله
 ای نه مکث ایدر سکن کافره امان ورن
 و در وک طوبی دیملک اولور کل امدک
 کور اول فیئل لال لردنه حاضر اولان
 غازیله حمله سی بر فتلارن و یبو کفارضا
 کسارک دو تنملکنه بر آتش صاحبیلرکه
 بیزیم بومپه لر و کورک طوبی طاشلورک

اصلا بوشليره كتميب غازلك طوبلوك
 كافرك لاجونلرينه وبوميه لوك كجوب
 كافرك دوننكلنه بيجورمشاك ياغوب
 كافرتة سرتخامه اوغرا دغن بلهيب
 در عقيب عقل حبيته لرين بلاننه جمع ايدون
 اول لعيلو دغى بزاوغش دن اسلام
 اوزرينه اول سكسان لاجونلرون
 بر قتلدن طوبلوسين وبوميه لرين
 انشلا ايدوب بو طرفدن اسلامك
 طوبلوك وبوميه لوك واول طرفدن
 كافرك طوبلوك وبوميه لوك بر
 برينك اوزرينه اطلد قده كوكلاه
 صاعقه ويرلده زلزله ودر ياد
 ولوله واقع اولدى وايكي طرفك
 دوماق اول دوننما اوزرينه حكوب

وكنش

وكنش دغى باقرطاسنه دونوب نه كافر
 اسلامي سجر ونه كافرك اسلام تميز
 ايدون بو سئلب اوزرينه اول غازك
 ازلو دور قهيب تكبير ايدوب وتكبير
 لرينك بعضر صداسى اول قره بلوط
 كجوكي اولان دومانك ايچندن بويج
 بارولوه سلك اوزك كي كطب ايشيدون
 لر ايدوك دانا غازلك طوبلوك وبوميه
 كتميب سئلب سابق اولك دراي
 ولوله وكافرك بلاننه قيامت قبارمه ده
 بز كلدك بويج بارولون جونكه كلام
 دوننماسى دومان ايچنده قلوب
 واول دومان بويج بارولوه وجران
 اوزرينه دغى حكوب جميع امت ايچندن
 مثلا اولوب واه يارينا واه غوشاه

س

واغوشاه يا ربنا ديوان غلشيب دعا
 انكده واول غاز لرك تكبير لرك و
 الصلوة والسلام صداسم بيرايه كوك
 دوتموش ايدك وبوطن فده امر اعلم
 واغنيا وبقرا هفتتده اجمه انين ايدو
 شيخ مفتي اسلام ارق صقالي ايد بيريك
 بواجك سنجاغ شريف مبارك قولونه
 دوز كيب دوز قز حزاب البحر او قوتوب
 اغلر دعال ايدو وبعض علما قره لاشر
 سجده به وادوب آه يارب اسلام قولوك
 عبدة الاصنام و سلك در شما نك اوزين
 غازي قولوكي سن نفقه ايله بير يوزنده
 سكا عبادت ايدوب و حبيبك فخر عالمه
 صلوات كتورسون لرك يو اغلشيب دعا
 ايدو لرايدو اول اسلام ايجند ه

بر او يلاه

بر وايله اولد يكه كويا قوز و لركي انده
 سيندن اير دقلنده نه طراز قرياده ايدو
 ايسه امت محمد ايله قرياده و فغان ايدو
 اغلش ايدك وكذ بعض طلبه قره لاشر
 سورة فتح تلاوة وبعض لردم حارب
 ايجر تان و تنه مداومت ايدوب و دعاليه
 جلاسه به دن اغلشيب يارب سن
 شول غازي قولوك حفظ ايله نتكم
 خليلك ابراهيم عليه السلامي نماز دوك
 نازندن حفظ ادك ايدك و يارب
 اول غاز لرك غرقه جردن حفظ ايله
 نتكم نوح عليه السلامي حفظ ادك
 ايدك زير اسن خير الحافظين سن
 ديوب اسلامك آه انلندن يدنج
 قات كوكدن تا برنجي قات كوك انجه

س

ملائكة عظام قنات كروب باخضور
 خادما لانبيا جبريل امين ناموس الكبر
 تدوس طابوس صلوات على نبينا وعلیه
 حضور تلویك كو كوك بهر طر فندون صوت
 اعلا يد جاغروب احو او مملکد واک
 جسته اولان حور، غلمان امت احمد
 ایچون نصرته دعا ایلك زیرا بو رجاء
 اولان امت احمدك اده کی دعار
 و کوز لرندن اوقن یا شلار عش رحمان
 و بکزه سارا قانده حقوب عرش و کرسی
 لوح و قلم بلکه جنت الما وک و جنت
 عددن غار لریك اده کدی دعا لر دن
 ترا تر تشریب مجاله طاقتلری قلده
 چونکه حضورت جبار یلدن ملائکه عظام
 بهرام کله کده برنج قنات کو کدن تا

بدنحو

بدنحو قنات ترا برنج جمع ملائکه عظام بر
 صوتدن یار تبا سن شول غازی قولدی
 عبدة الاصنام اوزرینه غالب ایله سنك
 جلال اسمك ذکر و سکا یس یوزنده عبادت
 اتسولر و حبیبك حق عالمی سن صر قد
 سعادت لرنده فرح ایله دیو ملائکه عظام
 دعا اتمه لریک بجز اخبار ده وارد اولمشك
 چونکه بویج بار اولده اسلانه قنات
 عظام بو قالده فریاد ایوب یا قله لرین
 جاک ایوب یار تبا لیت شیخ ناسم
 تلونا امنا و کم نر هذیه المصیبه الخطما
 در لریکن بر بچق ساعت مدتدن صکه
 اول کتایک و کویک قتلاین و دعان
 ایچندن قره قوش مشالی غار لریک بر
 فلقه سی ظاهر و بیان اولوب اوجوب

بدنحو

کلکده و بزیم غازلر آنلری خمنیجی
 افندی و قزسانه ایله سیدی حسن
 کورد کلرندّه عقلریجک بر مقدر بلندن
 ادا ایدینه ^{ایده} تق فلقیده ملای اولوب آلمان
 اوغلوور غازلرک احوالی بزیمجی اولدی
 دید کلرندّه اولمذ کورد فلقه رشک
 جویبندّه دوستما، منصوره و اسلام
 غازیان صاغ و سلیمدر الله ذولجلال
 عنایتی و افندیمن محمد باشا نکل دولتمند
 و سیزک دعاکر کوز کاستنده اول غازلر کازدی
 قزسن یوزنه جوردوب بزیملرین و رکله
 دییجی اول فقله رسنک اغزیجی ذیبر
 دبرایک مملو ایدوب سجد، شکره و ادب
 و بوج بار دوردن لک الحمد و لاک
 لشکر یارب صداسی بیر دن کوزک

عرب

عروج ایدوب و غافلر ایسه دریا بوزنده
 دور میغیب رحمان و جلال اوغزلر
 کفارک یلشنه قیام کله جو کده حال بویله
 عون ربانی و قدرة صمدانی یثوب
 الله سبحانه و تعالی حضور تلرک باویله
 امرا ایدوب اول غازلرک اوزلندن
 سخاب سنو دامثال اولان دوصایجی
 بر طرفدن رفغ ایدوب بوج بار دوردن
 غزاة موصدین نظر ایدوب کورد بیلرک
 اول وریا بکلرک و غازلر قهر مالرک
 کافزک اول دوستما، منجی عظماییم
 قزسن یوزنه دوندّه رعب ماملر
 طوبی التینه العیب سنده سابقه ده اولان
 ایشلرک یا نکه قلدور میظر ایدر سیکر
 دیریب قهرمان جنک اتمده جو کده

۱۴۵

مالمض قومانداریک بوحالی کور و ب
 کند و سنده عار الحاقه اولوب جکدری لرینه
 قول صالح اول جکدر زیور دغی مغز و اولوق
 غازلرک اوزرینه اونظر کرک ایدوب
 کلدیده اول غازلرک اوزرینه قوغوش
 طوبرین اطوب الموان کا ذبه ایدر ایکن
 غازک قبور المودون دورکت بشو قیزان
 لر دن الر و اونظر کرک ایدوب اول
 مندر جکدر یلورک قیوکلنده یناشوب
 بر نکلدن جکدر نک اوزرینه طوبرین
 اطوب یکدیگ جنک ایدر لر و جکدر
 منخوسه دغی غازلر اوزرینه اوج قوغوشلرین
 بر نکلدن و دویکه دغی یاغدر اوزر ایکن
 مجون دینانی و قدیره صمدانی غاز لر
 اوزر اولوب اول غازلرک طوبرینک

برک

برک جکدر نک قیافند راست کلمب
 قیاییند مظل ایدوب کافر دویتم در
 ایکن غازلرک بر طوب طاشو دغی
 راست مایضیده مایضید و دیکده
 و دویوب پوز و کینه ستر کون اولوب
 کافر دکرک در یایه اطمو سوز کلمب
 جالوشور ایکن پومپه جملر معلمی منلا
 مصطفی مکر بها پومپه نشانه المثل پیر
 بر فیل ایدیده اول پومپه واروب
 جکدر منخوسه نک اوزرنده بر آدم
 بوی مقدر ک پاره لنب ایچنده ک
 اولان کافر لرک و کولیکه و رمشدر
 و بویم غازلر و زالفور جتالور در لر
 ایکن عونه لرک کلب جکدر لر
 مخرکه بر نکلدن جکعب دوشما ایچنده

س

کتور مشل در و غاز لر کافرک اینجه دوشتم
 دخی بو زوب عارمه سنک ایچنده دخی
 دود دود میوب عارمه سنک اکس طرفنه
 کچمشل در بریم غازی قبود انلور سنک
 زیاده سیده اوکلر همه قبودان غازی
 قلیو بخونک آوی کافر سنک بقوه خدم
 اندک اوله سی دخی قلبندن جمیوب
 کفار خاکسارک دوشتم سنک یناشوب
 بریم دور دور او تو ز اکثر طال طوب
 کیده و ددب بلورینه قیامت قبار لر
 ایدک و کافر صولود دیکلرک لعین
 لاجونلورینه استیالت ایده کور دغ
 جاره اولدک دوشتم سی بوز ولد قده
 انی کور دیکه سلام دوشتم سی عاریبه
 یناشوب یکدی جنک ایدر لر تو فلان خط

لعین

لعین جمع عار اتمیب جاره نه نیک اندن
 نه طور استلور طوبلرین و کاه دوبله
 اطوب غازلرک اوستندن کچر و غاز لر
 ماملو پنجه کافرک بیوک کیلورینه یناماین
 ور سکده و بریم کچیلور دلاور لر کچیلور
 کدر شوب قبال کیم لرک بریم ایله جنک
 ایدر دیومز اکیه کور لر ایدی هله
 الحمد لله تعالی اول کافرک طوبلرک
 و یومیه لرک بریم غازلرک لاجونلورینه
 اوینمایوب اوزرندن کجوب در سایه
 دوشتر ایدک و بریم غازلرک لاجونلورینه
 کجوب اول فرصتی غنیمه بلوب صلام
 مقصود لر پنجه کفار یناشوب کلک
 هر قره اشک سنک ساقیده کافرک
 اسلام یولورنه قربان اوله لوم دیوب

اتک کلر بریم بویکون
 کور بلا من در

کافره شویله بر طوب طاشمی ور دیر که
 حساب کلیمز فکر کو کده مملکه سوال
 ایده سله اوزانه ایده بنمیب سر کردن
 اوب طوب برینه دویله دلدور اوب
 غازل اوزینه اطمه بشدهک بریم غازل
 هر برک بر قهرمان اوب کافزک دویله
 اصلا عینلونه کلیمب و هم کند و برینه
 عشق الهی المشر دور صیب مر دانه جنک
 وصواش تمکده الحمد لله تعالی اول عینلین
 دویله سیم غازل برک اوزر ندن قرشون
 جالبی مقدره و دورت جانبرینه دکون
 غازل سلیم اوب کفار دن غازل
 جوق برضرا اولامشدر و غازل برک بعضلاک
 بار و طلورک افنا اوب قلعه فلکه اوزینه
 ارسال ایدوب تتر برلره باروط دیوجا غزل
 ترسانه

ترسانه امین سیدک من اول غازل
 باروط ارسال ایدوب دعالم ایدک
 باروط وار دقله اول غازل یکیدن
 حیات بولوب کویا قرو قیشلغ آشدر
 کرد مثالی یکیدن جنک قیشلغ یک
 یک جنک اتمده کافر بو حال کو دوب
 آتشر در کتد کجه زیاده اولوق ده وکیلینک
 کسک عار صرک او جنب و کسک
 لو نبار قبا قلرینک ایسمه بر اوب
 قوماندان لرک بندیره کونستر و ب جنک
 فراغت کلوب طوب و بویه اطمز اولدک
 و غازل برک سر عسکر اولان الفازل علی اله
 محمد غازلره دوندقم غازلر زیر کافر
 جنکدن فراغت کلمسی مکن یولو نیده
 مایله هر یکدر دیو امر اتد کده غازل
 غازل

س

بزرگ بود قد آن و سر عسکر بهی غازی و کلمه
 ساعت دور ده و از دی سبز جنگ جیدال
 ایدر سبز بولا بخا آدمو طاقه می کتور
 وهم بزرگ بخه طو بلو بیز باوه کتوب
 غازی لک پلندرینه بخه مصیبت لو کلدک
 سز لک هر بو یکن خبو کز بود قد و دیو کده
 دو نیک دیو امر آگد اتد کده اول غازی
 کفازک کور لکنه بر مقدار دخی طوب
 اطوب کره گاجنگدن فراغت کلوب جزیره
 رجوع اتد کل رنده وومان دخی اجلوب
 هر کس بر برین کور دکلو رنده بعضی سع
 بعضی سینه غزا مبارک لیب یو آتش یوش
 سخا قلو که هر واز اوره لوق جزیره کلکده
 کل امده کور بونج بار و لر دن غزاه
 موخیدین و با خصوص غازی لر را ندریک

خزنجیر

خزنجیر افندک و کوز کنار نه کلوب غازی
 استقبالاً تمشدر در و اول غازی الایلوین
 و تر تیلوین بغلیب در یانک یوزک
 عال قرمزکی ساجفلر اید زیت الوه
 اولوب بر تکبیر و بر الضلوه و السلام
 صد اسهیر دن کده اول کیم کولکر
 عروج و جولان اید ب یا ریناخن و بیج
 ابراهیم خلیلک دینه لک تر تیلو تر تیلو
 لر بنجه بریز بر ایمانی کوز کیم کلدک
 هله مده بصر الایلوینک زایم دخی
 کوز کده اوه اول طرفی ایمانه داخل
 اولفوشلده کل امده کور شرایلی
 و چو رملوک جعفر صفا بشلده یلو کسی یولدا
 صورت و کسی قره اشون صورت و کسی
 اولادین صورت و کسی واه و لده اه

۳۰

در و کسی راه آبتاه دیر اغلو و کسی
 شهدا او زرینه دوشنبه یقاسن جاک اید
 هله دوشنما، منصوره صاغ و سلیم جله
 ایمانه داخل اولوب آردی کسلده
 شهیدانک نمازین قلب مرقد سعادت
 واصل ایدوب حور عینه تسلیم اتدیلر
 و بعضی مجر و حلوی ک یار لر یخسید حسنه
 تقیة ایدوب جراح بلشیه تیار ایدوب
 جهد بیخ اتمکده ز کلدک خزنیم اتمک
 و ترسانه امین سیدی حسنه اولغاز لک
 غزلرین مبارک لیب خوش کلدکن
 صفا کلدکن دیو خاطر لرین الهب و افندی
 محمد پلنا و غم او غلدریک جلیسک غزالر
 مبارک اولسون دیو بخشلور اسالاید
 هر بهریتک خاطر لرین شکی اتمشدر و مجرم

اولان

اولان غازلر دخی بشقه بخشلور اسال
 ایدوب زیاده سیده خاطر لرین الهب اول
 غازلرک متکلم قلندر و کده خزنیم
 اتمک و ترسانه امین سیدی حسنه
 شتهجه با الله یا ایها الذین امنوا جاهدوا
 باموالکم و انفسکم آیه کریمه اید عامل
 اولوب کند و یاندورندن غازلر و مجرم
 بخ بخشلور هدایه ایدوب و باخصر ص
 لاجور لورک پاره لندب و زیاده جقوب
 کلن غازلر دخی زیاده بخش ایدوب
 جلیسک خاطر لرین الهب تسلی ولوب
 جهاده غازلرک محراب اولور در و
 اتمت محمد الله ذوالجلال سعیرین
 شکور ایلیه دیو دعالم ایشلر در
 حق انکار اولمنز لیر حق انکار ایدن

نام کورد در بزکده که بواژا لکی غزاده
 اسمعیل رسپیک طوبی پاره لنب و بارو
 خزنی دخته الموب اول غازک قبودان
 عسکرک ایلد برابره غرق اولوب دریایه
 کیدوب شرابا طهوری حور غلمان
 المندن ایجب باغ فر دوسه کتمشلو در
 اول مذکور و موصو اسمعیل قبودان
 اوج نغ غاز لرافاقت بوشلو اول
 شهید لرا ندریک اوج شهید لکه نائل
 اولش در زبیرا خبوره وار د اولدیکه
 خرقا غرقا فی الجنة یعنی دکرده غرق
 اولان و آتشدنه یا نان جهتده در
 دیو بیور مشدر و کلبو مثل محمد ک
 دغی طوبی پاره لنب لاینجون غرق
 اولوب غاز لریک در یار یوندن الموب

جزاوه

کتور مشلو در و اندن اوج غاز لرشهید
 و ایکی بروج اولشدر و کده احد خراط
 قبودانک طوبی پاره لنب لاینجون
 یارک صوجو زار داخل اتمشدر در و اندن
 غاز لریک التمشه شهید اولوب جهت
 طاویه کیدوب انده دو کون اتمشدر در
 و کافریک جنکندن غاز لریه جوق برضه
 اولامشدر زبیرا اول غاز لری کافریک
 درونتمشکنک المتنه کور کلدورنده انده
 طوبی اوبدوره مزل ایدیکه و انلر ملامل
 اولدیه و زرار لرایدیکه قیصه دن حصه
 ونظر دن عبرت بو درکه اکر اولد
 غاز لریک طوبی لریک توج اولیدیک
 اول غاز لریه هیلج برضه اول غاز ایدیک
 زبیرا دم طوبی متفرق اولد قده دانما

عليم الشان اول حدن قلب قوه وروشد
 غازی قبولد اولون اوج قبولدان تسنه
 السخسیدی حدن کلوب بزرگ اکراؤنیک
 اولورسه اوج بیوک فلقه دونادا لوم
 واروب هوکجه حراش طرفنده اولان
 لاجونلر ندن بریکسوف باصوب اششالله
 تحه ترسانده عامر به کتوروب سسرلرون
 وعد ایلد کتوبک التقونه ناللا اولوروز
 دیوان طلب ایلدیلو زیوا افندیمن
 ریسول الغزاة والجاههیدن کافر کلد کک
 کون ترسانده عامر به امر کوننده روج
 بنم غازی اوغللیم اکرا کافرک بر لاجونوف
 باصوب بکا کتور کتور سسر بک التقون
 وهرب کافره بک ریال وعد اتمشدک
 سیدی حدن دغی جمیع عازله دیوان

الله

یاشنده اولان غازلره ضررک اولور
 الدن نه کلور المحکم لده الواحد القهار
 کل شیئی یتینید الی مفضلر و لیسو المقدر
 یتینید الی شیئی آخر ریزیم بومید لاجونلر
 مهه نه طاق کتوره صیب اوجم بشع
 صوایدوب بزانه کلینی اقر یاندو و دکلیندر
 وینس بوخویرا تمه نظر ایدن قر و کلد
 بو تفصیلا تمده بز لک کذبه حمل
 اتمسونلو زیوا بز لر بوخویرا ق جمیع
 غازلرک علمه حاصله و یاندو ک
 سکتور دغی حالده بن تارخو سسر
 علمه لاجمال قدر کتوریتوک صد انجه
 بیان اتمیم زیوا اول جهاد و ماهو
 الواقع بششک اکتدارک اولور ک سسر
 بیان ایده زیوا بو جهاد غازلر سینه

ایدوب افندیوزک وعد شریفلرین
 غازله تبلیغ اتمشد اولمذکور
 اوج غازله قبوداند کافزک اولمذکور
 کجه حراش سمته زیاده میل اتمشوراید
 کند اولمذکور تمیز ایدوب کجه وارمشد
 اشفاقلورک هرله جسارت ایدوب اذن
 طلبنه تقید اتمشورنده موصله ایدوب
 حسنه افندیوزه تبلیغ و افندیوز و علیهم
 نهارالله دیواذن ودمشدر برغازله
 قبوداند کورخمسکوز غازیاندن ایدوب
 سکن اولمذکور هرهره اختیار ایدوب
 بین العشائین خرب ایدوب کافزه واروب
 قریب اولمذکور کافزه ساعته ایدوب
 دیوب عازله دیو جاغز دیور اولمذکور
 غازی قبوداند کورخمسکوز غازیاندن ایدوب

ایله

ایله عامل اولوب ایچلدن هرک فرزک
 لساغ جوق بلوب بول اسیرلرین بزم
 اولمذکور بزم اذن صندال بصص
 سزله کلده سزله هیل اعلادون قولون
 مسکن دیدکوز کافز ایاغیموب واروب
 قوماندازه کیدک یوخسه کند کز بلور
 دیوجواب ودمشدر اول غازله و غزله
 لاجوزله مقابل کجه کلده وارده صمشلر الا
 بیوک کیم وارمشلر جویک بو غازله کشف
 اولمذکور کلک کافزه برقات توفنک
 الیبنده سوز اولمذکور نام اولسون
 دیوب برقات آله بنده و دیوب کرو
 جکله ایدوب غازله اولمذکور کجه ده
 دیوجواب ایدوب کافزه وارمقلورک
 اسلام بیوک عنایت اولمشددر یحتمل

كافز كلاب كج جنگ ايد ايدك بو
 حال دن صكوه كافزه رغب دو شوب
 كجه اصله تخركه اقتدارك اولدك
 بز كلداك حكايتمه بزرك تخريز اتمده
 كذبه حملا نمسولينو ديمش ايدك اول
 اولكو كونه اولان جهاد اكبو دوت
 ساعت مقدارك غازل فرشمه جنگ
 اتد كلزنده اول كافزك بخ كيلر عصف
 صفتكندب انكسار اولشدر حتى افندي
 جبل عطار نوماندان صيحي ايامه
 كلاب بزيم بر ايكمه كلر كيو من قرضانده
 دصرا اوستنده دورز ايكن جزائر دن
 اصباينول دونمساندن الهشون يتر
 ياره طوب جكر بر كسي كلاب بزيم كينك
 قبود الخ واروب حال خاطر صكوه قارنده

بواحوال

بواحوال نورد ديدكده مذكور اصباينول
 قبوداني ايسته كور رسلك بركينك بو
 كينج اولجوق حاجي وار صيد بر لر واروب
 جزائر ده اوخ صكوت و دور دنجي كون جنگه
 جفوب جزائر دن برالايك لاجنوخا جفوب
 بزيم ايلر طهب و بويه اطب يكه يلك
 جنگ ايدرا ايكن جكمه بر دن اصباينول
 دونمسانده بر قومه فريش اولد يلر بنوخاله
 فويوب سكسان بيش كافز من د اولدك
 والقر بيش ياره ط و ايشده كيم فرقه
 طولوقبا صوجكمده و اولدريمه اولج ياره
 بويه لرك ياره لهشدر و انك ايچنده
 راي قيوما نندار و ارايش بعني عارمنك
 نوماندان لر ينك اولد يينه نوماندان
 اول ملعونلر بو بنم كيمده درر علي العجده

عطفی

قراله کتدیلس دیوجذاب ووشدر وینم
 باقی دوشتما نه کتوادک بلم دبش جیل
 عطار قوما ندادک نامسن بو بند ختم
 اتمش بو اولک جهاد بومقامده تمام

اولدک

بوجنک احوال سوال ایدرسک کیدم کوکوره ملله
 تحقیقا خیرین ایم درسیک کیدم ملکه بجهش اید صورا
 اولرملکه قدا دین بلم درسیک کیدم موزلا توبن سمن صورا
 ملله ره ایدر باغلاش قلم کیدم میکا نل سرفا صورا
 اوراغاز زلیما قلاش بدیقه نرفا بزم کیدم خصال صورا
 تفصیلا بو جک بملک استر کیدم اولر اغازن ملکه نید صورا
 کتدیله هلاک کن بملک استر کیدم بیرمه و توت رطال اولر کید صورا
 شهید مقامن بملک استر کیدم جنتک بو تکره خنور کید صورا
 جروج اولان غاز تونه اجهز کیدم ایدر خالده سیف لدر صورا
 رحمان عشقنه قربان اولدر کیدم کربلا ده حسین صورا
 عشق الهی الیر کیدم غازلر جعفر طیار صورا
 شهید اولر حون کیم بقا ایدر کیدم جنتده حور عینه صورا
 کده بوجلال کورده جنتک کیدم کیدم الله علیه رازه صورا
 جمل غازلرک مغفور اولک کیدم سلطان اجمیاد صورا
 افند بوجنک شایسته مشکون کیدم عدال مراد صورا
 سید و حریف کیدم ایدر کیدم قران عظیم الشانه صورا
 ای جمن غازیان صواد کیدم بر نصرت الهی ده صورا
 ای مصطفی ختم ات سن کلامد کیدم بو سترک سترالده کیدم

بسم الله الرحمن الرحیم

بسم الله الرحمن الرحیم
 الحمد لله وصلى الله على محمد وآله
 جهاد اول اشبن کوفه واقع اولوب سزله
 علا اختصار بیان ایلدک و جهاد ثانیه
 دن دغمه بر مقدمه بیان ایدم قارینین
 وسامعین و ناظرین غازیان فرج اولر
 جهاده زیاده مزاعب اولوب دامنا غزایه
 صیالریک دغم زیاده اولر جوتکه اولر غزایه
 غازیان اولرلوک جهاد اولدن جزایه
 صاغ و سلیم داخل اولوب افندیمزودن
 دغمه جنتشله ناکل اولوب و غازیان جروجان
 دغمه اکل ملور و ناکل و یاره لرینه دغمه
 ترسانه امینک سیدی حسنه اول غازلرک
 یاره لرینه کتد و بذاتیه تقیبه ایدر و ب
 راول غازلره جروج اولانلره مخصوص صا

بر محل اواره ^{ایده} جوارح بلبش مجروح اولان خالدر
 صار ددیب تیار اینقد و هم آنم اوزک
 اولاک غارز عند الله سزایه اجر جویبل و بیل
 دیب و هو نه لوان میگزوار ایدسه کما سولاک
 دیو خاطر لرین المئدر و سائر غارز ترسانه
 امین کیدک حسنه دعا ایدوب الله و الحاد
 سفین مشکور اینسون دیشلور در معاذین
 جیل رضوا لله تعالی عنده و ایت امتشور در که
 رسولا لله صلی الله علیه وسلم بیور در که
 من جلاء جرح جراحی سبیل الله جاء یوفی
 الیقینة ریح المسیک و کونه کون العفر
 علیه طابع الشهداء و لمن سئل الله
 الشهادة اعطاه الله اجر شهید و انما
 علی فرشته بو حدیث شریف ایل اول غارز
 عامل کند و لرینم رحمان عشقند سبیل ایدوب

غزایه

غزایه خاطر نمیشور در و بز مقبره دکنز
 غزاسنه لیا قتمیز اولد غندن ناشم
 اکثر شهاده اقامت لا اصحاب القدر
 رب قبیل بنیته حدیث شریف ایلد
 عامل اولوب یکه بور جده تمکن رانده
 جهاده نیت ایلدک بز کلدک جهاد
 ثانیه نک تفصیلنه چونکه غزای اول
 کوفه واقع اولوب ثلاثه کون و اربعه
 کون بهیراز اسوب غزای اولدک و اول
 ایکه کون آسن بویراز اسلامه بیوک
 نعت اولمدر زبیر بنیم صو ایدن بریمه
 کیلریخ اواره ایدوب کند بوچه لرین
 وضع ایدوب جهاد ثانیه یه تکمیل اولمدر
 چونکه غارز ایکه کون اولام اولوب خمیس
 کوفه در یالیماللق اولمغلد ترسانمیز

20

سیدی حسن کند قبل طلوع الشمس کوبک
 بود جدن بر طوب اطمنه امر ایدی طوب
 باشه الحاجر اسمعیل کافه قرشو بر طوب اله
 بزیم غازله خزه امر کافه میدان دیک
 اولور کفار خاکسار کنه اوج دور بر کنده
 و بر قاج بر دیر کلور و دشما، صغیره سندن
 ایروب حراش طرفنه میل ایدوب و کنه بر
 قاج بر دیر کلور و اوج بشر بر کنده رأس
 مقابله ^{بینه رونا} میل ایدوب و اورنه قورده و لاریت
 مقابله استیفا و ترتیب ایدوب یعنی
 ایدوب بزیم دو دنما یکی طرفه آتشر
 جو قدر دیو متفرقه اولدقه و لاریت
 صرافچه بومینه آرشدیم سوز کینه معزور
 اولوب کلنکده بز کلده ترسانه امین
 سیدی حسن غازله قول صافدب خروچ اید

غازله

غازله و علیکم نصرانده دیو امر اید کنه
 کل امدک کور ترسانه عامر ده برغول
 غوره اولوب انهم انک استلک فنا
 اتمتع بالظنن و انطاغون حدیث شریف
 اید عامل اولوب سر عسکر الغازی الحام
 محمد اورنه در کنه اول سجنو حرا، عظیم
 کشا و ایدوب رأس عمار مقابله سنه
 دوغرو غازله اوکنه الصلوة والتدر
 علیک یا رسول الله و یدلک ترسانه عامر
 خروچ اتکنده علمه و سائر غزاة
 موخدین اول غازله دغا و امین
 بهر سلا علیعب سزله الله ذر لجلال
 بر کنه امانت ایدک و علیکم نصرانده
 لا غاب لکم الکفار اید کلر کنده
 اول غازله چکنه بر دن امین دیوب

وامین لری ید بخ قات کو کله جقوب
 عرش الرحمانی دخی کجوب سرا د قات
 بایند واصل اولوب اول کو کله ده اولان
 ملانکه عظامی و اولیایه و رمشدر
 اول اصلانکه عظامی ربوبینه یلواروب
 یارب غازله الامان جیبک محمد المصطفی
 عشقند سنن نصرت ایله دیو دعا یدوب
 تضرع اتمشدر و جوکه اول غازلر اتمت
 محمدن دعا و مکتلور دن ثنا الهب هر بر
 دست مکنند دعا اولوب کند ولینه قلب
 قوه حاصل اولوب کویا که هر برک یا لکنز
 کفاره و ارمغه جانلینه منت و اول غازلر
 عشق الهی دخی تحصیل ید باب عجب
 میدان عشقده اولک هنوزین که قزینو
 و جنت المایه ساخانغ رسول که دیکو

و علی

دعای تضرعی کتر آلتند ن شرابا طهور لایح
 که ایجاب حوری عینه که واصل اولور
 بر اوغ دن کوبنک محمدی حکوب لخر
 عامه او زربینه صلوة سلام ایدیه لک
 قبو د اندری غازی قلبونجو سسکله
 ار د نه جکد ربوب جمیع غازلر دخی
 تریبلی تریبلی نجه الایکوزین و صافلرین
 بغلیوب رأس عثمان مقابکیندن تا
 حراش مقلد بکینه کتمکده لکن سسکر
 اولان الحاج محمد جنک احوا لنده
 عتیق و جیکه باینی علیم اولد یغندک
 ناشی کافزک اورت قوله بوجه لر یخ
 ترکیب اندکنی هینر ایدیب اول
 غازی قبو دان دخی اورت قوله
 زیاد سیده مشتانت بر قرب کور ییم

سزای بنم او غلامی کفاریک او ز رینه آتش
 باران ساجوب ار لک صوبین بوکون کفاره
 بد رقب سینه ساقده بزله اول اول
 رهنی بو و نکر ندن قتل قتل جقاروب
 شول کک در یای پلشنه طار ایده لوم و او جا
 نامو و شافی یکیدن حیات بوله دیوب
 اول غازله اول حدن استمالت و ریک
 نرایک کولک اول تدبو حسنه طلاق
 کتوره میوب لسان حال ایلد اغلو دی غازله
 دخی بو تدبیری مستحسن کوروب جمله سی
 بر دن سمعا و طاعة دیوب قبول ایدوب
 اول غازله دخی بعضی سوی بعضی نصحیت
 ایدوب بوکون بوم بدو و غزای احد و
 و وقت کربلا در دین عشقند و اسلم ملک
 عیضی یولونه بنجه جانیز اول قربان ایده لم

دیوب

دیوب برکه درون دلدن و جان کولکلن
 اول سبیل اولش غار لرتکیو کتوروب
 سانجقلوبین عالی قرمز یلک کشاد ایدوب
 کافرین او ز رینه آهسته آهسته و ارمقد
 و کفاری کلکده و ایکی دو سنما برینه
 یقلا شوب طوب واصل اولور مقدریک
 کلکده کافرینکده بومبه لرینج ولایت
 تیشدر در حدری اولد قده غازی قبولان
 اند کوز غازله قول صالمب و در و ک
 کافه طوبی دیدکده کلکمدی کور اول
 غازله راس عمار مقابکسندن تا هنش
 مقابکسوار بنج کفاریک پلشنه قیامت قوبار
 کفاریک در دیانوب هیچ طوبه التفات ایوب
 غزای بنج اولان لایخونلورین در یای یوزند
 العب عجبا لروکریه بلوریم سو داسنه

جهد ایدوب بزیم غازی کفارک ایسه کفارک
 اوز رینه هم اطیب وهه اونظه کورک
 ایدوب الر و الر و صو قوئده یاریم ساعت
 مقدارک بو حال استمرار اوب کافه الر و
 صو قولدن پیس و آکندن نه کلور آخر الامر
 اول لخیلو غازلر اوز رینه طوبلوین و بومیه
 لرین اطیغ بشلدهک طوبلرک و بومیه لرک
 غازلرک اوز لرلرندن کجیب کجی دریا یه
 و کما ره یرلرینه دوغوب و بومیه لرک دخی
 اشوب بوجله بره ایکشر قورشون عالم
 دو شهمک بشلدهک رسیدی حسن طوبجی بلشید
 بوجله دن طوب اطیغنه ارایدوب طوب
 جج باشی الحاح اسمعیل کوبکلر بوجله دن و کج
 بوجله دن اوست قانتندن کفار طوبلر
 اطیغنه بشلدهک غازلر ایسه الر و صو قولده

سیدک

سید حسن ان کور د ع ک کافرک بومیه
 لرک بوجله دن بعید اولغه بشلدهک
 تر ارایدوب طوب اطیغدن فراغت استولر
 زیرا کافرک بومیه لرک بعید اولغه بشلدهک
 وهه کینه اولک کجی دریا یی و رمان قابلا یی
 غازلر دن نام و نشان بلورسین اولدهک
 بزیم بوج طوبلرک اطلد قده غازلر
 غایت کوچ اولوب کفارک طوبلر و بومیه
 اولکلرندن و بزیم طوبلر ازلرندن اول
 غازلر یکی آتشر اراسنده بونده الله ذوالجلاله
 تقوی ایشر دیب عینلرینه دکل کفار
 دو رفن طوب و در ایدی بحنایت الله تعالی
 راسر عمار مقابکسندن دو شهما قبو دانی
 غازی قلیونجی قبو دان کفارک دو شهما
 بوجله دن اوست بلندن کافرک اولطر فتم

۲

عرضتلك ايمنه طوب و بر كنده لرخي دخي
 ترسو يوز نه جور و با او رته قوله آتش
 جو غلوب سر عسكرا الحاج محمد قليو بخمي
 امر ايدوب دوشتماي منصور ي اورته قوله
 جك زيو اورته قوله آتش جو غلدي
 ديوب وكند وسي دخي بزيم دوشتماي
 كازك دوشتماستك آراير كند ان اول
 ايكي آتشي ارتكاب ايدوب كجوب دوشتماي
 اسلامك الت بكنه واروب كفتار ك
 اوست باشو بوز ولد غين غازله بشو
 ايدوب كور يي سز لر ك اي غازله
 او غلاريم غيوت و هجت كور ييد ر اسلام
 او غ نه جالمشوك كازك بو طر فني دخي
 بر حال ايدو له زيو اورته قوله آتش
 جو غلدي قليو بخمي قور الى اورته قوله

تعيين

تعيين اتيم انشا الله نقه اورته قوله
 اول غازلر بر حال ايد لر سز لر دخي
 بو طرفده مر ذانه دوروك ديوا مرانك
 كل امدي كور اي ياران اول غازلر
 بر غيوت و بر هجت كلديك كوياهر بر
 كند و لر ندن كجوب اول دريا بگلر
 كور كجولر يني شدت ايدوب اونطه
 كورك ايدوب اول كازك اوز ري
 هجوم ايدوب اولقدر قريپ اولديك
 صاجمه جالمه يقلا شوب مائنه كازك دي
 جا غريب كازك بو حلال كور ريب اصلا
 طاقت كتوره ميوب ترسو يوز سنه
 لا اولوب دوشتماستك قجوب بر طوب و بر
 اطفاقتدار كا اوليوب اول غازلر
 انك كور ندن بر مقدار دخي طوب اطوب

ما صلح بخه بورنوب عن ما ريند ططبق واورته
 قوله د غي سنا شتاب اول غازك فليور بخه
 مكر اوده فولاك آتشفني نحو ايد ايدوب
 كافر كره دونه رفب و بونل د غي
 بر مقدار كافر آكه لرندن طوب اطوب
 كافر اصله آتشفني چيغز اولبخ اول
 غازك دونهك تدار كنده بر كلكه بوجند
 قورلدن قده بر مقدار دن صكره اخف
 كور ديلر كه قره بولوط مثالا دومان
 ايچندن بريم بر لا بخون ظاهر اولدك
 وانك ار دبخه بر دغی ظاهر اولدك
 وبر دغی وبر دغی كلب ليمانه داخل
 اولد قده مكر بريم بومبه كچولوك صهره
 طاقت كسوره ميبب صوا آتشفني وانك
 ار دبخه بر لا بخون دغی كلب طوب پاره كنن

لا بخون

لا بخون يارمك صوجزاره داخل آتشفنرد
 انده بر مقدار شهيد بر مقدار ياره
 كنور مشرود وانك ار دبخه كچه ايكه
 دغی كلب طوب لاره ياره نوب غازك
 كچه شهيد وكي جرح جزاره داخل اولد
 حاصل كلام وزبده مرام اكر بريم طوب پريم
 توج اوليدك نغمه المطلوب ايمش وهم
 بومبه لا بخون بريم اسكي عقده مرادون
 وقر غلر يك بوزوب التي بومبه يا بلمش
 ايدك صهره زه طاقت كتور صيوب صد
 اتدیلر واول غازك كافر طرفندون
 جوق برضرا اولمادك اكثر شهيد
 وچرور لر بريم آت لوريز دن واقع
 اولشدر بز كلكه چونك كافر غازك
 بوزوب دونهك ما درمك ايدك او غازك

س

دوستان ایچند بر برینک جاق کرک کرک کرک
 بلنر لرایدی وقتاکه طوب صلا
 کید کده دوستاندر بر مقدر
 اجلوب اول غازلر برک برینک
 تمیز ایدوب اول غازلر برینک
 مبارک نشوب سر عتکر خا جم
 محمد قیودان جزا اوزینه طغر
 الاغ دوتد رتوب یعنی فند یلوز
 ربولج بارورده اولان غزاق
 موحدین قوند اشلرینز برلر
 کوروب فرح اتسونر دید کده
 اول غازلر الایلرین وصا فلرین
 دوزوب جزا نره کلمکده بز کلدک
 جزا رده آبیرو امر و اغنی و فقرا
 وغزاقه موحدینک مجموعی دوستان

تلقب

تلقب غازلر کفارک بوز دغف غایا
 کوروب بر حمدیز دان اتدیلوک شرس
 خانه عامر اکل اکل اکیلیک
 جمله غزاقه موحدین دریا کنارنه کلب
 غازلر کستقبال ایدوب منتظر اولدقلا
 حالده سیوان اتمکده بز کلدک غازلر
 درنجققلرین بر واز ایدوب کلکده
 کویاکه انبیا دکوننده ن کلور کب
 بر الصلوة والسلام علیک یا نبی
 الله نحن ضعیف امتک فاشفع لنا
 یارسوال الله جهدنا الاغلا کلمه الله
 دوب دوتماک نهایتیم دغی ظاهر
 اولدقده اول طرف لیمان داخلاقلامه
 بشدک کنه هر کس احبابلرین سوله
 ایدوب کما غلر و کما او غلر ن شهید

بوی ایدوب و کوه با یاسین مجروح او ایدوب
 و کوه یولد اشک مبارک التکرک
 و بعضنک مبارک ایقلوک رحمان
 عشقنک کمنش بوی ایدوب ترسانه عامره
 بر فریاد و فغان اولدیکه در عقب
 علما افندی لریمیز اول غازلر شیحته
 ایدوب الله ذوالجلال لاک عشقنک کدلنه
 بویله فریاد لایق دکلدر دیدکلنده
 هر کس حذر ایدوب نام اولدیلر
 و دوستمانک ارددی دغم کلویب
 تمامایمانه داخل اولدوقده شهیدای
 جقرویب نماز لرین قلوب دفنه ایدوب
 حورا عینه تسلیم اتدیلر و عجز و حلاک
 دغم ترسانه امینک سید کده کدو
 بذاته جقرویب جراح بلینه دغم انامیب

کندو

کندو اوکنده یاره لرینج تمار اددو
 الله ذوالجلال سعین مشکور ایلیر
 قصه حصه و نظر دن عبرت بوور
 دیو طوبولریمیز دینیمیب مجذغالر
 ضرر لریک او ایدوب بعض لرینج یار و صو
 جزیره کتور مشلو و بعضیلر غرق اولوب
 دریا یوز ندن غازلرک الهب و بعضیلر
 شهید و بعضیلرک مجروح اولشلور
 اذاجا، القضا عمی البصر و نجه لانجلمیز
 دغم مهر زلره لاطایمیب صوامتندرت
 و ترسانه امینک سید کده برکه قفات
 قلفات اددوب اولکوکون کند بو صیلر
 ایکنج کون وضع ایدوب جنک اسال
 ایلدی و ایکنج کون دغم صواد کده
 سید کده در عقب قلفات ایدوب

بوصيه اولدى ايسه طوب حاضر ديب
اول لا بخلوه طوب قويوب او جني جنك
حاضر شد ر ايگنجر جها د بومقامده

تمام اولدى

اول غاز لر بين بن حجن ايد هسه
يوزيك لسان ايله شرجن ايد مسه
جفتب كوكلور دن سيران ايد مسه
اول غاز لر رسد اولمش اسلامه قرشو

كنه دوران اتد عشق الهى
غازى محمد پيشا غاز رشاهى

اصبايول كافره جكسون بجز يك آهى
بوده بر نام اولسون طولايه قرشو

بوجنك سيرا تدى غجر فلكلور
اولا جنك بسند اتد كوكده مكلار

اسلام دعائدى كجدى دلكلور
غاز لر قربان اولمش مولايه قرشو

غاز لر ايد صافر بن بخلور
كوكلورده مكلوراه ايدوق اغلور

شهادت كند يربصاغ اولسون غلور
غاز لر قربان اولمش مولايه قرشو

بسم الله

بوجنكده غاز لر تدبير و فاه
كفاد قفلايد و اتد بر صفا
النبون صد احمك ممصطفا
غاز لر قربان اولمش مولايه قرشو

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله الذى لمن شيد لقلوب
العارفين • بنور وحدانيته لرب
العالمين • والضلوة والسلام على
من كثر شكوكه الكافرين • بعون
المؤمنين • شاركوا في غم الماعدين
محمد الذى ورد في شانته وما ارسلناك
الا رحمة للعالمين

اي قارين • سامعين • سز لوه دكزون
قطره وكنش دن زه او كى جها دى و

ايگنجر غزاي بر مقدار بيان ايدك
شمدى انشا الله تعالى جزاى غاز لر بينك

او جني جها دى بيان ايدك
بزرى خير دعا ايدك ايدك معلوم

اولا يوم خمسه واقع اولان جها دن

0

بر مقدار بسیار اول تمشید ایدی شمیدیک
 او چنجو جلا دك تفصیلند شرح اول تمشید
 چونکه غاز لجرها د ثانیه دن کافری مر ملاججه
 بوزوب جزائره صاغ و سلیم داخل اولمش
 ایدی ویدی سکزاون بومید لانجوندوی
 مهر زله طاقت کتو رهیب صوت تمشیدیک
 و ترسانه امین سیدی تقید ایدوب قلفات
 اندر وب جمو کونکه جنک یثند روب اندر
 طوبیل وضع ایدوب غزایه حاضر امتشدر
 چونکه اول غاز لرجها دن کلوب اول کجه
 عبادت موقوف اولوب صباحه داخل اولدیلر
 اول صلوة فیری صبار کجه کونی ادی
 ایدوب بو کون اولور صحر در ایکن ترسانه
 امین سیدی حسن کند کوبکلی بور جدن
 بر طوب اطمینان ایدلده طوبی چو الحاح

عمل

لهجیل کوبکلی بور جدن کافره قرشو بر طوب
 اطلب غاز لره خران اید امر و کافره میدان
 دینک اولور کل امدی کور اول مقصود
 ومد قر اولان کافر خمیس کونکی جنکده
 اندکی حیدر دن بر ظفر بوله مدی جمع
 کون رأس عمار مقابلسند دن کند تا
 حواس مقابله دن و تنهاسف قره قریش
 ایدوب جزائره اوزرینه کل مکده بز کلک
 کل امدی کور بزیم غاز لره کند کجه
 عشق آلهی لری زیاده اولوب جنک انشیاء
 ارتمده ولا نجون بکلدی عجبا بو کون
 جنت ماری ده حور، عین اید که جولان
 ایدوب صفایه کم مستغرق اولور و اولک
 هانزین که قونور و پیشدر و کتده طوبی
 باشدر و بومید جمک اولور و سائر غازلر

بینه

عجیباً بوکون میدان عشقده که قربان
 اولوب اما ^{حقیقت} ملا فی اولوب مبارک
 المذنب شراباً ظهوراً ی که ایجر دیوب
 عن ضلوعی جها ده اریتمقده وهم اول
 غازلر المائد فی البحر غازی کالتشخط
 فی دمه شریبک فی البئر معانی شریفی
 بودر که یعنی غازی اولدغی حالده دریا
 باشی دون کسسه قراده شهید اولدغی
 حالده قافی ایچنده بولالمن کسسه کی
 در دیمک در بوحسین شریفی دغ
 استماع اتدکلر نده کویا که اولوسوی
 دیر یلوب و دیر یسی پدی ک باشلی از د
 مثالی اولوب توسانی عامر دین خوج
 اتمکد بشلدیل کند اولکو جنگلر کبی
 سر عسکو الفاظی الحامی محمد ساجخاغین

اجیب

اجیب غازلرک اوکونه دوشوب وانک
 ادرنج غازلرک قبودانی دغراک ا
 اوید و مشدر و سائر غازلرک ادرنج
 تکبیر و صلوة سلام اید خروچ ایدوب
 رأس عمار دن تا حراشن مقابله سنه
 دوغ و لب کافرک اوزرید وارمقده
 و کافرک دوننما، مغنوسه سی کلکده بو
 دوشمان برک برینه مقابل و مقارین
 اولد قده اولاحراشن طرفنده اولان
 غازلر ابتدا ایدوب جنگه شروع اتمل
 در و ثانیاً رأس عمار مقابله سندن
 و ثانیاً اورت قودان ابتدا ایدوب
 الله اکبر کل امدک کور اول جنگک
 فندنه الشیمش اولان غازلر کافرک
 پلشنه بر و اویلاه قوبر دیلر که قیامتدن

نشان واقع اولوب عالم زلزله به وارشد
 کافر در سر کران اولوب نه ایده چکین
 بمیب ولایت باکلیت بوسید و شرمیکین
 عقلی شهادت ایدوب بولاخون قوتانند
 کندیمی و دوشنماچی نه طرز قورتا لیریم
 دیوب غاز لرا و زینه بوسید لیرین و لولیرین
 اطو بشتلدهک بعنایت الله تعالی اول
 کازک بوسید لیرک و طویلهک غاز لیرک
 اوز دندن کجوب دریایه دوشمک بشلدهک
 و غاز لیر و زینه مرادانه جنک اید لیر
 کازک نیر بوزوب و اول بر طر فند هجوم
 اید لیر و اول طرفی دغی بوزوب
 برک برینک اوز زینه دوکر لیر
 نتیج کلام ایکی بچق ساعتد ن صکره
 کافر کلینه بوزوب منهرزم اولدغی

حاله

حالده علامنه قجوب جهتم اولشد
 اول جنک بر جنک سلطانی اولدیک
 دللو اید تغییر و قلم اید تحریز صمکن
 دکلد زیر اول کافر اولکی و ایکنجه
 جنکده زیاده سمالله کوزک تورقوب
 و تیدیلیم شاشد غندن شاشم
 او جی جنکده جوق بر طیا نوب
 و جزایره دغی قریب بوسید دوشمدهک
 و اندان صکره کنه الایلیرین بغلیوب
 و سچقلیرین دغی و از ایدوب
 بهر کلدهک بونج بار و لر دن غزاة موقید
 و ترسانه امینهک سیدک حصد و خوزنج
 افندک و عیب اغاسی علم اغاس
 دکن کنارندن اول غازره استقبالی
 و الایلیرین سیران اتمک بشلدهک

کور دینور که اول غازل کرده بر فرج عظمای
 و آنکه گوید یا بیا میرندان ال ای
 و یرو ب کلور لرامت محمد بو حالی کور
 عجیب غازل کرده بفرج نه اوله در ایکن
 دو تنمانک اول طرفراک ایمانه داخل
 اولغی بشلداک و دلگرنده دورگه
 دورگه مرشیه لرا شعار و ابیات
 سویله شلک شهید و مجروح اولان
 غازلرک قح اوستنه همدایدوب
 عینلرنده بد کل شهید اولانلر
 بزدرن دکل انرجنت جماعتیدر دیر
 لک ایمانه داخل اولدیلر جمیع امت تجر
 ایدوب بو غازلر بو قدر اشدن
 جقوب کنه بویله فرج اوزوه دورگه
 ایدوب و کنه دورگه الحمد لله بوره

نصرة

نصرة الهی در اول غازلر الله تبارک
 و تعالی بو قدر قلب قوه و رمشدردیر
 ما شاء الله تعالی بالحدار اولسونلردیر
 دعای ایدر لرایدک و سائر غازلر
 نوبت کللیوب شوشهید لری و مجروح
 جقوب قلوبنده سن کیدرسن و بن کیدیم
 دیو مجاهدک ایدوب لایجون قبولدیلر
 آمان عجبی کتور دیو هیئت ایدوب
 یلوار لرایدک سن لرا صابانولر
 کافزدرن آهیکزکی المقده سزویا
 بز الما یلومور سز جنت ماوک زین
 اتدکوز و یا بز اتملومور دیو نزاع
 ایدر لرایدک و الله العظیم
 اون بيشل اون المتی یا شنده اولان
 معصوملر بابالیندن کز لوجوب

نصرة

غزایه کد را اید و هیچ الله و قولاً
 کد نزه و شهید اولانزه بقیوب انه کر
 یکیدی بو کو ندن او شور و و عور
 در را اید که بوده نصره الطهر و قدرة
 له یزلی حضرت تریک عنایت کر میدر
 و کده احبابی احبابی می ترا کیه العیب
 جزا سو قتل یو کون زین اتد کومو
 دیو مستخر لغه الورل و اول احباب بلور و
 سز کرو دور و کز اگر بسز ل قدر کید و
 جنک ایدوب کافرک حقتد ن کلام سز
 سلا بزلی انه دو غور ممشد ر دیوب
 لطیفه اید را اید که هد الحمد لله تقه
 دو نهما منصو من جزا نه صاغ و سلیم
 داخل آفتد میز محمد بلنا حضرت تری ندن
 بخجششله نائل اولدیلر و کد خرنج الله

افندک

اندر عرب اغاسی علوا و ترسانه امین
 سید ک حرد اول غازلر و بحر حله کدو
 کسه لرندن انعام و احسان ایدوب
 جهاده تحریصا تمشدر و غازلر اتد کز
 یوز اقلقلری حق تعالی عنده نده ضایع
 اولمز دیو خاطر لرین المشدر و اهل السلام
 یوز کوروب الله ذرا جلله له حمد ایدوب
 اول حکام افندیلر یوزه دعالرا ایدر لراید
 و کده باب الوادی طابیه لرینک ستمکری
 اولان اطه خوا بوسی مصطفی خوا به و خدم
 مجروح اولان غازلر بخجششله اهدک
 ایدوب الله کر میدر دیو خاطر لرین الور
 دی الله عظیم الشان سعید مشکور
 اشون دیوامت محمد جکسنه دعالرا ایدر
 و اکثر سانه عامر ده اولان اطهر دن

سؤال ايد رسك هرگون بخير فيونلر و
 صغرا بوغزلنغيب بلاوة ^{الووه} ايدو ليدو
 اغنيا فقرا اكل ايدوب الله حمد وافنديزونه
 دعا لرايد لرايدك اول غاز لرايدانه
 داخل اودد قلزنده ايجه قيون ايتيد
 الووه اولشر برينج بلا و في قونلره
 كور دكلزنده بلا وه هو جاملي درايدك
 خزندار سيد عيخانلره ايكشراوجرا
 كوفه جربين اناسي هديه ايدوب
 الما لي كل ايدوب و برين بره بريد الما
 جنكي ايدوب اصبا تيولوك و وئيدسي
 بو قدر بله دكلدر ديو بره بريند
 لطيفه لرايدوب الله ذوالجلال حمد
 و في عالمه صلوات امتشدر او جينجر
 جها دمبارك جمعه كون تام اولشدر

سئل ايدي رسك هرگون بخير فيونلر و
 صغرا بوغزلنغيب بلاوة ايدو ليدو
 اغنيا فقرا اكل ايدوب الله حمد وافنديزونه
 دعا لرايد لرايدك اول غاز لرايدانه
 داخل اودد قلزنده ايجه قيون ايتيد
 الووه اولشر برينج بلا و في قونلره
 كور دكلزنده بلا وه هو جاملي درايدك
 خزندار سيد عيخانلره ايكشراوجرا
 كوفه جربين اناسي هديه ايدوب
 الما لي كل ايدوب و برين بره بريد الما
 جنكي ايدوب اصبا تيولوك و وئيدسي
 بو قدر بله دكلدر ديو بره بريند
 لطيفه لرايدوب الله ذوالجلال حمد
 و في عالمه صلوات امتشدر او جينجر
 جها دمبارك جمعه كون تام اولشدر

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 الحمد لله الذي لمن شئيد لقلوب
 العارفين • بنور واحد نيت له لرب
 العالمين • والصلوة والسلام على
 من كثر شوكه الكافرين • شتاكوا
 بغون المؤمنين • شاكوا في غم
 المعاندين • محمد الذي ورد
 في شانته وما ارسلنا الا رحمة
 ••••• للعالمين •••••
 اي قارين وسامعين اولان قران
 آلاء اولونك سزله مبارك جمع كون
 اولان جهاد على الاختصار بيان
 ايدك وكذ مبارك جمع كون بعد العصر
 اولان جهاد بيان ايدك جمع كون
 كافر جمع صبا هك جنكده بوز و لوب

كشم ايدك

كشم ايدك دو شتاء منخوسه سده وار دند
 دور لوب بند ره لر كوستوروب و قلند
 لرك بر ك بيريه واروب كل كده بزم طرفند
 ترسانه اميف سيد حسن كافر كند جنك
 جفوه تدارك اتمده دير حشر اتد كده
 لانجون قبور والرينه امرا ايدوب هر كس
 كور كجى كور كجيد بين حاضر ايدوب مهيا
 اوسونلور زير كافر ك جنك علا متى
 وار دور ديوهه كور غازلره امراتد كده
 كل امدى كور اول غازلرك جاندين ميت
 اولوب استراسيه اول كوند نده بشك
 جنك انسون بن رحمان عشقده و دين
 يولونه سبيل اولمش اولان دن ايز
 ديوب حاضر اولغه بشك ديل ترسانه
 عامره ده الله اكبر الله اكبر الله اكبر

والصدرة والستل وصد اسمي تر ساسانه
 دوعب و بوزج بار و لردن د مخ غزاة
 موقدین غازل اول حالنی کوروب انزل
 دخی جمع سعی راغز دن تکیدو ایدوب
 جزازک اطراف اربوسی نورد ایلر منور
 اولوب اول غازلرک بو یوز غزولونمخ
 حالده کنده جنکه جسا رت جهاندیز منت
 اولد غنذ یرده انسان آفرین و کورکده
 دانا جهلده تعیین اولان بشر بشر
 ملانکه عظام تخمین ایدوب اول غازلر
 دعا تمشل در سیدی حسنه بو اهل اول
 مطلع اولد قده یعنی کافرک جنکه حاضر نمیش
 مطلع اولد قده تتر ساسانه امین سید
 حسنه کوبکلی بو جهلن کنده اولکی کبی
 برطوب اطمننه امرانده کنده تتر علی العله

الحاجم

الحاجی اسمعیل برطوب اطباب ای کافر بز اول
 حاضر بیز و سزله دیکامیدان دیکدر برمدن
 صکه کاصبا حکم جنکده بوز ولد غز اولد
 ایلد تتر عجمه طوب لاجلرندن اکثر یاسمخ
 خاشو مغالبد سمد میل اتد و روب و رأس
 عهتار طرفنه بو صید لرین زیاده ایدوب
 یعنی اول طرفه سلام لاجلر تک زیاده
 متفرق اولوب رأس عتار طرفندن بوزله
 بر طرف اید بزلدک بزیم دوننما، منصور
 خروج اتمده سر عسکر الغازی الحاج محمد
 کافرک بویله تدر کور کور بجه غازلرک
 او کورنه دوشوب اندک اردنجه غازلرک
 قبو دانی غازلرک و آنک اردنجه غازلر
 هر اولنده بر قبو دانی اولغیلد قبو دانی
 قبو داندن تابع اولوب کفار قرشو

منه

بهر الای و برتیب دوز دیر که جها دسا
 بقدرده بویله بزائم مثل ایدمه دگر شده
 تکبیر و مبارکه التکرند فقل بر صلابت
 وهیبت وشوکت عظمت کوستو دیر که
 شهداء الجوا فضل عند الله من شهداء
 البر حدیث شریف دخی صمو علی او لدقده
 جلد غازل بر اغز دن تکبیر کتور ووب
 والصلوة والسلام علیک یا خیر خلق
 الله مخن ضعفا، اقتدک جهدا لعشقتک
 ولاعلاء، کلمة الله فاقبلنا فی جوراک
 یا رسول الله دیب وای غازی قرآن
 بزاری بوکون دعادون اونوتک زیرا
 میدان عشقده بوکون کونیمز کر بلا
 کونیدر انشاء الله تعالی او کافره کونده
 ای که دفعه جنک اتمستی کوستو بحوالا الله

وقوته

زنده او کافراک عارمه سخ دغ وایله ایدم ریز
 خجوع بوغافلر بونده بز کلدک بو طرفدن
 غازلرس دارک محمد پاشا افندیوز غازلرک
 بو حاندی کوروب سجده واروب یارب
 بوغالوه بوکون نصرت اید که ذیرا سن
 خیر الناصیرین سن و یارب سن شمول
 غازلر فتح اید که ذیرا سن خیر المعاین
 سن و یارب سن شوغازلرک کرحفظ
 اید که ذیرا سن خیر الحافظین سن
 دیوب تفریح اتمده و بوبج بارالردن
 جمیع غزاة موحدین یارب بوغازلرک
 عبدة الاصنام او زرینه یار دیم اید
 نشکر بدر غزاسنده فخر عالم علیه السلام
 یار دیم اتدک ایدی دیوب نسا زاید لر
 ایدی وکنه مفتی کلوصام حسنة رسالت

علما بودج بارو لر سنجو لرینه صار و رهب
 آه یاربت بوغاز لر بود فقه خاطر لر
 محزون و قلبو مکتور کتدی لر سن
 اندی نصره ایله فتح ایله نتم علی کزار
 و خالد سیف و سائر اصحاب رضوان
 الله تعالی علیهم حضرت لرینه نقرت ایلدک
 ایدی دیوب خرب البحر و سورة الانعام
 و سورة المفتح تله و تنه مد اویم اوزرو
 اولمقده و ملانکه عظام آه انین ایده
 یارب سنن غازی قوللک دعاسن
 قبول ایله اول سنک دو شمانک
 اوز دینه غالب اولسونلو دیوتخرج
 نیاز اتمده و حور عین و غلمان الجنة
 و آه یاربتنا شون غازی قوللک بوکون
 یار دیم ایله دلرینه واصل اولسونلر

دیو

دیوتخرج اشدرد
 بو احوال غالیانده یرده انسان کوکد ملک
 اغلدی • ای در یغما ملک دکل بلکه عرش
 رحمان اغلدی • عرش رحمان شویله
 دورسونک جنتک بوالی رضوان اغلدی
 دولتک شاز اولسون محمد پاشا کل سنده
 اغلده که زیر اسموات سب اغلده • ایک
 مصطفی کل سنده اغلده که زیر جنتکده
 حوری غلمان اغلده •
 اول غازی لر کفاره و لومز امانی •
 درستم ایلا اول جنتک ز سلطان ایرانفی •
 انزه سیرکاه اولسون عون سربانی •
 انزه باجقلدین جنتک دیکب کتدی لر •
 • غازی سسکریک محمد حاجی •
 • انزین قبودنک غازی قلیونجی •
 • قیتمک دکر مصر حشر اجم •
 • انزه کتدی لرین سبیل ایله کتدی لر •

کلاک هم غازل در دوران ایده لهر
 بوج بار ورده جولان ایده لهر
 اول غازلر جنگن سیران ایده لهر
 شمدی انر قر بان اولوب کتدیله
 کلاک هم غازلرا ایده لهر سجده
 عسکر له قطب کلشنر و جده
 محمت حوتک مرندک جده
 شمدی اول غازلر بوزده و مانده قلبه کتدیله
 کنده جوش ایسک کولک صفاسی
 جنگلرین کورد کده انسونه و فاسی
 غازلر مندا ایسک سن مصطفاسی
 کفاره انشدرین ساجوب کتدیله
 جوتک اول غازلر بوزده حق اولدی مکتدیله
 اولوب سوجک ایلمک غازلرک نیک بر مقدا
 راسر عمار مقابله نورا ورته قولور اورته تولد
 و غزلشن طرف حشر مقابله سجد ریب
 کمتکده و کافر در کلکده اول اولک لهر

بر عریبینه

سخت ایدین آید و شمانه

برک برینده مقابل و مقارین اولد قلر نده
 لاجموت کتدیله بقوب ونه قبود اولدی
 برینده سغسکر له بقوب ونه قبود اولدی
 اتقافات ایدوب جلدسی بر دن اولطه
 کتک ایدوب کافزله اوزرینه هجوم
 ایدوب اکت باشی بکشنده صار اولوب
 واورته قول اورته قول صار لوب واورته
 باشی اوست بکشنده صار لوب کافزله
 بکشنده برکت صرا جدیله که قیامت قوبار
 کولورده زلزله اولوب و بوج بارور
 تر تریشریب و دومان دجج حکوب اول
 غازلر دومان ایچنده قلب و کافر دخی
 نبیه اوغر دغن بلیماب تکووناً طوبلرین
 و بوبه لرین هر قات اطوب و غازلر
 ایسه مکر فرشمشدر بو وقعه امت محمد
 اول غازلر دومان ایچنده قلد قلر نده

غایت کوچ اولوب آه آئینده قلب دعا
 ایدر لایکن افکور دیکر که بر انجون بیم
 طوبی قضایه اوغرایب جزانه کلدکده
 ترسانه امین سید حسن اول لاجنون رشنه
 استقبال ایدوب اوغلو دوشنما اسلام
 نه احوالده قلده دیوسلزال اندکده
 اول لاجنون رسی جوبانده دوشنما کافر
 بوزوب قره فریش اولد دیکدکه بوجرا
 امت احمده دفریاده کوچ کلب بوشلر
 آه ایدر اغلشر لایکن الله عظیم الشان
 غازی قولونیک خاطر لر بر تسلیتیا باد
 یله امر ایدوب اول دومان غازلر استندان
 ریح اولوب بیم دوشنما منصوره سجدوب
 الخ کور دیکر که غازلر کافرک لاجنون دوشنما
 بوزوب غازی قلبونچ کافرک بر کدکده

صقردر

صقردر و رقص و رقصه و زیناناکل قبودان و کاکا
 یقداش تازه جوان احمد رشنلر بر
 اوصولن اولوب کافرک بیوک گینه یکن
 اوتوز ایچر طال طوبی نواصن
 ورمکده وکنه وار دیان حسینلر
 بر بیوک کینک الله صوقلوب اول
 اوتوز ایچر طال طوب ایلد کافرک یناشوی
 اوزرینه آتشر یاغدرمه وکنه کنلر بر ایش
 وین زرد و محمد رشن دفر صقولوب کافرک
 کلنلر قیامت قوبار لر وایله حصه ولاظ
 اوغلو عثماریس دفر بونلر بر بیوک کسبه
 یناشوب دوشنما آتشر یاغدروب یکنلر
 مردانه دورک جنک ایدر لر بر قصه یکن
 ایده له اول غازی ارنلر اسلملرین بلد کم
 غازی قبودان لاجنون بر آتشر اوصول

۶

دو دینب کازک کیلرینک ائتله رینه صورتون
 اوهر دور دگر برینه ار قره و اشل و لوب کافزه
 آتشرین صاحب قهرمانه جنگ ایدر لر
 بن کلدک سر عسکر الحامو محمد بو حال کور دوب
 عقلی کلشنده ن صحرایوب آه یارب بن بود و شمای
 کافزه و دوشمنلندن نه طرنه ایوزا یوزم بوزک
 جمله دلا و اشل بویله کور کلدن جنگ مح
 اولور اه یارب لسلام دوشمنلندن اغاشت
 ایله دویب کاه دوشمنلک آنت کلشنه و کاه
 اورته قوله و کاه اوست قوله سکر دویب
 الامان اوغلر شمدی روز کار امد قده
 کافزه برکنده لرک اوزر کوزه هویله بر مقدار
 کرویسیه ایدک دیوجا غره و غاز لر ایسه
 کند و لرینی عشق الصحرایوب بر کونکر میدان
 بر میدان در کد میدان کربلا و عشق حسین

در

دور دویب سر عسکر کلا منده ائتفاث اتمیب
 سن وار باشکا اخله بز بوکون یا بودوشمای
 بود یاده محو ایدرینز و یا هود بود کافرک
 آتشره یقارز دویب اول غاز لر کور کجی
 دلا و لرینه شدت ایدوب آوشطه او شطه دین
 بر یانندن دور من طوب اطرو کر کجی غاز لرک
 لسانه کلوب بقل عیله هیچ شدت اتمک
 اگر استر سکر سنزک لا تخونلو کیکن مس
 کافزه دوشمنلنک ایچندن هویله دویب
 کجریز زیزا ولایت بزیمدز ائندیموزک دولتی
 مشاذا و اوسون دید کلر نداه لالتخون قیونالده
 انده آفرین ایدوب دعال اتمشدر در طوبله
 صار و لوب شوید بر جنگ ایدر لرکه عالم
 زوزله مثالی اولور ایدرک بز کلدک اقسام
 در یا قلشمده کده الحامو محمد سر عسکر

۱۲

اول ساينجاغ حرا، عظيمه اندر و بيشل
 ساينجق و كيب الامان غازي او غللو و نه لوم
 زيرا كلان اقا صدر غازي لر بقويده در و من لر
 ايشلارينه بقوب هله بعضلرينك بار و طومار
 و كه نوب آه بزه بار و ط و يمك بشلديلر و كنه
 سر عسك ريشل ساينجاغ اندر و ب قومن كنه
 ساينجاغ و ديگبار تترسانه امين سيد و حمزه
 بر نلقه او جود و ب بنم افنديم بن بوغازلر
 سوز كجه مديم الامان ديوب قلعه وركلدا
 سيد زيمار نسو الحاحي سليمان فراسال ايدوب
 الامان غازي لر يوز كوز آق او نسو و سيجك
 مشكور و دونك بزلر بو يوز اقلقلر جو قدر
 و همرا قشام اولدي و كافر دخر حده ن
 بلدي مذكور يمان نسو الحاحي سليمان
 حرا شطر فندن كر و ب تترسانه امين سيد

حندك

صندك سلاه مني تبليغ و جوب بنم سويلدك
 اول غازي آه ايدوب نه اوليدك سيدك حرد
 بزله بار و ط اول ايديدك شول كا فر
 اقا و نماز نه قدر و وكوب آتته ياقونك
 ديدكلر نده يمان نسو الحاحي سليمان بو
 امر افنديم يوز بيلنه نكدر بهي سيدك افنديم
 امر ايله ارسال ايلدي ديدكله اول غانلر
 جلكه سمع و طاعة ديوب افنديم نك امرينه
 و فرما نده انقياد و من و ار در ديوب آه لرينه
 دخر ايدوب عجله بهر ايكشر طوب و عجله طب
 و اريور و كا فر سكا كونده ايجك دفته چنگه
 جفا بلد روم انشا الله تقه بو نوكلد قلند
 سكا دخر ايشينم جو قدر و سنده سابعه ده
 دخر اتكرك ايشل يانك قلمز ديه لال
 جزا ترا و زرينه الايلرينه بغلده و سوسك

الحاجر محمد اوست بشت نازوب او وط قور
 او غرابيب تا حراشش طرفينه انقب جملتك خاطر اين
 الهب وغزالين مبارك اوسسون جزائر الك
 سنر جلكينه غازله حلال اوسسون بالخذ اراون
 ديو اوله غازله كرتي ترتيب والاي اتمك بشرك
 ودوساندر قلقوب برک بر لريني تميز اتمك
 برک بر لرينه غزال مبارك كمشب مجروح اولان
 غازله برک برک بر ايجه دم رطب پاره لنتوب
 انده شهيد اولان شهداي او كجه ارسال
 ايدوب كفارك كور كنه وافند يوزك ايام
 دولتشا ذلغينه برالايك دوتديلر كه كورايك
 غزال عالم عليه السلام اوكلوينه دوشنب
 حصير قدسه كنهك الايد دوتديلر كه كجه
 الای دوشنب جزائر كلكده بن هن كوزند
 وعرب اعلا وترسانه امين كيد حسن وسائر

غزاة

غزاة موحدين وعلماء جملته غازله استقبال
 ايدوب سيسان اتمك بشد بيل اول غازله در مبارك
 سنجقدين اجنب بر واز اوره لوق جزائر كوش
 يوش كلكده و دوشنما منصوره نك نه ايتم
 طرف ظاهر ولد قده اول طرفه بر جله
 قريب الله اكبر الله اكبر المصدوقه والسلام
 عليك يا جيب الله جئنا اخذنا بدم حيينه
 المقتول بكر بلان ديد لك دوشنما منصوره نك
 اول طرفه ليمان داخل اولغه بشد بيل طابك
 كور غزاة موحدين احباب لوجها بلرينه ورتو
 فرزندوينه و بالار او غلرينه صار و لوب
 غزالين مبارك اوله ديو خاطر لرين
 المشدد و كنه حكام افند بوز دغه جمل
 غزاله و خوش كلكه صفا كلكه غزاله
 الله ذوالجلال لا غزالين مبارك

غزاة

ایلسون آفرین سز قهرماند که انق آتایه
 و دغوران آتید بوکون کافزک حقدن
 کلب سنده با بقده اندکی ایشلورک کافزک
 یاننده قومادکن الله ذوالجلال سز غازی
 رؤیه جمالیه مشرف ایلسون دیو خاطرین
 الهب را اول غازلر افند میوزک دولتنده
 سز افند بدو ک عتت علیه رنده اجول
 الله تقه اول کافزه ایده جکنز ایشک
 باروسو عقلمن ده یوق تو یوملا طفله
 ایلد یلر و کته اول غازلر افند یلر یوز
 نجی دور انعام واحسان کوروب الله
 دعا ایدوب فخر عالم علیه الشلان
 صلوات اتمش لورر بومقامده مبارک
 جمعه کونده ایکنجه دفعه اولان جهاد تمام
 اولدک و جکنن دفعه دور جها و تمام اولدک

غازلر

غازلر ده وار کانتض فرقاظ
 هر برین بخش اولمش عشق رحماظ
 جانلر یوز فدا در جها ندر قاف
 اول غازلر کافزاید جکنن ایده کلشند
 لایخون قبود المرحوب در راصلان قاف
 کفاره ورمه یلر اصلا اما قاف
 شویده رحمتک ایدیلر یوقد را قواف
 المراضیا نیوز اشیا قه کلشند سر
 محمد نیل غازلرین اولمش سلطاف
 اول برصا حبه ز اندر کستو ثاف
 لایخونلورک یابد کرم کاف
 اصبا نیوز ایلد یلر جکنن اید کلشند
 لایخونلورک یابدی جهاد مکاف
 طوبی کوضع اولدک کرم و مناف
 مینش اولدک طالایخونلر قاف
 دولت کافزاید جکنن ایده کلشند
 اول غازلرک مدده ایلدی صفا
 خیر مدده ایلر جفا
 دیوان عزاده کرم مصطفی
 اولده کافزاید جکنن ایده کلشند

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وصلى الله على محمد وآلته
 سزاده معلوم اوله که دور بخیر جها دی
 بر مقدار سزاده وصف ایلاک وجهها و من
 دور در بخیر جها و جود کونک ایکن بخیر جها دی
 بز کلاک جمع آرت سعاد لان جها دی
 سزاده بر مقدار بیان ایده لهر جوتکه
 کافزک بلخته جوتکه بوقدر قدر کت
 کلوب بخیر لاجنوخیز عرق اولوب و بیوت
 کیلورک دغم عارصه لریک اجنب بخیر دور لری
 صقتلخیش ایله جوتکه کافزک بلخته بوقال
 کلدی اول کجیر کجیر صبا ۲ اولد قده کافز
 اولد کتیب بوقون نه اولد ایسه اولور دیوب
 صلوة فجر و قستنده جنک تداکده شریع ایله
 رسپول الغزاة و الحیا هدیون افندیوز بوهاره

مطلع

مطلع اولوب تتر سانه اینی کیددی حده
 ادم کوند روب تتر کوی کوی بوجده ان بر طرب
 و غازله کخر بر ایله ایلسون و علیه منظر الله
 دیدکده تتر سانه اینی کیددی حده کوی کوی
 بوجده ان بر طوب اطمینه امر تکرده هله بوج
 بیخ کوی کوی بوجده ان کافز فریشوب طوب اطمینه
 غازله کده خرب و کافز هیدان دیکدر
 کل امدی کور غازله کده شاذ اولوب انبیا
 دکونده کدی کوز یا خود کند و من باندات
 جنت باغله رنده دکون ایوب حور عینه
 ناز ایوب و غلله و ولد الله فی التکر کجوز
 دیوب بر الایدن الله اکبر الله اکبر دیوب
 ترسانه عامه کده تکبیر و ازیله زین اولوب
 قطب الای قطب الله آفرین ایوب مسیلر
 ملیلا غلبوب الله نصره ایله دعا اتمشدر

۷
۶

انی کو نزلہ معلوم دروغزاة موحدین
 اول غازی که تکبیر لرین ایشدوب جمله
 بر دن الله اکبر الله اکبر دیب غازی
 و داغ ایشدور کده الله سبحانه و تقه
 حضرت ترک کون قبو جیلرینه امرایدوب
 کو کلوک قبولرین ایشدوب و جهاده تعیین
 اولان بشو یک ملانکه عظام غازی
 اوزرینه کلوب قنات کر مشلر ایدنج قات
 کو کدن تا برنج قات کون انج ملانکه عظام
 غازی جنکینه سیرانه کلشدر در کده
 غازی الحامده ازاله خیر و قبودان رسا
 غازی بو کوه کافزک عجمک کوروی کافر
 بلکه بر دن اول الرق صولور دیوب بر محمد
 جقوب سید حسد غازی اوغلار قره کده
 تز غلامه ابلک کافزک حاله بود فده شقه

دو ایتمه

دیب استماله و در کده غازی او نظر کده
 ایدوب دوغور کافزه قرشو وارمه بر کلک
 کافر بر کند لرین و ایکی دیر کولرین ایکی
 طرفه ایچله ایدله کلکده و بنیم غازی بر اصفه
 هله الحمد لله عنایت زبانی بریم او را قدر
 طلب اطه لوق کافزک بر مقدر مکنه اندر
 کافر در طعی بلر بو صبه لرین اصفه بشلک
 و غازی که اوزرندن کجوب العیال الله
 بو جله قریب کافزک بو صبه لرک و دشمنه
 بشدک تر تر سانه سید حسد کویکلر
 بو جدن و یکی بو جدن و اوسو عماردن
 طوبرک و بو صبه لرک بلیم لاینجولس اوزرندن
 کافزه اطلک دیدکده اوله کویکلر بو جدن
 طویجی کلک الحامده سمیل کافزه طوب اصفه
 بشدکده کل امدک کور بو بوج بار و لرین

کافزه آتش باران صا جوب و لاجون
 غازک دخم جرد ایدوب اونطه کوزک
 ایدوب کافزک اوزرینه وارمقده و کافز
 د مخجه ایدوب طیارنب غازلر ایله
 طوب لشوب و بوسه لرین ولایت اوزرینه
 اطمده و کافزک بوسه لرک بورجیلر یقین
 دو شمه و نیم قره بوسه لرک کافزک
 اوزرینه بجه بوسه لر اطوب و بورجلر
 د مخ طلیخچر طوب کافزک اوزرینه بجه
 مثالی بیدر مده و سرعسکر الحاح محمد
 طرفندن و قبودان غازک قلیون بجه
 بر طرفندن غازلر استیمالت و مرور
 غیرت و حمیت ایلک اوغللر دیدر ججه
 ایدک کوریم سز لری کافزک بوسه لر
 بودجلر قریب دوشمکده در دیدک لرنده

کلا دد

کلامد کور اول غازی لر بر کتره غیرت
 و حمیت ایدوب اونطه کرک کافزک اوزرینه
 بور و بیب بعنایت الله تحه کافزک بر صفکا
 کرو کدیر سرعسکر الحاح محمد غازلر تدبیر
 ایدر ایلک کافزک یونسو جوروب
 غازلر استیمالت و نیم در ایلک قضا
 قدرت کافزک طوب طکه کلوب اول غازک
 فیو داند صندالانک امر دمان اوک
 طرفندن راست کلوب اول غازی قبودان
 دریا اوزرینه د و کلوب در عقب صلحور
 او غلوملان امین اول غازلر غننه دریا
 بوزندن الوب سرعسکر الحاح محمد غازلر
 کلیمب هان صندالک برینه لر کلوب ایدوب
 کده غازلر قول صالوب کوریم سز لری
 ارا کلبی اولوک دیو استیمالت و رمکده

هله سرعسكره صندال انشا فر دكوزه
 دو كولد كده صندال سوا او رينه جوقه
 مذكو ر صيخو را و غلر منلا امينه يد موب
 جزا نه كتور مشد رو كنه قضا اسمان
 كازك بر طوب طاشك كلوب سلا نكله
 ابراهيم ر سلك لانجونه راست كلوب
 در عقب غن قد بخرا و لب غازلر در يا بوزنه
 قلوب كو سي شهيده و كچه جوقه در يا بوزنه
 الموب جزا نه داخل تمشرد و كنه لانجونه
 رسي عثمان ر سلك مبارك كو كندون
 كازك بر طوب طاشك راست كلوب در يا بيه
 كمتشدر هله اروا حلا سنا ذ او سوني بنه
 كلدك غازلر يور و يوب كازك او زرينه
 هجوم اتكازنده كازك بوزنك بور جله
 بومينه بعيد اولمده بشد كسيده محسنه

طوب

طوب اطير سندر ديار اتكده بور جله
 طوب اطير اولد يور هله غازلر در او جوقه
 ساعتد ن صكه زنه بوقه كدوب عارونه
 اينجه صوتوب كر و كر و جكلده و بيم عسكر
 بو حال ميللا و لب زيرا اول غازك قبوزلك
 بلشه اول قضا كلوب اول غازك قبوزلف
 آخر صندال الموب و كند و سا بنجا غجزا نه
 صار و لو كلور ايكون امت محمد سرعسكره
 صندالنده كوره صيوب و صندالده سو
 اينجه جكوب كلور بو حال كور و كلزنده
 بر كره جزا نه غازك قبوزلف كمتشدر
 و ترسانه عامه نك بر طرف هدم اولشدر
 ديور دكوزنار نه كلوب اول قبوزلك
 صندالنده استقبال او زاقدر او
 جاغزوب سرعسكره حال بنجه در ديد كلزنده

5

مذکور است که او غلو صاغ و سلیمند آخر
 صداله رکوب اندک دیو جواب و در ک
 مکز بواج بار و زغزاة موحیدین بوجواب
 انانیمیب همان صافلو صو قلوب و شمس
 آه آنین امتد و او غلو و غیر بکلهندک ساخنایین
 صادر و لو کور و ب مجنون مثالا اولوب فریاده
 بشدد قده ترسانه امین سیدک حد غارف
 بالامور اولدیغندن ناشی تر سر عسکر
 بر ساخنای حرا، عظما اولای ایلد یکه
 اولکندن یعنی غازلرک خاطر ارا متلی
 خاطر لر کد اوسون دیوار سال ایلشد
 غازلر بوحلا کور و کده سر عسکر سلیم
 اولد غنذ استدلای ایدوب الحمد لله عوذک
 الفضل دیوب فرج اولقده ساخنای شریفک
 سر عسکره و اصل اولد قده سر عسکر سیدک

حده

حده دعا ایدوب یوزنه و کوزنه سر راب
 اولده دیرنگه دیکوب اسی ساخنای رسول
 سنک زوالیک بوزله مولای متعال کوستر
 مسوک دیو غلشد در عقب غازلر
 قول صالحوب غازلر کنه اولک کیم الایک
 بغلک نه و آرا الحمد لله کافر بیزم بر لایخونو
 غرق ایدیسه سز کافزک دوست لایخونو
 غرق ایدیکز اولک جنکده دخی زیاغرق
 اتدکن دیوب غازلره تنگی و بروب الایل
 باغلدوب جزا نه کلمکده بز کلدک جمیع
 امت محمد کوز کبار نه کلب غازلر استقبال
 ایدوب غازلر در کینه اولک کیم ساخنای قلات
 بر و ازا ایده لک تکبیر و تهلیل و الفصله
 و استلام دیه لک جزا نه و اهل اولد یلر
 رکینه حکما فنند یلومین و سائر غزاه موحیدین

۱۲

غازلره غزالر کوز مبارک اوسون دیوخالرین
 شکی افشدر در وکنه بریم بریکه لاجنون طوب
 لر درن پاره نغیب غازلره بخره فلاکت کلشد
 چونکه حال بویله جمع لاجنون قیو والزه و عسکر
 و قیو دالکر بر له ترسانه امینه و خونیخو افندینه
 یانن جمع اویوب افندیلر بو بزم امت محشده
 واقع اولان هلاک لک هب کند و طوبلر یز
 دن اولوب کافر دن جو قهر زیان اولدک
 شو لاجنونلره اولان دمر طوبلر غازلره
 توج طوبه تیبیلر ایلیک دیو رجا ایلدیلر
 و ترسانه سمخا جام بیلش اوستنه اوسون
 دیوب افندیمزه ایمان رسمی الحاحی یما ف
 اسال ایدوب غازلره دمر طوبلر هلاک
 ایلدک و بخره لاجنونلر صقات اولوب یار و صو
 یمانه اولدکله و کسی غرق اولدک امت

مخده

مخده جو قهر را فتح اولدک شمدک غازلره
 چکمه سوزه کلدک توج طوب رجا ایدیلر دیو
 خبوره افندیمزه واصل اولدقه جو بینه
 افندیمز بآک ایو جانده و بیلش اوستنه و اوسون
 تیبیلر ایدوب و مناسب اولان طوب اول
 بلدر دیو افندیمز لک امر کسیدک حسنه
 کلده ترسانه امینه کسیدک حسنه طوب
 کله الحاحی عمل ایدوب وار لاجنون
 قیو دالکرینه قنقوسی توج طوب استرایسه
 مناسب اولان برعه و توج رطال طوبلر
 و اولن سکو رطال جانلرک هر نه دور لوس
 استرایسه اوسونلر یوزاق اوسون و اولن
 متعال معینلرک اوله دیو د عا اشد کلام
 کور اول لاجنون قیو دالکرک بوبج بار اوله
 جلوب جانلرک استدک طوبلرک قلد و سوز

لا تخونوا دينه وضع ايديها سويله بر فرغ انذاره
 كويك هر برينيك آيد بك بك التمولن كجب
 انشا الله الرحمان شمدنكر وكا فرغ اوله اوله
 زياده هويلاريزا فند لمويمزه دعا اديلر
 وطوبلا رين اليب ار نه كونه حاطر لمثلش لو بو
 غازر جنكدرن رجوع ايديها والهد لده تقاه
 اوله كا فرج نوره بر بويه دوشر مدعي لكن
 جزائره قريب جوق دوشم شد ر هلد فرغاله
 صلوة سلام ايده لك دخول المتشدر
 بو جنك جمع اتره سمى شنجي جنك بو
 مقامده تمام اوله
 م
 واول شخصيد الازاحه وغازلر ك نصرت
 وجزائره سمور لغو ايجون فاتحه

جزائره قوتلورك قيران اولمقده
 بوييه بر قوتلورك وازيشا هيم
 نه كلور سره قند بر اولور حقه
 بوييه بر قوتلورك وازيشا هيم
 جزائره قوتلوريز ميدانه كلداك
 كرابلا قوجويوز قربانه كلداك
 حور و علمها فسيه انه كلداك
 بوييه بر قوتلورك وازيشا هيم
 جنك كونه بويانور دريانك يوزك
 اولوشتر ايد اولورن غازرك
 اعجك كارم دعادن اولونه برك
 بوييه بر قوتلورك وازيشا هيم
 اصا نيور كا فرغ كلداك ويستنه
 غازلر قلمچن الهم دستنه
 بوييه بر قوتلورك وازيشا هيم
 بوييه بر قوتلورك وازيشا هيم
 ليل لار جهاده ميدان ايجنده
 جهاد اكبوده دريا ايجنده
 امسان ورمزلر كا فرغ جهان ايجنده
 بوييه بر قوتلورك وازيشا هيم
 بوييه بر قوتلورك وازيشا هيم
 بيرده انسان اغلر كوكده ملكلر
 لا تخون كلارين كركم جهل ملكلر
 مصطفغا غازلر ايجل يا دوشا هيم

الحمد لله وصلواته على محمد وآله
 اي سامعين اولان قره شلر سزله جمع اري
 اولان بشنجو جنك بر مقدار بيان اولان
 انشاء الله تعالى سزله بازار كوف اولان
 التنجو جنك بيان ايده له جوته بازار كوف
 بوپه لر ين جزيره قريپ دوشر مشر ايده
 كنه غازلر غير قه سبيله كور دوشر
 عرسنه كمشر ايده جوته صبح اولده
 مكر كا فراقتا مدن ماطر ليشر ايده
 كلده كيريم غازلر كا فوزه بوكون جنك اولون
 زير بوكون بازار در ديوبعض كو رنجو غازلر
 متفرق اولوشو ايده كل كور بازار كوف
 عسك تشرب الحراته وروب بعد طلوع الشمس
 شراب كيفيله محله بر جقتو جقد افنديز
 ترسيد كرسنه آدم كو رندروب نه طرز لر تر

طوبه

طوب اطسوزن ديد كده غازلر آرف ترسانه
 امين سبيد كرسنه طوب اطسونه امرايدوب
 كاه صاغد وكاه صوله سكر دوب الامان
 اوغللو بزلر غافل بولوند ق مكر كا فوزه
 حيد امش ديوا مراد كده طوب باشه
 كافره قوشو طوب اطب كل مدعه كور
 اي باران ترسانه عامره ده بر و لوله وير
 قيامت قويد كده لا بخوزن كلر كده
 كور كو سس و كور طوبو جوسس و كور ^{كلمه} عمل الهمم مكل
 ير نده خروچ ايده رسيد كرسنه الله
 حزاران دور من قوما نده ايده وب اطرافه
 جاوشلو بر كنده ايده وب غازلر جمع
 اتمكده هله آرزو مانده غازلر جمع اولوب
 لانجوز لر يده دوروب خروچ اتمك بشلد يلو
 اول غازلر بر غضب اتمك كور ياك

هر برک براد صلا ن مندک و رستم نافر اول
 و دلگرنده یا زرق بزرق آگن اتایه وطنان
 انابه اگر بجوالا الله تعالی اول کافزک بویاش
 و بوحیده سی بانده قلور سده وهم اول کافزک
 عسکرینه ایچره که شراط بوگون بودنندن
 کتور رمن سسک بزرا نند یلور میوزک یا ننده
 محزون و جوازک نامنر و شاشتم همتک اتمش
 اولوروز دیوب تکبیر کتوره لاک خوج اتمک
 بشد یلر کل امدک کور ترسانه امینر سیدک
 حسن و سائر امت و اولک عوغا لر سزر لاک الله
 ذوالجلال لاک بریکند و نخر عالک معجزانده اصم
 لدیق دیوب تفریح و نیاز برله سلام لدیلر
 و کافر دژ حراش طرفخ بر کند لریک رسالر
 لاجور نلو کاید زیا ده متانت و رمکده اولور
 بومبه لرین اکثرینجه ترتیب ایدوب و راسن عمار

مقالتنه

مقالتنه دخر زیا ده متانت ایدوب مجله
 مجله کلکده ویزیم سر عسکر الحاج محمد غازلر
 او کورنده و شوب جمیع غازلر کتورتیب
 وللا ی لرینک هر صنف فخر کافره مقابل ایدوب
 کافره قریشو مجله اونظه کورک ایدوب
 و ارمقده و کافر غازلر دن اول خروچ
 اتکون ناشتم بصیر دخر زیا ده سبقت اتمش
 ایدوب کافر در بومبه لرین اطمنه بشدک
 و غازلر حراش طرفندن بد ایدوب
 اونظه کورک ایدوب هم طوب لرین
 اطه بق کافزک اولرینه یوروی یوب
 بزیم اولرته قول و اوست قول طوب لرین
 کافر اطوب اونظه ایده لاک کافر در
 بومبه لرین اطه قده غازلرک اولرندن
 کجیب بورجلر زیا دکایله قریب دو شمکه

بشد که و ترسانه امین سید حمزه تن
 کهد بر وجه نه و یکم بود و کوه و کوه بوی
 و رأس عمار طویج کلینینه التلی و
 استی لاجون لک او زردن طویلین
 باشی قلدوب هر بود جل دن طویب
 اطیینه امراتد کده کل امد که کور الله
 الله بوری غاز لک بر آید ان کافز
 او زردین اول عظمت صاجه اولان
 طویلک بر نند انش ایدوب
 تکیبو صداسی و طویلین صداسی
 کور کوری طویوب و سید کده سکر
 دهب کاه بر بودجه و کاه او بر بودجه
 آله ان قر کلندر طویلک پلشی قلد راک
 زبوا لاجون غاز لک صو قو کده دهب
 قومانده اتده کافر شتر خوش لعین

دوروز

دوروز بود جل بودی لرین اطیب و کسفی
 کور کده پاره لدوب غاز لک او زرد کجوب
 و کسی اطراف لرینه دوشوب و بودی غاز لک
 بودی سی کافز بود جلره زیاده یا فلشند
 شویله بر طوب جهدا قد ام اتدیلر که
 هر برک بر ارصلان او کوی و قوه بو پیلیز
 دخی جهدا ایدوب کافز او زردین اول
 عظمت صاجه اولان لک اطیب
 کافز او زردین او یله انکده و کافز
 لک صو قو کده و انده شویله بر بودی
 اطیب جهدا ایدوب که وصف کلندر بود جلر
 او کور کافز قینار مثالی قینر ایدوب
 و لاجون قینر لک بو حال کوروب آه
 یارب حالیمز نینه طیر او لور کلام بودی
 سوز یارب کافز بودی سندن حفظ

آید دیوب کو یکجیرینه شدت ایدوب
 او نطه او غللا و نطه کر تب کا فزک التند
 صولہ لب زین اسلامه بر جلدیکه و اولاد
 قلندر الامان او غللا دیوب الروصو قولد
 و قبول داندل دومان ایچنده قلوب هر کسک
 او کند کلان کافرین او زینده هجوم ایدوب
 و تکبیر لری کونک اید لریک دوتب شویله
 بر جنک اید لریک آسمان اغلداک و بویج
 بار لردن بویج غاز لریک اون بشر یسک
 طوب بر فتلدن اطوب دورماز جهلد بیج
 اتکده بز کلدک ترسانه اصیف سیدی
 حسن جمیع بر جلدک جولان ایدوب ایدوب
 الامان غازی کردنک بویج لانجور لاری
 صولت لری آره بر لریک کوز لریک دیوب
 تدبیر اتکده و بویج جلد شویله بر آتشر

مناد

مثالی اولش که جانیو جانیو یا نمقده بر لری لری
 و کونک یاره یاره او لور مثالی کوم کوم اکلده
 بز کلدک رئیس الغزاة و المجاهدین اول بیر
 پاک محمد پیلنه اوندیمو نجدیه واروب یارب
 و یا جناب کبریا و یا غیاث المستغیثین
 آغشنا یارب بجمت جیبک المصطفی و بجمت
 جمیع الانبیا صلوة الله تعالی علیهم دیوب
 و کندن آل سوسو شفیع کندن رب و بجمت
 حمزة و العباس و بجمت علی و الارواح اولاد
 المقتولین المظلومین و بجمت خلفاء الرشیدین
 و بجمت جمیع الاولیا و علما و شهدا و صلحا
 دیوب سن بولام بلده سن و موضع
 جهل دیو حفظ اید که زین خیر المظالمین
 دیوب تفریح اتمده بز کلدک بویج بار لری
 احواله بویله یا نمقده و لانجور بکلونک

غازلرک ایکی آتش آره سنده قلبه حالدرک
 مکتد^{اولغه} و بویورج بار و غازلرک اندرک اهلون بویورج
 هم طوبیلاک اطولر و هم یاشین یاشین اغلر
 چاره ننگ اکر بورجلر دن طوب اصلر
 ولایت خراب اولور و خرنجی اقدک و عرب
 اغاسی علواغا ترسانه امینک سیدک حسد
 بوآذر دغی دکز کنار نده میل میل
 اولوب اغلرل یارب سن غازلر قلب
 قوه و نیر شول کافرک بر حال اتسونلر بویور
 د بیلونیه نیاز اتمده و کافرک بومیه لرک
 دور همز یایم میل دغی و ذاق بویله بورجله
 دوشمنده بو حال مکره انان اولوب
 ایکی بحق ساعت مقدارک بویور بارولر
 یاغنده غازلر اغانت الیاف و قدرة
 صدایف و نغمة الهی سیشوب و معجزة مصطفی

دغی

دغی اولوشوب غازلر جزا لر بویله شفقلمده
 ایکن بر قلب قوه حاصل اولدک کویا کویا
 برک جانلر دن کعب حراش طرفنده اولر
 غازلر کافرک اوزینه هجوم ایدوب کورک
 کورک یاشوب مایند کافر دیوب اوزینه
 واروب کافر بو حال کوروب بیلند نه فلانکت
 کلچکیس بلوب کر و کوی مغبه شلدک و اول
 طرفک مقابله سی بورجلر بومیه دوشمن
 اولدک و سیدک حسد اول طرفک بویور طوبیلاک
 اطهر سندن متع و اول غازلر اولر قویله یاربیم
 ایدوب اولرته قولک غازلرک امدادک
 کور دکده اندر دغی اولرته قوله هجوم ایدوب
 بعنایت الله تقا اولرته قولر دغی بوزوب
 عار لرینه جودوب بورجلرک اول طرف
 دغی کافرک بومیه سندن همتی اولوب اول

اول طرفك طويلى كند سیدك حركه منح
 بعضا اطمك غاز طويلى نهدن و سوك
 ديمندر و رأس عمار طرف دخاورته نوله
 زياده جهور اتدكلونده و دومان دفعه
 زياده جكمب مكو كافر بشن الته بويه
 لاجونلوني رأس عمار صقا بلينه ينلوب
 اول طرفي دومان ايچندن بوشو بولوب
 رأس عمار اوز رندان بورجلوه بويه لوب
 بشدك كافزك بويه لرک رأس عمار اوكون
 زياده ووشمكه بشدك و قضا، زباني
 كافزك بر بويه سي بويه بلشك بونك نيك
 ياننه قريب دوشوب يره پاره لوب بوقه
 كثره مخلوقا لك برينه زياد اولدك و كند
 كافزك اوج بويه سي كلوب بويه جوك كليم
 الحاح عمارك بو رأس عمارك اوست قاتند

بويه

بويه او جاغلك اكر طرفنه دوشوب يره
 پاره اوج بوش غاز ك شهيده و بر مقدا ريخ
 جروج اتمندر و كو بكم بورد به دخه بر ك
 كوشوب طويلى جوارندني بر تازيه جوان
 ديوان فو بسنك او غلوسيد ك احمد ديمكه
 مروف مكر طويلى نشانه الور ايش كافزك
 بويه سي در كلوب اول طويلك اوزينه دوشوب
 پاره لند قده اول جوارف اللوك و ايقلو ك
 پاره پاره اوهوب و بر مقدا ريخ شهيده و بر
 مقدا ريخ ايدوب اول جوان ايك كو نندن
 صكه حوره و اصل او شلور در و كنه بر بويه
 كافزك كلوب بيمانه دوشوب بيم بر شهيه قضايه
 او غامش كنه الخ و كند در جقار و جب
 مره مت اديل و بر ك سانه امين و تور عك
 يره قريب و بر ك محمد پنا بويه نك ميدانند و زيب

س

کسیه ضرر اولدک وارجم دغی ولایت اشب
 برک اوسته موسی اوده لرنه وایکجه بر او
 انزال اویب هیدم اتمدر و بعضی دغی
 آن دکره دوشمور بز کلدک سرعسکر بو
 طرفده بومیه اوازمی دومان ایچندن
 سمع اتد کد عقلمی بکشدن کدوب یاندن
 یاقن اولان غازره قول صالحوب الامان
 او غللو غازره بر س غمار مقابله ایدی ویزدی
 اول طرفه اولنطه ایدک دیدکده اوله غازره
 دغی آه ایدوب دومان ایچندن اول کافره
 یکنوب بکشدن آتش صاحب در عقب
 ولایت بومیه ایدن واز کجور مباد کندم
 بکشدن قییمک اولوب قوس یوزنه جور قید
 یاسود ک مشالی اوکلورنه قاتوب عار صرته
 طیفق حراش طرفنده اولان غازره کافره

عازرته

عازرته یناشوب و بود جلک طوبلندن
 دغی امین اولوب کل کول الله اکبر غازره
 نه طوتوب و نه قیوجوق اولوب کافره
 عازرته دکره سز نکون اتمه کربشلدیلر
 و اولرته قول دغی اودته قوله صار ولوب
 کافره انجه دوشمکلنه چوبله و بیوک کیلر
 برمی دور در و اوتوز اشکیشرایله یناشوب
 کافره شاششوروب و کولنده قوموشلورکا
 و راست غمار مقابله سدی دغی اول ولایت بومیه
 دوشن کافره قووب کدرکن مکر اول
 مرصولود دید کلرک لعین یعنی کافره
 بکش قوبانداری فلکونه الت فیضیان
 و دوت اوسته بومبا جمی کافره بندن الوب
 لاجوزینه اواره ایدیه نیمه دنایکن بزیم
 بومب جمی لاجوزینه اوله طرفه بر صهر

حاضر بشو ایست بر نسل آند کلد کرده اول بویبه
 طاشقه کلوب کا فر صمود ک از زنه دوشوب
 فلقه سنی غرق ایدوب اول بویبه جمعا و ستر لری
 و کرک فسیان کا فر لری و کرک کور کجیلری
 آقه مرز و هلاک اولوب جانلری کجیلری
 مالکده هدیه کتمشد و کا فر صمود و د
 ایقلری و لری ضرور اولوب کا فری دریا
 یوز ندن الملو اول کا فر یقلند و رانجه
 جلوب مر دا و لشدر بویلی افند یلری خبر
 کلشد و کندن اول محله ده کا فرک ایکنه یخیز
 غرقه بحر تمشدر در بوی فرست اول غا لری
 اللوزنه کر دکده انلر د خوات بلش واو دته قور
 کیم کا فرک عارقه سندن یقلوب کل امد کور
 کا فرک عارقه سندر بلشندن کلدی کا فری
 طوبلرینه دویبه دولد و اوب بریم غا لری اطوره

نه فائده

نه فائده ایدر طر بلری و دویبه لری غا لری
 او ز ندن کجی کدر غا لری ایشلریه مقید
 اوج قول بر اولوب کا فرک عارقه سنی صمد
 و صیره صتا شوب شو یله بر جنک و شو یله
 بر صولش ایدر لری و بویطر فدان بلیوز
 ایلری بقدر لری سیران ایدوب اصبا یوز
 دویتمی کرک کتدی بو تر کله بو کون بس
 عاریمی یوز لری دیوب اغلش لری یمش و بز
 کلدی بویزیم غا لری بار و طره و کندی
 سر عسکره تزار و ب بزلره دید کلر نده
 مذکور سر عسکر ترسانه امینک سیدک
 صند یخه فلقه لری اسان ایدوب بنم افندیم
 تن غا لری بار و طره آل ایلد نیز بوی فرست
 هر زمان انلرک اللوزینه کجی دید کده
 فلقه لری در کلد کده ترسانه امینک

سیدک بر کوه حمدین دان ^{ایدوب} تخریب جو کیشیه
 امر ایدوب غازلرینه قداز بار و وسط استر ^{ایدوب} یوسه
 ویر لیسک دیدکده اوله غازلر فلقه قلقه
 اوله رینه کلوب غازلره بار و وسط و دود بلطای
 جککده باد و وسط در غازلره بار و وسط ^{ایدوب} توی بیخ
 اوله قدده هر برس محمدین دان ایدوب کویه
 یکیدن حیات بولوب کافز نیت ایدوب ^{ایدوب} توی
 هر برک صراجه کوره استه و کلرک یر دن و
 ووروب غازلرک کسی کافزک عارمه سنه
 هوس ایدوب عارمه یوقلوی خوش کلوب
 و کسی بیوک کملرک ووروب کوتوله قد
 هوس و کسی غازلر یاغه بر لبر ووروب
 کافزک کجغیق اولسون دیو یا تر قن
 سیران اتمه هوس و کافز اوله ^{ایدوب} توی
 ایشله ناله دم اولوب یقاسنی ^{ایدوب} توی تار جوق

حالم

حال یوق و کافر در شاشد غندن ^{ایدوب} نیرین جغف
 بلوب طوبی کجگاه لاجونلر اوله رینه امر
 و کاه هوایه اطر و کاه دور صحر آشمل
 طره فنه و تمستوس طرفنه اکتی و اوست
 اوله اوتوز فرق بیوک کیل قرالک بار و وسط
 اطوب ضایع اتمکده و بزیم غازلر کاه
 طوب اطارلر و کاه قهقهه ایدر لر بو
 اوله سلوب اولره صد الزمان جکوب بو
 جنگ استرار اولشدر و کافر بو حال کور
 انحر دو شماسنی کسه طرفنه کجوب روب کند
 آشک کبی طوب طاشی پیکده هله قضیه
 دراز ایده نوم غازلرک بعضنک کتبه
 بار و وسط دو کتوب سیدی حنه بار و وسط
 دیو فلقه کمال ایدلر کندنه سیدی حنه
 غازلره فلقه لرایله سلام کوتده روب

غازل جنگند ز رجوع استونز یوزلرک
اق او لسون و سبیلرک مشکور زیر کاکاز
کافزک آتته ودر دیر کافزک الیه و دور
یرک قلدک بو اتد کله جها دلسله ده
نام و جزایر شان او لسون و محمد پنهان
دانا دشماننی او کونده بویه کوروب ساغ
منصور و مضاف و لسون و سایه سنده اکت
راحت استونز و کافز صبا نیول قرقر قرقر
ایچنده جبهه خبیثی و اما بویه قره او
دیوب غازلر رجوع ایدلرم کمال اتمدا
سکه قدر غازلر تبلیغ اولد قله غش
سید حسن بزله بر مقدار باروط دخی
کمال ایدیدک نعم المطلب ایدک و بزله
دخی کافزک بر دخی جنگه جقا اویضا
قلد غنی بزله ده بلدک افتد بزک دوت

شاذ

دولتی شاذ او لسون دیوب کافز دخی جنگند
جو قدن فراغت اتمش ایدک شمد کغانلر
دو نمک ندر کتده بز کلدک جنگ آرام
اولد تده کافزک دو تبشیر پاره بر کندک
رأس و عماد مقابلیکندن دومان اجلد قد
ظاهرا و لب قر نطویه قلندر کل امدک
کور کوبکله بور جدان و رأس و عماد دن
ویکی بود جوک یلدن طر فندن بر طوب
اشاغی قاتدن و دوتک طوب یو قاند
قاندن کافزک بر کندک لرینه آتش صبا
بعض کله دومان ایچنده کزن نور و بعض
کره اشکامه جقلر بویه بر طوب طاشلرک
یدید کره وصفه کلمش ایکی جکدرک
دکن بود دوستندن اولنطه ایدوب
یعنی کلوب بر کندک لرک جکچک ایدک

۹۶

مک بزیم ایچو لاجون اوست بلنده ایشر
 دبر ایچو اطوم دغویار و طی و ارا ایشر اول
 جکدر لره بر ایچو طرب طاشکی کوندرد که
 جسارت ایده میوب دکز بور دوسنه
 دونهش در و برکنده لر بور جله بر مقدار
 بعید اولغله و هم بر آن روز کار اسوب
 دکوزه اورسنده اتمشدر در و المرد دغویوشل
 قلمیب جز آن تشند ن نصیب المشر در
 بز کلدهک بیخود و ننما منصوره نک رجوع
 اتمسده جوئک اولغان لمرام مقصود لایحه
 کافزک دوشتمسده نزام و رمشرا یسک سسکسکر
 الفاز ایچو لاجو محمد اول غازی کز کده الی
 دو تدو و وب شویله بر زین و شویله بر ترتیب
 ایلدک که کورنل آه ایدوب بر دغویسیرن
 ایدیدک در ایدک انلک جز اثره قرشو

جوروب

جوروب کللمده وانلک اولک طرفی ظاهر
 اولوب آت طرفی دغوی ظاهر اولوب
 حزنش مقابلیکندن راسن عمار مقابلینه
 در یازیک اوزرنه بر زین بغمشدر که
 آط بلش بر بر ساینجملک برک برینه
 قرو شوب بر واز اوزه لک کللمده و دلند
 تکیر و الضلوه و السلام علیک لفظی
 آسمانه عروج ایدوب جز آنرا و کولک و دت
 بوزک نوز ایله فتور اولمش و بوزج غازی
 دغوی تکیر کتوروب اول غازی استقباله
 ایدوب اول غازی در اولک طرفی لیانه
 داخل اولغده شلدیلر و کتده اول غازی
 ایچو خلشق برک برینه صافی اولوب کویاکه
 عضویله غنبر و شیبین ایله فرها بر برینه
 صافی اولمشدر در وانلرین نرا بیخ طرفی

دخو دا خلا اولد قلدرنده جميع غازلارلرلك
 ايقلازينا دوكلرلوب كنجنا غازلر بو كوكن جهاد
 ايلد كوكن اولين آخريين بو جها دكسيد ميتر
 اولش دكلدر اول اتدكن غزال مبارلك اولد
 ديدكلر نده وانلر دخواك بدهج غازلر ك
 وجها نك ارلك جها دى انجوق سز لرتد كو
 وسز لرتو بو راجلردن بوزلو عونتت اتد كو
 وبزلر دخو بعنايت الله تعالى كا فرايله
 برصقدا راوزر شد قو ديبب غزالر ك سز لرتده
 مبارلك اولسون ديبب احبابلر احبابلر ك
 ايله كوردن شوب فرج اولديلر وكند سيد محمد
 وخو نچوا فندك وعرب اغاس اول غازلره
 شويده حرمت اتديلر كه كورنلر آفرين اتديلر
 واندي بو عجزديكنا دخو اول غازلره نچر نچر
 ايدوب اوغلا بيلك غزالر ك مبارلك اولسون

وسجى

وسجى مشكور اولسون خا طورين الب
 تسلا تمشدر چونكه غازلرلك دمروطلر ك
 تبديل اولش ايدى بوشافى عظيم اولان
 جهاده الحمد لله تعالى جوق بر شهدا وجوق
 بر محمدج اولدك واكر كا فوك سز لرتد ايدرك
 انلرين مرده اولوب جهنم مالكه كيدن
 عد ديسخ انجوق صلاي متعال بلور افر
 دعوا نانا الحمد لله رب العالمين بو مقام
 بازا كون اولان جها د وغزالك التمجيد
 تمام اولديك

جسم لله الرحمن الرحيم
 الحمد لله وصلى الله على محمد وآله
 آگاه و متنبه بنده او لوتکه سزاه ایلدنی
 جرادکی بازر واقع اولوب بیان ایلدنی
 شمدکی سزاه چونکه کافر با زاز و دومان
 ایچندن حیلایدوب بورجه برصقدار
 قونیا ره دوشوشدی و بعده غازی
 کازیک عارمسی بوزوب هلالک ایدوب
 بر دخی جنکه اقتدارک اولوب انبیر
 آرام صفاققلین یا بق ده برنم سلام طرفند
 حکام اندیلدیز جنکه خوجا دن ورمیلر
 زبو کافر دیمه سنک دوندیکه کون بنم عالم
 کلاک اولدی بونلو زابون اولدیند فرست
 ادراک پمش واد کافر عارمکی استدکن
 منواله اولدو یاب صکره ایچده میدان

سلطان جزا زک دوت یانی باغلو
 صورین صور سک جاغدیوب اقر
 انده کامل درلریدی لر قرقلر
 حافظ اولر بوجنکده بل پادشاهیم
 غازی محمد علیش اتدی دیللو
 امرت کالده کلدی مکتدی بیرلر کور
 بو جهاه عیسر اتدی بیرلر کور
 انلر بوجنکده حافظ بل پادشاهیم
 شهید اولان جانلر اجد عیسر اید
 غازی اولان اولر اتدی فراحم
 اصیانیل فرط حسکون خردک آه
 حدی بدردک اکابل پادشاهیم
 اول کافر جزا ره اهدک دیمیرین
 ندادک اتدی جمله مورین
 کافر دیمه سنک دوندیکه کون بنم عالم
 کافر دیمه سنک دوندیکه کون بنم عالم
 اعد صطفو و صکده ایلر فراحم
 غازی سکک جنت در اعظم
 عطف دوشوشنده اول ذوققارک
 برغلا ده جنکده بل پادشاهیم

دیکدر هدر کافر در صلح کون اقامه
 کن کیدر بنه بجه صالار قوتوب و عارطه لر
 تجدید ایدوب آشپز کون بعد صلوة
 ایغرافندیمز ترسانه امین کیدر حسنه
 دم آرا بلخی اوغلو کور کیم سنی کافر
 بر کون صیدان و ردک هر التی یادک
 بو کون غاز لر جهرا ده قندر تز کوبکل
 بو رجدن بر طوب اط دیکده ترسانه
 امینی کیدر حسنه طوب جی کلثیه امر
 اتدکده طوب بجه کلثیه الحاحی لمجیل دخی کوبکل
 بو رجدن کافزه قرشو بر طوب اطوب
 ایدین یولنده سبیل اولوب و اوجاق
 یولونه قربان اولان غاز لر خروجه ایدک
 و کافزه صیدان دیمک اولور کل امیدک
 کور اول غاز لر ترسانه عامره بی کده

زین ایدوب

حمد و شاکر بی پایان اولها کد سبیل سداد
 جل جناب کبریا عن الاضداد والانداد
 حضرتنه که وعد کریمه والذین جاهدوا
 فینا لنهدهنهم سبلنا بر له سالکان
 مسالک غزوا و جهاد و زهران طریق
 واجتهادک سر حدهدی به هدایت
 ایلمشدر ان الله لا یخلف المیعاد
 دیوب شکیر کتور کتور کتور کتور کتور کتور
 الصلوة والسلام علیک یا رسول الله
 وکنه غلبه زلمه رسوله ومرتبه حسنه
 وحسین ایدوب سالیخا قرین بر دن
 کتور ایدوب و بعضن کافزک اولک
 بوز دغزه دلالت استون دیوسا بجه کل
 اکثر اکثر ایدوب ترسانه عامره دن
 خرب اتمک بشلیدر وکنه اول غاز لر

د

مبارک د لارنده اعوذ بک ان آصوت
 فیسبک هدیگ رسر عسکر لک الحاج
 محمد کنه رأسر عمار طرفنه و قبو د اندر
 غازک قلیو بخج اندک اثره و سائر غازلر
 بر طرف حراش طرفنه و بر طرف رأسر عمار
 طرفنه و اورته قولا دوغز الایلرین و
 تر تیلرین ایدوب کافر قرش جکده رنده
 و کافر و خج کلکده کافر بازار کونکر و اولاد
 حنف ایدوب بشقه جنگل کجی الایلرین و
 تر تیلرین زین ایدوب خوف حذر
 اوزر کلکده و بزیم دوشما، منصوره و اولاد
 اکی بری برینه مقابل و مقارین اولدقد
 رأسر عمار مقابلیندن سر عسکر قول
 صاکلک و زوگ غازک کافر بو کونینما
 کونیندر دیدکده کل آمدک کور

رأسر

رأسر عمار طرفندن غاز لر طوبه بد ایدوب
 تاخر اشرف طرفنه انجده جائز طایر یا نوب
 اول اولک کورن اقتدارک قلمیان کافر
 بر صد ارا طوب غازلرک او کورنه دوشوب
 غازلر اوج قولدن اتفاق ایدوب کافر
 شوید بر طوب طاشی و راکر حسابده
 کلنر اورته قولور اولد قولا و آلت باشی
 و اوشت باشی و ست بکنه صوتوب کورن
 مزینجدر بخج د و کوب کافر اصل طوب
 و بویه اطمین اولد قده غازلر در بر مقدار
 اولد کورن طوب اطوب حاصل بخج در قور
 ایدوب هر کس بر برینه عکف غزا مبارک
 لشب جزیره کلکده اذاجا، القضا،
 العمی البصر بزیم بویه جیل معنی صنلا
 کھلا مصطفی قونیا رنک طاشلرین کند و کور

جالشهب تمبو رايد را يکن مکر مهره زه جلال
 بار و طوی انزال ایدوب و طاشی و دغ انزال
 ایدو لهر در ایدوب بزیم که طرفدن لانجور
 برک کافوه و غرطوبه فتل اتمش ایشر قضا
 لانجور دن جقان بکانه صورت به کلوب جاق
 اول مهره زک ایچنه دو شوب الله الله
 اول مهره ز برکتش الوب لانجور ایچنه
 بر قیامت قوبوب بعض غازلر کوریده
 اطوب و بعض غازلر کوریده و کابور کوریده
 اطوب هلا الحمد لله تها اول جیار کاصل
 و صنعتنده ماهر قوتیه الدین اول ابو محمد
 منلا مصطفی منکوب الوجه و کوشب بر
 مدندن صکره آه ایدوب کوزندن عزیز
 اولان جن قرا کور کور کور دریا یوز سنه
 یا ایش و کور لانجور ایچنده ستریش یاتر

و کور

و کور قانلر ایچنده ایدو هلا مصطفی کور
 تدبیر ایدوب صاخ اولان غازلر تکر
 کور و یردب انا لله وانا الیه راجعون دروب
 بعض شهید لک و بعض حجر صلا کور
 داخل نمند و بز کور لانجور بکاور کور
 جزا کور کور اول کور کور ایچین بغلیوب
 برک برینک ار دجه داخل و شلر در
 و جزا کور بوج غازلر و کور افسند کور
 لرین او د غازلر کور ایچین غازلر
 کور صبار کور اولسون غازلر دروب خاطر لرین
 المثل در و اما کور کور کور کور کور کور
 دو کور صلا طفه ایدوب و انل دغ اول کور
 بزیم ایشمن دغ جو قور سنه سابعه
 ایشلر کور کور کور کور کور کور کور
 انل ده صلا طفه ایدوب و کور بعض غازلر

۲۰۱

در آن که بازار کون نه سینه سابقه احوال
 قلده و نه آخر احوال قلده کافز سزازه
 دوت قات سینه سابقه جقد قلده سکره
 اوز رکز ده حق قلده دیوب نجی دورلو
 لطیفه لایزال ایدک و محمد پلثا اقدیمز
 نجی دور لومحمد و ثنا ایدوب غازره ادملر
 اسال ایدوب غازری اوغلو ییک غزالر
 هبارک اولوب ویوز لر آوق اولسون
 دیمشدر و انزه نجی جخشندلر انعام واحسان
 ایدوب خاطرین تنجی امتشدر و کتده
 خننجی اشدک و ترسانه امیندی و عربی انعام
 انز دخی اول غازره نجی انعام ایدوب
 خاطرین انعامدر و اطغوا کتده مصطفی
 غلام دخی باب الی دک طرفنده سرتسکر
 اولوب اولده قخمی و حریباننه و آرقده نجی

انعام

انعام و احسان ایدوب اول غازره دعا
 ایدر دک و اول غازره شهید لرک دفته
 ایدوب اول و احل کیز شاذ اولسون دیوب
 دعا ایدوب و عجز و حرام و دخی تیمار ایدوب
 الله ذوالجلان معین کیز اولسون دیوب
 دعا لر تبدیل و اخر دعوات ان الحمد لله
 رب العالمین بدنجی جها د بومقامده
 اثین کورنه و انج اولوب تمام اولمشدر

۵

جسم الله الزجر الزجيم
 الحمد لله وصلى الله لابن أبي عمير
 معلوم اوله كذا فربا راكون چونك قهر
 اولوب وانشين كونه دخر جنك ايدوب
 قونباره زجر اولويتك سمته كلميباب
 انيساعت اينجه بوزولش ايدك بزكلا
 صالى كون كازك اصلان جنك تدارك ايتك
 وقلقب جهته كتمنه دخر جاننه ممت
 اولوب افندي ميز رئيس الغزاة والمجا هدين
 محمد بن افندي ميز كازك بو حالتي كوروب
 عجلة بعد صلوة الجهر ترسانه امينك سيدك
 حنه اوله كوند روي ترينم اوغلو مو غازله
 خروچ ايله اهر ايله اول غازله كافر فخر
 ايدوب يوز دام اتسونلر زيرا اکتدين بخله
 ولا يعل عليه كازك جنك ايدنه حلاله قلديك

جسم الله الزجر الزجيم
 الحمد لله وصلى الله لابن أبي عمير
 معلوم اوله كذا فربا راكون چونك قهر
 اولوب وانشين كونه دخر جنك ايدوب
 قونباره زجر اولويتك سمته كلميباب
 انيساعت اينجه بوزولش ايدك بزكلا
 صالى كون كازك اصلان جنك تدارك ايتك
 وقلقب جهته كتمنه دخر جاننه ممت
 اولوب افندي ميز رئيس الغزاة والمجا هدين
 محمد بن افندي ميز كازك بو حالتي كوروب
 عجلة بعد صلوة الجهر ترسانه امينك سيدك
 حنه اوله كوند روي ترينم اوغلو مو غازله
 خروچ ايله اهر ايله اول غازله كافر فخر
 ايدوب يوز دام اتسونلر زيرا اکتدين بخله
 ولا يعل عليه كازك جنك ايدنه حلاله قلديك

و اول معلوم قریب القصدانده محرز دیو
 سیدی حنزه در ام کلده که ترسانه امینه
 سیدی حسن طوب بختی طوب اطییدا امیران
 طوب جمی باشما الحما جمی سمعیل کو بکلیم بود بدن
 کافزه قریشو بر طوب اطوب کل امدم ک کور
 اول غازیان غایبان بر او غور و در سنه
 کشتا دایدوب کافزه قریشو غن و یوز دام
 ایدوب و ارمقده و کافزه در جنگ کلجک
 حاله یوق الدندن ز کور بالضروریع انچه
 دو نتماسم بیوک کیمیلرینک اول طرفند
 ترتیب ایدوب خاطر اولقده و بریم غازلر
 کافزه بو حالین کور برب بر مقدار تکبیر
 و بر مقدار صلوات کتور ب کلین المذ کدر
 مثالی یو آتش یو آتش کافزه اوزرینه الایلرین
 و ترتیبین زین ایدوب و ارمقده و کافزه
 بر مقدار

بر مقدار کیلرندن سجدب غازلر طوب
 جایی کلده که کافزه بی فتندن آتش ایدوب
 کافزه بیکنده قوشلر در کافزه دغه طیلرین
 و بوجه لرین کرندن غازلر اوزرینه اطوب
 جکیه غازلر اوزرندن کجوب و بوجر جله
 دغه هیفتات بعید دوشوب غازلر کندو
 کفازینه کوره دوزن کافزه یوز دام ایدوب
 طوب اطللر و کافزه آتشی اولد غن
 کوروب بو کورن بر هیئت جنک ایدوب لوم
 دیوب سنه سابقه ایشلر ک کافزه کوره ده
 قلده دیوب مر دانه جنک ایدوب و کافزه
 قلیل الزماتده جنکدن فراغت کلوب
 قرالدرینه بر مقدار لعنتل ایدوب مایینه
 دیکدر و بز کلده غازلر بر مقدار دغه
 کافزه طوب لرا طوب و ایدوب و کافزه بو ده

۴۰۱

بيت ديهب سرعسكر الحاحمد غازنه رجوع
 ايله امر ايدوب اول غازلر كنه الايلرين ترتيب
 والاعايدوب جملته رجوع كنه ولينه شويه
 ذين وشويده بر الای دوز ديلو كه برده انسان
 وكوكده ملكه تحسين امتلا در و كافر قشر
 بر يوز دام ايله رجوع اتدير كه لسمان اغلا
 هله اول غازل يواشر يواشر جملك جومات
 اوينا مندن كلور كجه جزا نه داخل لغه
 بشد يير و اول كون بر شهيد ايجو حله و حله
 دونما منصوره نك نهايتي طرف د خوكليب
 تماها داخل اوله قترنده افند يلو بيز كنه بر
 غازله استقيا ايدوب غزالر كيز بارك الالهون
 الله ذوالجلال بزلر سيز سيز امتون ديو
 دسجوكز مشكور اوسون اتكوز جهاد ك
 واند يكو صوا شعو عالمده كسه اتمدك

وهه

وهه بواحوال و بويله بر دو شهما بر ملك
 اوزرينه مسكنا اولدك دنياك اخريته
 ستر خيوليله يا د اولور سكر ديهب اول
 غازلر مبارك خا طر لر ين الديلر و سائر
 غزاة صو خدين دغوا ول غازله اكرام
 لستان اكرام ايدوب هر كسر احبا بله صبا ينك
 كوز لر ندان اوبوب غازلر غزالر كز مبارك
 اولسون ايجو جزا لر قهر ما نرك و جزا لر ك
 كوز يده لر سز لر سكر و سوز لر ك ما تقدم
 ذوق بكو عفو اولوب واصحاب بدره الحاق
 اولدكوز ديو اول غازلر ك خا طر لر ين المشرك
 وكنه افند يميز اول كينه عايشان غازك
 او غلار ينه ججه الغام واحسان لر ايله خاطر لر ين
 غازي او غلار يملك غزالر ك مبارك اولسون
 المر ك الله ذوالجلال بن سز و بن سز سز

امسون دیو خاطر لیرین المثلر در اخر دعوات
 ان الحمد لله رب العالمین بوسکز خجی حها
 صالح کون واقع او طب تمام اولشدر
 و اول کفقار خاکسار قلعقب جمعه کوزت مک
 بشلده که ارجه و خمیس کون بویراز آسوب بریم
 غازلر کافزه وارمغه اقتدار لر که اولده که جمع کینه
 اولد قده کنه بعد صلوة الفجر کنه بویراز در قلعقب
 کافراول بویراز کغیتمت بدب جزائر لانجوز که
 بویر بویراز اسر کن جموز لر دیوب در عقب
 قوماندان لر که بندیر علا مت اید ب و دیویر
 بویر غیب وانجدر در سنه سنک صاغ قلندر که دفه
 دیویر لیرین براغن قلقار و بعضر بیوک کبیر
 دغی دیویر لیرین براغن قلقار و جکدر زلک
 ایکنی اولک کجه ده غائب اولش لیریدک و اولر
 جکدر لر دغه دیویر لیرین براغن برکد برینک

اردنجه

اردنجه بویراز کغیتمت بدب شوید بر او صا
 اید لکر جزائر غازلر که وار یور و کافر بر
 اینجه او رسا اید صقن کند که بور جلد
 اوز سینه دوشرسک دیو قهقهه ایدوب کولوش
 ایدک هلون دور کون او رب سکن کره جند
 اولوب اون بشنجه کون جمعه کون فرمضان شریفک
 بشنجه کون بعد الزوال قلعقب بشنوب بین المص
 العصر والمغرب جمیع دیویر لیرین کسب و براغن
 قلعقب منکولوجه اولد غه حاده مقهور و مد
 و منظر م اولوب جمعه کمنشد و بر کمر برانجه
 دونماسی قلعقدک الچه که دیویر لیرین برانجه
 حاده قلعقدک و بریم ترسانه امینک سیدک
 حله بر یانندن کافزک دیویر لیرین دور
 عازک رسلره تدبیر ایدوب دایما بر یانندن
 جقوما ده شمیدیه سقدرون برینجه جقوزیلر

61

انشاء الله تعالى يرد دبره من زياده جعفر
 مسمى ميشرا ولور و قوما نكرك ميل بر در
 الف هذا التاريخ المبارك المسمى شهر المسبوق
 في بيان جهاد غازيان جزائر والملوك مصطفى
 بن حسن عفر الله ذنوبه و ذنوبهما و احسن اليهما
 واليد كائنا حواجة التذكيرة في حانث خواجه
 قزطاط علي مولدا و منشأ الجزائر مسكننا و
 و موطننا في ذى القعدة بعد ما مضى عشرين
 .. يوم سبعة ثمانية ..
 .. و تسعون بعد مائة ..
 .. و الف ..

File No-194

Mevlana

مودند بیدار بکرا و سارا ایستاد
 سلام و ایزد بخشنده عالم بودم علامه کمالی بیخ طبع و علم
 خطب تراز کمال بیخ کمال خطب و علم
 اکبر بودن خطب تراز کمال بیخ کمال خطب و علم